

การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ
ต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 : ศึกษากรณีการพัฒนา
กฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย

นางสาวสุภัทรา สุขปานี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

REMEDIES FOR VICTIMS ON TRANSNATIONAL CRIME ON UNITED NATIONS
CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL CRIMES 2000 : A STUDY OF THE LAWS
AND PRACTICE OF THAILAND CONCERNING THE REMEDIES OF TRANSNATIONAL
CRIME VICTIMS

Miss Supattra Sukpanee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบ
ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน
อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ คศ. 2000
: ศึกษากรณีการพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการ
การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย

โดย

นางสาวสุภัทรา สุขปาลี

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุผานิต เกิดสมเกียรติ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ฉนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์วิทิต มั่นตากรณี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุผานิต เกิดสมเกียรติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.ชัชชม อรรถภิญโญ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์สมชาย หอมล่อ)

นางสาวสุภัทรา สุขปาณี: การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 : ศึกษากรณีการพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย (REMEDIES FOR VICTIMS ON TRANSNATIONAL CRIME ON UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL CRIMES 2000 : A STUDY OF THE LAWS AND PRACTICE OF THAILAND CONCERNING THE REMEDIES OF TRANSNATIONAL CRIME VICTIMS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:ผศ.สุผานิต เกิดสมเกียรติ, อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส, 349 หน้า.

ตลอดระยะเวลา 13 ปีแล้ว หลังจากที่ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ณ ประเทศอิตาลี โดยที่อนุสัญญาดังกล่าวประกอบด้วยพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาอีกสามฉบับซึ่งได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก, พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเล และอากาศ และพิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย ประเทศไทยก็ได้มีความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทยรวมถึงการออกพระราชบัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวไม่ว่าจะเป็น ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ. 2544 , พระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เป็นต้น แต่ทว่ากฎหมายของไทยที่ได้มีการแก้ไขแล้วนั้น ยังมีการระบุดังการช่วยเหลือและเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ไม่สมบูรณ์และครบถ้วน ทำให้เหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวที่ได้รับผลกระทบเกิดความเสียหายและเดือดร้อนจากการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และด้วยการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ของประเทศไทยที่ยังไม่ครอบคลุมและยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารับผิดชอบดูแลโดยตรง ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติยังไม่เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าวระบุไว้

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....
ปีการศึกษา.....2555..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

#5286037034 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME / REMEDY / CRIME VICTIMS

SUPATTRA SUKPANEE : REMEDIES FOR VICTIMS ON TRANSNATIONAL CRIME ON UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIMES 2000 : A STUDY OF THE LAWS AND PRACTICE OF THAILAND CONCERNING THE REMEDIES OF TRANSNATIONAL CRIME VICTIMS. ADVISOR :ASS. PROF: SUPHANIT KIRDSOMKIAT, CO-ADVISOR PROF . VEERAPONG BOONYOPHAT, 349 pp.

For 13 years, After Thailand signed the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000 at Italy and following three Protocols as follows ; Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Person, Especially Women and Children, the Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land , Sea and Air and the Protocol to combat the production and trafficking of illegal weapons. Thailand had amended the law to comply with this Convention and three Protocols . But the laws of Thailand which are enacted to help and remedy the victims from Transnational Organized Crimes are not governed issues of Convention and Protocols. Those caused suffering to the victims . And enforcement of Thailand are not cover and without the establishment the relevant government authorities directly to response the victims. With the mentions above the remedies of victim of Thailand from Transnational Organized Crimes are not yet comply with the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000 above. After studying and analyzing, it can be found the laws and the enforcement of the law mechanism only not sufficient to resolve the problems to remedy the victims .Therefore, other measures and mechanism of Thai Government and private organization can play the significant roles in order to increase efficiency in remedy the victims of this Convention.

Field of Study : Laws..... Student's Signature

Academic Year : 2012..... Advisor's Signature

Co-advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสำเร็จและความสนับสนุนจากครอบครัวของผู้เขียน คุณพ่อชาญชัยและคุณแม่อัจฉริยพร บุพการีทั้งสองท่านที่คอยเป็นกำลังใจในยามที่ท้อแท้และช่วยเหลือผู้เขียนมาโดยตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์สุผานิต เกิดสมเกียรติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์ทั้งสองท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านทั้งสองในการรับเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนรู้สึกเป็นเกียรติและภูมิใจเป็นอย่างมากเพราะท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์สุผานิต เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาญาระหว่างประเทศ และท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือในวงการนิติศาสตร์ของประเทศไทย นอกจากนี้ แล้วท่านทั้งสองช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ในเรื่องดังกล่าวของผู้เขียนจากเดิมที่มีอยู่เล็กน้อยแปรเปลี่ยนเป็นมากขึ้นและให้ความเอาใจใส่แก่ลูกศิษย์คนนี้ มาโดยตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเฉพาะท่านศาสตราจารย์วิทิต มัทนารักษ์, ท่านดร.ชัชชม อรรถภิญโญ และท่านสมชาย หอมลลอบ ซึ่งทุกท่านมีความเชี่ยวชาญในอนุสัญญา ฯ ฉบับนี้ เป็นอย่างยิ่งและกรรมการทุกท่านได้ช่วยให้คำปรึกษาและคำแนะนำเพิ่มเติมที่มีประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องขอขอบคุณ คุณภักดิ์ระ ลิ้มปีติระ, คุณลีลา ทิพย์ธาร ซึ่ง เป็นเพื่อนที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้เขียนมาโดยตลอด รวมทั้งพี่ ๆ และน้อง ๆ ในรุ่นเดียวกันของผู้เขียนที่ร่วมเรียนกฎหมายระหว่างประเทศด้วยกันตลอดระยะเวลา 2 ปีเต็ม ผู้เขียนได้รับแต่สิ่งที่ดี ๆ และมีความทรงจำดี ๆ และความประทับใจมากมายตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ในสถาบันแห่งนี้ ซึ่งไม่อาจหาได้จากที่อื่นอีก ทุกท่านต่างให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะทำให้อาชาวกฎหมายที่ได้รับผลกระทบจากความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจะได้รับการเยียวยาและได้รับความช่วยเหลือที่ดีขึ้นจากภาครัฐและมีประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่และจะมีขึ้นในอนาคตต่อไปอีก ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาแก่บิดามารดาของผู้เขียน คณาจารย์ ทุก ๆ ท่านและหากมีข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยไว้แต่ผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
1.2 สมมติฐานของการศึกษา.....	10
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	10
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	11
1.6 วิธีการศึกษา.....	11
บทที่ 2 แนวความคิดในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในกฎหมาย ระหว่างประเทศ.....	13
2.1 ความเป็นมาและวิวัฒนาการทั่วไป.....	14
2.1.1 พันธกรณีในการชดใช้ความเสียหาย.....	28
2.1.2 วิธีการในการชดใช้ความเสียหาย.....	29
2.2 แนวคิดและทฤษฎีในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม.....	32
2.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory).....	32
2.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory).....	34
2.2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory).....	37
2.3 คำจำกัดความและคำนิยามเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ.....	40
2.3.1 ลักษณะและรูปแบบของเหยื่อ.....	40
2.3.2 ความหมายของอาชญากรรม.....	41
2.3.3 ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม.....	44

2.3.4 ประเภทและลักษณะของเหยื่ออาชญากรรม.....	45
2.3.5 ความหมายของอาชญากรรมข้ามชาติ.....	51
2.4 ความแตกต่างของเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ.....	59
2.5 การเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ.....	60
2.5.1 เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นคนในชาติรัฐนี้ น.เอ.....	61
2.5.2 เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นคนต่างชาติ (คนต่างด้าว).....	61
2.5.2.1 การให้ความคุ้มครองคนต่างชาติ.....	62
2.6 หลักการและวิธีการชดใช้ค่าเสียหาย.....	65
2.6.1 ความแตกต่างระหว่างการชดใช้ค่าเสียหายกับการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหาย (Restitution and Compensation).....	70
2.7 เหตุผลและความจำเป็นในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ.....	72
บทที่ 3 มาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปีค.ศ. 2000 และพิธีสาร.....	75
3.1 เหตุผลและความจำเป็นในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาฯและพิธีสาร.....	75
3.2 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000.....	76
3.2.1 พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิง และเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children or TIP Protocol).....	79
3.2.2 พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเล และอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land ,Sea and Air or MSP).....	82
3.2.3 พิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธปืน ซึ่ นส่วน อุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืนโดยผิดกฎหมาย (Protocol against Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition).....	87

3.3 ด้านองค์กรที่ให้การเยียวยา.....	89
3.3.1 ด้านผู้ปฏิบัติ.....	90
3.3.2 ขอบเขตของความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมาย.....	90
3.4 ความร่วมมือในการเยียวยาเหยื่อ.....	91
บทที่ 4 มาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในกฎหมายต่างประเทศ.....	92
4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	94
4.1.1 การคุ้มครองเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	95
4.2 ประเทศแคนาดา.....	103
4.2.1 การคุ้มครองเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมในประเทศแคนาดา.....	104
4.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	108
4.3.1 การคุ้มครองเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมในประเทศออสเตรเลีย.....	109
4.4 ประเทศญี่ปุ่น.....	120
4.4.1 การคุ้มครองเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น.....	121
บทที่ 5 วิเคราะห์มาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามกฎหมายไทยและความสอดคล้องกับอนุสัญญา.....	133
5.1 มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย.....	133
5.1.1 การเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ.....	134
5.1.1.1 มาตรการตามรัฐธรรมนูญ.....	135
5.1.1.2 มาตรการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544.....	136
5.1.1.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551.....	147
5.1.1.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542.....	153

5.1.1.5 ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.....	157
5.1.1.6 มาตรการพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.....	158
5.1.2 การเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยอาศัยสิทธิทางศาล.....	180
5.1.2.1 มาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	180
5.1.2.2 มาตรการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญา.....	181
5.2 องค์กรที่เกี่ยวข้อง.....	183
5.3 การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ.....	184
5.3.1 การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	185
5.3.2 แนวปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ..	186
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	188
6.1 บทสรุป.....	188
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	190
รายการอ้างอิง.....	194
ภาคผนวก.....	202
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	349

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางระบบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย.....	67
2	ตารางความแตกต่างระหว่างความผิดฐานค้ามนุษย์กับความผิดฐานลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน.....	86
3	ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000).....	95
4	ตารางแบ่งแยกหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเยียวยาเหยื่อ.....	126
5	ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime).....	127
6	ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเล และอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime).....	130
7	ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธปืนขึ้น ส่วน อุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืนโดยผิดกฎหมาย (Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime).....	131
8	ตารางเปรียบเทียบการคุ้มครองตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24 และข้อ 25 , พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.	161

9	ตารางเปรียบเทียบพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กและพระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551.....	163
10	ตารางแสดงผู้เสียหายและผู้ต้องหาจากการค้ามนุษย์แยกตามประเภทคดีปี 2553.....	168
11	ตารางเปรียบเทียบพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบกทาง ทะเลและทางอากาศกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.....	173
12	ตารางสรุปองค์การที่รับผิดชอบดูแลเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย.....	184

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดเสนอแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป เนื่องจากประเทศไทยได้มีการลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแล้ว ณ เมือง Palermo ประเทศอิตาลี ระหว่างวันที่ 11- 15 ธันวาคม พ.ศ. 2543 โดยมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนามแทน ซึ่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ยังประกอบไปด้วยพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญานี้ อีกสามฉบับ¹ ได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก , พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเล และอากาศ และพิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย

อนุสัญญาฯ ดังกล่าวข้างต้นเป็นกรอบแห่งความร่วมมือทางกฎหมายและเป็นการกำหนดมาตรฐานระดับสากล² (Standard Setting) เพื่อให้รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาฯ นี้ ได้ร่วมกันปราบปรามการประกอบอาชญากรรมข้ามชาติที่มีเครือข่ายในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม รัฐที่จะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฯ ฉบับดังกล่าวจึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบกฎหมายภายในของตน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือยกวางกฎหมายขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับข้อบทแห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าว และข้อ 25 ของอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ได้ระบุถึงการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหาย โดยมีหลักเกณฑ์สามประการซึ่งได้แก่

ประการแรก รัฐภาคีต้องดำเนินการที่สมควรภายในวิธีการของประเทศภาคนั้น เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการคุกคามหรือข่มขู่ว่าจะแก้แค้นนั้น

¹ หนังสือพิมพ์มติชน, ระวังให้ดี! ร่างพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ นักการเมืองทำผิดโดน 2 เท่า [ออนไลน์] 5 ต.ค. 2554, แหล่งที่มา : http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1317807454&grp_id=03&catid=03

² UNODC, United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto [online] 1 Jan 2013, Available from: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

³ ชัชชม อรรถภิญโญ และ คมกริช ดุลยพิทักษ์, อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ [ออนไลน์] 27 ส.ค. 2555, แหล่งที่มา: http://www.oja.go.th/service/Lists/service/Attachments/82/oja_symposium_5_G3_room6_3.pdf

ประการที่สอง ประเทศภาคีแต่ละประเทศจะต้องพึงกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้เหยื่อผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนและการชดเชยเยียวยา

ประการสุดท้าย ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศนั้น นพึงดำเนินการให้ความเห็นและความรู้สึกของเหยื่อหรือผู้เสียหายได้รับการนำเสนอและพิจารณาในขั้นต้นที่เหมาะสมของการดำเนินคดีอาญาที่มีต่อผู้กระทำความผิดโดยที่ไม่กระทบต่อสิทธิของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา

ปัจจุบันข่าวการกระทำความผิดของอาชญากรรมข้ามชาติที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็น ความผิดที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติ การหลอกลวงให้เดินทางมาค้าประเวณีโดยแก๊งค์อาชญากรรม การลักพาตัวเด็กเพื่อให้เป็นขอทาน การลักลอบขนย้ายแรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศ และรวมถึงแก๊งค์หลอกลวงให้ทำธุรกรรมโอนเงินทางตู้เอทีเอ็มหรือที่รู้จักกันว่า “แก๊งค์คอลเซ็นเตอร์” เมื่อเทคโนโลยีทันสมัยมากขึ้น การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว ค่าใช้จ่ายในการสื่อสารราคาถูกลง การแลกเปลี่ยนข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น การพัฒนามาก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกันการก่ออาชญากรรมข้ามชาติก็เพิ่มขึ้น ตามไปด้วยเช่นกัน โดยที่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดจะไม่ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ก็สามารถกระทำความผิดในประเทศไทยได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยดังกล่าว ผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับคือมีผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าวจะมีหลากหลายไม่ว่าจะเป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศผู้ที่มีฐานะดี หรือ ฐานะยากจน ผู้ที่มีการศึกษา หรือไม่มีการศึกษา ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ไม่จำกัดเพศและวัย และนอกจากนี้ จำนวนผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมก็มีจำนวนมากเช่นกัน การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติจึงเป็นเรื่องที่ลำคัญอันควรต้องนำมาพิจารณาและประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญา ฯ ดังกล่าว ประเทศไทยจึงควรจะต้องดำเนินการหามาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติให้ เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมของอนุสัญญา ฯ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเยียวยาชดใช้ค่าเสียหายมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ⁴ โดยจะเรียกว่าค่าปรับ เมื่อผู้กระทำความผิดจ่ายค่าปรับก็สามารถกลับบ้านได้ หรือ คำวิงวอน Hebrews ที่มีต่อ Mosaic “การวิงวอนชดใช้เป็นสิทธิพิเศษของผู้บาดเจ็บที่พึงมีต่อผู้กระทำความผิด หรือชนชาติฟินิเซียน อาหรับ ยิว อาณาจักร Turkisk ก็มีการชดใช้ค่าปรับแทนความตายในสมัย Sutra ของพวก Indian Hinduism ในประเทศอินเดียก็มีสิทธิที่ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบคือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Compensation) นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏเรื่องของการชดใช้ในสมัยของพระเจ้าอัมมูราบีในยุคโรมัน(กฎหมาย 12 โต๊ะ) วิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงยุคกลาง

เมื่อจบยุคกลางที่แสดงถึงความใกล้ชิดของการชดใช้ค่าเสียหายกับการลงโทษซึ่งต่อมาได้มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายต่าง ๆ เป็นการยากแก่การอธิบายที่จะชี้จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการแบบใหม่จากการควบคุมของชุมชนมาสู่การใช้อำนาจของรัฐตามกฎหมายอาญา ในการชดใช้ค่าเสียหายจากอาชญากรรม การชดใช้ได้ถูกระบุจำนวนอย่างละเอียดในกฎหมาย Leges Larbarorum ซึ่งมีความสับสนมาก แต่ระบบกฎหมายแองโกลแซกซอนก็ได้รับไปใช้เช่นกัน ในขณะที่การปฏิบัติหน้าที่ของศาลเยอรมัน ในศตวรรษที่ 16 และ 17 เรียกว่า adhesive procedure (Adharionprezess) ที่เปิดโอกาสให้ศาลอาญาใช้ดุลพินิจกับคำขอของผู้เสียหายสำหรับค่าชดใช้ในคดีอาญา ประมวลกฎหมายอาญาในศตวรรษที่ 19 ของเยอรมันก็ยังรับความคิดนี้จนถึงปัจจุบัน แต่ความคิดของการชดใช้ที่มีอยู่นี้ เป็นเพียงประเพณีเท่านั้น เมื่อรัฐมีอำนาจมั่นคงแล้วผู้เสียหายก็ลดความสำคัญ การชดใช้เริ่มลดน้อยลงหลังจากที่อาณาจักร Frankish ถูกแบ่งโดยสนธิสัญญาVerdum การชดใช้ค่าเสียหายก็ถูกกลืนกลายเป็นค่าปรับของรัฐและรัฐก็ผูกขาด

การลงโทษ การชดใช้เป็นหนี้ที่ให้จ่ายตอบแทนกันในกฎหมายแพ่ง สิ่งนี้เป็นประวัติศาสตร์ของการปฏิรูปอาชญากรรมด้วยการลดความเอาใจใส่ต่อผู้เสียหายและเริ่มหาระบบกฎหมายที่สามารถได้รับการชดใช้เต็มจำนวนได้ยากยิ่ง

ปี ค.ศ. 1874 Bonneville de Marsangey ได้วางแผนที่จะนำการชดใช้กลับมาใช้ ต่อมามีการประชุมของ Several International Prisoner Penitentiary Congresses

⁴ อมรรตน์ กริยาผล, การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ สำนักงานส่งเสริมตุลาการ กระทรวงยุติธรรม 2539) หน้า 19 – 22

พยายามก่อตั้งสิทธิของผู้เสียหายอีกครั้ง ในปีค.ศ. 1878 การประชุมราชทัณฑ์ระหว่างประเทศที่สต็อกโฮล์ม Sir Georgo Arney หัวหน้าศาลยุติธรรมของนิวซีแลนด์และ Willia, Tallack ได้แสดงเจตนาที่จะนำการชดใช้แบบเก่ามาใช้ Garofalo นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีได้ยกปัญหานี้ในการประชุมครั้งที่ St.Petersbury ในปีค.ศ. 1890 และอีกครั้งที่Christiania ในปีค.ศ. 1891 ซึ่งได้ผลสรุปว่า

1. กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ไม่ได้สร้างหลักเกณฑ์ที่เพียงพอในการบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย
2. ความผิดเล็กน้อยที่ก่อให้เกิดความเสียหายควรได้รับการชดเชยด้วย
3. รายได้ของนักโทษในระหว่างจำคุก ควรนำมาเป็นทุนสำหรับการบรรเทาหรือชดใช้ความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม

ต่อมาได้มีความเคลื่อนไหวทางวิชาการโดยนักวิชาการหลาย ๆ สำนักทำให้เกิดศาสตร์ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (Science the victim or victimology) ที่ให้ความสำคัญในปัญหาของเหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น และได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในแวดวงวิชาการซึ่งจะเห็นได้จากการจัดสัมมนาในระดับนานาชาติหลาย ๆ ครั้ง จนแนวความคิดได้มีการตกผลึกโดยนักวิชาการชาวยุโรปที่ได้นำทฤษฎีและผลงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยผลงานที่เป็นผลการประชุมและข้อเสนอแนะที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วข้างต้น

ได้มี “แมกนา คาร์ตา สำหรับเหยื่อ” (Magna Carta for Crime) เป็นสิ่งที่บุคคลสาขาอาชีพต่าง ๆ ของสหประชาชาติได้ร่างขึ้น เนื่องจากการได้คำนึงถึงการละเลยบริการต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 5 ประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ คือ⁵

- (1) การทดแทนความเสียหายโดยผู้กระทำผิด กล่าวคือ เป้าประสงค์เบื้องต้นของความเป็นธรรมจะเกี่ยวข้องกับการทดแทนความเสียหายสำหรับเหยื่อจากผู้กระทำผิด
- (2) การชดเชยความเสียหายโดยรัฐ กล่าวคือ ในกรณีที่การทดแทนความเสียหายจากผู้กระทำผิดไม่เพียงพอ การชดเชยโดยรัฐหรือโดยจัดสรรจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

⁵ ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์, “สิทธิที่เหยื่ออาชญากรรมพึงได้รับจากกระบวนการยุติธรรม”, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 32 (ตุลาคม - ธันวาคม 2535) : 386

สำหรับอันตรายที่เกิดแก่เหยื่ออาชญากรรมจัดว่ามีความจำเป็นในสัดส่วนที่เปรียบเทียบได้กับความทุกข์ทรมานของเหยื่อรายอื่นที่ประสบเคราะห์กรรมเช่นเดียวกัน

(3) การสนับสนุนช่วยเหลือเหยื่อ กล่าวคือเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับการแจ้งให้ทราบและจะจัดให้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกายภาพและด้านชุมชนสำหรับช่วยให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน

(4) การปฏิบัติต่อเหยื่ออย่างยุติธรรม กล่าวคือ เหยื่ออาชญากรรมจะสามารถเข้าถึงการพิจารณาคดีของศาลเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ประทุษร้ายต่อตนรวมทั้งสามารถปรากฏตัวและเข้าฟังได้ตลอดทุกชั้น นตอนทวิภาค

(5) การป้องกันทางสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวคือ ผู้ที่มีแนวโน้มจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับการคุ้มครองตามนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม และอาญาเพื่อลดความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

และต่อมาในปี ค.ศ. 1985 องค์การสหประชาชาติ (General Assembly of the United Nations) ได้ประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยได้ประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ”⁶(Declaration of Basic Principle of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985)⁷ อันเป็นผลมาจากการประชุมสภาป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแห่งองค์การสหประชาชาติครั้งที่ 7 (7th United Nation Congress on the Prevention of Crime and the treatment of Offenders, in Milan 1985) ณ นครมิลาน ประเทศอิตาลี ซึ่งมติของที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติ ครั้งที่ 40/34 ได้รับรองสิทธิต่าง ๆ ของเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยได้กำหนดหลักการที่เจ้าหน้าที่พึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญานับตั้งแต่เริ่มดำเนินคดีจนถึงขั้น นตอนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ

ปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบมีปรัชญาพื้นฐานที่สำคัญคือ ผู้เสียหายในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับ

⁶ นที จิตสง่า, “ราชทัณฑ์กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีอาญา”วารสารราชทัณฑ์ 47 (2542):26

⁷ Hans-Heiner Kuhne, “Victimology Basic Theoretical Concepts and Practical Implications,” in *Victimology And Victim's Rights*, ed. Prathan Watanavanich (Bangkok: Thammasat University, 1992) pp. 25-26.

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปฎิญญาฉบับนี้ ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกจะเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำผิด เป็นการกล่าวถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา (injured person) ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดอาญาไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน หรือสิทธิขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังให้หมายความรวมถึงสมาชิกในครอบครัว หรือบุคคลซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim) รวมตลอดถึงบุคคลที่เข้ามาช่วยเหลือเหยื่อแล้วได้รับผลร้ายหรือตกเป็นเหยื่อ ส่วนที่สองจะเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งในส่วนแรกของปฎิญญา ๔ จะกำหนดมาตรฐานสี่ประการที่ตอบสนองของความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมอันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรมดังนี้

(1) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม(Access to justice and fair treatment)

(2) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด(Restitution)

(3) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation)

(4) การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ (Assistance)

ผลจากปฎิญญาฉบับนี้ ก่อให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเพื่อให้เกิดความถ่วงดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิดกับสิทธิของผู้ต้องหอย่างแท้จริง ในปัจจุบันหลายประเทศในทวีปยุโรปแอสทวีปอเมริกาได้เริ่มให้ความสำคัญต่อการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในปี ค.ศ. 1964 ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเหยื่ออาชญากรรม ในการที่สังคมได้เริ่มให้ความสนใจต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของเหยื่ออาชญากรรมอันนำไปสู่แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม เพื่อเป็นการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสหประชาชาติจึงได้จัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000(The United Nations Convention Against Transnational

^๕UNCJIN ,Guide for Policy Makers on the Implement of the United Nations Declaration of Basic Principles of Justice for Victim of Crime and Abuse of Power, [online] 12 Mar 2012, Available from: <http://www.uncjin.org/Standards/policy.pdf>

Organized Crime 2000) หรือเรียกชื่อย่อว่า อนุสัญญา UNTOC โดยอนุสัญญานี้ ยังมีพิธีสารแนบท้ายอีก 3 ฉบับ คือ พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (Protocol to Prevent ,Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children), พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนย้ายผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเล และอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land , Sea and Air) และพิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วนอุปกรณ์และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย (Protocol against the illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition) โดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คศ. 2000 นี้ จะเป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีตามอนุสัญญา ฯ นี้ สามารถให้ความร่วมมือในแบบพหุภาคี ความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ คือเพื่อส่งเสริมความร่วมมือที่จะป้องกันและต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอนุสัญญา ฯ ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อให้รัฐภาคีสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้รัฐภาคีสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งด้านนโยบาย ตัวยกกฎหมาย แนวทางในการบริหารและการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารและการบังคับใช้กฎหมายในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวคือ

(1) ขจัดความเหลื่อมล้ำของมาตรฐานในทางกฎหมายอันเนื่องมาจากระบบกฎหมายที่แตกต่างกันและส่งเสริมความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางกฎหมายของประเทศต่าง ๆ

(2) กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการร่างกฎหมายภายในเพื่อดำเนินการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือโดยผลของอนุสัญญานี้ ได้กำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

⁹ The UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME 2000

Article 1 Statement of purpose

The purpose of this Convention is to promote cooperation to prevent and combat transnational organized crime more effectively.

การฟอกเงิน การทุจริตประพฤตินิยมชอบและการขัดขวางความยุติธรรม เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในเมื่ออนุสัญญา ฯ มีผลบังคับใช้¹⁰

อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนอนุสัญญา ฯ ดังกล่าว โดยสำนักงานอัยการสูงสุดได้ส่งตัวแทนเดินทางไปร่วมประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการประชุม COP (“Conference of the Parties to the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime”) ซึ่งจัดขึ้นที่สำนักงานสหประชาชาติแห่งกรุงเวียนนา (The United Nations Office at Vienna) ณ ศูนย์ประชุมระหว่างประเทศกรุงเวียนนา (Vienna International Centre) ระหว่างวันที่ 8 -17 ตุลาคม 2551 (ค.ศ. 2008) และการประชุมครั้งล่าสุดที่จัดขึ้นในปี ค.ศ. 2010 มาโดยตลอด ประเทศไทยเป็นผู้เข้าร่วมประชุมในสถานะรัฐที่ลงนามแต่ยังไม่ได้เป็นภาคี ซึ่งมีฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ในประชุม

แม้ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญา UNTOC แต่ก็ได้มีการพัฒนากระบวนการที่เป็นกลไกในการต่อสู้กับการประกอบกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันโดยการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่กระทำในลักษณะขององค์กรหรือขบวนการสอดคล้องกับอนุสัญญา UNTOC ต่อเนื่องมาจำนวนหลายฉบับดังนี้

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546
- พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และ

¹⁰ United Nations office on drugs and Crime, General Assembly resolution 55/25 [online], 26 Feb 2009, Available from : <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/travaux-preparatoires.html>

- ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.

แต่ออนุสัญญา ฯ จะยังไม่มีผลบังคับใช้กับประเทศไทยจนกว่าประเทศไทยจะให้สัตยาบันอนุสัญญา ฯ เสียก่อน ทั้งนี้ ก่อนการให้สัตยาบันจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในให้ สอดรับกับบทบัญญัติต่าง ๆ ของอนุสัญญา ฯ เพื่อมิให้กฎหมายภายในเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติตามพันธกรณีในขณะเดียวกันมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าในเรื่องของการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานและการดำเนินคดีกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติยังไม่สามารถกระทำได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพราะบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ส่วนใหญ่ได้ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ บังคับใช้กับการประกอบอาชญากรรมทั่วไปซึ่งกระทำโดยปัจเจกบุคคล ไม่ใช่ใช้สำหรับการ ประกอบอาชญากรรมร้ายแรงที่มีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายหรือขบวนการในลักษณะ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และในอนุสัญญานี้ ก็ได้กำหนดเรื่องการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติไว้ดังนี้

ข้อ 25 (2) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เสียหาย จากการกระทำความผิดที่อนุสัญญานี้ ครอบคลุมถึงได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนและการชดเชย คิน¹¹ ซึ่งการกำหนดกระบวนการที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามจึงเป็นกระบวนการที่เหมาะสมกับผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาตินี้

ดังนั้น การศึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะมุ่งศึกษาเปรียบเทียบระหว่างฐานความผิด ตามอนุสัญญา ฯ และพิธีสารที่ 3 ฉบับซึ่งมีลักษณะลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ กับกฎหมายไทยที่มีบทลงโทษผู้กระทำความผิดเฉพาะภายในอาณาเขตของรัฐไทยเท่านั้น นรวมถึง ประเด็นสำคัญของคำว่า กระบวนการที่เหมาะสมตามข้อ 25 (2) ของอนุสัญญา ฯ นี้ นรวมถึง ข้อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งประเทศไทยยัง ไม่ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา ฯ ดังกล่าว หากประเทศไทยจะให้สัตยาบันจะต้องมีการปรับปรุง

¹¹ The United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000

Article 25 Assistance to and protection of victim

2. Each State party shall establish appropriate procedures to provide access to compensation and restitution for victims of offences covered by this Convention.

แก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติต่าง ๆ ของอนุสัญญา ฯ เพื่อมิให้กฎหมายภายในเป็นอุปสรรคในการดำเนินการในการให้สัตยาบันต่อไป

1.2 สมมติฐานของการศึกษา

หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คศ. 2000 จะต้องพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1.) เพื่อศึกษาถึงหลักการและกฎเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญา ฯ และพิธีสารทั้งสามฉบับ
- (2.) เพื่อศึกษาถึงกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการชดใช้เยียวยาค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติรวมทั้งบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (3.) เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการบัญญัติกฎหมายไทยในส่วนที่เป็นการชดใช้เยียวยาค่าเสียหายตามกระบวนการที่เหมาะสมแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ
- (4.) เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและบุคคลที่สนใจในการศึกษาถึงกฎเกณฑ์ในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติรวมถึงคนต่างด้าวและแนวทางในทางการที่จะปรับปรุงกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

- (1.) ศึกษาและวิเคราะห์หลักกฎหมายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร 2000 ในส่วนที่เกี่ยวกับการชดใช้เยียวยาเหยื่อผู้เสียหายจากอาชญากรรมข้ามชาติและในพิธีสารทั้งสามฉบับเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหาย
- (2.) ศึกษาและวิเคราะห์ถึงกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการชดใช้เยียวยาเหยื่อผู้เสียหายทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างด้าวรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3.) ศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร 2000 ในส่วนที่เกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายจากอาชญากรรมข้ามชาติและในพิธีสารทั้งสามฉบับเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายกับกฎหมายไทยเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

(1.) ทำให้ทราบถึงหลักการและกฎเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร 2000 และพิธีสารทั้ง 3 ฉบับ

(2.) ทำให้ทราบถึงกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาความเสียหายเหยื่ออาชญากรรมทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างด้าว รวมทั้งบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3.) ทำให้ทราบถึงแนวทางของประเทศไทยในการปรับปรุงกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาเหยื่อรวมถึงคนต่างด้าว

(4.) ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและบุคคลที่สนใจในการศึกษาถึงกฎเกณฑ์ในการชดเชยเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงคนต่างด้าวตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร 2000 และพิธีสารทั้ง 3 ฉบับ เพื่อเป็นแนวทางแก่ประเทศไทยในการที่จะปรับปรุงกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาบุคคลดังกล่าว

1.6 วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากอนุสัญญาหนังสือกฎหมาย ตำราทางวิชาการ บทความวารสาร รายงานทางวิชาการ ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรมข้ามชาติ เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศโดยการค้นคว้าจากสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้

(1.) ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2.) ห้องสมุดสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- (3.) ห้องสมุดสัญญา ธรรมศักดิ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- (4.) ห้องสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- (5.) ห้องสมุดขององค์การสหประชาชาติ
- (6.) อินเทอร์เน็ต

บทที่ 2

แนวความคิดในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในกฎหมายระหว่างประเทศ

เมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งให้เห็นว่ากฎหมายและระบบการบังคับใช้กฎหมายของรัฐนั้นไม่มีประสิทธิภาพอีกต่อไป ตำรวจไม่มีความหมาย การเมืองการปกครองในประเทศนั้นล้มเหลวอ่อนแอประชาธิปไตยถูกบั่นทอนและไร้ประสิทธิภาพ พลเมืองในรัฐไม่มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ผู้ปกครองในประเทศไม่มีความสามารถและไม่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับพลเมืองในรัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และหากเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational crime) ผลเสียที่เกิดขึ้นจะขยายวงกว้างมากกว่าหนึ่งรัฐ ขยายไปในระดับภูมิภาคและระดับโลกตามลำดับ ส่งผลต่อกลไกรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยของประชากรโลกในภาพรวมประกอบกับมาตรการหรือกลไกในการป้องกันและปราบปรามของแต่ละรัฐมีความแตกต่างและไม่ปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในขณะที่อาชญากรรมข้ามชาติเป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีเครือข่ายสาขาและมีการดำเนินกิจกรรมในหลายประเทศเชื่อมโยงกัน การต่อต้านปราบปรามจึงไม่อาจกระทำโดยประเทศใดประเทศหนึ่งได้ องค์การสหประชาชาติจึงได้เชิญชวนให้ทุกประเทศสมาชิกได้ร่วมมือกันเพื่อขจัดภัยพิบัตินี้ และเพื่อให้ความร่วมมือนี้ มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเดียวกัน สหประชาชาติจึงได้ออกกฎหมายระหว่างประเทศที่เรียกว่า “อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000”^{*} (United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000)

วัตถุประสงค์หลักของการออกอนุสัญญานี้ สหประชาชาติต้องการให้อนุสัญญานี้ดังกล่าวเหมือนกับธรรมนูญกฎหมายอาญาของประเทศสมาชิกทุกประเทศหรืออาจเรียกว่าเป็นกฎหมายอาญาของโลก ซึ่งหากทุกประเทศลงนามให้การรับรองหลักการต่ออนุสัญญานี้ แล้วประเทศที่ลงนามจะต้องปรับกฎหมายภายในของตัวเองให้สอดคล้องต่ออนุสัญญาและเมื่อพร้อมแล้วก็ประกาศให้สัตยาบันบังคับใช้อนุสัญญานี้ ในประเทศต่อไป ซึ่งจะทำให้อาชญากรรมหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติมี

^{*} ประเทศไทยได้ร่วมกับ 120 กว่าประเทศลงนามอนุสัญญาฯ ระหว่างการประชุมทางการเมืองระดับสูง ณ เมืองปาเลร์โม ประเทศอิตาลี ระหว่างวันที่ 12 – 15 ธันวาคม พ.ศ. 2543

ความหมายและมีโครงสร้างเดียวกันทั่วโลก ความขัดแย้งในการตีความอาชญากรรมข้ามชาติและความหมายคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะหมดไป ส่งผลให้การปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันมากขึ้น¹

อย่างไรก็ตามในการศึกษาแนวความคิดในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการศึกษาจำเป็นต้องทราบความเป็นมาของการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมดังต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาและวิวัฒนาการทั่วไป

ในทุกระบบกฎหมายบุคคลในทางกฎหมายต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนที่ไปละเมิดสิทธิหรือกระทบผลประโยชน์ของบุคคลอื่น ในระบบกฎหมายระหว่างประเทศ* ก็เช่นเดียวกัน รัฐหรือบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ ก็ต้องรับผิดชอบหากมีพฤติกรรมที่กระทบต่อเสรีภาพของรัฐอื่นที่เป็นองค์อธิปัตย์และมีฐานะเท่าเทียมกับตน เพราะฉะนั้นระบบความรับผิดชอบระหว่างประเทศจึงเป็นกลไกหลักที่จำเป็นยิ่งในการควบคุมความสัมพันธ์ที่ราบรื่นของรัฐในสังคมนานาชาติ แต่ในทางปฏิบัติเมื่อเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายภายใน ความรับผิดชอบระหว่างประเทศเป็นกลไกที่ส่วนใหญ่มิได้ถูกใช้ผ่านองค์การทางศาลแต่อย่างใด โดยมักใช้ในความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างรัฐด้วยตนเอง

ในเรื่องการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่ออาชญากรรมนั้น ในระดับสากลสำหรับองค์การสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1985 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power³ กำหนดถึงมาตรการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

¹ อภิชาติ สุริบุญญา, อาชญากรรมข้ามชาติ, [ออนไลน์], 20 พ.ค. 2555, แหล่งที่มา : <http://www.interpolbangkok.com/%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%8D%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B42>

* บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศได้แก่ 1. รัฐ 2. องค์การระหว่างประเทศ 3. บัณฑิตและบริษัทข้ามชาติ

² จตุรงค์ ธีระวัฒน์, กฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550), หน้า 474

³ COE, Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power [online], 16 May 2007, Available from : <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/Declaration%20of%20Basic%20Principles%20of%20Justice%20for%20Victims%20of%20Crime%20and%20Abuse%20of%20Power.pdf>

(1) วิธีทางที่เหยื่ออาชญากรรมและเหยื่อของการใช้อำนาจโดยมิชอบควรจะเข้าถึงกระบวนการของการดำเนินคดีในศาลและกระบวนการบริหาร รวมทั้งควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างยุติธรรม ได้รับการรับฟังและรับพิจารณาซึ่งความคิดเห็นที่แสดงออก

(2) ส่งเสริมให้มีการชดใช้ความเสียหายหรือจ่ายค่าเสียหายแก่เหยื่อโดยผู้กระทำผิด

(3) ส่งเสริมให้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือเรื่องค่าเสียหายในกรณีที่เหยื่อมีความยากจน

(4) แนะนำหนทางซึ่งเหยื่ออาจต้องการความช่วยเหลือเพื่อที่จะกลับฟื้นคืนจากทุกขเวทนาที่ได้รับสำหรับสภาแห่งยุโรป

ปี ค.ศ. 1983 สภาแห่งยุโรป (The Council of Europe) ก็ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม โดยได้ออก The European Convention on the Compensation of Victims for Violence Crime⁴ กำหนดในเรื่องเกี่ยวกับค่าเสียหายที่จะจ่ายให้แก่เหยื่อ

ปี ค.ศ. 1985 ได้ออก Recommendation of the Position of Victims in the Framework of Criminal Law and Procedure⁵ กำหนดในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเหยื่อโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เช่น ตำรวจ และศาล กำหนดความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่เหยื่อต้องการ⁶

พัฒนาการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศ⁷ จะแบ่งออกเป็น

(1) กฎบัตรสหประชาชาติ

⁴ COE, EUROPEAN CONVENTION ON THE COMPENSATION OF VICTIMS OF VIOLENT CRIMES [online], 27 Aug 2012, Available from : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/116.doc>

⁵ OSCE, COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS [online], 27 Aug 2012, Available from : [http://polis.osce.org/library/f/2669/468/CoE-FRA-RPT-26-EN-Recommendation%20No.%20R\(85\)%2011.pdf](http://polis.osce.org/library/f/2669/468/CoE-FRA-RPT-26-EN-Recommendation%20No.%20R(85)%2011.pdf)

⁶ ซาดิซาย ซอบทวงศิลป์. “สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์, 2542), หน้า 44- 45.

⁷ อภิรักษ์ ทิมวงศ์. “สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 63.

- (2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- (3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- (4) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- (5) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ.2502 (1959) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. 2532 (1989)
- (6) ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against Women)

ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

- (1) กฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nation 1945)⁸

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง สิทธิมนุษยชนมีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานโดยเฉพาะพวกนักคิดและนักกฎหมายที่ได้ นำการต่อต้านความอยุติธรรมในสังคม ต่อต้านระบบทาส ระบบทาสและระบบการลงโทษ อย่างทารุณกรรม ได้ช่วยกันร่างกฎหมายขึ้นเพื่อคุ้มครองมนุษย์ทุกคน เริ่มแรกที่เดียว เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ คือ เมื่อ ค.ศ. 1215 ได้เกิด Magna Carta หรือ Great Charter ซึ่งนับว่าเป็นกฎ บัตร หรือกฎหมายฉบับแรก ที่แสดงถึงเจตจำนงที่จะปกป้องประชาชนจากระบบกษัตริย์ จนกระทั่งในช่วงระยะเวลาที่ประวัติศาสตร์ของสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญที่สุดในคริสต์ศตวรรษ ที่ 20 คือในช่วง ค.ศ. 1945 ถึง 1948 ทั้งนี้ เพราะประสบการณ์ที่รุนแรงร้ายกาจของสงครามโลก ครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1939 – 1945) ทำให้นักคิดและนักมนุษย์ร่วมมือกันก่อตั้ง สหประชาชาติ (United Nations) ขึ้น ซึ่งบรรดาประเทศทั้งหลายร่วมกันลงนามในวันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ. 1945 โดยมีหลักการร่วมกันทางสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ป้องกัน การคุกคาม ต่อสันติภาพและปราบปรามการรุกรานหรือการล่วงละเมิดอื่น ๆ ต่อสันติภาพ เพื่อสัมพันธ์ไมตรี ระหว่างประชาชาติที่พึ่งพิงโดยยึดหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกัน ร่วมมือกันในทางระหว่าง

⁸ UN, Charter of the United nations [online], 27 Aug 2012, Available from : <http://www.un.org/en/documents/charter/intro.shtml>

ประเทศโดยปราศจากความแตกต่างในทางเชื้อชาติ เพศ ภาษา ศาสนา ซึ่งได้ระบุไว้ในมาตรา 1⁹

มาตรา 1

ความมุ่งประสงค์ของสหประชาชาติคือ

1. เพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศและเพื่อจุดหมายปลายทางนั้น จะได้ดำเนินมาตรการร่วมกันอันมีผลจริงจังเพื่อการป้องกันและการขจัดบิดเบือนการคุกคามต่อสันติภาพและเพื่อปราบปรามการกระทำ การรุกรานหรือการละเมิดอื่น ๆ ต่อสันติภาพและนำมาซึ่งการแก้ไขหรือระงับกรณีพิพาทหรือสถานการณ์ระหว่างประเทศอันอาจนำไปสู่การละเมิดสันติภาพโดยสันติวิธีและสอดคล้องกับหลักการแห่งความยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ

2. เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันมิตรระหว่างประชาชาติทั้งหลายโดยยึดการเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกันและการกำหนดเจตจำนงของตนเองแห่งประชาชนทั้งหลายเป็นมูลฐานและจะดำเนินมาตรการอื่น ๆ อันเหมาะสมเพื่อเป็นกำลังแก้สันติภาพสากล

3. เพื่อให้บรรลุถึงการร่วมมือระหว่างประเทศในอันที่จะแก้ปัญหา ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือมนุษยธรรมและในการส่งเสริมและสนับสนุนการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและต่ออิสรภาพอันเป็นหลักมูลสำหรับทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือ ศาสนา และ

⁹ Charter of the United Nation 1945

Article 1.

1.To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace;

2.To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace;

3.To achieve international co-operation in solving international problems of an economic, social, cultural, or humanitarian character, and in promoting and encouraging respect for human rights and for fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion; and

4. To be a centre for harmonizing the actions of nations in the attainment of these common ends.

4. เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับประสานการดำเนินการของประชาชาติ ทั้งหลายให้กลมกลืนกันในส่วนที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางร่วมกันเหล่านี้

หมวดที่ 9 ความร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและสังคม

ด้วยความมุ่งหมายในการสถาปนาภาวะการณ์แห่งเสถียรภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งจำเป็นสำหรับความสัมพันธ์โดยสันติและโดยฉันมิตรระหว่างประชาชาติทั้งหลาย โดยยึดความเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิอันเท่าเทียมกันและการกำหนดเจตจำนงของตนเองของประชาชนเป็นมูลฐานของสหประชาชาติจะต้องส่งเสริม

ก. มาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น การมีงานทำโดยทั่วถึงและภาวะการณ์แห่งความก้าวหน้าและพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม

ข. การแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ สังคม อนามัยและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและความร่วมมือระหว่างประเทศทางวัฒนธรรมและการศึกษาและ

ค. การเคารพโดยสากล และการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพอันเป็นหลักมูลสำหรับทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษาหรือศาสนา

มาตรา 56

สมาชิกทั้งปวงให้คำมั่นว่าตนจะดำเนินการร่วมกันและแยกกันในการร่วมมือกับองค์การ ฯ เพื่อให้บรรลุความมุ่งประสงค์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 55

มาตรา 2

เพื่ออนุวัติตามความมุ่งประสงค์ดังกล่าวในมาตรา 1 องค์การ ฯ และสมาชิกขององค์การ ฯ จะดำเนินการโดยสอดคล้องกับหลักการดังต่อไปนี้

ข้อ 7 ไม่มีข้อความใดในกฎบัตรฉบับปัจจุบันจะให้อำนาจแก่สหประชาชาติเข้าแทรกแซงในเรื่องซึ่งโดยสาระสำคัญแล้วตกอยู่ในเขตอำนาจภายในของรัฐใด ๆ หรือจะเรียกให้สมาชิกเสนอเรื่องเช่นว่าเพื่อการระงับตามกฎหมายฉบับปัจจุบันแต่หลักการนี้ จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อการใช้มาตรการบังคับตามหมวดที่ 7

ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชนนอกจากเป็นเพียงสิทธิทางธรรม (Moral Rights) แล้ว ยังเป็นสิทธิทางกฎหมายที่มีผลผูกพันอีกตามมาตรา 55¹⁰ , มาตรา 56¹¹ และมาตรา 2 อนุ 7

(2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกาศโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติมีมติเอกฉันท์รับรองเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ถึงแม้ว่าปฏิญญานี้ จะไม่มีฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศแต่ก็เป็นคำประกาศที่ได้รับการยอมรับเป็นเอกฉันท์จากประเทศสมาชิกของสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทยโดยประเทศสมาชิกมีพันธะทางศีลธรรมที่จะต้องปฏิบัติตาม

คำปรารภในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ความว่า

“โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ ประจำตัวและสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษย์ เป็นหลักมูลเหตุแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก โดยที่การไม่นำพาและการเหยียดหยามต่อสิทธิมนุษยชนยังมีผลให้มีการกระทำอันป่าเถื่อน ซึ่งเป็นการละเมิดมโนธรรมของมนุษยชาติอย่างร้ายแรงและได้มีการประกาศว่าปณิธานสูงสุดของสามัญชนได้แก่ ความต้องการให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ในโลกด้วยอิสรภาพในการพูดและความเชื่อถือและอิสรภาพพ้นจากความหวาดกลัวและความต้องการ โดยที่เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่สิทธิมนุษยชนควรได้รับการคุ้มครองโดยหลักบังคับของกฎหมาย

ข้อ 8¹² มีความว่า

¹⁰ Charter of the United Nation 1945

Article 55 With a view to the creation of conditions of stability and well-being which are necessary for peaceful and friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, the United Nations shall promote:

b. solutions of international economic, social, health, and related problems; and international cultural and educational cooperation; and

c. universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion.

¹¹ Article 56 All Members pledge themselves to take joint and separate action in co-operation with the Organization for the achievement of the purposes set forth in Article 55.

“ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูล ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย”

กล่าวคือ เมื่อสิทธิขั้น ํนมูลฐานต่าง ๆ ของบุคคลถูกละเมิดโดยมิชอบด้วยกฎหมายบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากละเมิด หรือ เยื่ออาชญากรรมนี้ ํนยอมมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดเยียวยาจากกระบวนการยุติธรรม¹³

อนึ่ง จากการศึกษาจะพบว่า จุดเน้นของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ คือ “สิทธิมนุษยชนเพื่อมนุษย์ทั้งปวง โดยมีหลักการสำคัญคือ

- i. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิเฉพาะของมนุษย์แต่ละคนที่ไม่สามารถโอนให้กันและกันได้
- ii. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้
- iii. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิซึ่งต้องพึงพากันและกัน
- iv. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของบุคคลพึงมีในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- v. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ทุกคนพึงมีอย่างเท่าเทียมกันอย่างเป็นสากลและตลอดไป

(3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2509 (ค.ศ. 1966) และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่องค์การสหประชาชาติสนับสนุนให้มีขึ้น มีผลบังคับ

¹² Article 8. Everyone has the right to an effective remedy by the competent national tribunals for acts violating the fundamental rights granted him by the constitution or by law.

¹³ สุดสงวน สุธีสร, เยื่ออาชญากรรม (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2543) , หน้า 43- 44.

ต่อประเทศที่ลงนามเป็นภาคีประชาชนในรัฐซึ่งมีและพึงได้รับการประกันจากรัฐบาลของตนในสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม¹⁴

(4) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 นับเป็นตราสารว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองที่สำคัญที่สุดและมีสถานะเป็นสนธิสัญญาที่ประมวลสิทธิต่าง ๆ ที่เป็นสากลไว้และย่อมหยาวมถึงสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมด้วย ดังนั้น หลักการต่าง ๆ ในกติกา ฯ จึงเป็นพันธกรณีที่รัฐภาคีทั้งหลายจะต้องปฏิบัติตามหลักสนธิสัญญาที่มีผลใช้บังคับแล้วย่อมผูกพัน (Pacta sunt servanda) คือ ภาคีของสนธิสัญญานั้น ให้ปฏิบัติตามพันธกรณีที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาโดยหลักสุจริต¹⁵

สิทธิสำคัญที่ระบุไว้ในกติกา ฯ ได้แก่¹⁶

1. สิทธิที่จะมีชีวิต (The right to life)¹⁷ ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิที่ไม่อาจบั่นทอนได้ (non-dirigible) ที่สำคัญที่สุดและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ยอมรับว่า หน่วยงานของรัฐจะรอนสิทธิดังกล่าว คือ ลงโทษประหารชีวิตได้เฉพาะกรณีที่เป็นการลงโทษต่ออาชญากรรมร้ายแรงเท่านั้น *

เป็นที่น่าสังเกตว่ากติกา ฯ มิได้กล่าวถึงเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะใช้กำลัง (use of force) ได้เพียงใด ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า รัฐภาคีจะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต

¹⁴ International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966

Article 4 The States Parties to the present Covenant recognize that, in the enjoyment of those rights provided by the State in conformity with the present Covenant, the State may subject such rights only to such limitations as are determined by law only in so far as this may be compatible with the nature of these rights and solely for the purpose of promoting the general welfare in a democratic society

¹⁵ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969

Article 26 Every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith

¹⁶ พรชัย ด่านวิวัฒน์, “ประเทศไทยกับการเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. 2509,” *วารสารนิติศาสตร์* 29 (ธันวาคม 2542) : 620 – 625.

¹⁷ Article 6 1. Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.

* ประเทศไทยตั้งข้อสงวนไว้

ให้หมดสิ้น เพียงแต่จะต้องจำกัดการลงโทษประหารชีวิตในกรณีที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงและ ยกเลิกโทษนี้ ในความผิดมิใช่อาชญากรรมร้ายแรงเท่านั้น¹⁸

2. สิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกทรมาน (torture) หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า (cruel, inhuman or degrading treatment or punishment)¹⁹ ซึ่งเป็นบัญญัติที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศไปแล้วและมีลักษณะที่เป็นบทบังคับเด็ดขาด ไม่มีข้อยกเว้น (jus cogens)²⁰ พฤติกรรมเรื่องการทรมาน ฯลฯ ตามที่กติกา ฯ เขียนไว้นี้ มุ่งประสงค์จะควบคุมการกระทำของรัฐบงกชหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก²¹ โดยกติกา ฯ มิได้คานยามไว้ว่าอย่างไร เป็นการทรมานหรืออย่างไรถือเป็นการลงโทษที่ต่ำช้าซึ่งหากเกิดการกระทำในลักษณะนี้ รัฐนั้น uly่อมจะต้องรับผิดชอบในฐานะที่เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควร (due diligence) แต่ก็ยังเกิดเหตุการณ์ที่ขัดต่อกติกาฯ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของรัฐนั้น (state responsibility)²²

3. สิทธิที่จะมีความคิดเห็นและแสดงออกโดยปราศจากการแทรกแซง (freedom of expression)²³ ซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้วย สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน²⁴ โดยเฉพาะสำหรับสังคมประชาธิปไตยด้วยแล้วย่อมถือว่าเป็นเงื่อนไขขั้นต้นของความก้าวหน้าและพัฒนาการของมนุษย์ทุกคน สิทธิดังกล่าวไม่มีนิยามโดยตรง แต่โดยทั่วไปย่อมรวมถึงเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น รับ และเผยแพร่ข้อมูล

¹⁸ Theodor Meron, Human Right Law-Making in the United Nations. A Critique of Instruments and Process (London : Oxford University Press, 1987) p. 83.

¹⁹ Article 7 No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. In particular, no one shall be subjected without his free consent to medical or scientific experimentation.

²⁰ Theodor Meron, Human Right Law-Making in the United Nations: A Critique of Instruments and Process (London: Oxford University, 1987) pp.109 – 110.

²¹ Oscar Schachter, International Law in Theory and Practice (Dordrecht : Mertinus Nijhoff Publishers, 1991) p. 341.

²² Ibid.

²³ Article 19

1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.

2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.

²⁴ ทศนา วงษานุทัศน์, "ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญไทย" รัฐสภาสาร 45 (กันยายน 2540) : 8.

ข่าวสารและความคิดโดยปราศจากการแทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐและโดยไม่คำนึงถึงพรมแดนระหว่างประเทศด้วย ทั้งนี้ สิทธิดังกล่าวย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่ไปด้วยและอาจถูกจำกัดได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ⁵

4. สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยในร่างกาย (right to liberty and security) ตามข้อ 9²⁶ ของกติกา ฯ ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้ ย่อมรวมไปถึงสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยและเป็นธรรม (fair trial) และการได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาคกันในการพิจารณาของศาล ตามข้อ 14 ของกติกา ฯ ด้วย²⁷ และในข้อ 24 ของกติกา ฯ กำหนดว่า 1) เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ ในส่วนของครอบครัวของตน สังคมและรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด 2) เด็กทุกคนย่อมมีหลักฐานทางทะเบียนทันทีที่ถือกำเนิดและย่อมได้รับการตั้งชื่อ³ 3) เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเชื้อชาติ⁸

ข้อ 2 วรรค 1 ของกติกา ฯ หมายความว่า รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลให้บุคคลทุกคนที่อยู่ในประเทศของตนได้รับสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่²⁹ ซึ่งยังขยายความไปถึงอาณา

²⁵ ข้อ 18, 19 ของกติกา ฯ

²⁶ Article 9

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

²⁷ Article 14

1. All persons shall be equal before the courts and tribunals. In the determination of any criminal charge against him, or of his rights and obligations in a suit at law, everyone shall be entitled to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law.

²⁸ Article 24

1. Every child shall have, without any discrimination as to race, colour, sex, language, religion, national or social origin, property or birth, the right to such measures of protection as are required by his status as a minor, on the part of his family, society and the State.

2. Every child shall be registered immediately after birth and shall have a name.

3. Every child has the right to acquire a nationality.

²⁹ Article 2

1. Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

เขตที่อยู่นอกประเทศด้วย คือ รวมไปถึงบริเวณที่รัฐมีเขตอำนาจ (jurisdiction) ซึ่งได้แก่ อาณาเขตทางทะเลที่รัฐมีอธิปไตย (sovereign rights) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เช่น เขตต่อเนื่อง เขตทางเศรษฐกิจจำเพาะ เขตไหล่ทวีป รวมทั้งดินแดนภายใต้การอารักขาหรือปกครองของรัฐนั้น

(5) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 (Declaration of the Rights of the Child and Convention on the Rights of the Child) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 สมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติได้ลงมติเห็นชอบในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อปี พ.ศ. 2503 ซึ่งรับสิทธิมนุษยชนของเด็กไว้ แต่เนื่องจากปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กก็เช่นเดียวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เป็นเพียงคำประกาศมิใช่กฎหมายระหว่างประเทศ คงเป็นเพียงพันธกรณีทางกฎหมายอย่างอ่อน (Soft Law) เท่านั้น ซึ่งหมายถึงว่า สถานะทางกฎหมายของปฏิญญาดังกล่าวมีค่าบังคับทางกฎหมายน้อยมากไม่กำหนดข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ จึงได้ร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้น สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติยอมรับ (Resolution 44/25) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 และเรียกร้องให้บรรดาประเทศต่าง ๆ ลงนามเข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2533 อนุสัญญามีผลใช้บังคับในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2533 หลังจากการยอมรับหรือให้สัตยาบันโดย 20 ประเทศสมาชิก

มาตรการทางกฎหมายของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่เข้ามาเสริมปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและเสริมการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งย่อหมายถึงรวมถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมก็คือการที่รัฐภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตกลงที่จะใช้มาตรการทางบริหารและมาตรการทางนิติบัญญัติที่เหมาะสมตามแต่ทรัพยากรที่พึงมีและความต้องการเพื่อการดำเนินการให้เป็นตามสิทธิที่อนุสัญญาดังกล่าวฉบับนี้ได้ให้การยอมรับภายใต้กรอบของความร่วมมือระหว่างประเทศ (มาตรา 5)³⁰

บทบัญญัติในมาตรา 5 ดังกล่าว จึงเป็นบทบัญญัติที่ก่อพันธกรณีทางกฎหมายแก่รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวฉบับที่จะต้องใช้มาตรการทั้งทางบริหารและนิติบัญญัติที่

³⁰ Article 5

States Parties shall respect the responsibilities, rights and duties of parents or, where applicable, the members of the extended family or community as provided for by local custom, legal guardians or other persons legally responsible for the child, to provide, in a manner consistent with the evolving capacities of the child, appropriate direction and guidance in the exercise by the child of the rights recognized in the present Convention.

เหมาะสมต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก ตามมาตรฐานสากลที่บัญญัติว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดไว้แบ่งออกเป็นสิทธิ 4 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่³¹

(1.) สิทธิในการดำรงชีวิต (Survival Rights) หรือสิทธิพื้นฐานทั่วไปของเด็ก เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่, สิทธิที่ได้รับมาตรฐานสาธารณสุข, สิทธิที่จะได้ประโยชน์จากการประกันสังคม, สิทธิที่จะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีพอ, สิทธิในการมีชื่อและสัญชาติ เป็นต้น

(2.) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights) จากการถูกเอาเปรียบทางเพศหรือถูกทำร้ายรังแกทางเพศ จากการถูกเอาเปรียบทางเศรษฐกิจหรือจากการทำงานใด ๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือการพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรมและสังคมของเด็ก จากการถูกใช้อย่างเอาเปรียบไม่ว่าในลักษณะใด จากการถูกทรมานหรือลงโทษ หรือการกระทำในลักษณะที่โหดร้าย จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในสงคราม ตลอดจนการปกป้องคุ้มครองเด็กที่มีชีวิตอยู่ในภาวะที่ยากลำบาก เช่น เด็กพิการ์, เด็กผู้ลี้ภัย, เด็กกำพร้า เป็นต้น

(3.) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Development Rights) เช่น สิทธิที่จะได้รับการศึกษา, สิทธิที่จะได้รับการพักผ่อนหย่อนใจและการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

(4.) สิทธิในการมีส่วนร่วม (Participation Rights) เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีในทุก ๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง สิทธิในการแสดงออกและการแสวงหาได้รับหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

อนุสัญญานี้ มุ่งที่จะตั้งมาตรฐานสากลเพื่อคุ้มครองเด็กเป็นพิเศษ โดยกำหนดหลักการคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็กไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ มุ่งคุ้มครองไม่ให้เด็กถูกข่มเหงรังแกหรือถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ รวมทั้งสวัสดิภาพ ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ เช่น การทำร้าย การข่มขืน การล่วงเกินทางเพศ ชูตรีดหากำไรทางเพศ หรือค้ากำไรทางเศรษฐกิจหรือนำเด็กไปเป็นวัตถุซื้อ ขาย หรือปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อสวัสดิภาพเด็ก รวมทั้งคุ้มครองให้มีการเยียวยาฟื้นฟูเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำดังกล่าวให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด หลักการดังกล่าวปรากฏอยู่ในข้อ 19, 39

³¹ กมลินทร์ พินิจวุฒล, “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก: สิทธิเด็กในประเทศไทย,” บทบัญญัติ 53 (ธันวาคม 2540) : 100

ข้อ 19³²

1. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษาในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกาย จิตใจ การทำร้ายหรือการกระทำมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการแสวงหาประโยชน์รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมายหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งเด็กนั้น อยู่ในความดูแล

2. ตามแต่จะเหมาะสม มาตรการคุ้มครองเช่นว่านี้ ควรรวมถึง กระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคม ในอันที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็กและบุคคลซึ่งเด็กนั้น อยู่ในความดูแล ตลอดจนกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการป้องกันในรูปแบบอื่นและให้มีการระบุนการรายงานการส่งเรื่องเพื่อพิจารณา การสอบสวน การปฏิบัติ และการติดตามเรื่องของกรณีการปฏิบัติที่ผิดต่อเด็กตามที่ระบุมาแล้วข้างต้นและในกรณีที่เหมาะสมให้ทางตุลาการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

ข้อ 39³³

รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ การกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใด ๆ การแสวงหาประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมาน หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่

³² Article 19

1. States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and educational measures to protect the child from all forms of physical or mental violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parent(s), legal guardian(s) or any other person who has the care of the child.

2. Such protective measures should, as appropriate, include effective procedures for the establishment of social programmes to provide necessary support for the child and for those who have the care of the child, as well as for other forms of prevention and for identification, reporting, referral, investigation, treatment and follow-up of instances of child maltreatment described heretofore, and, as appropriate, for judicial involvement.

³³ Article 39

States Parties shall take all appropriate measures to promote physical and psychological recovery and social reintegration of a child victim of: any form of neglect, exploitation, or abuse; torture or any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment; or armed conflicts. Such recovery and reintegration shall take place in an environment which fosters the health, self-respect and dignity of the child.

โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้าโดยรูปอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟืนฟูหรือการกลับสู่สังคมดังกล่าวจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก ประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสาร เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 และอนุสัญญาามีผลใช้บังคับใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535

(6) ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against women)

ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี จากมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2536 โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการยอมรับหลักการระดับสากลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสตรีในเรื่องสิทธิและหลักการที่คำนึงถึงความเสมอภาค ความมั่นคงปลอดภัย เสรีภาพ และความเป็นหนึ่งเดียวอันแบ่งแยกมิได้และศักดิ์ศรีแห่งมนุษย์ทั้งปวง ทั้งนี้ เนื่องจากสิทธิและหลักการต่างเหล่านี้ เป็นหลักการอันสำคัญของกติกานานาชาติ ๆ ประกอบด้วย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ซึ่งยืนยันว่า ความรุนแรงต่อสตรีเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสตรีและทำให้ประโยชน์ที่สตรีจะได้รับจากสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ ต้องถูกทำลายหรือลดน้อยลงและคำนึงถึงความล้มเหลวที่เคยเป็นมาในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิเหล่านี้ และเสรีภาพเมื่อเกิดการมีความรุนแรงต่อสตรี

อย่างไรก็ตามหลักการพื้นฐานและแนวทางสิทธิในการเยียวยาและการชดเชยสำหรับการตกเป็นเหยื่อของการละเมิดขั้นต้นของกฎหมายสิทธิมนุษยชนและการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศตามประกาศของสภานิติบัญญัติมีมติ 60/147 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2005³⁴ โดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (UN Office of

³⁴ United Nations Human Rights, Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law [online] 12 April 2011 available from: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RemedyAndReparation.aspx>

High Commissioner for Human Rights - UNOHCHR) ได้มีการระบุสิทธิในการเยียวยาของเหยื่อไว้ในข้อ 11 ว่า³⁵

ข้อ 11. การเยียวยาสำหรับการละเมิดขั้นต้นของกฎหมายสิทธิมนุษยชนและการละเมิดร้ายแรงของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศรวมถึงสิทธิของเหยื่อดังต่อไปนี้ ได้ระบุไว้ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ:

- (ก) การเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกันและมีประสิทธิภาพเพื่อความยุติธรรม
- (ข) การฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วสำหรับภัยอันตรายที่ได้รับ
- (ค) การเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดและกลไกวิธีการชดใช้

และอันเนื่องมาจากความรับผิดชอบระหว่างประเทศไม่ใช่ความรับผิดชอบทางอาญา เพราะไม่ได้จะมุ่งป้องปรามรัฐจากการละเมิดกฎหมาย³⁶ จึงไม่นำไปสู่การบัญชาให้มีการลงโทษและมีลักษณะเป็นความรับผิดชอบทางแพ่ง ดังนั้นการเรียกร้องความรับผิดชอบระหว่างประเทศจึงไม่ได้มีลักษณะเป็นการเผชิญหน้าและอาจไม่จำเป็นต้องอาศัยองค์การภายนอกในการชี้ขาด เว้นแต่ในกรณีความยินยอมของคู่กรณีเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นในการแก้ไขปัญหาเรื่องความรับผิดชอบ

2.1.1 พันธกรณีในการชดใช้ความเสียหาย³⁷

วัตถุประสงค์ของพันธกรณีจะเหมือนกับในระบบกฎหมายอื่น ๆ ความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศต้องนำมาซึ่งพันธกรณีในการชดใช้ความเสียหาย พันธกรณื่อดังกล่าว

³⁵ VII. Victims' right to remedies

11. Remedies for gross violations of international human rights law and serious violations of international humanitarian law include the victim's right to the following as provided for under international law:

- (a) Equal and effective access to justice;
- (b) Adequate, effective and prompt reparation for harm suffered;
- (c) Access to relevant information concerning violations and reparation mechanisms.

³⁶ จตุรงค์ ติระวัฒน์ ฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547) หน้า 444 – 446.

³⁷ Emmanuel decaux, *Responsabilite et reparation, La responsabilite dans le systeme international: colloque du Mans* (Paris: Pedone, 1991) pp. 147-190.

นี้ เป็นพันธกรณีใหม่ที่เป็นผลจากการละเมิดพันธกรณีอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้นหากพันธกรณีหลักหรือปฐมภูมิไม่ได้รับการเคารพ ผู้ละเมิดก็ต้องมีพันธกรณีลำดับรองหรือทุติยภูมิในการชดใช้เพื่อแทนที่การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีหลัก

2.1.2 วิธีการในการชดใช้ความเสียหาย³⁸

แบ่งได้เป็น 3 ประการ

ก. การทำกลับคืนให้เหมือนเดิม (Restitutio in integrum)

การทำกลับคืนให้เหมือนสถานการณ์เดิมก่อนที่จะเกิดการกระทำที่ผิดกฎหมาย ขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติไม่อาจจะทำได้ วิธีการนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะลบล้างผลทั้งปวงของการกระทำผิดและทำให้คืนสู่สถานะที่น่าจะเป็นอยู่ ดังเช่นศาลสถิตยุติธรรมระหว่างประเทศได้ยืนยันไว้ในคดีโรงงานแห่งซอร์โซว์ วันที่ 13 กันยายน ค.ศ. 1928 ระหว่างเยอรมนีกับโปแลนด์ แต่ในความเป็นจริงแล้วการทำกลับคืนให้เหมือนเดิมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความเสียหายทางจิตใจ เพราะต้องอาศัยการกระทำอื่นที่แตกต่างจากการกระทำผิด เช่นความเสียหายทางจิตใจจากการลงโทษไม่อาจได้รับการชดใช้เพราะการยกเลิกโทษ แต่จากการนิรโทษกรรม การชดใช้ด้วยวิธีนี้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น หากเกิดจากบทบัญญัติที่มีผลทางกฎหมายก็ต้องสามารถถูกเพิกถอนได้เช่นประกาศว่าตกเป็นโมฆะ มิใช่เพียงยกเลิกมิให้มีผลต่อไปในอนาคตเท่านั้น ตัวอย่างเช่นในคดี *Exaco* เกี่ยวกับการโอนกิจการเป็นของรัฐโดยลิเบีย ในคำชี้ขาดวันที่ 19 มกราคม ค.ศ. 1977 อนุญาโตตุลาการศาสตราจารย์เรอเน่ ช็อง ดูปุย สรุปว่า การโอนกิจการของบริษัทน้ำมันอเมริกัน *Texaco-Calasiatic* เป็นของรัฐโดยลิเบียเป็นเรื่องที่ขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศอันทำให้ลิเบียต้องรับผิดชอบและมีหน้าที่ต้องชดใช้โดยการเพิกถอนกฎหมายที่เกี่ยวกับการโอนกิจการเป็นของรัฐ และแม้ว่าจะถูกตำหนิว่าคำชี้ขาดนี้ ขัดกับหลักในเรื่องอธิปไตยถาวรของรัฐเหนือทรัพยากรธรรมชาติ แต่ก็เป็นตัวอย่งที่ชัดเจนของคำพิพากษาเกี่ยวกับการชดใช้ด้วยวิธีการนี้

แต่หากเกิดจากการกระทำ ก็ต้องอยู่ในสภาวะการณ์ที่สามารถทำให้คืนสู่สภาพเดิมได้ ซึ่งมิใช่กรณีของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือบุคคลซึ่งถูกทำลายหรืออันตรายอันไปแล้ว

³⁸ J. Combacau et S. Sur, *Droit international public* (Paris: Montchrestein, 1995) pp.536-538.

ข. การทำให้พอใจ (Satisfaction)

เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการชดใช้ความเสียหายทางจิตใจหรือทางกฎหมาย ซึ่งมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับระบบความรับผิดชอบระหว่างประเทศ โดยมีรูปแบบที่หลากหลายแต่มีลักษณะร่วมกันคือเป็นการชดใช้ทางจิตใจ

รูปแบบที่สมบูรณ์ก็คือการรับรองต่อประชาคมระหว่างประเทศโดยองค์กรภายนอกว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น จากรัฐที่ถูกเรียกร้องความรับผิดชอบ แม้จะโดยปราศจากการตัดสินลงโทษใด ๆ ก็ตาม ทั้งนี้ มักเป็นผลจากการตัดสินของศาลหรืออนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ซึ่งกำหนดให้รัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ต้องรับผิดชอบ เช่นในคดีช่องแคบคอร์ฟู ค.ศ. 1949 ซึ่งศาลฯ หลังจากรายงานว่ามีกรณีละเมิดอธิปไตยของแอลเบเนียโดยการดำเนินการปกป้องตนเองของอังกฤษ ได้ประกาศว่าการยืนยันเช่นนั้นเป็นการทำให้พอใจอันเหมาะสมและหลักการก็ถูกยืนยันในคดีเรือ Rainbow Warrior ระหว่างนิวซีแลนด์กับฝรั่งเศสตามคำชี้ขาดวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1990 ซึ่งศาลอนุญาโตตุลาการตัดสินว่า ฝรั่งเศสเป็นผู้ละเมิดพันธกรณีซึ่งเป็นการทำให้พอใจที่เหมาะสมแล้วสำหรับความเสียหายทางจิตใจและทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดกับนิวซีแลนด์

ในทำนองเดียวกัน การให้เกียรติต่อหน่วยงานที่ถูกกลบหลู การแสดงการขอโทษอย่างเป็นทางการและตามด้วยการลงโทษผู้แทนรัฐที่กระทำผิดซึ่งในตัวเองอาจไม่ถูกจัดว่าเป็นการทำให้พอใจ หรือการรับประกันอย่างเป็นทางการว่าการกระทำเช่นนั้นจะไม่เกิดขึ้น อีกและว่ามีการออกมาตรการภายในเพื่อป้องกันไว้แล้ว

อย่างไรก็ดีการที่ปราศจากกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเรียกร้องให้มีการชดใช้ด้วยวิธีการทำให้พอใจอาจก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากในทางปฏิบัติได้ โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐที่ถูกเรียกร้องความรับผิดชอบเห็นว่าข้อเรียกร้องของรัฐที่เสียหายไม่สมเหตุสมผล เช่นไม่เกี่ยวข้องหรือเป็นสัดส่วนกับความเสียหาย ทั้งนี้ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการชดใช้มิใช่เป็นเรื่องของการกระทำการแก้ไขสิ่งที่ทำไปให้ถูกต้อง แต่มิใช่การลงโทษแต่ประการใด ดังนั้น ข้อขัดแย้งในเรื่องนี้ ก็อาจเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่นตามมาได้

ค. วิธีการชดใช้ด้วยสิ่งของทดแทน การชดเชยความเสียหาย

การชำระเงินเป็นค่าชดเชยสำหรับความเสียหายเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับกรณีส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายทางวัตถุและความเสียหายทางจิตใจที่ไม่อาจลบล้างได้ด้วยวิธีการทั้ง

สองประการข้างต้นและมักใช้กันในกรณีการให้ความคุ้มครองทางการทูต หลักการในการคำนวณค่าชดเชยก็คือความเสียหายที่ ings และจำกัดอยู่เฉพาะความเสียหายเท่านั้น ดังนั้นการคำนวณที่ยุ้งยากในทางปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับปัญหาข้อเท็จจริงและการคำนวณของผู้เชี่ยวชาญ

ปัญหายุ่งยากในทางปฏิบัติอีกประการคือ การชดใช้ นั้นจำกัดอยู่เพียงการเสียคุณค่าของทรัพย์สินสมบัติ (damnum emergens) หรือครอบคลุมถึงคุณค่าในอนาคตด้วย ซึ่งได้แก่ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับต่อไป (lucrum cessans) ด้วย

โดยหลักแล้ว ในกรณีของการกระทำผิดกฎหมาย การชดใช้ต้องครอบคลุมทั้งสองด้าน แต่ในกรณีของการโอนกิจการเป็นของรัฐ หากการกระทำเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย รัฐก็มีเพียงพันธกรณีในการชำระค่าชดเชย มิฉะนั้นก็จะกลายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายไป อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการหาความเกี่ยวพันด้านเหตุและผลระหว่างการกระทำผิดและการสูญเสียในอนาคตย่อมเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ยาก ดังเช่นตัวอย่างของคดี Liamco ตามคำชี้ขาดวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1977 อนุญาโตตุลาการ Mamassani พิจารณาการชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการโอนกิจการของบริษัทดังกล่าวเป็นของรัฐลิเบีย กล่าวคือการเสียสิ่งติดตั้งที่เป็นฐานขุดเจาะน้ำมันและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งประเมินได้ตามค่าของทรัพย์สินในวันที่ทำการโอนกิจการ โดยใช้อัตราเฉลี่ยระหว่างข้อเสนอของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ส่วนเรื่อง lucrum cessans ในสัมปทานอื่นนั้น เนื่องจากการผลิตยังไม่ได้เริ่มขึ้น จึงปฏิเสธการชดใช้โดยให้เหตุผลว่า ยังไม่ชัดและเป็นผลโดยตรงเพียงพอ กล่าวคือ ความเกี่ยวโยงระหว่างการเสียผลประโยชน์และการโอนกิจการเป็นของรัฐมีอาจพิสูจน์ได้

สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (UN Office of High Commissioner for Human Rights - UNOHCHR) ได้กระบวนถึงวิธีการเยียวยาเหยื่อไว้ดังนี้³⁹

³⁹ VI. Treatment of victims

10. Victims should be treated with humanity and respect for their dignity and human rights, and appropriate measures should be taken to ensure their safety, physical and psychological well-being and privacy, as well as those of their families. The State should ensure that its domestic laws, to the extent possible, provide that a victim who has suffered violence or trauma should benefit from special consideration and care to avoid his or her re-traumatization in the course of legal and administrative procedures designed to provide justice and reparation.

เหยื่อควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นมนุษย์และความเคารพในศักดิ์ศรีและสิทธิมนุษยชนของพวกเขาและมาตรการที่เหมาะสมจะต้องดำเนินการเพื่อให้มั่นใจความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจเป็นอยู่ที่ดีและความเป็นส่วนตัวของพวกเขาเช่นเดียวกับบรรดาครอบครัวของพวกเขา รัฐควรให้แน่ใจว่ากฎหมายภายในประเทศของตนในขอบเขตที่เป็นไปได้ว่าเหยื่อที่ได้รับการได้รับความเดือดร้อนความรุนแรงหรือการบอบช้ำ จะได้รับประโยชน์จากการพิจารณาเป็นพิเศษและการดูแลเพื่อหลีกเลี่ยงการบอบช้ำ ของเขาหรือเธอในหลักสูตรของกระบวนการทางกฎหมายและการบริหารจัดการออกแบบมาเพื่อให้ความยุติธรรมและการฟื้นฟูเช่นกัน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม

ในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมนี้ ผู้เขียนขออธิบายพัฒนาการในการลงโทษผู้กระทำผิดซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ทฤษฎีดังนี้⁴⁰

2.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบการเมืองการปกครอง ศาสนา และระบบสังคมในอดีต เป็นลักษณะการใช้วิธีการลงโทษเพื่อการตอบแทนผู้กระทำผิดให้ได้รับโทษในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน มีการใช้วิธีการที่รุนแรง ทั้งการประหารชีวิต การลงทัณฑ์ทรมานด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำผิดได้กระทำลงไปและเพื่อให้ผู้กระทำผิดสารภาพและเพื่อทำให้รู้สำนึกถึงความผิดในการกระทำของตน

ซึ่งแนวคิดนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก (Classical School) มองว่า ผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้ละเมิดศีลธรรม ผ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม จึงสมควรถูกลงโทษ

นักปราชญ์ได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

แบรดเลย์ (Bradley)⁴¹ นักปรัชญาอังกฤษกล่าวไว้ว่า

⁴⁰ ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน ทฤษฎีการลงโทษ [ออนไลน์], 15 ส.ค. 2555 แหล่งที่มา : http://www.stou.ac.th/Schools/SI/w/upload/41716_6.pdf

⁴¹ Giles Playfair and Derirck Singeton. *Crime, Punishment and Cure* (London : The Camelot Press Ltd., 1965) pp. 95-96

“...ในความคิดของคนทั่วไป จะมีความรู้สึกว่าการกระทำความผิดและการลงโทษเป็นของคู่กัน การลงโทษก็คือการลงโทษด้วยเหตุที่ว่าเขาสมควรที่จะได้รับอันเนื่องจากการกระทำของเขา ถ้าหากว่าการลงโทษมีประโยชน์หรือผลอะไรก็ตามมาก็ตาม เหล่านั้นเป็นเพียงเปลือกนอก แต่เนื้อแท้แล้วคือ การที่เขาสมควรจะได้รับโทษเนื่องจากการกระทำความผิดของเขา”

เหตุผลของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน แบ่งเป็น 2 ประการ

ก. เหตุผลเพื่อความยุติธรรม

เห็นว่า การกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักความยุติธรรม เมื่อฝ่าฝืนผู้กระทำผิดจึงต้องถูกลงโทษ เพื่อที่จะธำรงรักษาความยุติธรรมไว้ บุคคลที่เป็นต้นคิดตามแนวคิดดังกล่าวนี้ คือ เอมมานูเอล ค้านท์(Kant) เองเกล (Hegel) และฮอว์กินส์ (Hawkins)

ค้านท์ (Kant) กล่าวว่า

“...เหตุที่จะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดก็เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ ความยุติธรรมที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการทดแทน ถ้าหากว่าความยุติธรรมและสิทธิของมนุษย์ถูกทำลายลง ชีวิตของมนุษย์จะไม่มีคุณค่าอะไรเหลืออยู่เลย เราจะต้องลงโทษผู้กระทำผิด เพราะการลงโทษเป็นสิ่งที่เขาสมควรจะได้รับ ถ้าเราละเว้นไม่ลงโทษผู้กระทำผิดก็เท่ากับเราร่วมมือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของความยุติธรรมด้วย....”

เองเกล (Hegel) เห็นว่า

“...เหตุของการลงโทษเพื่อให้สาสมก็เพื่อนำความถูกต้องกลับคืนมา การกระทำความผิดเป็นการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้อง การลงโทษจึงเป็นปฏิกิริยาของสังคมที่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้องนี้ ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นสิ่งที่ผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับเนื่องจากการกระทำผิด”

ฮอว์กิน (Hawkins) เห็นว่า

“...เหตุที่ต้องลงโทษเพื่อให้สาสมก็เพราะมนุษย์ต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมต่อการกระทำของเขาการลงโทษคนต่างจากการฝึกหัดสัตว์ตรงที่ว่าเราตีสัตว์ที่ทำไม่ถูกต้องนั้น เราไม่ได้คิดว่าสัตว์จะต้องรับผิดชอบต่อการทำของมัน แต่เราตีมันเพื่อให้มัน

หวาดกลัว เพื่อมันจะได้ไม่ได้กระทำเช่นนั้นอีก เราลงโทษคนไม่ใช่เพราะเราหวังผลของการลงโทษเขา หากแต่เป็นเพราะเขาต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาทั้งนี้ เพราะสัตว์ไม่มีความรับผิดชอบทางศีลธรรม แต่คนเรามีความรับผิดชอบเช่นนั้น นออยู่..”

ข. เหตุผลเพื่อการทดแทนความผิดตามกฎหมาย

เห็นว่า เมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น เราก็จะลงโทษผู้กระทำผิด ด้วยเหตุเพราะเขาสมควรจะได้รับการลงโทษเนื่องจากการกระทำผิดกฎหมาย ไม่ใช่เพื่อความยุติธรรมทั้งนี้ เพราะอาชญากรรม(Crime) และการลงโทษ (punishment) เป็นของคู่กัน

หลักทฤษฎีแนวคิดนี้ มองว่าเมื่อผู้กระทำผิดมีเจตจำนงเสรี(Free Will) ในการที่จะคิดตัดสินใจและกระทำการด้วยตนเอง ประกอบกับมนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล เมื่อตัดสินใจทำสิ่งใดลงไปจึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนอย่างเต็มที่ เมื่อกระทำผิดจึงต้องรับผิดชอบต่อความผิดและสมควรได้รับการลงโทษ

2.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง(Deterrence Theory)

มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษและบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่างทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำผิดขึ้นอีก

แนวคิดนี้ มาจาก ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Caesar Beccaria) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีเขียนคนสำคัญที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นต้นกำเนิดของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก ซึ่งเขียนหนังสือชื่อ “อาชญากรรมและการลงโทษ” (Crime and Punishment) สำนักดังกล่าวข้างต้นได้พัฒนาขึ้นมาจากปรัชญาพื้นฐาน ปรัชญา ได้แก่ปรัชญาสัญญาประชาคม (Social contract Philosophy) ปรัชญาลัทธิอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarian Philosophy) และปรัชญาฮิโดนิซึม (Hedonitic Philosophy)⁴² เบ็คคาเรียให้ความเห็นว่า มนุษย์มีเจตจำนงอิสระ (Free Will) มีความเป็นอิสระ มีสิทธิที่จะเลือกกระทำการ หรือไม่กระทำการใด ๆ นอกจากนี้ มนุษย์ยังเป็นสัตว์โลกที่ “ มีพร้อมด้วยเหตุผล” (being rational) เมื่อมนุษย์ตัดสินใจทำอะไรลงไปถือว่ามนุษย์สามารถชั่งน้ำหนักระหว่างการทำและผลที่ได้รับ เมื่อมนุษย์ใช้เหตุผลดีแล้ว และตัดสินใจทำ

⁴² ญรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, “ทฤษฎีอาชญาวิทยา,” ใน แนวการศึกษาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2554)

ลงไป มนุษย์จึงยอมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น เบ็คคาเรียเห็นว่าการกระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษให้สมกับลักษณะความผิดที่ได้กระทำลงไป

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการคือ

1. เพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดรายบุคคล เพื่อยับยั้งมิให้เขากระทำผิดซ้ำ ๆ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Prevention)

2. เพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นตัวอยางให้สังคมทั่วไปเห็น เพื่อที่บุคคลอื่นจะดีเกรงกลัวโทษจากการกระทำผิดและไม่คิดที่จะกระทำผิดซ้ำนี้อีก เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำผิดและการได้รับโทษ (General Deterrence)

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้ อาจกล่าวได้ในอีกความหมายหนึ่งคือเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกนั่นเอง ซีซาร์ เบ็คคาเรีย อธิบายว่า การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดได้นั้น ควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ (Three Key Elements of Punishment)⁴³ ดังนี้ คือ

(1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว (Swiftess of punishment)

เบ็คคาเรียกล่าวไว้ว่า “ .. การลงโทษด้วยความรวดเร็วไวของไฉและความใกล้ชิดกับการประกอบอาชญากรรม จะเกิดประโยชน์มากกว่า ..”

(2) ความแน่นอนในการลงโทษ

เบ็คคาเรียกล่าวไว้ว่า “ .. แม้กระทั่งความชั่วร้ายที่น้อยที่สุด ... แต่เมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษที่แน่นอนย่อมจะมีผลในการสร้างความเกรงขามในจิตใจคนได้ดียิ่ง...” และ

เบ็คคาเรียกล่าวไว้ว่า “ .. ความแน่นอนในการลงโทษ หากมันสามารถช่วยบรรเทาได้ การลงโทษนั้นมันจะถูกบันทึกในความทรงจำได้ยิ่งกว่าความกลัวในวิธีอื่นซึ่งยุ่งยากกว่า แต่เจือไว้ด้วยความหวังว่าจะได้รับการยกเว้นโทษ..”

⁴³ Tibbetts, Stephen G. and Hemmens, *Criminological Theory : A Text/Reader* (Los Angeles : Sage Publishing, 2010), pp. 58-60.

(3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ

นอกจากนี้ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย เสนอความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการยับยั้งไว้ในหนังสือชื่อ “ On Crimes and Punishments “ อีกด้วยดังนี้⁴⁴

1. การลงโทษมีความจำเป็น

เนื่องจากมนุษย์ยังมีความเห็นแก่ตัว คนเราพร้อมที่จะฝ่าฝืนสัญญาประชาคม ถ้าหากสิ่งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว มนุษย์ทุกคนสามารถมีพฤติกรรมอาชญากรได้เสมอ

2.การลงโทษจึงไม่ควรปฏิเสธต่อความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ หากแต่ควรส่งเสริม “แรงจูงใจ” ไม่ให้ประโยชน์ของมนุษย์ถูกทำลายโดยกฎหมาย

3. การลงโทษ ควรจะมีไว้เพื่อเป็นการป้องกัน โดยการใช้ความคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

4. เงื่อนไขของการข่มขู่ยับยั้งได้แก่ การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับอาชญากรรม และสาธารณชนจะต้องได้รับรู้เข้าใจอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการลงโทษนั้น

ซึ่งมีผู้สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่

ฟอน ฟอยเอออบาค (Von Feauerbach) นักกฎหมายชาวเยอรมัน ให้ความเห็นว่า

“กฎหมายอาญาต้องมีผลบังคับทางจิตใจเป็นการป้องกันไม่ให้คนทั่วไปกระทำความผิด กฎหมายจึงต้องกำหนดอัตราโทษสูง เพื่อให้แน่ใจว่า ในใจของผู้ที่จะกระทำความผิด ต้องกังวลต่อความเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ ซึ่งหนักกว่าความคิดที่จะได้ประโยชน์จากการกระทำความผิด”

อาชชาฟเฟินบวร์ก (Aschaffenburg) ให้ความเห็นว่า

“...ผลของการข่มขู่จากการลงโทษ ควรมีสองทางคือ ควรจะทำให้ประชาชนทั่วไปรู้สึกเป็นการป้องกันและเป็นการเตือนแต่ละบุคคลไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก แต่ประโยชน์ยิ่งใหญ่ของการข่มขู่ว่าจะลงโทษนั้น อยู่ที่การอบรมเกี่ยวกับความรู้สึนึกคิดในเรื่องชีวิตโดยทั่วไป

⁴⁴ Cesare Beccaria, *On Crimes and Punishments* , with notes and introduction by David Young (Indianapolis: Kackett, 1985)

ของประชาชน การกำหนดว่าการกระทำเช่นนั้นเช่นนั้น เป็นความผิด ซึ่งถ้าผู้ใดกระทำซึ่งรัฐจะลงโทษ จะทำให้เกิดความรู้สึกแก่คนทั่วไปว่า การกระทำเช่นนั้นไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือเป็นที่เสียหายและขัดกับหน้าที่ของประชาชน ดังนั้นการป้องกันทั่วไป จึงดำเนินไปอย่างเงียบ ๆ ซ้ำ ๆ และลึกซึ้ง ทำให้ความรู้สึกว่าอะไรชอบอะไรควรแจ่มแจ้งขึ้น”

2.2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

เกิดขึ้นมาในยุคที่มีการตื่นตัวทางวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่เรียกว่า ปฏิฐานนิยม (Positivist) ใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical method) ที่ได้จากการสังเกต การทดลอง นักอาชญาวิทยากลุ่มนี้ นำโดย ลอมโบโรโซ (Lombroso) และ กาโรฟาโล (Garofalo) และ เฟอริ (Ferri) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี และในฐานะผู้นำของสำนักอิตาลี (Italian School) ที่เห็นว่าการศึกษาร่องอาชญากรรมและการกระทำผิด ควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาโดยมุ่งเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรม และนำผลที่ได้มาใช้ในการแก้ไขการกระทำ ความผิด รวมทั้งควรปรับปรุงวิธีการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำ ๆ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกมีปมด้อยจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว สำหรับหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ประกอบด้วย

(1) หลีกเลียงไม่ให้ผู้กระทำผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขาโดยให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

(2) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล

(3) เมื่อผู้กระทำผิดได้แก้ไขดีดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ และให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง

เคทเวย์ (George F. Kirchway) ได้ให้ทัศนะว่า⁴⁵

⁴⁵ Giles Playfair and Derirck Singeton. *Crime, Punishment and Cure* (London : The Camelot Press Ltd. 1965) pp. 95-96

“... การลงโทษไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งหย่อนความรับผิดชอบได้เพราะว่าเขาไม่รู้ถึงผลร้ายที่จะได้รับจากการกระทำผิดไม่สามารถที่จะยับยั้งบุคคลวิกลจริตได้เพราะว่าเขาพยายามขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมอยู่แล้ว ไม่สามารถยับยั้งผู้ที่กระทำผิดด้วยความฉลาดได้เพราะว่าเขายอมไม่คิดว่าจะถูกจับได้ ไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งกระทำความผิดโดยกระทันหันได้เพราะว่าแรงกระตุ้นให้กระทำผิดมีเร็วกว่าที่จะคิดถึงเหตุผล ถ้าการลงโทษไม่สามารถยับยั้งบุคคลเหล่านี้ได้แล้ว แล้วใครกันที่การลงโทษจะยับยั้งได้ ก็คงจะมีแต่บุคคลซึ่งมีมาตรฐานความประพฤติที่ดีและไม่ละเมิดกฎหมายอยู่แล้ว ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งมาชู้เลย....”

หลักการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมี 5 ประการดังนี้ คือ

1. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา
2. ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนโทษจำคุก
3. การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล
4. เมื่อผู้กระทำได้แก้ไขดีดั้งเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ
5. ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง

นอกจากนี้ ก็มีการพัฒนากระบวนการยุติธรรม จนกระทั่งเกิดกระบวนการยุติธรรมแนวสันติมีลักษณะที่หลากหลาย สรุปได้ดังนี้

1. การประนอมข้อพิพาทภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาโทษแล้วระหว่างเหยื่อ กับผู้ต้องขังในเรือนจำในความผิดบางฐาน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ และ นิวซีแลนด์
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานและผู้สนับสนุนความยุติธรรมแนวสันติได้ทำงานแก้ไขผู้กระทำความผิดบางประเภทที่เป็นอันตรายต่อสังคม ภายหลังได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำ เช่น มีข้อตกลงกับผู้ถูกปลดปล่อย ทั้งการให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิภาพและกำหนดเงื่อนไขความประพฤติเพื่อคุ้มครองสังคม

3. การประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาและการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท ทั้งในชั้น ก่อนฟ้องและหลังฟ้อง

4. การประนอมข้อพิพาทระหว่างชุมชนกับองค์กรของรัฐ เช่น ความขัดแย้งระหว่างผู้สูญเสียที่ทำกินกับโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่

5. การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความยุติธรรมแฉกสันติ เพื่อให้สามารถนำการประนอมข้อพิพาทไปใช้ได้

6. การจัดหาเงินทุนและงบประมาณในการฝึกอบรมบุคลากรในโครงการต่างๆ

7. มีองค์กรระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้นตามลำดับ เช่น องค์การสหประชาชาติ และสหภาพยุโรป

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องทฤษฎีการลงโทษทั้งสาม ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ในปัจจุบันประเทศไทยเน้นทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าซึ่งจะเห็นได้จาก การลงโทษด้วยการให้ช่วยเหลือสังคมไม่ว่าจะเป็นทำความสะอาดถนนสาธารณะ , การได้รับวันลดโทษจำคุกเมื่อออกไปทำงานสาธารณะ⁴⁶ หรือการให้รองอาญาและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นี้ นด้วยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูด้วยเช่นกัน เพราะประเทศไทยคนจะนับถือพุทธศาสนาส่วนใหญ่ เป็นสังคมที่เอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน เมื่อใช้ทฤษฎีดังกล่าวแก่ผู้ กระทำความผิด จะทำให้จิตใจของผู้ กระทำความผิดรับรู้ความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดนั้น น หรือเหยื่อผู้เสียหายนั้น และพยายามที่จะบรรเทาความเสียหายนั้น น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากในทางตรงกันข้ามหากผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการลงโทษตามทฤษฎีลงโทษเพื่อแก้แค้น ก็จะมีสร้างเสริมความโกรธแค้นไปเรื่อย ๆ เพราะผู้ กระทำความผิดหรือไม่ก็ญาติพี่น้องผู้ กระทำความผิดเองที่จะใช้วิธีการ

⁴⁶ ราชทัณฑ์, กรม, ประโยชน์ที่นักโทษเด็ดขาดได้รับ[ออนไลน์] 28 ส.ค. 2555, แหล่งที่มา : <http://www.correct.go.th/e-government/benefit.htm>

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

“ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนี้ ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้น มีความผิดแต่ขอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่ขอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้น กลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้น ด้วยหรือไม่ก็ได้

ตอบโต้กันไปเป็นวงจรไม่มีที่สิ้นสุดหรือแม้กระทั่งทฤษฎีลงโทษเพื่อการช่มชู้ยับยั้ง ผู้ใช้อำนาจรัฐนี้ ก็ต้องใช้บทลงโทษที่รุนแรงและเด็ดขาดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว แต่ถ้าผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวก็จะยิ่งกระทำความผิดมากขึ้นเช่นกัน ประเด็นต่อมาผู้เขียนขอเสนอการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการในการคุ้มครองเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยอธิบายความหมายของผู้เสียหายกับเหยื่ออาชญากรรมตลอดจนทฤษฎีเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมด้วยเช่นกันรวมถึงระบบการชดใช้เยียวยาความเสียหายดังต่อไปนี้

2.3 คำจำกัดความและคำนิยามเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

เพื่อให้สามารถเข้าใจและเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนขออธิบายความหมาย ลักษณะ และแบ่งแยกประเภทเหยื่ออาชญากรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 ลักษณะและรูปแบบของเหยื่อ

สามารถอธิบายความหมายของเหยื่อ ได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายคำว่า “เหยื่อ” หมายถึงอาหารของสัตว์ที่กินสัตว์, เครื่องล่อ, ตัวรับเคราะห์ เช่นเหยื่อกระสุน ซึ่งเป็นความหมายธรรมดาที่เข้าใจกันทั่วไป⁴⁸

Meiners ได้อธิบายคำว่า เหยื่อ (Victim) ในทัศนะที่กว้าง หมายถึงเหยื่อจากภัยธรรมชาติ (Victims of natural force) เหยื่อจากอุบัติเหตุ (Victims of accidents) เหยื่อจากการถูกละเมิดทางแพ่ง (Victims of civil wrong) และรวมถึงเหยื่อที่เกิดจากภัยอาชญากรรมด้วย

Black law Dictionary ได้อธิบายคำว่า “เหยื่อ” หมายถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญาหรือละเมิด (The person who is the object of crime or tort)

คณะกรรมการ Task Force on Services for Victim of Crime ของมลรัฐนิวเซาท์เวล ประเทศออสเตรเลีย ได้ให้คำนิยามคำว่า “เหยื่อ” หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือเสื่อมเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการผิดกฎหมายอาญารวมตลอดถึงการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (abuse of

⁴⁸ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, “สิทธิของเหยื่อ : กรณีเด็ก,” บทบัณฑิตย (2525) :111.

power) นอกจากนี้ ยังเห็นว่า“เหยื่อ” (victims) อาจจะถูกกระทำโดยรัฐผ่านหน่วยงานต่าง ๆ หรือ บริษัทภาคเอกชน เป็นต้น

2.3.2 ความหมายของอาชญากรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “อาชญากรรม”⁴⁹ หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญา

William Blackston นักประวัติศาสตร์กฎหมายแห่งประเทศอังกฤษได้อธิบาย ความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” ได้แก่การกระทำหรือการละเว้นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ ต่อบทบัญญัติหรือข้อห้ามแห่งกฎหมายมหาชน⁵⁰

Sutherland และ Cressey นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันได้ให้คำจำกัดความ ของคำว่า “อาชญากรรม”⁵¹ หมายถึงพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายอาญา พฤติกรรมที่ไม่เป็นการ ละเมิดกฎหมายอาญาถือว่าเป็นอาชญากรรม⁵²

Clinard⁵³ นักอาชญาวิทยา ชาวอเมริกัน ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ 2 นัย นัยหนึ่งหมายถึงการละเมิดกฎหมายอาญา อีกนัยหนึ่งหมายถึงการละเมิดกฎหมายใด ๆ ก็ได้ แต่จะต้องถูกลงโทษโดยรัฐ

Quinney⁵⁴ นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันได้ให้ทัศนะไว้ว่า “อาชญากรรมคือ พฤติกรรมของคนที่องค์กรซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในสังคมที่ดำรงอยู่แบบการเมืองได้กำหนดขึ้น” หมายความว่า พฤติกรรมใดจะเป็นอาชญากรรมก็ต่อเมื่อองค์กรเป็นผู้ กำหนดขึ้น ซึ่งการกำหนดนั้น ก็กำหนดไว้ในกฎหมายนั่นเอง องค์กรที่ว่านี้ เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องอาชญากรรมด้วย

⁴⁹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2530) หน้า 915.

⁵⁰ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมในเขตเมือง (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526) หน้า 5.

⁵¹ อังคนพ ชูบำรุง, อาชญาวิทยาและอาชญากรรม (กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532) หน้า 2.

⁵² Edwin H. Sutherland and Donald R., Cressy, Principles of Criminology (New York: J.B.Lippincott Company, 1966), p. 4.

⁵³ Marshall B. Clinard, Sociology of Deviant Behavior (New York :Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1986),p. 208.

⁵⁴ Richard Quinney ,The Social Reality of Crime (Boston: Little , Brown and Company , 1970),p. 15-16.

และเป็นองค์การซึ่งเกิดขึ้นในสังคมที่ดำรงอยู่แบบการเมืองคือเป็นสังคมที่มีผู้ปกครองและผู้ได้ปกครอง Quinney ยังได้อธิบายต่อไปว่า สิ่งที่เรียกว่าอาชญากรรมนั้น เป็นสิ่งที่คนบางคนมอบให้แก่ผู้อื่น องค์การที่นำกฎหมายมาใช้ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ตำรวจ อัยการและศาล ถือเป็นตัวแทนของสังคมที่ดำรงอยู่แบบการเมืองตัวแทนดังกล่าวนี้ เป็นผู้รับผิดชอบในการออกกฎหมายและใช้กฎหมาย คนจะกลายเป็นอาชญากรขึ้น นมาก็เพราะมีการกำหนดกฎหมายและประยุกต์ใช้กฎหมายซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า อาชญากรรมคือสิ่งที่คนกำหนดขึ้น อาชญากรรมมิใช่พฤติกรรมโดยตัวของมันเองแต่เป็นพฤติกรรมที่มีการตัดสินคือบางคนตัดสินว่าการกระทำของใครเข้าลักษณะเช่นไรจึงจะเป็นอาชญากรรมและการตัดสินก็เป็นไปตามที่กฎหมายวางไว้

Quinney ได้สรุปว่ายิ่งมีการกำหนดและการใช้กฎหมายมากเท่าใด ปริมาณของอาชญากรรมก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ความคิดของ Quinney เกี่ยวกับอาชญากรรมนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือมีกฎหมาย มีผู้ ออกและใช้กฎหมาย และมีผู้ ละเมิดกฎหมาย ถึงอย่างไรเสียอาชญากรรมก็เป็นสิ่งที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายนั่นเอง⁵⁵

Stephen ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า อาชญากรรมคือการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายอาญาและการกระทำเช่นนั้น จะต้องได้รับโทษในทางอาญาซึ่งอาจจะต้องถึงตายหรือเสียอิสรภาพหรือจะต้องถูกปรับเป็นเงิน⁵⁶

Jeremy Bentham อธิบายว่า อาชญากรรมคือการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดอาญา การกระทำที่กฎหมายห้ามไว้ซึ่งเป็นผลร้ายมากกว่าผลดี⁵⁷

วีระพงษ์ บุญโญภาส ศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมาย ได้ให้ความหมายของคำว่า “อาชญากรรม คือการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือข้อบังคับของสังคม โดยมีเจตนาชั่วร้าย และการฝ่าฝืนนั้น เป็นการฝ่าฝืนซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนส่วนรวม⁵⁸

⁵⁵ อัดณพ ชูบำรุง , อาชญาวิทยาและอาชญากรรม, หน้า 5.

⁵⁶ C.C.H. Moriaty , Crime Police Law (London: Butter, 1939),p. 2.

⁵⁷ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล, อาชญาวิทยาคดีนี้ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530), หน้า 3.

⁵⁸ วีระพงษ์ บุญโญภาส ,อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา , หน้า 10.

พลตำรวจตรีชาย เสวิกุล ได้ให้ความหมายของคำว่า “อาชญากรรม คืออาการที่แสดงถึงความไม่สมบูรณ์ (Imperfections) และความบกพร่อง (Deficiencies) ของระเบียบสังคม”⁵⁹

อรัญ สุวรรณบุปผา ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า เป็นปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้ามและถือว่าเป็นความผิดซึ่งผู้กระทำจะได้รับการลงโทษ⁶⁰

B.A. Worths “ อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและเป็นการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรมเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ในทางสังคมหรือต่อเพื่อนร่วมสังคมเดียวกันอันเป็นผลทำให้ผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษ”⁶¹

Sellin “อาชญากรรม หมายความว่า การกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ ซึ่งเป็นการละเมิดปทัสฐานพฤติกรรมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งอาชญากรรมคือพฤติกรรมที่บ่อนทำลายสังคม”⁶²

Vetter และ Silverman สองนักอาชญาวิทยาแห่ง University of South Florida ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ อาชญากรรมไว้ว่า “เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่มีความเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับสิ่งอื่นจะถือว่าอาชญากรรมเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายเพียงประเด็นเดียวเห็นจะไม่ถูกต้อง เพราะกฎหมายเปลี่ยนไปตามเวลา สถานที่และสภาพแวดล้อม อาชญากรรมจึงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างหนึ่งโดยเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากแนวประพฤติของสังคมส่วนรวม แนวประพฤติถือเป็นกฎที่กำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม คนส่วนใหญ่มักจะประพฤติอยู่ในกฎและไม่เบี่ยงออกไปจากสังคมที่กำหนดไว้ ถ้าหากมีใครคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งประพฤติเบี่ยงออกไป สังคมก็จะมองเห็นและแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบออกไป”⁶³

สุนนทิพย์ จิตสว่าง อาชญากรรมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึงพฤติกรรมที่มีการกระทำผิดโดยผู้กระทำผิดมีเจตนาในการกระทำความผิดดังกล่าวโดยเป็นการกระทำความผิดที่มี

⁵⁹ ชาย เสวิกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2517)หน้า 1.

⁶⁰ อรัญ สุวรรณบุปผา, หลักอาชญาวิทยา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ , 2524) ,หน้า 19.

⁶¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส , อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา , หน้า 10.

⁶² ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ , อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม: ปัญหา อุปสรรคและแนวทางควบคุม (กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2531) ,หน้า 5.

⁶³ Harold J. Vetter and Ira J., Silverman ,Criminology and Crime (New York : Harper & Row Publishers, 1986),pp. 6-8.

ลักษณะร้ายแรงมีความรุนแรงและเป็นอันตรายต่อสังคมซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบจำนวนมหาศาลต่อสังคมอันเป็นการกระทำที่มีการละเมิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษทั้ งที่ไม่เป็นทางการจากสมาชิกในสังคม อาทิ การตำหนิ ติเตียน การไม่คบหาสมาคมด้วยและการได้รับโทษที่เป็นทางการจากข้อกำหนดของกฎหมายบ้านเมืองโดยผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษโดยผ่านกระบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ แต่อาชญากรรมในความหมาย อย่างแคบคือพฤติกรรมที่เป็น การละเมิดต่อกฎหมายอาญาเท่านั้น โดยการพิจารณาพฤติกรรมการกระทำของบุคคลในสังคมตามข้อกำหนดของกฎหมายอาญาเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงเจตนาหรือลักษณะของความผิดแต่อย่างใด⁶⁴

2.3.3 ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม

“เหยื่ออาชญากรรม” (Victim of Crime) หมายถึงผู้ประสบผลร้ายหรือความเสียหายทั้งทางด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการละเมิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเหยื่ออาชญากรรมนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

อภีรักษ์ ทิมวงศ์ เหยื่ออาชญากรรมจะต้องจำกัดแต่เฉพาะเหยื่อที่เกิดจากการกระทำผิดอาญา (Victims of criminal acts) เหยื่อที่เกิดจากการกระทำผิดอาญาจะต้องเกิดความเสียหายรุนแรงต่อเหยื่อ เช่น ถูกฆ่า ถูกทำร้าย ถูกข่มขืน ถูกลักทรัพย์ เป็นต้น และที่สำคัญจะต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วยหรือเรียกว่า เหยื่อหรือผู้เสียหายที่แท้จริง (innocent victim)⁶⁵

“เหยื่ออาชญากรรม” จัดเป็นศัพท์ในทางอาชญาวิทยา ซึ่งหมายถึงบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับความเสียหายในด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน จากการประกอบอาชญากรรมตลอดจนบุคคลอื่น ๆ หรือนิติบุคคลอื่นที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยที่อาจไม่ใช่ผู้เสียหายตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกด้วย⁶⁶

องค์การสหประชาชาติ ได้อธิบายคำว่า เหยื่ออาชญากรรมว่าบุคคลไม่ว่าจะโดยเฉพาะตนเองหรือบุคคลเป็นกลุ่มได้รับทุกข์ทรมานจากการทำร้ายไม่ว่าจะถูกกระทำต่อ

⁶⁴ สุนนทิพย์ จิตสว่าง, อาชญาวิทยา [ออนไลน์] 15 ก.พ. 2555, แหล่งที่มา: www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/

⁶⁵ อภีรักษ์ ทิมวงศ์. “ สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 63.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน.

ร่างกายหรือจิตใจซึ่งได้รับทุกข์ทรมานทางจิตใจ สูญเสียทางเศรษฐกิจหรือก่อให้เกิดการเสียชีวิต ประการใดประการหนึ่ง ไม่ว่าจะโดยการกระทำการหรือละเว้นกระทำการ อันเกิดจากฝ่าฝืนกฎหมายอาญาที่บังคับใช้อยู่ในรัฐสมาชิกรวมถึงกฎหมายที่ห้ามการใช้อำนาจในทางที่มีชอบ

หากพิจารณาจากความหมายของเหยื่อและความหมายของอาชญากรรมดังกล่าวข้างต้นแล้วผู้เขียนมีความเห็นว่า เหยื่ออาชญากรรมคือบุคคลผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาหรือความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้และมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมนั่นเอง ดังนั้นเหยื่อหรือผู้เสียหายก็คือบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาโดยตรง และเหยื่อหรือผู้เสียหายก็เป็นพยานในคดีได้ แต่พยานในคดีไม่สามารถเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายได้หากไม่ได้รับผลกระทบจากความเสียหายอันเนื่องจากการกระทำความผิดนั้น

2.3.4 ประเภทและลักษณะของเหยื่ออาชญากรรม

Von Hentig⁶⁷ นักอาชญาวิทยา ได้แบ่งประเภทเหยื่ออาชญากรรม โดยนำปัจจัยทางกายภาพ จิตวิทยาและสังคมวิทยา มาประกอบพิจารณาชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างผู้เสียหาย โดยกำหนดกับผู้เสียหายโดยสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Society-Made Victim) โดยแบ่งเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 13 ประเภทคือ

(1) ผู้เยาว์ (The young) คือ พวกที่อ่อนแอขาดประสบการณ์ ง่ายต่อการถูกล่อลวง เช่น กรณีเด็กตกเป็นเหยื่อของพ่อค้ายาเสพติด หรือในกรณีหญิงอาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ

(2) ผู้หญิง (The female) เป็นเพศที่อ่อนแอ ไม่สามารถต่อสู้กับผู้ชายได้ในกรณีผู้หญิงถูกข่มขืนและถูกทำร้ายร่างกาย

(3) คนชรา (The old) ในที่นี้ คือ ผู้สูงอายุ ซึ่งรวมทั้งหญิงและชาย คนชราเป็นผู้ที่อ่อนแอทั้งร่างกาย และจิตใจ มักตกเป็นเหยื่อเกี่ยวกับทรัพย์

(4) ผู้ที่เป็นโรคจิตหรือจิตบกพร่อง (The mentally defective) นอกจากตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแล้วยังเป็นเหยื่อที่กระทำผิดต่อตนเองอีกด้วย (Self victimizing victim) เนื่องจากบุคคลประเภทนี้ จิตไม่สมประกอบ ไม่มีการพิจารณาถึงเหตุและผลของการกระทำ

⁶⁷ Han Von Hentig, *The Criminal and His Victim* (New Haven : Yale University Press, 1948), pp.404 – 438.

(5) คนต่างด้าวหรือคนที่อพยพมาจากถิ่นอื่น (The immigrants) ความอ่อนแอเกิดขึ้นเพราะความขัดแย้งในทางวัฒนธรรม คนเหล่านี้ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมใหม่ซึ่งไม่คุ้นเคย มักตกเป็นเหยื่อของเจ้าของถิ่นฐานในด้านการหาผลประโยชน์และด้านความสัมพันธ์

(6) ชนกลุ่มน้อย (The minorities) คนกลุ่มนี้ มีสถานภาพคล้ายคลึงกับคนที่อพยพมาจากถิ่นอื่นมักได้รับความไม่เป็นธรรมทั้งด้านกฎหมายและความเป็นจริง

(7) คนโง่โดยกำเนิด (The dull normals) ถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยกำเนิด พวกนี้เกิดมาเพื่อตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะ

(8) คนที่ถูกกดขี่หรือจิตใจหดหู่ (The depressed) พวกนี้จะตกเป็นเหยื่อเนื่องจากภาวะทางจิตใจอันหดหู่ของพวกเขา พวกไม่สมหวังในชีวิต คนหดหู่มักมีอาการที่เฉื่อยและจำยอมต่อการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับเขา ทำให้อาชญากรเห็นทางที่จะประกอบอาชญากรรม

(9) คนโลภ (The acquisitive) จัดอยู่ในประเภทพวกมีกิเลส ไม่รู้จักความพอดี ความเพียงพอ มีความปรารถนาที่จะกระทำผิดและเป็นผู้เสียหายเอง

(10) คนเสเพล (The wanton) พวกไม่รู้จักกาลเทศะไม่รู้จักควบคุมตัวเอง มีชีวิตอยู่ในสภาพที่ล่อแหลม มีภาวะการณ์เสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมตลอดเวลา

(11) คนเปล่าเปลี่ยวและอกหัก (The lonesome and heartbroken) พวกนี้ต้องการเพื่อนและความสุขทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนจิตใจลามกได้

(12) คนที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (The tormentor) พวกที่ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดทั้งหลายเช่น สุรา หรือพวกที่มีร่างกายที่ป่วย เจ็บ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น อัมพาต ทำให้บุคคลเหล่านี้ ตกเป็นภาระรับผิดชอบของคนอื่นในครอบครัว การเป็นภาระในบางขณะสามารถนำไปสู่ชนวนระเบิดที่นำไปสู่การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ในที่สุด

(13) คนที่ต่อสู้ เพื่อศักดิ์ศรี (The blocked, exempted and fighting) คนพวกนี้ มักดูก้าวร้าวก่อนและไม่ยอมเสียศักดิ์ศรีของตนจึงต่อสู้

นอกจากนี้ Von Henting ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมตามการมีส่วนร่วมหรือการช่วยเหลือของเหยื่อดังต่อไปนี้⁶⁸

1. เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ช่วยเหลือ ทำทนายให้เกิดเหตุร้ายขึ้น
2. เหยื่ออาชญากรรมมีความกดดันทางจิตใจที่ต้องการให้เกิดเหตุร้ายขึ้น
3. เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุร้ายเอง (self victimizing victim)
4. เหตุร้ายที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากความผิดของตัวเหยื่ออาชญากรรมเอง

Therston Sellin และ Marvin E. Wolfgang ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยพิจารณาจากผลกระทบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเป็น 3 ประเภทคือ⁶⁹

(1) เหยื่อระดับต้น (Primary Victimization) หมายถึง บุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง

(2) เหยื่อระดับรอง (Secondary Victimization) หมายถึงเหยื่อซึ่งผู้กระทำผิดมิได้มุ่งกระทำต่อบุคคลผู้ที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมนั้น ๆ โดยตรง หากแต่ผู้กระทำผิดได้มุ่งกระทำต่อวัตถุอื่น ๆ ที่มีใช้ต่อบุคคล แต่ตัวบุคคลเป็นผู้ได้รับผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ด้วย เช่นกระทำต่อรางรถไฟ ห้างสรรพสินค้า โบสถ์ และสถานที่ที่มีคนจำนวนมากอื่น ๆ เป็นต้น

(3) เหยื่ออาชญากรรมระดับสาม (Tertiary Victimization) หมายถึง การตกเป็นเหยื่อของชุมชนโดยทั่วไป เป็นความผิดต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

(4) เหยื่อที่มีส่วนร่วมในการประกอบอาชญากรรม คือผู้ที่สมัครใจร่วมกระทำผิดกับอาชญากรและปิดบังไว้ เช่น กรณีทำแท้ง เป็นต้น

(5) เหยื่อที่ไม่ใช่เหยื่ออาชญากรรม หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะคลุมเครือไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือไม่

⁶⁸ ประธาน วัฒนวานิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ," วารสารนิติศาสตร์ 12 (2524) : 70

⁶⁹ ประธาน วัฒนวานิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ," วารสารนิติศาสตร์ 12 (2524) : 70

Benjamin Mendelson ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ให้กำเนิดวิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมนี้ ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยได้พิจารณาถึงความหนักเบาของความผิดของเหยื่อที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม ความผิดของเหยื่อเป็นแกนความคิดในการจำแนกประเภทของเหยื่อ⁷⁰ จากแนวความคิดอันนี้ Mendelson ได้คิดแยกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมไว้ 6 ประเภทดังต่อไปนี้⁷¹

(1) เหยื่อที่ไร้เดียงสาอย่างยิ่ง ถือเป็นเหยื่อในอุดมคติ หมายถึงผู้ที่เป็เด็กหรือผู้ที่ประสบทุกข์เชิงจากอาชญากรรมโดยที่ตนเองมิได้มีความตั้งใจให้เกิดขึ้นเลย

(2) เหยื่อที่มีความผิดน้อยกว่าอาชญากรและเหยื่อที่มีความเขลา ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่กระตุ้นให้กระทำในทางที่ผิดและตนเองก็ต้องรับกรรมไปจนตลอดชีวิต เช่นเดินไปในที่เปลี่ยวตามลำพังคนเดียว

(3) เหยื่อที่มีความผิดเท่ากับอาชญากร และเหยื่อที่ทำผิดด้วยความสมัครใจเช่น การฆ่าตัวตายโดยการโยนหัวโยนก้อย การฆ่าตัวตายตามเพื่อน เป็นต้น

(4) เหยื่อที่มีความผิดมากกว่าอาชญากรแบ่งแยกเป็นประเภทย่อยได้อีก 2 ประเภทคือ

(ก.) เหยื่อที่กระตุ้นให้บางคนประกอบอาชญากรรม เช่นเหยื่อให้โกรธเป็นต้น

(ข.) เหยื่อที่ชวนใจหรือยั่วยวนใจให้ประกอบอาชญากรรม เช่น หญิงแต่งกายเข้ายวนชวนใจให้ข่มขืนกระทำชำเรา

(5) เหยื่อที่มีความผิดมากที่สุด และเหยื่อที่มีความผิดตามลำพังหมายถึงเหยื่อที่มีความก้าวร้าวจึงเป็นผู้ผิดเพียงลำพังในการก่อให้เกิดอาชญากรรม ตัวอย่างเช่น คนที่รังแกคนอื่นจนต้องถูกฆ่าตายเพื่อเป็นการป้องกันตนเอง

⁷⁰ อังณพ ชูบำรุง, *อาชญาวิทยาและอาชญากรรม*, หน้า 295.

⁷¹ Stephen Schafer, *Victimology : the victim and His Criminal*, p. 36.

(6) เขื่อปลอมและเขื่อในฝัน เป็นพวกที่ทำให้เข้าใจผิดในการบริหารงาน ยุติธรรม โดยที่คนพวกนี้ มิได้เป็นเขื่อจริง ๆ เช่นพวกเป็นโรคจิตชนิดต่าง ๆ ตลอดทั้งเด็ก ๆ ด้วย เขื่อพวกนี้ ทำให้หาตัวอาชญากรไม่ได้

Dr.Abdel Fattah แห่งมหาวิทยาลัย Simon Fraser (ประเทศแคนาดา) ได้แบ่งประเภทของเขื่อโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการกระทำผิดและภาวะทางอารมณ์ ได้แบ่งประเภทของเขื่อดังต่อไปนี้

- (1) เขื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนร่วมในการประกอบอาชญากรรม
- (2) เขื่อที่มีจิตใจโน้มเอียงให้เกิดอาชญากรรม
- (3) เขื่อที่มีความก้าวร้าวและนิสัยชั่ว
- (4) เขื่อที่มีส่วนร่วมในการประกอบอาชญากรรม
- (5) เขื่อปลอม ได้แก่พวกที่ตกเป็นเขื่อของตนเอง

Stephen Schafer ได้แบ่งผู้เสียหายหรือเขื่ออาชญากรรมออกเป็น 7 ประเภท คือ⁷²

- (1) เขื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม (Unrelated Victims) ผู้เสียหายไม่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเลย อาชญากรจึงต้องรับผิดชอบเต็มที่
- (2) เขื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม (Provocative victims) ผู้เสียหายได้ทำบางอย่างต่อผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดจึงได้ตอบโต้ในการชั่ว ความรับผิดชอบจึงควรแบ่งปันกัน
- (3) เขื่อที่จูงใจให้เกิดอาชญากรรม (Precipitative Victims) ผู้เสียหายไม่ได้กระทำต่ออาชญากร แต่ได้กระทำบางอย่างที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิด เช่น การแต่งตัวของผู้หญิง ผู้เสียหายควรรับผิดชอบในบางส่วน

⁷² Stephen Schafer ,Victimology : the victim and His Criminal , pp. 45-47.

(4)เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biologically Weak Victims) เช่น ผู้ป่วย เด็ก ถ้าจะต้องรับผิดชอบในอาชญากรรมด้วย ก็ควรแบ่งให้สังคมหรือรัฐ ซึ่งไม่เตรียมการป้องกันที่เพียงพอ

(5)เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางสังคม (Socially Weak Victims) ผู้ซึ่งอยู่ในสังคม ในฐานะที่เสียเปรียบเช่น คนกลุ่มน้อย ผู้กระทำผิดและสังคม ควรรับผิดชอบร่วมกันในความลำเอียงที่มีต่อพวกเขา

(6) ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของตนเอง (Self Victimizing Victims หรือ Victimless Crimes) เช่น ยาเสพติด การพนัน ซึ่งผู้กระทำผิดเป็นผู้เสียหายเองก็ไม่มี การแบ่งความรับผิดชอบแต่อย่างใด

(7)เหยื่อการเมือง (Political Victims) ผู้ซึ่งได้รับผลจากสงคราม อุคตการณ์ การปฏิวัติ ผู้เสียหายไม่ควรถูกต้องรับผิดชอบในอาชญากรรมที่เกิดขึ้นต่อเขา

ประธาน วัฒนวาณิชย์ได้สรุปเกี่ยวกับเรื่องเหยื่ออาชญากรรมที่น่าสนใจไว้ดังนี้⁷³

(1) การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายไม่สามารถใช้อธิบายได้กับอาชญากรรมทุกประเภทเพียงแต่สามารถใช้อธิบายได้กับอาชญากรรมบางประเภทเท่านั้น ได้แก่ความผิดฐานประทุษร้ายต่อร่างกายและทรัพย์บางประเภท

(2) การศึกษาในเรื่องเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย ในขณะนี้ ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมผู้ประกอบอาชญากรรมจึงตั้งใจกระทำต่อเหยื่อรายใดรายหนึ่งหรือหลายรายแต่เป็นที่ยอมรับว่า บุคคลที่อ่อนแอ (ซึ่งหมายถึงทางร่างกายและจิตใจ) จะมีอันตรายมากกว่าบุคคลปกติธรรมดาโดยอาศัยหลักที่ว่า อาชญากรรมย่อมมองหาเหยื่อซึ่งมีปฏิกริยาต่อต้านน้อยหรือสะดวกในการลงมือประกอบอาชญากรรม

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับเหยื่อ(ผู้เสียหาย) ซึ่งมีผลทำให้มีการประกอบอาชญากรรมในเวลาต่อมา นั้น บางครั้งเหยื่อกระทำตนเป็นผู้ผู้หรือเป็นผู้ เปิดโอกาสให้มีการประกอบอาชญากรรมนั้นขึ้น

⁷³ ประธาน วัฒนวาณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม: แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ," วารสารนิติศาสตร์ 12 (2524) :71.

2.3.5 ความหมายของอาชญากรรมข้ามชาติ

อาชญากรรมข้ามชาติเกิดจากการประกอบกันระหว่างคำว่า “อาชญากรรม” คำหนึ่งกับคำว่า “ข้ามชาติ” อีกคำหนึ่ง สำหรับคำว่า “อาชญากรรม” ได้ให้ความหมายไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้อันแล้ว ส่วนคำว่า “ข้ามชาติ” ปรากฏอยู่ในเอกสารประกอบการประชุมสภาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การสหประชาชาติ ณ เมืองเนเปิลส์ประเทศอิตาลี ระหว่าง 21-23 พฤศจิกายน 2537⁷⁴ ระบุว่า “ข้ามชาติ” โดยทั่วไปนั้น หมายถึง การเคลื่อนย้าย ข้อมูล เงินตรา วัตถุสิ่งของ บุคคลหรือสิ่งของอื่นที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ข้ามพรมแดนของประเทศหนึ่งโดยมีผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยหนึ่งคนที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล (... “transnational” is generally used to refer to the movement of information, money, physical objects, people, or other tangible or intangible items across state boundaries, when at least one of the actors involved in this movement is nongovernmental....)

คำนิยามหนึ่งที่มีการเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการคือ “อาชญากรรมข้ามชาติ” หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นความผิดในประเทศหนึ่งหรือครอบคลุมถึงกิจกรรมและผู้กระทำในอีกประเทศหนึ่ง ทั้งนี้ จะต้องมีการทำธุรกรรมระหว่างบุคคลมากกว่าหนึ่งครั้ง⁷⁵

“อาชญากรรมข้ามชาติ” ตาม United Nations Crime and Criminal Justice Branch ได้ให้ความหมายในเชิงอาชญาวิทยาตามแนวทางการอธิบายของ Mueller (1998) ว่า ครอบคลุมกิจกรรม 5 ประการได้แก่⁷⁶

(1) ธุรกิจอาชญากรรม องค์การอาชญากรรม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการคอร์ปชั่น

(2) เป็นการกระทำความผิดที่ใช้ทักษะสูงและมีความสามารถมากกว่าอาชญากรรมในรูปทั่วไป

⁷⁴ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 25.

⁷⁵ Peter Reute and Carol Patrie, *Transnational Organized Crime: Summary of a workshop*, Commission on Behavioral and Social Science and Education National Research Council (Washington DC: National Academy Press, 1999)

⁷⁶ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2, หน้า 25.

(3) อาชญากรรมมักมีความเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ และยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ายาเสพติด

(4) เป็นการก่อความรุนแรงข้ามชาติและมีผลกระทบในทางระหว่างประเทศ

(5) อาชญากรรมมักจะต้องมีการเคลื่อนย้าย หลบหนีจากการติดตามจับกุมและคดี

“อาชญากรรมข้ามชาติ” (United Nation 1995) หมายถึง การกระทำความผิด (ตั้งแต่เริ่มต้น) การป้องกันและหรือ ผลกระทบทางตรงหรือทางอ้อม โดยมีความเกี่ยวข้องกับประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศคำนิยามนี้ ถูกกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ โดยคำนึงถึงเขตอำนาจศาลและกลไกตลอดจนโครงการต่าง ๆ และสนธิสัญญาขององค์การสหประชาชาติ⁷⁷

“อาชญากรรมข้ามชาติ” ตามคำนิยามของคณะกรรมการอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (กปอ.) หมายความว่า เป็นการกระทำขององค์กรหรือกลุ่มบุคคลสมคบและร่วมมือกันกระทำความผิดต่อเนื่องจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ อันเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาและบทลงโทษของประเทศที่องค์กรหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้น ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์และอำนาจที่ขัดต่อหลักกฎหมายและศีลธรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์และความมั่นคงของบุคคล องค์กร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่น ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

“อาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Crime) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้คำจำกัดความว่า การกระทำที่ประเทศที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ประเทศถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาและมีการกำหนดโทษ โดยมีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือในรูปแบบขององค์กรมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ร่วมกันโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยมีการเตรียม การพยายามและการลงมือกระทำความผิดต่อเนื่องกันจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งหรือไปยังอีกหลายประเทศ⁷⁸

⁷⁷ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2, หน้า 25.

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ”⁷⁹ ตามแนวความคิดของนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามอาชญากรรมหลายหน่วยงานให้ความหมายว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจะมีลักษณะ

- (1) เป็นอาชญากรรมที่ไม่ได้มุ่งที่จะให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ (non-ideological or no political goods)
- (2) เป็นกลุ่มอาชญากรรมที่มีสายงานบังคับบัญชาเป็นระบบ (hierarchail)
- (3) มีสมาชิกขององค์กรบางคนเป็นผู้มีอำนาจในบ้านเมือง (limited and exclusive membership)
- (4) มีสมาชิกที่เป็นตัวตายตัวแทนในการปฏิบัติงานโดยตลอด (self-perpetuating)

ความหมายในส่วนของมาตรา 3 ข้อ 2. ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะขององค์กร คศ. 2000 ได้มีการกำหนดถึงอาชญากรรมว่าลักษณะเช่นใดที่เป็นความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติโดยได้กำหนดว่า*

- (1) ความผิดที่ได้กระทำลงในประเทศใดมากกว่าหนึ่งรัฐ หรือ
- (2) ความผิดที่ได้กระทำในประเทศหนึ่ง แต่มีส่วนสำคัญในการเตรียมการ การวางแผน การสั่งการ หรือการควบคุมเกิดขึ้น ในอีกรัฐหนึ่ง หรือ
- (3) ความผิดที่ได้กระทำลงในประเทศหนึ่งแต่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาในประเทศมากกว่าหนึ่งรัฐ หรือ
- (4) ความผิดที่ได้กระทำลงในประเทศหนึ่งแต่มีผลกระทบอย่างสำคัญในอีกรัฐหนึ่ง

⁷⁹ M.Lyman and G.W. Potter, Organized Crime . p. 7

* สำนักงานอัยการสูงสุด,สถาบันกฎหมายอาญา,“คำแปลอย่างไม่เป็นทางการอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร(United Nations Convention against Transnational Organized Crime) พร้อมด้วยพิธีสารและคำแปลอย่างไม่เป็นทางการ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย เพื่อการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมแห่งชาติโดยตรงหน่วยงานหนึ่งได้แบ่งแยก ประเภทของกิจกรรมซึ่งองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติกลุ่มต่าง ๆ ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเป็น กิจกรรมประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ⁸⁰

- (1) การลักลอบค้ายาเสพติด (The Drug Trafficking Industry)
- (2) การลักลอบนำคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
- (3) การลักลอบค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
- (4) การลักลอบค้าอุปกรณ์นิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
- (5) องค์กรอาชญากรรมและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organizations and Terrorism)
- (6) การลักลอบค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
- (7) การลักลอบค้าชิ้นส่วนของร่างกาย (Trafficking in Body Parts)
- (8) การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
- (9) การฟอกเงิน (Money-laundering)
- (10) อื่น ๆ (Other Activities)

ส่วนที่ประชุมครั้งที่ 2 ของสภาความร่วมมือทางด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก (Council for Security Cooperation in the Asia-pacific/CSCAP) เมื่อวันที่ 10-11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ณ กรุงเทพมหานครได้มีการศึกษาและแบ่งแยกกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมที่ดำเนินการในระดับชาติและระดับข้ามชาติดังนี้⁸¹

⁸⁰ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, อำนาจและหน้าที่ [ออนไลน์] 20 ส.ค. 2555 แหล่งที่มา: <http://specialcrime.police.go.th/transkind.htm>.

⁸¹ การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล: รายงานการศึกษาวิจัย (กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม, 2547), หน้า 791-795.

- (1) การลักลอบค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
- (2) การโจรกรรมศิลปวัตถุ (Art Theft)
- (3) การลักลอบวางเพลิง / วางระเบิด (Arson/ Bombings)
- (4) การหลอกลวงว่าเป็นบุคคลล้มละลาย (Bankruptcy Fraud Scamming)
- (5) การขู่เชิญโดยอ้างว่าจะเปิดเผยความลับรีดเอาทรัพย์สิน (Blackmail)
- (6) การลักลอบเล่นการพนัน รวมทั้งโต๊ะเถื่อน (Bookmaking including off course Betting and Racing Crime)
- (7) การติดสินบนของเจ้าหน้าที่และพนักงานของรัฐ (Bribery of Law Enforcement Officer and Other Officials)
- (8) อาชญากรรมด้านคอมพิวเตอร์ (Computer Crime)
- (9) อาชญากรรมทางธุรกิจก่อสร้าง (Construction Industry Crime)
- (10) การรับจ้างลอบสังหาร (Contract Killing)
- (11) การฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักธุรกิจ เจ้าพนักงานและนักการเมือง (Corruption of Businessmen , Officials and Politicians)
- (12) การปลอมแปลงเอกสาร (Counterfeit Documentation)
- (13) การฉ้อโกงเกี่ยวกับบัตรเครดิต (Credit Card Fraud)
- (14) อาชญากรรมที่ใช้กำลังประทุษร้าย (Crimes of Violence)
- (15) การซื้อขายใบทะเบียนหุ้นที่ถูกโจรกรรม (Dealing in Stolen Securities Stocks and Bonds, Letters of Credit and Distribution)
- (16) อาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อม (Ecological Crime)

- (17) กิจกรรมอั้งยี่ (การบังคับ/การกรรโชก) (Enforcement/ Extortion Rackets)
- (18) การรับและจำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกโจรกรรม (Fencing of Stolen Property)
- (19) อาชญากรรมทางธุรกิจการประมง (Fishing Industry Crime)
- (20) การฉ้อโกง (Fraud including VAT Social Security , Welfare , Medical , Insurance and Banking)
- (21) การบุกรุกเคหะสถาน (Home Invasions involving Robbery , Humiliation , Intimidation , Torture and Murder
- (22) การพนันที่ผิดกฎหมาย (Illegal Gambling Covering the Illegal Members Games, Illicit Fund Raising Gambling and Private Gambling Clubs)
- (23) การฉ้อฉลเกี่ยวกับการเข้าเมือง (Immigration Fraud)
- (24) การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย / การลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าประเทศ (Illegal Immigration / Alien Smuggling)
- (25) การแทรกซึมเข้าครอบงำธุรกิจที่ถูกกฎหมาย (Infiltration and Take Over of Legitimate Businesses)
- (26) อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Crime)
- (27) การจับตัวเรียกค่าไถ่(Kidnapping)
- (28) กิจกรรมอั้งยี่เกี่ยวกับแรงงาน(Labor Racketeering)
- (29) การให้กู้ยืมเงินที่มีดอกเบี้ยสูง (Loan Sharking)
- (30) อาชญากรรมทางทะเล (Marine Crime)
- (31) อาชญากรรมทางธุรกิจค้ำเนื้อสัตว์(Meat Industry Crime)
- (32) การฟอกเงิน (Money Laundering)

- (33) ขบวนการก่อการร้ายเกี่ยวกับยาเสพติด (Narco- Terrorism)
- (34) การละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสิทธิบัตรของผู้อื่น (Piracy)
- (35) ภาพถ่าย/สิ่งพิมพ์และศิลปะลามกอนาจาร (Pornography)
- (36) การเผยแพร่อาวุธนิวเคลียร์ สารพิษ และสารเคมี (Proliferation of Nuclear , Biological and Chemical Weapons and Material)
- (37) การค้าประเวณี (Prostitution Including International Trafficking in Children and Women)
- (38) การให้ความคุ้มครองกิจกรรมอั้งยี่ (Protection Rackets)
- (39) อาชญากรรมทางธุรกิจการค้ากานิวเคลียร์ (Refuse Industry Crime)
- (40) การลักลอบนำสินค้าเข้าประเทศ (Smuggling of Dutiable Goods)
- (41) การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร (Tax Evasion)
- (42) การโจรกรรมสิ่งของที่มีราคาแพง (Theft of High Value Commodities)
- (43) อาชญากรรมเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว (Tourist Crime)

นอกจากนี้ในการจัดการอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับแนวความคิดทางด้านนโยบายเพื่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมในการสัมมนาระหว่างประเทศ ครั้งที่ 93 ซึ่งจัดโดยสถาบัน UNAFEI (ยูนาเฟ) * สถาบันการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของสหประชาชาติ ภาคพื้นเอเชียและตะวันออกไกลเพื่อการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดสามารถแบ่งประเภทขององค์กรอาชญากรรมได้เป็น 3 ประเภท⁸² คือ

* สถาบันการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของสหประชาชาติ ภาคพื้นเอเชียและตะวันออกไกล
นายทัตซึยะ ซากุมา (Tatsuya Sakuma) ผู้อำนวยการสถาบันฯ (ประเทศญี่ปุ่น)

⁸² ตอศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์ “มาตรการเรียกคืนทรัพย์สิน (asset recovery) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003,” วารสารอัยการ 24, 261 (ตุลาคม-ธันวาคม 2554): 55-82

(1) องค์การอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crimes) ซึ่งก่อความเสียหายหรือก่อให้เกิดผลในทางลบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

(2) องค์การอาชญากรรมที่ไม่ใช่ทางเศรษฐกิจ (Non- Economic Crimes) ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากทางสังคมโดยตรง

(3) องค์การอาชญากรรมทางการเมือง (Political Crimes) ซึ่งมักเกิดจากเหตุผลชักนำทางการเมือง

ซึ่งการแบ่งประเภทขององค์การอาชญากรรมจากการอภิปรายดังกล่าวเป็นการแบ่งประเภทโดยพิจารณาถึงการก่อความเสียหายขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติว่าด้านใดเป็นด้านที่ได้รับผลกระทบเป็นหลัก กล่าวคือแบ่งออกเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

นอกจากนี้ แล้วองค์การสหประชาชาติ⁸³ ได้แบ่งประเภทขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็น 10 ลักษณะ คือ

- 1) การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit trafficking in Drugs)
- 2) การลักลอบคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
- 3) การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
- 4) การลักลอบค้าอาวุธ อุปกรณ์นิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
- 5) กลุ่มองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organization and Terrorism)
- 6) การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
- 7) การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Part)

⁸³ วีระพงษ์ บุญญากาศ, "ยุโรปกับนโยบายความมั่นคง: ศึกษากรณีอาชญากรรมข้ามชาติทางเศรษฐกิจ," วารสารยุโรปศึกษา 8 (2000): 57

8) การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)

9) การฟอกเงิน (Money Laundering)

10) การกระทำความผิดอื่นๆ (Other activities) ได้แก่

- การโจรกรรมศิลปวัตถุ
- การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่นๆ
- อาชญากรรมคอมพิวเตอร์
- อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม
- อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา
- การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล
- การแทรกซึมเพื่อการครอบงำธุรกิจที่ถูกต้องกฎหมาย

2.4 ความแตกต่างของเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติเมื่อพิจารณาจากคำว่าเหยื่ออาชญากรรมกับองค์ประกอบอาชญากรรมข้ามชาติประกอบกันจึงมีความหมายว่าผู้ประสบผลร้ายหรือความเสียหายทั้งทางด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติไม่ว่าเหยื่ออาชญากรรมนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลและเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติเป็นคนในชาติรัฐนั้นเองหรือคนต่างชาติ(คนต่างด้าว)

ข้อเหมือนกันของเหยื่ออาชญากรรมและเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติคือ

1. เป็นผู้ประสบผลร้ายหรือความเสียหายทั้งทางด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ
ทรัพย์สิน
2. เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้และไม่จำกัดเพศ สัญชาติ อายุ
3. มีการกระทำผิดหรือมีการละเมิดกฎหมายขึ้น

ข้อแตกต่างของเหยื่ออาชญากรรมและเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ มีเพียงประการเดียวที่สำคัญกล่าวคือ การกระทำความผิดของอาชญากรรมจะเป็นการกระทำความผิดภายในประเทศนั้น ๆ แต่ในขณะที่การกระทำความผิดของอาชญากรรมข้ามชาติจะเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ

ดังจะพิจารณาได้จากความหมายของอาชญากรรมและความหมายของอาชญากรรมข้ามชาติประกอบที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นโดยที่อาชญากรรมจะเน้นที่การฝ่าฝืนข้อบังคับของสังคม แต่อาชญากรรมข้ามชาติจะต้องเป็นความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติตามมาตรา 3 ข้อ 2 ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะขององค์กร ค.ศ.2000 กล่าวคือต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1.) ความผิดที่ได้กระทำลงในรัฐใดมากกว่าหนึ่งรัฐหรือ
- (2.) ความผิดที่ได้กระทำในรัฐหนึ่งแต่มีส่วนสำคัญในการเตรียมการ การวางแผน การสั่งการหรือการควบคุมเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่งหรือ
- (3.) ความผิดที่ได้กระทำลงในรัฐหนึ่งแต่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐหรือ
- (4.) ความผิดที่ได้กระทำลงในรัฐหนึ่งแต่มีผลกระทบอย่างสำคัญในอีกรัฐหนึ่ง

แต่สำหรับเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาตินี้ ยังแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทกล่าวคือ ประเภทแรกเป็นเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นคนในชาติรัฐนั้นเอง และประเภทที่สองคือ เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นคนต่างชาติ (คนต่างด้าว)

2.5 การเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวอ้างถึงข้างต้นเกี่ยวกับการแบ่งแยกประเภทเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติออกเป็นสองประเภทนั้น เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าในแต่ละประเภทนั้น มีกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้างและนำมาเยียวยาความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

2.5.1 เหตุออาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นคนในชาติรัฐนั้นเอง

เหตุออาชญากรรมข้ามชาติประเภทนี้ เมื่อได้รับความเสียหายขึ้นในประเทศของเหยื่อเอง รัฐจะเข้ามาช่วยเหลือด้วยหลักการคุ้มครองคนในชาติรัฐนั้นเอง ซึ่งกรณีนี้ ขอยกตัวอย่างสำหรับประเทศไทยได้ระบุหลักการคุ้มครองในรัฐธรรมนูญมาตรา 5 และ 40 ได้ระบุไว้ดังนี้

มาตรา 5 ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เสมอกัน

มาตรา 40 (4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

มาตรา 40 (5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ซึ่งต่อมาประเทศไทยก็ได้ออกพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ทั้งนี้ ผู้เขียนจะขอกล่าวไว้ในรายละเอียดในบทที่ 5 ต่อไป

2.5.2 เหตุออาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นคนต่างชาติ (คนต่างด้าว)⁸⁴

แม้รัฐจะมีเขตอำนาจในทางระหว่างประเทศในการบังคับบุคคล แต่ในกฎหมายระหว่างประเทศจำกัดการใช้อำนาจดังกล่าวต่อคนชาติของรัฐและคนต่างชาติ ด้วยประการแรกบุคคลทั้งสองประเภทถูกพิจารณาตามคุณสมบัติร่วมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ หรือที่เรียกกันว่าสิทธิมนุษยชน และประการที่สองคนต่างชาติมีสถานะเฉพาะอันประกอบด้วยสิทธิที่ก่อให้เกิดภาระแก่รัฐและพันธกรณีเฉพาะ ดังนี้

⁸⁴ จตุรนต์ ธีระวัฒน์, กฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 309-320

2.5.2.1 การให้ความคุ้มครองคนต่างชาติ⁸⁵

โดยหลักการทั่วไป กฎหมายระหว่างประเทศจะให้กฎหมายภายในมีเขตอำนาจในการกำหนดสถานะของคนต่างชาติ ในการใช้เสรีภาพดังกล่าว รัฐมักจะไม่ได้อำนาจกฎหมายอย่างละเอียดสำหรับสถานะของคนต่างชาติ โดยปกติจะใช้การนิยามขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมายของตน ถือว่าบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจเหนือดินแดนของตนจะตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ โดยไม่ได้คำนึงถึงสัญชาติของผู้ที่เกี่ยวข้องและอาจตราบทบัญญัติพิเศษสำหรับคนต่างชาติที่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลซึ่งอยู่นอกขอบเขตการใช้บังคับตามธรรมดาของกฎหมายไว้ด้วย กฎเกณฑ์ดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

ก) ความเสมอภาคในการปฏิบัติ

แนวทางปฏิบัติของรัฐ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเฉพาะในกฎหมายภายใน ผู้ทรงสิทธิต่าง ๆ ของรัฐจะตกอยู่ภายใต้การปฏิบัติที่เป็นเอกภาพ ไม่ว่าจะมิใช่สัญชาติใดก็ตาม หลักที่ให้ปฏิบัติต่อคนต่างชาติเช่นเดียวกับคนชาติใช้ทั้งกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล อย่างไรก็ตาม รัฐจะสงวนสิทธิในการปฏิเสธที่จะให้ประโยชน์จากกฎหมายบางอย่างกับคนต่างชาติ โดยให้ใช้กฎหมายเฉพาะอันเนื่องมาจากผลประโยชน์แห่งชาติ โดยทั่วไปจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางวิชาชีพและสถานะทางการเมือง

ข) การปฏิบัติขั้นต่ำในทางระหว่างประเทศ

แนวความคิดในทางกฎหมายระหว่างประเทศมีหลักการกำหนดให้รัฐต้องให้หลักประกันกับคนต่างชาติว่าจะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมเมื่อเทียบกับมาตรฐานของกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งอาจสูงกว่าของชาติก็ได้ แนวคิดในเรื่องมาตรฐานการปฏิบัติในทางระหว่างประเทศ (international standard of treatment) หรือ มาตรฐานขั้นต่ำระหว่างประเทศนี้ เป็นจารีตประเพณีที่เกิดจากทางปฏิบัติทางการทูตและการศาลอย่างมากมายซึ่งยืนยันว่ารัฐมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้รัฐอื่นปฏิบัติต่อคนชาติของตนอย่างสอดคล้องกับทางปฏิบัติปานกลางของประเทศที่มีอารยธรรม

⁸⁵ W.Riphagen, "National and international regulation of international movement and the legal position of the private individual," *R.C.A.D.I.*, (1970) : 489-620.

อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ ก็ยังเป็นเรื่องที่ยังเป็นที่สงสัยว่า สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่เกิดขึ้นใหม่เองก็กังวลว่าจะเป็นการใช้มาตรฐานของประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงมาประเมินประเทศที่ขาดปัจจัยในการดำเนินการดังกล่าว และประเทศจำนวนมากก็ไม่พอใจนักหากแนวคิดดังกล่าวนี้ จะถูกใช้เป็นมาตรการเพื่อการเข้ามาแทรกแซงเพื่อสนับสนุนการดำเนินการฝ่ายเดียวของรัฐมหาอำนาจในการให้ความคุ้มครองทางการทูตในประเทศอื่น ยิ่งกว่านั้น ประโยชน์ของแนวคิดนี้ ก็ดูลดน้อยลงไปเมื่อมีอคติที่มีต่อสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลงโทษหรือการชดใช้ความเสียหาย หลักทั่วไปคือคนต่างชาติต้องสามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ให้หลักประกันขั้นต้นหรือวิธีการที่มีช่องทางศาลที่ให้ผลในการทำงานเดียวกันและไม่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกปฏิเสธความยุติธรรม (denial of justice)⁸⁶ อันเป็นแนวคิดที่ขึ้นอยู่กับพันธกรณีที่จะต้องไม่เลือกปฏิบัติและพันธกรณีที่จะต้องใช้มาตรฐานการปฏิบัติขั้นต้นในทางระหว่างประเทศและครอบคลุมถึงการปฏิเสธความยุติธรรมทั้งในสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติที่เกิดจากการจัดองค์กรในการบริการที่ไม่ดี หรือปราศจากช่องทางทางกฎหมายที่จำเป็นซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ของการบริหารกระบวนการยุติธรรมที่บกพร่อง เป็นต้น

ดังนั้นจึงเป็นที่ยอมรับกันในกฎหมายระหว่างประเทศว่า ผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหาย (restitution in integrum) วิธีการเยียวยาความเสียหายอาจกระทำได้หลายวิธี⁸⁷ ไม่ว่าจะเป็นการชดใช้ค่าเสียหาย การรักษาพยาบาลทางร่างกายและจิตใจ การฟื้นฟูสภาพทางร่างกายและจิตใจ การจัดตั้งกองทุนเพื่อให้การช่วยเหลือ การให้ผู้เสียหายกลับสู่ภูมิฐานะเดิม แต่วิธีการเยียวยาความเสียหายที่สำคัญ⁸⁸ ได้แก่

1. การให้ผู้เสียหายกลับสู่ภูมิฐานะเดิม
2. การชดใช้ค่าเสียหาย

⁸⁶ A.O. Adede, "A fresh look at the meaning of the doctrine of denial of justice under international law" in *Canadian Yearbook of International Law* (Canada: Univ of British Columbia, 1976), pp.73-95.

⁸⁷ จันทิมา ลิ้มปานนท์. "ปัญหากฎหมายและแนวทางเยียวยาเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541)

⁸⁸ Jelena Pejic, "The Tribunal and the ICC : Do Precedents Matter ?" *Albany Law Review* 60 (1997) : 309 – 310 .

อย่างไรก็ตามสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติก็ได้เคยมีข้อมติในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1948 ในกรณีของผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ว่า

“การปรารถนาที่จะกลับคืนสู่มาตุภูมิ (อิสราเอล) และมีชีวิตอยู่อย่างสันติท่ามกลางเพื่อนบ้านของพวกเขา นั้น เป็นสิ่งที่ควรจะทำทันทีที่จะกระทำได้และ.....การชดเชยค่าเสียหายสำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์จะกลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิมหรือสำหรับทรัพย์สินที่สูญหายเสียหายไปก็ควรจะได้กระทำภายใต้หลักการแห่งกฎหมายระหว่างประเทศและหลักความยุติธรรมโดยรัฐบาลหรือองค์กรที่ต้องรับผิดชอบ” (“wishing to return to their homes [in Israel] and live in peace with their neighbours should be permitted to do so at the earliest practicable date, and.....compensation should be paid for the property of those choosing not to return and for loss or damage to property which, under principles of international law or in equity, should be made good by the Governments or authorities responsible.”)

ข้อมติดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติของสหประชาชาติในการเยียวยาผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์และผู้ลี้ภัยอื่น ๆ สิทธิที่ได้กลับคืนสู่มาตุภูมิของเหยื่อจากอาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ก็ได้รับการยอมรับปฏิบัติเช่นเดียวกันโดยกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติได้เข้าไปจัดตั้งเขตปลอดภัย (safe areas) ขึ้นในดินแดนบอสเนียและคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้มีข้อมติที่ 927 รับรองสิทธิของผู้พลัดถิ่น (displaced person) ที่กลับไปสู่ภูมิลำเนาโดยสมัครใจด้วยความปลอดภัย (safe) และด้วยเกียรติภูมิ (dignity) ด้วยความช่วยเหลือของสังคมโลก (“affirms the right of all displaced persons to return voluntarily to their homes of origin in safety and dignity with the assistance of the international community”)

ในส่วนของกรณีชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งของบุคคลธรรมดาที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำอาชญากรรมภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ (Individual responsibility)

ตามหลักการบริหารงานความยุติธรรมทางอาญา แม้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนี้ จะมีสิทธิเรียกร้องทางแพ่งให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตนได้ แต่โอกาสที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดนั้น มีความเป็นไปได้น้อยหรือแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยทั้งนี้ เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปของผู้กระทำผิดไม่เอื้ออำนวยที่จะชำระค่าสินไหมทดแทนได้จึงได้เกิดแนวความคิดในการชดเชยค่าเสียหายทางอาญาแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐขึ้น

2.6 หลักการและวิธีการชดใช้ค่าเสียหาย

ในปัจจุบันมีระบบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายอยู่ 5 ระบบคือ⁸⁹

A. ระบบ Damages เป็นการดำเนินคดีที่ถือว่าเป็นสิทธิทางแพ่ง กฎหมายอาญาไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องค่าเสียหายเลย เป็นการแยกกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาอย่างเด็ดขาด ประเทศที่ถือว่าอาชญากรรมเป็นความผิดต่อรัฐ ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน โดยคำร้องขอค่าชดใช้จะแยกจากระบบทางอาญาของผู้เสียหายจะสามารถเยียวยาความบาดเจ็บได้จากศาลแพ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

B. ระบบ Restitution ที่แม้จะดำเนินการด้วยคำตัดสินของศาล แต่ก็ถือว่าเป็นสิทธิทางแพ่งและเป็นระบบที่พบมากที่สุด แต่ผู้เสียหายสามารถยื่นขอได้ในการพิจารณาคดีอาญา แต่ยากในการปรับใช้ในการปฏิบัติงานของศาลเพราะจะต้องเข้าใจความแตกต่างของความผิดทางแพ่งและอาญาและศาลมักปฏิเสธที่จะบังคับคำขอคำร้องนี้ ไม่เหมือนคำร้องในคดีแพ่งทั่วไปและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา ยกตัวอย่างในประเทศอังกฤษ ผู้เสียหายสามารถยื่นขอได้ในการพิจารณาคดีอาญา ในทางปฏิบัติของคดีที่ศาลอาญามักให้ไปพิจารณาในศาลแพ่ง เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องทางแพ่ง ศาลจะได้ไม่ถูกหันเหไปจากการพิจารณาคดีอาญาซึ่งได้แก่ โดนิมิกัน ฝรั่งเศส ฮอลแลนด์ อังกฤษ อิสราเอล นอร์เวย์ สวีเดน ในบางระบบเช่น อังกฤษ อังกฤษ อิสราเอล ได้กำหนดจำนวนเงินที่ศาลจะส่งจ่ายชดเชยให้ได้ เพื่อเป็นการป้องกันการหันเหความสนใจของศาลจากคดีอาญา ระบบนี้ จึงเพียงให้ความสะดวกในการฟ้องต่อศาลที่ดำเนินคดีอาญาเท่านั้น

C. ระบบ Restitution ที่มีลักษณะผสมระหว่างสิทธิทางแพ่งและทางอาญา การดำเนินคดีกระทำในศาลอาญา ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกดำเนินคดีในศาลแพ่งหรือศาลอาญาก็ได้ การชดใช้มีลักษณะเป็นการลงโทษอยู่ด้วย การชดใช้ในระบบนี้ แบ่งเป็นสามแบบ

(1) The fine-like restitution or compensation fine เป็นการปรับเพื่อการชดใช้มีลักษณะสินไหมในกฎหมายโบราณของไทย รูปแบบนี้ เป็นที่รู้จักในสวิสที่เรียกว่า Busse

⁸⁹ สุทธิพล ทวีชัยการ และ อารยะ วีระภัทรานันท์, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์หัวข้อ การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย: อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000 ข้อ 24, 25 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 21-23

เยอรมัน นอกจากนี้ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก มีลักษณะเป็นหนี้ ทางการเงินที่กำหนดให้ผู้กระทำผิดใช้เป็นเสมือนค่าทำขวัญแก่ผู้เสียหายและเป็นการเพิ่มโทษของศาลอาญา

(2) เป็นระบบที่คล้ายกับระบบแรก แต่ศาลไม่ถูกจำกัดในการให้ชดใช้ค่าเสียหายต่อผู้เสียหายและอาจให้ผู้กระทำผิดจ่ายเงินมากกว่าความเสียหายที่แท้จริงเช่น สองหรือสามเท่าของความบาดเจ็บจริง ซึ่งพบในกฎหมายบางรัฐของสหรัฐ เช่นฮาวาย ซึ่งเป็นการลงโทษที่เกินความเสียหายที่แท้จริง ถ้าผู้กระทำความผิดชำระเงินครบก็จะปล่อยโดยปราศจากการลงโทษ การใช้วิธีปรับชดใช้แทนการลงโทษศาลอาญาจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

(3) เป็นการชดใช้ค่าเสียหายเพื่อเป็นเงื่อนไขในการยุติการดำเนินคดีอาญา ผู้กระทำความผิดมีหนี้ต้องชดใช้ผู้เสียหาย การดำเนินคดีอาญาจะยุติชั่วคราวและผู้กระทำความผิดจะได้รับการปล่อยโดยไม่ลงโทษมีลักษณะคล้ายกับเงื่อนไขคุมประพฤติ มีบางรัฐในสหรัฐเป็นต้น

สำหรับผู้เขียนแล้วเห็นว่า ประเทศไทยเป็นแบบ B. ระบบ Restitution เพราะผู้เสียหายสามารถร้องขอให้เรียกค่าสินไหมทดแทนได้ในคดีอาญา แต่ดำเนินการโดยพนักงานอัยการซึ่งจะพิจารณาได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 และ มาตรา 43 เป็นต้น⁹⁰

สำหรับในระบบที่ D และ E เป็นการแบ่งโดย Stephan Schafer นักอาชญาวิทยา ได้กล่าวว่า การชดใช้ค่าเสียหายทางอาญาแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐนี้ มีระบบหรือลักษณะของการชดใช้ค่าเสียหายอยู่ 2 ประการคือ

D. ระบบ Compensation มีลักษณะเป็นสิทธิทางแพ่งและดำเนินคดีในศาลอาญาแต่ได้มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนโดยรัฐได้แก่ คิวบาในสมัยก่อนคาสโตร การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายนี้ไม่ใช่โทษ แม้จะเป็นการตัดสินโดยศาลอาญาก็ตาม เป็นการที่รัฐเข้ามาทำหน้าที่เป็นการแก้ไขความบกพร่องที่ไม่อาจป้องกันผู้เสียหายจากอาชญากรรม คิวบาได้จัดให้มีกองทุน

⁹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 40 การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาจะฟ้องต่อ ศาลซึ่งพิจารณาคดี อาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 43 คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ซ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะ เรียกร้องทรัพย์สิน หรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดคืน เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคา แทนผู้เสียหายด้วย

ค่าตอบแทนความเสียหายสะสมขึ้น ซึ่งมีแหล่งรายได้จากหลายทางโดยเฉพาะค่าปรับที่รัฐปรับให้ ผู้กระทำความผิดจ่ายแก่รัฐ แต่คิวบาก็มีนโยบายที่พยายามเรียกเงินคืนจากผู้กระทำความผิด เงินก็จะกลับมาสู่กองทุน แต่ทางปฏิบัติคิวบาก็ขาดแคลนเงินในกองทุนไม่เพียงพอ

E. ระบบ Compensation มีคุณลักษณะเป็นกลางและมีกระบวนการพิจารณาคำร้องเป็นพิเศษเป็นการทดแทนโดยรัฐที่ช่วยเหลือผู้เสียหายที่มีความจำเป็นเนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายให้เพียงพอได้โดยมีคณะกรรมการค่าตอบแทนความเสียหายพิจารณาคำร้องขอผู้เสียหายเช่น สวิสเซอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ผู้เขียนขอสรุประบบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางระบบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย

ลำดับ	ระบบการชดใช้ค่าเสียหาย	ลักษณะการดำเนินคดี	ประเทศที่ใช้ระบบนี้
1.	ระบบ Damages	เป็นสิทธิทางแพ่ง	อินเดีย , ปากีสถาน
2.	ระบบ Restitution	เป็นสิทธิทางแพ่งแต่สามารถยื่นร้องขอได้ในคดีอาญา	ฝรั่งเศส, ฮอลแลนด์ , อังกฤษ (ผู้เขียนเห็นว่าไทยก็เป็นระบบนี้ ด้วย)
3.	ระบบ Restitution	มีลักษณะผสมระหว่างสิทธิทางแพ่งและสิทธิทางอาญา แบ่งได้ดังนี้ 3.1 เป็นการปรับเพื่อให้มีการชดใช้ค่าสินไหม 3.2 เป็นการปรับในลักษณะลงโทษโดยอาจให้จ่ายเกินกว่าที่เสียหายจริง 3.3 เป็นการชดใช้เพื่อให้อยู่ดีในคดีอาญา	สหรัฐอเมริกา , เม็กซิโก รัฐในสหรัฐอเมริกา (ฮาวาย) บางรัฐในสหรัฐอเมริกา
4.	ระบบ Compensation	เป็นสิทธิทางแพ่งและดำเนินคดีในศาลอาญาได้ แต่ได้รับเงินทุนจากรัฐ	คิวบาในสมัยก่อนคาสโตร
5.	ระบบ Compensation	มีลักษณะเป็นกลางโดยรัฐจะเข้ามาช่วยเหลือผู้เสียหายที่มีความจำเป็นเนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชดใช้ได้	สวิสเซอร์แลนด์ อังกฤษ, สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์

ในขณะที่นักอาชญาวิทยาได้แบ่งรูปแบบของการชดใช้ค่าเสียหายเป็น 3 ประเภท⁹¹ คือ

(1.) การชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจ (Spiritual Restitution) Stephen Schafer เห็นว่าการชดใช้ค่าเสียหายจากอาชญากรรม อย่างน้อยที่สุดก็ช่วยบรรเทาลดหย่อนความตึงเครียดทางจิตใจของผู้เสียหาย โดยการจัดให้ผู้เสียหายได้พบปะสนทนากับอาชญากรเพื่อให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสระบายความรู้สึกและความร้ายแรงของการสูญเสียที่ได้รับจากการกระทำของอาชญากร นอกจากนี้จะทำให้อาชญากรรู้สึกตระหนักในความผิดแล้ว การรับสารภาพของอาชญากรก็ยังมีผลในการช่วยลดภาวะความตึงเครียดทางจิตใจของผู้เสียหายได้อีกประการหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามแนวความคิดดังกล่าวได้รับการคัดค้านจากนักอาชญาวิทยาอื่น ๆ ในประเด็นที่ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ระบายความรู้สึกแก่อาชญากรย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือผู้เสียหายมักจะแสดงอารมณ์โกรธแค้น ก้าวร้าว หรือไม่อาจยับยั้งความรุนแรงทางอารมณ์ได้ จึงได้แสดงพฤติกรรมโต้ตอบต่ออาชญากรอย่างรุนแรงเกินขอบเขต ซึ่งอาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีจิตใจแข็งกร้าวหรือกระด้างยิ่งขึ้น จนเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขให้กลับความประพฤติเป็นคนดีก็เป็นได้

(2.) การชดใช้ค่าเสียหายแบบสร้างสรรค์ความรับผิดชอบ (Creative Restitution) เป็นแนวความคิดที่สนับสนุนให้ศาลสั่งให้ผู้ประกอบอาชญากรรมชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมที่ถูกประทุษร้ายเพื่อเป็นการทดแทนหรือบรรเทาโทษจำคุก เนื่องจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการประทุษร้ายต่อผู้เสียหายโดยตรง จึงถือเป็นหน้าที่ของผู้กระทำความผิดที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และถ้าสามารถใช้มาตรการชดใช้ค่าเสียหายทดแทนการลงโทษจำคุกได้อย่างสมเหตุสมผลแล้ว นอกจากจะเป็นการทำให้อาชญากรได้ตระหนักถึงความเสียหายของอาชญากรรมที่มีต่อผู้อื่นแล้ว ยังมีผลดีต่อการแก้ไขพฤติกรรมของอาชญากรด้วยและยังเป็นผลดีต่อการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำได้โดยตรง อย่างไรก็ตามการชดใช้ค่าเสียหายในรูปแบบนี้ จะไม่สามารถใช้ได้กับอาชญากรผู้มีฐานะทางการเงินดี จึงต้องพิจารณาปรับใช้อย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงหลักดุลยภาพแห่งการป้องปรามแก้ไขยับยั้งอาชญากรกับหลักความเหมาะสมในการชดใช้ค่าเสียหายประกอบกัน

(3.) การชดใช้ค่าเสียหายโดยความสมัครใจของผู้กระทำความผิด (Spontaneous Restitution) เป็นรูปแบบการชดใช้ค่าเสียหายจากอาชญากรรมอันเกิดขึ้นจาก

⁹¹ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2523), หน้า 42-43

ความสมัครใจของผู้กระทำความผิด โดยรู้สึกตระหนักในความผิดโดยตรง การชดใช้ในรูปแบบนี้ มีผลในการสมานความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจและพร้อมที่จะให้อภัยหรือหายโกรธเคืองจนถึงขั้นที่อาจจะไม่ติดใจเรียกร้องค่าเสียหายหรือไม่คำนึงถึงจำนวนและมูลค่าแห่งการชดใช้ค่าเสียหายนั้น ๆ จากผู้กระทำความผิดก็เป็นได้

สำหรับรูปแบบการชดใช้ค่าเสียหายของผู้กระทำความผิดในปัจจุบันที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินแก่ผู้เสียหาย(Monetary Victim Restitution) ดังเช่น พระราชบัญญัติลักทรัพย์ ค.ศ. 1968 (The Theft Act 1968) ของอังกฤษกำหนดให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรต้องส่งสินค้าคืนหรือชดใช้ค่าสินค้าที่ถูกโจรกรรมไปแล้วนั้น กลับคืนให้แก่ผู้เสียหายเป็นต้น

2. การชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงินแก่สถานบริการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง(Monetary Community Restitution) เป็นวิธีการปฏิบัติเพื่อแบ่งเบาภาระทางการเงินของรัฐที่จะต้องสูญเสียค่าเลี้ยงดูคนที่พักอาศัยแก่ผู้ต้องขังอาทิ กำหนดให้ผู้ต้องขังจ่ายค่าบริการอาหารและที่อยู่

3. การชดใช้ค่าเสียหายโดยการสนองบริการแก่ผู้เสียหาย (Service Victim Restitution) เป็นการใช้มาตรการกำหนดให้ผู้ต้องขังจัดสรรบริการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายเฉพาะในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับส่วนตัว

4. การชดใช้ค่าเสียหายโดยการบริการแก่ชุมชน (Service Community Restitution) เป็นการกำหนดให้ผู้ต้องขังปฏิบัติสาธารณประโยชน์ทดแทนการชดใช้ค่าเสียหายจากอาชญากรรม เช่น การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษปฏิบัติหน้าที่อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือการกำหนดให้ผู้ต้องขังบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน ทดแทนการลงโทษจำคุกดังที่ได้ถือปฏิบัติอย่างกว้างขวางในอังกฤษขณะนี้²

อย่างไรก็ตาม การได้รับการชดใช้ค่าเสียหายของเหยื่ออาชญากรรมนั้น ถือได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรมและเป็นสิทธิที่ได้รับรองทั้งในหลักกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในปฏิญญาว่าด้วยหลักความ

² อมรรรัตน์ กริยาผล, การลงโทษผู้กระทำความผิด โดยการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, 2539), หน้า.19 -22

ยุติธรรมขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค. 1985 (The Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985) ของสหประชาชาติ ซึ่งได้รับจากกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดและประการสำคัญที่สุดคือ เพื่อมิให้เหยื่ออาชญากรรมต้องถูกซ้ำเติมจากกระบวนการยุติธรรมอีกครั้งหนึ่ง ดังมีผู้กล่าวว่า “ เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ที่ได้รับความหม่นหมองถึงสองครั้งอยู่บ่อย ๆ โดยครั้งแรกได้รับจากผู้กระทำผิด และได้รับจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นครั้งที่สอง⁹³

2.6.1 ความแตกต่างระหว่างการชดใช้ค่าเสียหายกับการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหาย (Restitution and Compensation)

การชดใช้ค่าเสียหาย⁹⁴ เป็นการกระทำที่แสดงออกถึงการเยียวยาสมานฉันท์โดยทำการชดใช้หรือจ่ายคืนโดยตรงให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายที่ผู้กระทำผิดได้กระทำให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่เหยื่อเหล่านั้น ไม่ได้จ่ายเงินให้แก่กระบวนการยุติธรรมที่จะตกเป็นรายได้ของแผ่นดินแก่รัฐ

การชดใช้ค่าเสียหาย⁹⁵ ตามนิยามของ Webster's Dictionary ระบุว่า หมายถึง “ การกระทำที่แสดงออกถึงการเยียวยาสมานฉันท์โดยเฉพาะการใช้คืนบางสิ่งบางอย่างแก่เจ้าของเดิม

การชดใช้ค่าเสียหาย⁹⁶ ตามความคิดร่วมสมัยของBurt Galaway หมายถึง ข้อบังคับหรือข้อกำหนดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหรือความสมัครใจของผู้กระทำผิดที่ยินยอมรับข้อกำหนดของกระบวนการยุติธรรมในการกระทำกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการชดใช้เยียวยาความเสียหายอันเป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำผิด

⁹³ Gerald D. Robin, *Introduction to the Criminal Justice System : Principles Procedures, Practice*, p. 448.

⁹⁴ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย การทำงานบริการสังคม วิธีการเชิงสมานฉันท์ที่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักนำมาใช้ [ออนไลน์] 29 ส.ค. 2555 แหล่งที่มา: www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/journaljutharat.doc

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน

⁹⁶ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย การทำงานบริการสังคม วิธีการเชิงสมานฉันท์ที่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักนำมาใช้ [ออนไลน์] 29 ส.ค. 2555 แหล่งที่มา: www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/journaljutharat.doc

จากนิยาม Burt Galaway จึงชี้ให้เห็นว่าการชดใช้ค่าเสียหายผู้กระทำความผิด จะต้องถูกจับกุมและผ่านกระบวนการยุติธรรม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายได้

การชดใช้ค่าเสียหายเป็นหลักการโบราณปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายฮัมมูราบี โดยมีถ้อยคำในกฎหมายระบุว่า

“ถ้าผู้ใดก็ตามทำบาปและถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนสัญญาไม่จงรักภักดี...ตลอดจน ปล้นทรัพย์ผู้อื่น..เขาจะต้องชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนที่เสียหายและเพิ่มเติมอีกห้าเท่าให้แก่ใครก็ตามที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายนี้”

“ถ้าผู้ใดลักขโมยวัว..ถ้าวัวนั้นเป็นของพระเจ้าหรือพระราชวัง เขาจะต้องชดใช้คืนสามสิบเท่า...ถ้าวัวนั้นเป็นของคนชั่ว จะต้องชดใช้คืนสิบเท่า..ถ้าผู้ลักขโมยไม่มีวิธีการใดจะชดใช้คืนได้ เขาจะต้องถูกนำไปสู่ความตาย”

สำหรับคำตอบแทน⁹⁷ หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับ เพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

จึงอาจสรุปข้อแตกต่างระหว่างการชดใช้ค่าเสียหายและการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายได้ว่า

การชดใช้ค่าเสียหายเป็นการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรม มีลักษณะเป็นโทษและแตกต่างจากการชดเชย⁹⁸ เพราะการชดเชยจะไม่ใช้กรณีการชดใช้ที่ผูกพันกับความรับผิดชอบของรัฐ เว้นแต่กรณีที่มาตราการเหล่านี้ จะเป็นการละเมิดข้อผูกพันระหว่างประเทศ การชดเชยจะถูกนำมาพิจารณาร่วมกับการชดใช้ให้ต้องกระทำการกลับคืนให้เหมือนเดิม *res in integrum*

การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหาย เป็นสิ่งที่ชี้ ถึงความรับผิดชอบของสังคม และเป็นการร้องขอโดยสังคมที่มีเป้าหมายไม่เป็นการลงโทษทางอาญาโดยผู้เสียหายยื่นคำร้อง

⁹⁷ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 3

⁹⁸ จตุรนต์ ธิระวัฒน์, *กฎหมายระหว่างประเทศ*, หน้า 319

ขอให้รัฐเป็นผู้จ่ายบรรเทาความเสียหายอันเป็นผลจากอาชญากรรม จึงไม่ขึ้นกับการที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจับกุมหรือไม่

2.7 เหตุผลและความจำเป็นในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

แนวคิดกฎหมายระหว่างประเทศ หากรัฐเป็นผู้กระทำการให้เกิดความเสียหาย รัฐต้องรับผิดชอบเมื่อการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมูลฐานของความรับผิดชอบระหว่างประเทศก็คือลักษณะของการผิดกฎหมายระหว่างประเทศ⁹⁹ กล่าวคือ การกระทำผิดกฎหมายในระบบของกฎหมายระหว่างประเทศแต่การกระทำซึ่งก่อให้เกิดความรับผิดชอบอาจเกิดจากการกระทำผิดในสายตาของกฎหมายภายในด้วยในเวลาเดียวกัน กฎหมายระหว่างประเทศเท่านั้นที่จะกำหนดได้ว่าการกระทำผิดใดมีลักษณะระหว่างประเทศ¹⁰⁰ และตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 นี้ อนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวและหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาดังกล่าว ๖ ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามข้อ 25 (2) ซึ่งคำว่า “กระบวนกรที่เหมาะสม” นั้น ผู้เขียนเห็นว่าจะต้องเป็นไปตามความสามารถของตนที่จะให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจากการกระทำผิดตามข้อ 25 (1) ด้วย¹⁰¹

อย่างไรก็ตามคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาทั่วไปส่วนมากเป็นบุคคลซึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เหยื่อของตนได้ การจ่ายเงินทดแทนแก่ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรมร้ายแรง หากรัฐและชุมชนได้ทราบถึงความสูญเสียของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแล้วและรัฐไม่ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ผู้เสียหายก็ต้องทุกข์ทรมานจากผลกรรมที่ตนเองมิได้ก่อเพิ่มมากขึ้น แนวความคิดที่จะให้รัฐเป็นผู้จ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้นเป็นแนวความคิดที่มุ่งจะให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการชดใช้หรือการเยียวยาให้ได้มากที่สุดทั้งนี้ จะอยู่บนพื้นฐานแห่งแนวความคิดที่สนับสนุน 2 ประการ คือ

⁹⁹ จตุรงค์ ธีระวัฒน์, กฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 428

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 435

¹⁰¹ Article 25

1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide assistance and protection to victims of offences covered by this Convention, in particular in cases of threat of retaliation or intimidation.

ประการแรก รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้นรัฐจึงควร จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้เสียหาย เพราะรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองพลเมืองของ ตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมนี้ไม่ได้

การรักษาความปลอดภัยให้กับสังคมนี้ นปกติแล้วเป็นหน้าที่ของรัฐ รัฐมีหน้าที่ โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เมื่อใดก็ตามที่เกิดคดีอาชญากรรมขึ้นมาก นั้นก็แสดงว่ารัฐปฏิบัติหน้าที่บกพร่องเพราะฉะนั้นเมื่อเหยื่ออาชญากรรมได้ผลร้ายจากการ ประกอบอาชญากรรม สมควรเป็นอย่างยิ่งที่เหยื่อนั้นจะได้รับค่าทดแทนจากรัฐ¹⁰² (The government is responsible for protecting citizens from criminals when crimes occur, the government has failed its responsibility and should compensate victimized Citizens) เพราะรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองพลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมนี้ไม่ได้

ประการที่สอง เป็นการขยายบริการทางด้านสวัสดิการสังคมด้วยความคิดที่ว่ารัฐ ควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับ ความเสียหายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (The welfare principle : people in need through no fault of their own should be helped by the government)¹⁰³

ดังนั้นผู้เขียนเห็นด้วยกับประการแรกว่า แม้ว่าผู้กระทำความผิดอาชญากรรม ทัวไปส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน เมื่อถูกลงโทษจำคุกแล้วก็จบกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่ เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายก็จะได้ไม่ได้รับการเยียวยาข้อใช้แต่อย่างใด เมื่อรัฐไม่สามารถให้ ความคุ้มครองความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สินแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือ ผู้เสียหายได้ รัฐจึงต้องรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว และในทางตรงกันข้ามสำหรับผู้กระทำความผิดตามอนุสัญญาฉบับนี้ แล้วจะเป็นกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ตามข้อ 2 ขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติส่วนใหญ่จะมีฐานะร่ำรวยและทรัพย์สินอันเนื่องจากการกระทำความผิด รัฐควรต้องคำนึงถึงการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติซึ่งอาจต้องมีความแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมและความสามารถในการให้ความช่วยเหลือของรัฐนั้น ๆ ด้วย เช่นกัน ทั้งนี้ ผู้เขียนขอกล่าวอ้างถึงพระราชดำรัสของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

¹⁰² วีระพงษ์ บุญญาภาส, ภาควิชาและบัณฑิตวิทยาลัย, หน้า 45.

¹⁰³ ประธาน วัฒนวาณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ," วารสารนิติศาสตร์ 12 (2544) : 72.

“เราไม่สามารถที่จะเมินเหยื่อได้ เนื่องจากเรามีหน้าที่มอบความคุ้มครองและค่าชดเชยที่เหมาะสมให้กับพวกเขา ซึ่งจุดนี้เองที่เหยื่อวิทยาจะได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ด้วยเหตุที่ทั้งสองหลักการมีจุดร่วมบางประการ โดยมุ่งหวังที่จะปกป้องสิ่งสำคัญของชีวิตมนุษย์จากภัยทางกายภาพที่คอยคุกคามและป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่อ นอกจากนี้ยังมองไปถึงสาเหตุหลักที่ทำให้บุคคลตกเป็นเหยื่อ การฟื้นฟูสภาพจิตใจ การกลับคืนสู่สังคม และที่สำคัญที่สุด ทั้งเหยื่อวิทยาและความมั่นคงของมนุษย์ยังให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้ตกเป็นเหยื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิที่จะได้รับการเยียวยา สิทธิที่จะได้รับการชดเชย สิทธิที่จะได้รับการบำบัดความทุกข์และความเสียหายที่พวกเขาได้รับ เมื่อก้าวถึงเหยื่อ เราพึงระลึกเสมอที่จะไม่มองข้ามความจริงที่ว่า เหยื่อแต่ละประเภทจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือแตกต่างกันไป จากประสบการณ์ของข้าพเจ้าที่ได้สัมผัสกับคดีจำนวนมาก ข้าพเจ้าต้องเตือนตัวเองเสมอว่า เหยื่อบางประเภท เช่น เยาวชน หรือผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ หรือผู้สูงอายุมักจะมีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นเรื่องท้าทายมากทีเดียวเมื่อต้องทำงานกับพวกเขา”¹⁰⁴

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่าการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศได้เกิดขึ้น นานมาแล้วและได้มีการพัฒนาการเรื่อยมาด้วยวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายตลอดจนถึงวิธีการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายด้วยรูปแบบต่าง ๆ กัน อาทิเช่น การชดเชยค่าเสียหาย การดูแลรักษาพยาบาลทางร่างกายและจิตใจ การฟื้นฟูสภาพทางร่างกายและจิตใจ รวมตลอดจนถึงการจัดตั้งกองทุน เหล่านี้ เป็นต้น ที่ให้เหยื่อหรือผู้เสียหายสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติเช่นเดิม ซึ่งในบทต่อไปผู้เขียนจะแสดงให้เห็นถึงมาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การปีคศ. 2000 และพิธีสารเพิ่มเติมทั้งสามฉบับว่าได้มีการระบุถึงวิธีการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายอย่างไรบ้างในบทที่สาม

¹⁰⁴ กาลังใจ, พระราชดำรัสของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เรื่องการคุ้มครองชีวิตและสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม เนื่องในโอกาสพิธีเปิดการประชุมทางวิชาการนานาชาติว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมครั้งที่13 ณ มหาวิทยาลัยโคกวิวะ เมืองมิโตะ ประเทศญี่ปุ่น วันที่23 สิงหาคม 2552 [ออนไลน์] 20 ส.ค. 2555 แหล่งที่มา: http://www.kamlangjai.or.th/ewt_news.php?nid=388&filename=index

บทที่ 3

มาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 และพิธีสาร

3.1 เหตุผลและความจำเป็นในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาฯ และพิธีสาร

ในยุคโลกาภิวัตน์ หรือ โลกไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสารกันไม่ว่าจะเป็นทางผ่านโทรศัพท์มือถือ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งมีรูปแบบมากมายไม่ว่าจะเป็น ทางอีเมล ทางเฟสบุ๊ค ทางทวิตเตอร์ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีคือการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ค่าใช้จ่ายถูกมาก ประหยัดเวลา เพราะไม่ต้องเดินทางไปโดยทางเครื่องบิน ทางรถยนต์ ทางเรือ เหมือนแต่ก่อน แต่ทว่าเมื่อมีผลดีก็ย่อมมีผลเสียตามมาด้วยเหมือนกันคือ การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วทำให้เปิดโอกาสให้แก่อาชญากรรมที่กระทำกันในรูปแบบขององค์กรข้ามชาติในการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย อาทิ เช่น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี การผลิตและการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายและอาชญากรรมข้ามพรมแดนอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่องค์กรข้ามชาติเป็นเงินจำนวนมหาศาล จึงเป็นแรงจูงใจให้คนไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและกระทำผิดมากขึ้น ซึ่งเมื่อผู้กระทำผิดเพิ่มมากขึ้น ก็ย่อมมีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอาชญากรรมซึ่งจัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในนามขององค์กรอาชญากรรมได้พัฒนารูปแบบวิธีการที่ทันสมัยไปมากไม่เพียงเป็นปัญหาเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่กลายเป็นปัญหาของทุกประเทศทั่วโลก อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 จึงถูกนำมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมุ่งมั่นที่ต้องการให้ประชาคมโลกเกิดความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพและในการนี้ ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000

(United Nations Convention Against Transnational Organized Crime – UNTOC)¹ และพิธีสารเพิ่มเติมประกอบอนุสัญญาดังกล่าวรวม 3 ฉบับ ซึ่งผู้เขียนจะแยกอธิบายดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

3.2 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000

เมื่อพิจารณาคำจำกัดความของคำว่า “ กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” (Organized Criminal Group) ตามอนุสัญญานี้

หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่ตั้งอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงตั้งแต่หนึ่งฐานความผิดขึ้นไป ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

คำจำกัดความของ “ อาชญากรรมร้ายแรง ” (Serious crime) หมายถึงโทษที่มีกำหนดไว้ในกฎหมายให้จำคุกขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไปหรือโทษที่รุนแรงกว่า

คำจำกัดความของ “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง “ (Structured group) หมายถึงกลุ่มที่ไม่ได้จัดตั้งขึ้นโดยความบังเอิญเพื่อกระทำความผิดโดยทันทีและไม่จำเป็นต้องกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างเป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือมีโครงสร้างที่พัฒนาแล้ว⁴

¹ United Nations Treaty Collection, United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online], 23 Feb 2013, Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en

² Article 2 Use of terms (A) of United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000

(a) “Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit;

³ Article 2 Use of terms (b) of United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000

(b) “Serious crime” shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty

⁴ Article 2 Use of terms (C) of United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000

(C) “Structured group” shall mean a group that is not randomly formed for the immediate commission of an offence and that does not need to have formally defined roles for its members, continuity of its membership or a developed structure

หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญานี้ นั้น จะต้องเข้าเงื่อนไข
ดังนี้ กล่าวคือ

- (1) ความผิดที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 8 และข้อ 23 ของอนุสัญญานี้
และ
- (2) ความผิดร้ายแรงตามที่ระบุในข้อ 2 ของอนุสัญญานี้

เมื่อความผิดนั้นมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งใน
ลักษณะองค์กร

เหยื่ออาชญากรรมของอนุสัญญาดังกล่าว จะได้แก่ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือ
ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 8 และ ข้อ 23 ซึ่งได้แก่
ความผิดดังต่อไปนี้

1.1 ความผิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
(อนุสัญญา ฯ ข้อ 5)

1.2 ความผิดที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน (อนุสัญญา ฯ ข้อ 6)

1.3 ความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง (อนุสัญญา ฯ ข้อ 8)

1.4 ความผิดที่เกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม (อนุสัญญา ฯ ข้อ 23)

1.5 ความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำอาชญากรรมร้ายแรง (SERIOUS CRIME) ซึ่ง
มีโทษกำหนดไว้ในกฎหมายให้จำคุกขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป หรือโทษที่รุนแรงกว่า
(อนุสัญญา ฯ ข้อ 2 (ข)) โดยกำหนดให้ความผิดในข้อนี้ต้องมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับ
กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรซึ่งความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติกล่าวคือ⁶

⁵ Article 3. Scope of application

1. This Convention shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and
prosecution of:

(a) The offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention; and

(b) Serious crime as defined in article 2 of this Convention;

where the offence is transnational in nature and involves an organized criminal group.

⁶ Article 3. Scope of application

ก) ความผิดที่กระทำในรัฐมากกว่า 1 รัฐ

ข) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่งแต่มีส่วนที่สำคัญของการเตรียมการ การวางแผน การสั่งการหรือการควบคุมเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

ค) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่งแต่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาในรัฐมากกว่า 1 รัฐหรือ

ง) ความผิดกระทำในรัฐหนึ่งแต่มีผลกระทบอย่างสำคัญในอีกรัฐหนึ่ง

วิธีการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมตามอนุสัญญา ฯ

ซึ่งพิจารณาตามอนุสัญญา ฯ ฉบับนี้ แล้ว การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมจะระบุไว้ในข้อ 25 ของอนุสัญญา ฯ⁷

1. ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินการตามความเหมาะสมภายในวิธีการของรัฐตน เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากกากระทำความผิดที่ระบุไว้ในอนุสัญญา ฉบับนี้ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการคุกคามหรือข่มขู่ว่าจะแก้แค้น

2 .For the purpose of paragraph 1 of this article, an offence is transnational in nature if:

(a) It is committed in more than one State;

(b) It is committed in one State but a substantial part of its preparation,planning, direction or control takes place in another State;

(c) It is committed in one State but involves an organized criminal group that engages in criminal activities in more than one State; or

(d) It is committed in one State but has substantial effects in another State.

⁷ Article 25. Assistance to and protection of victims

1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide assistance and protection to victims of offences covered by this Convention, in particular in cases of threat of retaliation or intimidation.

2. Each State Party shall establish appropriate procedures to provide access to compensation and restitution for victims of offences covered by this Convention.

3. Each State Party shall, subject to its domestic law, enable views and concerns of victims to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders in a manner not prejudicial to the rights of the defence.

2. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนและการชดเชยเยียวยา

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของรัฐนั้น ต้องดำเนินการให้ความเห็นและความห่วงกังวลของผู้เสียหายได้รับการนำเสนอและพิจารณาในขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินคดีอาญาที่มีต่อผู้กระทำความผิดโดยที่ไม่กระทบต่อสิทธิของจำเลย

ซึ่งหากเมื่อพิจารณาจากข้อ 25 ของอนุสัญญานี้ แล้ว ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการดำเนินการตามความเหมาะสมภายในวิธีการของรัฐแต่ละรัฐและกระบวนการที่เหมาะสมเป็นการกำหนดระบุไว้อย่างกว้าง ๆ ก็เพื่อให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตามกฎหมายภายในของประเทศนั้น ๆ

และสำหรับพิธีสารเพิ่มเติมอีก 3 ฉบับนี้ ได้แก่

3.2.1 พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children or TIP Protocol)

พิธีสารดังกล่าวมีวัตถุประสงค์พื้นฐานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการค้ามนุษย์พิธีสารจึงกำหนดให้การค้ามนุษย์เป็นการกระทำความผิดอาญา กำหนดการควบคุม และมาตรการความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์กำหนดให้มีมาตรการบางประการในการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์⁸ ซึ่งเหยื่อของการค้ามนุษย์ตามพิธีสารนี้ จะเน้นให้หมายความถึงบุคคลทุกคนรวมทั้งชายและหญิงโดยเฉพาะเด็ก⁹ และผู้หญิงอีกทั้งยังต้องมืองค์ประกอบข้ามชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมเป็นไปตามข้อ 2 ของพิธีสารฉบับนี้

⁸ Article 2

(a) To prevent and combat trafficking in persons, paying particular attention to women and children;

(b) To protect and assist the victims of such trafficking, with full respect for their human rights; and

(c) To promote cooperation among States Parties in order to meet those objectives

⁹ ตามพิธีสารนี้ จะหมายถึงเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

Article 3 (d) " Child " shall mean any person under eighteen years of age.

หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเป็นความผิดค้ามนุษย์ตามพิธีสารนี้ นั้น จะต้องพิจารณาตามข้อ 3 ของพิธีสารฉบับนี้¹⁰ กล่าวคือ

(1) การกระทำความผิดจากการค้ามนุษย์ (Trafficking in persons) ตามข้อ 3¹¹ ของพิธีสารได้แก่ การดำเนินการเป็นธุระจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล (โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก) โดยวิธีการขู่เข็ญ , การใช้กำลัง , การบังคับในรูปแบบต่าง ๆ , การฉ้อโกง , การลักพาตัว , การหลอกลวง , การใช้อำนาจโดยมิชอบ , การใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ , มีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์ เพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น วิธีการดังกล่าวนี้จะต้องกระทำเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ซึ่งอย่างน้อยที่สุดต้องรวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอันเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจบังคับและการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

¹⁰ Article 3. Scope of application

1. This Convention shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of:

- (a) The offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention; and
- (b) Serious crime as defined in article 2 of this Convention;

where the offence is transnational in nature and involves an organized criminal group.

¹¹ Article 3 of Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children

(a) "Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered "trafficking in persons" even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

(2) การกระทำความผิดค้ำมนุษย์ตามข้อ 3 (1) จะไม่รวมถึงการได้รับความยินยอมของเหยื่อ¹²

(3) ทั้งนี้ รวมถึงการค้นหา ฆนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับเด็กไว้เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์เพื่อการค้ำมนุษย์ แม้ว่า จะไม่มี การใช้วิธีการใด ๆ ที่ระบุไว้ แม้เด็กจะยินยอมก็ตาม¹³

นอกจากฐานความผิดแต่ละฐานแห่งพิธีสาร ฯ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ให้รวมถึงไป การพยายามกระทำความผิด การมีส่วนร่วม (ตัวการร่วม) ในการกระทำความผิด การจัดหรือการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดในฐานความผิดนั้น ๆ ด้วย¹⁴

เหยื่ออาชญากรรมของพิธีสารนี้ได้แก่ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและตกเป็นผู้เสียหาย ซึ่งได้รับผลกระทบจากความผิดค้ำมนุษย์ตามข้อ 3 ของพิธีสารนี้

วิธีการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมตามพิธีสารนี้

1. รัฐภาคีต้องปกปิดข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่บ่งชี้ ตัวบุคคลของเหยื่อการค้ามนุษย์และรวมถึงการจัดให้มีการพิจารณาดีเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ที่เป็นการลับและจัดให้มีการปลอดภัยทางกายและเหยื่อ จัดหาที่พัก ให้การรักษาพยาบาล การฝึกอบรมอาชีพ ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในอาณาเขตของรัฐ (มาตรา 6)¹⁵

2. ให้ความคุ้มครองสถานะทางกฎหมายของเหยื่อของการค้ำมนุษย์ในประเทศที่รัฐเรียกร้องให้รัฐภาคีจัดให้มีมาตรการซึ่งอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์สามารถอยู่ในอาณาเขตของประเทศนั้นได้เป็นกษชั่วคราวหรือถาวรแล้วแต่ความเหมาะสมแก่กรณี ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเป็นมนุษย์และความเห็นอกเห็นใจกัน (มาตรา 7)¹⁶

¹² Article 3 (b)

¹³ Article 3 (C)

¹⁴ Article 5 (C)

¹⁵ Article 6

1. In appropriate cases and to the extent possible under its domestic law, each State Party shall protect the privacy and identity of victims of trafficking in persons, including, inter alia, by making legal proceedings relating to such trafficking confidential. Etc.

¹⁶ Article 7

3. การกลับถิ่นฐานเดิมของเหยื่อการค้ามนุษย์รัฐภาคีซึ่งผู้เสียหายของการค้ามนุษย์เป็นบุคคลในสัญชาติของรัฐนั้น หรือเป็นบุคคลที่มีสิทธิในการพำนักเป็นการถาวรในเวลาที่จะเข้าไปในอาณาเขตของรัฐภาคีที่ได้รับบุคคลนั้น ขอความช่วยเหลือและนำส่งกลับถิ่นฐานโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลดังกล่าว

3.2.2 พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเล และอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air or MSP)

พิธีสารฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์พื้นฐานที่สำคัญสามประการ กล่าวคือ

(1) เพื่อปราบปรามการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น โดยใช้มาตรการป้องกัน การดำเนินการสืบสวนและการดำเนินคดีต่อการกระทำความผิดและการส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี

(2) เพื่อป้องกันสิทธิมนุษยชนและผลประโยชน์ประการอื่นของผู้โยกย้ายถิ่นโดยการสนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการหยุดยั้งการกระทำดังกล่าว

(3) เพื่อสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น ซึ่งแม้ว่าไม่ใช่กรณีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมดังในอนุสัญญา ซึ่งรัฐภาคีจะต้องกำหนดให้การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตนซึ่งรวมถึงการกระทำใด ๆ เพื่อมุ่งประสงค์ให้มีการเข้าเมืองที่ไม่ถูกกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือวัตถุอื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม การผลิตเอกสารเดินทาง หรือเอกสารแสดงตนปลอม การล่อลวง การจัดหา หรือมีไว้ในครอบครอง หรือการผลิตเอกสารปลอมเช่นว่านั้น เพื่อประโยชน์ในการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นให้เป็นความผิดอาญา

หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเป็นความผิดฐานลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศตามพิธีสารนี้ นั้น คือความผิดตามข้อ 6 ของพิธีสารนี้ ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก หมายถึง “ การจัดให้มีการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมิใช่คนชาติของรัฐหรือผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐภาคีที่เข้าไปนั้น เพื่อให้ได้มา

In addition to taking measures pursuant to article 6 of this Protocol, each State Party shall consider adopting legislative or other appropriate measures that permit victims of trafficking in persons to remain in its territory, temporarily or permanently, in appropriate cases.

ซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่นจากการนี้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม”¹⁷

(1) การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น โดยทางบก ทางทะเลและทางอากาศ(พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเลและอากาศ ข้อ 6 (ก))

ก. การผลิตเอกสารการเดินทาง หรือเอกสารแสดงตนปลอมเพื่อวัตถุประสงค์ในการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น(พิธีสาร ฯ ข้อ 6 (ข)(1))

ข. การจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารการเดินทางปลอมหรือเอกสารแสดงตนปลอม เพื่อวัตถุประสงค์ในการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น(พิธีสาร ฯ ข้อ 6 (ข)(2))

ค. การกระทำที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งไม่ใช่คนชาติหรือผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรสามารถยังคงอยู่ในรัฐที่เกี่ยวข้องโดยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่จำเป็นเพื่อการอยู่ต่อโดยชอบด้วยกฎหมายในรัฐนั้น ด้วยวิธีการทำปลอมซึ่งเอกสารการเดินทาง เอกสารแสดงตนหรือการจัดหา การจัดให้หรือการครอบครองซึ่งเอกสารปลอมดังกล่าวหรือด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมายอื่นใด (พิธีสาร ฯ ข้อ 6 (ค))

นอกจากฐานความผิดแต่ละฐานแห่งพิธีสาร ฯ ดังกล่าวข้างต้นนี้ ให้รวมไปถึงการพยายามกระทำความผิด การมีส่วนร่วม (ตัวการร่วม) ในการกระทำความผิด การจัดหรือการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดในฐานความผิดนี้ ๆ ด้วย

เหยื่ออาชญากรรมของพิธีสารนี้

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายตามพิธีสาร ฯ นี้ ก็คือ ผู้ที่ถูกกระทำการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน¹⁸ นั่นเอง และเนื่องจากตามพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก

¹⁷ Article 3 (a)

“Smuggling of migrants” shall mean the procurement, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit, of the illegal entry of a person into a State Party of which the person is not a national or a permanent resident.

¹⁸ วรรณวิภา เมืองแก้ว “ การคุ้มครองพยานและผู้เสียหายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คศ. 2000 : การปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายของประเทศไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 24-26.

ทางทะเล และทางอากาศนี้ ไม่ได้ให้นิยามของคำว่า “ผู้ถูกระงับจากการถูกลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน” ไว้ มีเพียงแต่นิยามคำว่า “การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน” ในข้อ 3 (1)

แต่ก็สามารถแบ่งแยกผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายได้ตามฐานความผิดข้อ 6.
ได้¹⁹

ดังนั้น ผู้ที่ถูกกระทำการลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน ได้แก่²⁰

1. ผู้ถูกลักลอบขนเข้าเมืองโดยผู้นี้ นสัครใจโดยแท้
2. บุคคลตาม 1. ซึ่งได้รับครอบครอง หรือใช้ “เอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม” ตามที่กล่าวถึงในข้อ 6 ตามพิธีสาร ฯ นี้ โดยรู้ถึงสถานะที่แท้จริงของเอกสารนั้น
3. บุคคลตาม 1. ซึ่งได้รับครอบครอง หรือใช้ “เอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม” ตามที่กล่าวถึงในข้อ 6 ตามพิธีสาร ฯ นี้ โดยไม่รู้ถึงสถานะที่แท้จริงของเอกสารนั้น
4. บุคคลตาม 1. ซึ่งถูกทำให้ตกอยู่ในสถานการณ์ตามที่กล่าวถึงในวรรค 3 ของพิธีสาร ฯ นี้

(ก) สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย หรือน่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและความปลอดภัยของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้องหรือ

¹⁹ Article 6

(a) The smuggling of migrants;

(b) When committed for the purpose of enabling the smuggling of migrants:

(i) Producing a fraudulent travel or identity document;

(ii) Procuring, providing or possessing such a document;

(c) Enabling a person who is not a national or a permanent resident to remain in the State concerned without complying with the necessary requirements for legally remaining in the State by the means mentioned in subparagraph (b) of this paragraph or any other illegal means.

²⁰ พิศวาส สุขนธพันธุ์ และอุดม งามเมืองตั้ง, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มาตรการในการแก้ไขปัญหาลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น (พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ)(กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548), หน้า 61.

(ข) สถานการณ์ที่นำมาซึ่งการปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรมหรือการย้าย คัดค้านหรือรวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐานเช่น การลักลอบเข้าเมืองของชาว โรฮิงญา²¹ , คนต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยโดยไม่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรไทยได้*

ในส่วนของกลุ่มบุคคลตามข้อ 1 และ 2 นี้ บุคคลดังกล่าวอาจถูกลงโทษฐานเข้า เมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตและหากมีการใช้เอกสารปลอมก็อาจให้ต้องรับโทษฐานใช้เอกสารปลอม ด้วยตามบทบัญญัติในวรรค 4 ของข้อ 6 แห่งพิธีสารฯ นี้ ที่กล่าวไว้ว่า “ไม่มีบทบัญญัติใดในพิธี สารนี้ ห้ามรัฐภาคีดำเนินมาตรการต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหากการกระทำของบุคคลนั้นเป็น ความผิดตามกฎหมายภายในของรัฐนี้” แต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ถูกลงโทษในฐานะมีส่วนร่วมใน องค์การอาชญากรรมและความผิดร้ายแรงตามที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การ อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์การที่กล่าวถึง

สำหรับกลุ่ม 3. นี้ อาจต้องรับผิดฐานเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ไม่ต้องรับ ผิดเกี่ยวกับเอกสารปลอม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เอกสารปลอมเพราะขาดเจตนาที่กระทำผิด

และในกลุ่มที่ 4 จะเป็นกลุ่มที่ไม่ถูกลงโทษทางอาญา ตามบทบัญญัติในพิธีสาร ฯ ข้อ 5 ที่ว่า “ผู้โยกย้ายถิ่นฐานไม่ต้องรับผิดจากการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาตามพิธีสารนี้ อัน เนื่องจากตนเป็นผู้ถูกกระทำจากการกระทำตามข้อ 6 ของพิธีสารนี้ ทั้งนี้ ก็เพราะจุดมุ่งหมายของ พิธีสารฯ นี้ มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้ถูกลักลอบเข้าเมืองอยู่แล้ว อีกทั้งในกรณีนี้ ผู้ถูกลักลอบ เข้าเมืองดังกล่าวก็ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำของบุคคลอื่นอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่เป็นการสมควรที่ จะลงโทษบุคคลในกลุ่มนี้ อีก ซึ่งในแนวความคิดนี้ ศาสตราจารย์วิทิต มันทาภรณ์ ได้กล่าวไว้ใน งานเขียนว่า

“ The Protocol provides the following directives for action : migrants are not to be liable to criminal prosecution for the fact of having been smuggled”²²

²¹ เคนนิวส์, ยิ่งลักษณ์ กำกับดูแลโรฮิงญาลักลอบเข้าไทย [ออนไลน์] 15 ม.ค. 2556 แหล่งที่มา: <http://www.dailynews.co.th/politics/178431>

* คนต่างด้าวที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบพิธีการ การตรวจคนเข้า เมือง ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ,5 ,11 ,12,18,41,58,62 และ 81 ซึ่งหากเข้ามาอย่างผิดกฎหมายจะมี ความผิดสองฐาน ฐานแรกคือการเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาตและ ฐานที่สองคือการอยู่โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งในฐานที่สองนี้ เป็น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทางรัฐศาสตร์และระหว่างประเทศว่าด้วยคนอพยพลี้ภัยทางการเมือง รายละเอียดเพิ่มเติมสำนักงานอัยการ จังหวัดทองผาภูมิ, กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ [ออนไลน์] 20 ม.ค. 2556 แหล่งที่มา : <http://www.tpp.ago.go.th/raw.html>

วิธีการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายของพิธีสารนี้

1. ต้องไม่ลงโทษผู้ถูกขนย้ายในฐานะผู้กระทำความผิด(ข้อ5)²³
 2. ให้รัฐภาคีออกมาตราการคุ้มครองหรือมาตรการช่วยเหลือผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐานตามความเหมาะสมที่สุดสอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ
- อย่างไรก็ตามความผิดตามพิธีสารที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งสอง ผู้เขียนจะแสดงความแตกต่างระหว่างความผิดทั้งสองฐานตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 2 ตารางความแตกต่างระหว่างความผิดฐานค้ามนุษย์กับความผิดฐานลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน²⁴

ลำดับ	ความผิดฐานค้ามนุษย์	ความผิดฐานลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน
1	เป็นความผิดต่อบุคคล	เป็นความผิดต่อรัฐ
2	มีทั้งกรณีที่ได้รับความยินยอมของเหยื่อ(หากเป็นเด็ก)และไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเหยื่อ	เกิดจากความยินยอมของเหยื่อ
3	เจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ	เจตนาเพื่อที่จะได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนในการย้ายถิ่นฐาน
4	กรณีที่ไม่ได้เกิดจากความยินยอมของเหยื่อจะไม่สามารถกำหนดจุดหมายปลายทางได้	ผู้ที่ถูกพาข้ามแดนจะสามารถกำหนดจุดหมายปลายทางได้
5	อาจมีการใช้กลอุบายในการแสวงหาเหยื่อ	ผู้ที่ถูกพาข้ามแดนจะเป็นผู้เดินทางไปติดต่อกลุ่มอาชญากรเอง
6	ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้เพราะถูกกำหนดโดยนักค้ามนุษย์	สามารถเลือกจะเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้ตลอดเวลายังไม่ข้ามพินเขตแดน
7	ผลประโยชน์ตอบแทนหรือกำไรจะเป็นการคิดคำนวณโดยนักค้ามนุษย์ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เพียงครั้งเดียว	ผลประโยชน์หรือกำไรจะเกิดจากการคิดค่าใช้จ่ายเพียงครั้งเดียว

²² Vitit Muntarbhorn, “ Combating Migrant Smuggling and Trafficking in Persons, Especially. Women : The Normative Framework Re-appraised ” in *Migration and International Legal Norms* (Hague: TMC Asser Press, 2003) p. 157

²³ Article 5

Migrants shall not become liable to criminal prosecution under this Protocol for the fact of having been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

²⁴ นางสาวปัทมา ไชยปาน, การค้ามนุษย์กับการเข้าเมืองผิดกฎหมาย (ตอนที่ 2) การค้ามนุษย์กับการลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน, [ออนไลน์] 5 พ.ย. 2555 แหล่งที่มา : <http://www.learners.in.th/blogs/posts/528597>

ลำดับ	ความผิดฐานค้ามนุษย์	ความผิดฐานลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน
	มากกว่าหนึ่งครั้ง	
8	อาจจะมีการใช้ความรุนแรงต่อเหยื่อในบางครั้ง	จะไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อเหยื่อ
9	เหยื่อจะถูกขายหรือบังคับให้ทำงานในสถานที่กำหนด เอกสารสำคัญอื่น ๆ มักจะถูกริบหรือยึดไป	เมื่อมีการข้ามแดนแล้วผู้นำพาและเหยื่อจะไม่มีพันธะหน้าที่ต่อกันอีกต่อไป

การค้ามนุษย์เป็นการนำพา ชักพา บังคับหลอกลวง โดยนำตัวเหยื่อมาแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเหยื่อเหล่านี้ อาจจะได้ไม่ได้เต็มใจหรือยินยอม (Consent) และยินยอม ซึ่งจะเป็นกระทำความผิดของนักค้ามนุษย์ (Trafficker) หรือขบวนการค้ามนุษย์

ในขณะที่การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน ทั้งผู้รับจ้างนำพาหรือบุคคลที่ถูกนำพามาต่างสมประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่ายโดยฝ่ายหนึ่งได้เดินทางเข้าประเทศตามที่ต้องการ และในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ประโยชน์เป็นเงินหรือวัตถุอย่างอื่นเป็นการตอบแทน โดยผู้รับจ้างขนคนข้ามแดน (smuggler)

3.2.3 พิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน อุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืนโดยผิดกฎหมาย (Protocol against Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition)

วัตถุประสงค์ของพิธีสารนี้ เป็นไปเพื่อปราบปรามการเคลื่อนย้ายอาวุธจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งและกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการลักลอบผลิต การลักลอบค้า ชิ้นส่วน เครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์โดยผิดกฎหมายเป็นต้น โดยมาตรการนี้ เกี่ยวกับการทำเครื่องหมายอาวุธปืน การจัดทำสารบบข้อมูลอาวุธปืน การควบคุมใบอนุญาตผลิตอาวุธปืน ตลอดจนรายละเอียดของจำนวนซึ่งต้องมีการกำหนดไว้ในพิธีสารให้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของรัฐภาคี ซึ่งได้แก่ การผลิตอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน การลักลอบค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน การหลอกลวง การปลอมแปลง การแก้ไขเครื่องหมายบนอาวุธปืนโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การต่อต้านการลักลอบผลิตและค้าอาวุธปืนไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมลงนามเป็นภาคีและมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการลงนาม UNTOC²⁵, MSP²⁶ แต่ยังไม่ได้มีการให้สัตยาบัน ส่วน TIP Protocol²⁷ ประเทศไทยยังไม่ได้ลงนามร่วมเป็นภาคี

การกระทำความผิดของพิธีสารนี้ กล่าวคือ

1. การลักลอบผลิตและค้าอาวุธ (พิธีสารเพื่อการผลิตและค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย)

1.1 การผลิตอาวุธปืนไม่ว่าจะเป็นการผลิตเพียงชิ้นส่วน ส่วนประกอบอื่น ๆ ตลอดจนเครื่องกระสุนปืนของอาวุธปืนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พิธีสาร ฯ ข้อ 5 (a))

1.2 การค้าอาวุธปืนไม่ว่าจะเป็นการค้าเพียงชิ้นส่วน ส่วนประกอบอื่น ๆ ตลอดจนเครื่องกระสุนปืนของอาวุธปืนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พิธีสาร ฯ ข้อ 5 (b))

1.3 การปลอมแปลง หรือการลบ ทำลาย ชัดออกซึ่งเครื่องหมายเลขทะเบียนอาวุธปืนโดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีกำจัดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขเครื่องหมายเลขทะเบียนอาวุธปืน (พิธีสาร ฯ ข้อ (5)(c))

นอกจากฐานความผิดแต่ละฐานแห่งพิธีสาร ฯ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ให้รวมไปถึง การพยายามกระทำความผิด การมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด การจัดหรือการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด การสนับสนุนการกระทำความผิด การให้กำลังใจ ยุยงส่งเสริมการกระทำความผิดหรือการให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดในฐานความผิดนั้น ๆ ด้วย

ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในเรื่องนี้

แนวความคิดของผู้เขียนเห็นว่าไม่อาจจะมีได้ เพราะหากพิจารณาจากฐานความผิดแล้วทั้งผู้ผลิตและผู้ขายอาวุธปืน ชิ้นส่วนอุปกรณ์และเครื่องกระสุนต่างก็เป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันทั้งสองฝ่ายกล่าวคือ หากไม่มีการว่าจ้าง, สั่งให้ผลิต ผู้ขายอาวุธปืนก็จะไม่ผลิตและไม่ค้าขายแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามหากไม่มีการต่อต้านในเรื่องนี้ ก็จะทำให้ปริมาณการผลิตสูงขึ้น ก่อให้เกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยเพาะผู้กระทำความผิดกฎหมายหรือองค์กร

²⁵ ลงนามเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2543

²⁶ ลงนามเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2544

²⁷ ลงนามเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2544

อาชญากรรมข้ามชาติจำเป็นต้องมีอาวุธปืนรวมถึงอาวุธที่ร้ายแรงยิ่งขึ้นเช่น ระเบิด เนื่องจากอาวุธต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นหลักประกันความมั่นคงความฮึกเหิมในการกระทำความผิดให้กับองค์กรอาชญากรรม เพื่อใช้ในการต่อสู้กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ , ผู้ที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นต้น

และในพิธีสารนี้ ไม่มีเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อแต่อย่างใด

3.3 ด้านองค์กรที่ให้การเยียวยา

เนื่องจากคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละอาชญากรรมที่มีความแตกต่างกันไป จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มืองค์กรเฉพาะด้านมารับผิดชอบ สำหรับความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายจะดำเนินการผ่านองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงหรือผ่านองค์กรกลางตามวิถีทางการทูต และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 ได้ระบุให้เลขาธิการองค์กรสหประชาชาติมีการจัดประชุมของรัฐบาลีตามข้อ 32 ของอนุสัญญา ฯ เพื่อประชุมร่วมกันกับรัฐบาลีดังต่อไปนี้²⁸

(1) ด้านการอำนวยความสะดวกแก่การดำเนินการที่ทำโดยรัฐบาลีภายใต้ข้อ 29 , ข้อ 30 และข้อ 31 ของอนุสัญญานี้

(2) การอำนวยความสะดวกการแลกเปลี่ยนข้อสนเทศระหว่างรัฐบาลีในเรื่องรูปแบบและแนวโน้มของอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและในเรื่องการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

²⁸ United Nations Convention Against Transnational Organized Crime

Article 32.Conference of the Parties to the Convention

3. The Conference of the Parties shall agree upon mechanisms for achieving the objectives mentioned in paragraph 1 of this article, including:

(a) Facilitating activities by States Parties under articles 29, 30 and 31 of this Convention, including by encouraging the mobilization of voluntary contributions;

(b) Facilitating the exchange of information among States Parties on patterns and trends in transnational organized crime and on successful practices for combating it;

(c) Cooperating with relevant international and regional organizations and non-governmental organizations

(d) Reviewing periodically the implementation of this Convention;

(e) Making recommendations to improve this Convention and its implementation.

(3) การร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ องค์การระดับภูมิภาคและองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(4) การทบทวนการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ นี้ เป็นระยะ

(5) การจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงอนุสัญญาฯ นี้ และการปฏิบัติตามอนุสัญญา

3.3.1. ด้านผู้ปฏิบัติ

ผู้ปฏิบัติถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการก่อหรือสร้างให้เกิดความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการด้วยความละเอียด รอบคอบ ภายใต้อำนาจหน้าที่ของตน รวมถึงจะต้องมีการติดต่อประสานงานกับผู้ปฏิบัติอื่นที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายนั้น ด้วย

3.3.2 ขอบเขตของความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมาย

ทางด้านบริหาร (Administrative)

เป็นการให้ความร่วมมือที่มีลักษณะกว้างขวางมาก ซึ่งเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ให้อำนาจไว้หรือไม่ก็ตาม กล่าวคือ หากมีกฎหมายให้อำนาจให้กระทำได้ ฝ่ายบริหารก็จะใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการต่อการใช้ความร่วมมือโดยยึดถือหรือคำนึงถึงหลักประโยชน์สาธารณะ (public interest) ที่สังคมจะได้รับเนื่องจากการให้ความร่วมมือนี้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ทั้งนี้ สังคมหรือส่วนรวมสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการใช้อำนาจนั้นของฝ่ายบริหารได้ตามกลไกของระบบกฎหมายหรือระบบการปกครองภายในของตน โดยความร่วมมือในทางบริหารนี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งนี้เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว ไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากหรือสลับซับซ้อน ที่ต้องใช้ระยะเวลาอันกว่าจะได้รับความร่วมมือ ซึ่งอาจไม่ทันต่อสภาพปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นได้

ทางตุลาการ (Judiciary)

สิ่งที่ชี้ วัดหรือบ่งชี้ ถึงประสิทธิภาพหรือมีความศักดิ์สิทธิ์ ในการใช้บังคับกฎหมายเพียงใดนั้น ย่อมต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ซึ่งก็คือขั้นตอนหรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเอง สำหรับความร่วมมือทางตุลาการนี้ อาจเป็นการดำเนินการทั้งในชั้นสืบสวนจับกุม

สอบสวนและฟ้องคดี หรือพิจารณาพิพากษาและบังคับคดี โดยแต่ละชั้นขั้นตอนการดำเนินการต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศผู้ให้ความร่วมมือ ซึ่งในบางครั้งอาจไม่สอดคล้องต่อกฎหมายของประเทศผู้ขอความร่วมมือ ซึ่งสามารถจำแนกการดำเนินการออกเป็น 3 ลักษณะสำคัญคือ เรื่องทางอาญา เรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และเรื่องการแลกเปลี่ยนหรือการโอนตัวนักโทษ

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ เพื่อส่งเสริมและแสวงหามาตรการป้องกันจะใช้วิธีการอาศัยหลักความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก่²⁹

1. องค์การตำรวจสากล
2. องค์การศุลกากรโลก
3. การส่งผู้ร้ายข้ามแดน
4. ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา
5. ความร่วมมือของอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ
6. ความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก
7. ความร่วมมือกับมิตรประเทศ เป็นต้น

3.4 ความร่วมมือในการเยียวยาเหยื่อ

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 ได้ระบุข้อ 29 ของอนุสัญญาฯ ดังนี้³⁰

²⁹ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 83-84

³⁰ Article 29. Training and technical assistance

1. Each State Party shall, to the extent necessary, initiate, develop or improve specific training programmes for its law enforcement personnel, including prosecutors, investigating magistrates and customs personnel, and other personnel charged with the prevention, detection and control of the offences covered by this Convention. Such programmes may include secondments and exchanges of staff. Such programmes shall deal, in particular and to the extent permitted by domestic law, with the following:

- (i) Methods used in the protection of victims and witnesses.

1. ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐริเริ่ม พัฒนา หรือปรับปรุงแผนงานฝึกอบรมเฉพาะด้านเท่าที่จำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของตำรวจรวมถึงพนักงานอัยการ ผู้ไต่สวนคดีและเจ้าหน้าที่ศุลกากรและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ผู้มีหน้าที่ในการป้องกัน ตรวจจับและควบคุมความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึงแผนงานฝึกอบรมเช่นว่าอาจรวมถึงการเฝ้าระวังการปฏิบัติหน้าที่และการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ภายในขอบเขตที่สามารถทำได้ตามกฎหมายภายในโดยเฉพาะกับเรื่องดังต่อไปนี้

(ณ) วิธีการที่ใช้ในการคุ้มครองผู้เสียหายและพยาน

กล่าวโดยสรุปข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเยียวยาเหยื่อผู้ได้รับความเสียหายจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาฯ และพิธีสารแนบท้ายเพิ่มเติมทั้งสามฉบับนี้ จะมีวิธีการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความผิดในฐานดังกล่าวแตกต่างกันออกไปและต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศรวมถึงการให้ความร่วมมือในการเยียวยาเหยื่อตามข้อ 29 ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 ที่ได้กล่าวไว้แล้ว ซึ่งในบทต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงมาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในกฎหมายต่างประเทศ

บทที่ 4

มาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในกฎหมายต่างประเทศ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่สามนั้น อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 และพิธีสารดังกล่าวนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันมีประเทศทั่วโลกเข้าร่วมลงนามแล้วทั้งหมด 147 ประเทศ¹ รวมถึงประเทศไทยด้วยที่ได้มีการลงนามในอนุสัญญา และพิธีสารเพิ่มเติมทั้งสองฉบับแล้วแต่ยังไม่มีการให้สัตยาบันแต่อย่างใด ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทยแล้วหากจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าว จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือตรากฎหมายฉบับใหม่เพื่อรองรับการอนุวัติการของอนุสัญญาฉบับนี้ ด้วย เนื่องจากประเทศไทยใช้หลักทวินิยม (Dualistic theory) * ซึ่งผู้เขียนจะขอ ยกตัวอย่างประเทศที่ได้มีการลงนาม 5 ประเทศได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา , ประเทศแคนาดา, ประเทศออสเตรเลีย , ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย โดยจะพิจารณาแยกตามอนุสัญญาดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000)

ลำดับ	ประเทศ	วันที่ลงนาม	สัตยาบัน (ratification) ภาคยานุวัติ (accession) การสืบสิทธิ (Succesion)
1	สหรัฐอเมริกา	13 ธันวาคม 2000	3 พฤศจิกายน 2005
2	แคนาดา	14 ธันวาคม 2000	13 พฤษภาคม 2002

¹ United Nations Treaty Collection, United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online] 30 April 2013 available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en

* ความหมายของหลักทวินิยม (Dualistic Theory) กล่าวคือ การที่จะให้กฎหมายระหว่างประเทศมีผลใช้บังคับภายในประเทศได้จะต้องดำเนินการบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายภายในเสียก่อน และศาลภายในประเทศ จะพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายนั้น

ลำดับ	ประเทศ	วันที่ลงนาม	สัตยาบัน (ratification) ภาคยานุวัติ (accession) การสืบสิทธิ (Succession)
3	ออสเตรเลีย	13 ธันวาคม 2000	27 พฤษภาคม 2004
4	ญี่ปุ่น	13 ธันวาคม 2000	-
5	ไทย	13 ธันวาคม 2000	-

4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา²

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบคอมมอนลอว์ และจัดเป็นประเทศมหาอำนาจของโลกที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติมากมายและเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ลงนามในอนุสัญญาฯ นี้ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 2000 โดยให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 2005

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างคดีองค์กรอาชญากรรมในอเมริกา⁴

Katya, นักเรียนทุนด้านกีฬาของเมืองยุโรปตะวันออกได้เดินทางมาประเทศสหรัฐอเมริกาโดยใช้วีซ่านักเรียนนักศึกษาต่างชาติที่สามารถทำงานชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่แก๊งค์อาชญากรรมก็ได้ยึดหนังสือเดินทางของเธอไปแล้วบังคับให้เพื่อน ๆ ของเธอเดินเปลื้องผ้าในคลับเพื่อผลประโยชน์ทางการค้ามนุษย์ ซึ่งต่อมา Katya และเพื่อนของเธอสามารถเข้าถึงหน่วยงานของรัฐบาลกลางด้วยความช่วยเหลือของผู้มีพระคุณในคลับนั้น และด้วยความกล้าหาญของเธอและเหยื่ออีกหลายคนก็ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลกลาง ปัจจุบัน Katya มีสถานะคนเข้าเมืองภายใต้กฎหมายการค้าสหรัฐฯ เธอทำงานในคลับสุขภาพ

² วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 101-108

³ ห้องสมุดออนไลน์ศาลยุติธรรม, ระบบกฎหมายอเมริกัน [ออนไลน์] 15 เมษายน 2556 แหล่งที่มา: http://elib.coj.go.th/Article/d31_5_5.pdf

⁴ U.S Department of State, Victims' Stories [online] 30 April 2013 available from: <http://www.state.gov/j/tip/rls/fs/2010/145263.htm>

และต้องการที่จะจบปริญญาของเธอทางด้านกายภาพ ส่วนผู้ ค้ำมนุษย์ได้ถูกจับกุมอยู่ในเรือนจำ กลาง

จากตัวอย่างคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า Katya เป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายจากแก๊งค์ อาชญากรรมซึ่งเป็นกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กรที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้า มนุษย์

4.1.1 การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา

มลรัฐแคลิฟอร์เนียเป็นรัฐแรกที่ได้นำระบบนี้ มาใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1965 ต่อมาได้มีการกำหนดรัฐบัญญัติทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม (Uniform Crime Victims Reparations Act)⁵ ขึ้นโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการร่างแบบ กฎหมาย (The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws) และเนติ บัณฑิตยสภาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Bar Association) ในปี ค.ศ. 1973 โดยก่อน นั้นได้มีมลรัฐประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวแล้วอย่างน้อย 43 มลรัฐ เช่น มลรัฐนิวยอร์ก มีการ ประกาศกฎหมายว่าด้วยการทดแทนความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1966 และต่อมาได้ก็มีการประกาศใช้กฎหมายทดแทนค่าเสียหาย ให้แก่เหยื่อโดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1968

จนกระทั่งทศวรรษที่ 1990⁶ ในทุก ๆ มลรัฐก็ได้ตระหนักถึงสิทธิในทางกฎหมาย ของเหยื่ออาชญากรรมและหลาย ๆ มลรัฐได้มีการให้มีความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายใน คดีอาญาไว้ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ ในปัจจุบันมีจำนวนถึง 50 มลรัฐที่มีกฎบัตรว่าด้วยสิทธิของ เหยื่อ (Victims' Bill of Rights) และมีมลรัฐจำนวน 29 มลรัฐที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีบท คุ้มครองเหยื่อไว้ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ ส่วนในระดับประเทศสหรัฐนั้น มีบัญญัติว่าด้วยการ คุ้มครองและสิทธิของเหยื่อ (Victim's Rights and Protection Act, 1990) และกฎหมายอันดับ รองมีบทคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมอันเกิดจากการกระทำความผิดกฎหมายของสหรัฐ

⁵ Public Law 101-246 Foreign Relations Authorization Act, Fiscal Years 1990 and 1991 Section 131(d)

⁶ Jeremy Travis, *The Rights of Crime Victims-Does Legal Protection Make a Difference?*, (NY: U.S. Department of Justice, 1998)

กฎหมายคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมฉบับแรกในระดับประเทศของ
ประเทศสหรัฐอเมริกา คือ รัฐบัญญัติคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (Victim and Witness
Protection Act, 1982 (VWPA))⁷

รัฐบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (VWPA) นั้น
รัฐสภาลงความเห็นว่าการยุติธรรมควรแก้ไขเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาและตระหนัก
ว่าหากปราศจากความร่วมมือของผู้เสียหายและพยานแล้ว กระบวนการยุติธรรมก็ไม่อาจปฏิบัติ
หน้าที่ได้ ซึ่งบ่อยครั้งที่บุคคลเหล่านี้ มักจะได้รับการปฏิเสธจากระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือ
บ่อยครั้งมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น นอกจากนี้แล้วยังพบอีก
ว่าผู้เสียหายมักได้รับความลำบากเมื่อต้องติดต่อกับระบบงานยุติธรรม ดังนั้นจึงมีการบัญญัติ
กฎหมายฉบับนี้ ขึ้นด้วยความจำเป็นเพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและพยานในการ
ดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้แน่ใจว่ารัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกากระทำการที่เป็นไป
ได้ทั้งหมดภายใต้ข้อจำกัดของวิธีการที่เป็นไปได้ในการบริการแก่เหยื่อและพยานในคดีอาญาโดย
ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของตามรัฐธรรมนูญของจำเลยและเพื่อกำหนดรูปแบบสำหรับการบัญญัติ
กฎหมายสำหรับประเทศและรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งจากการเริ่มต้นของ VWPA และติดตามมาด้วย
กฎหมายฉบับอื่นในภายหลัง รัฐสภาได้จัดทำรายการสิทธิของเหยื่อและกำหนดให้กระทรวง
ยุติธรรมและหน่วยงานอื่นของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ต้องตระหนักถึงสิทธิ
ของเหยื่ออาชญากรรม “รายการสิทธิของเหยื่อ” หรือที่รู้จักกันในนามของกฎบัตรแห่งสิทธิของ
เหยื่อ ซึ่งปรากฏในหัวเรื่องอันดับที่ 42 ของ U.S.C. § 10606 และมาตรฐานในการบริการแก่เหยื่อ
ใน U.S.C. § 10607

ก. สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญา⁸

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้ให้คำนิยามความหมายของเหยื่อ⁹ ว่าเป็นบุคคลที่
ได้รับความทุกข์ทรมานโดยตรงทางกาย (Physical) ความรู้สึก (Emotional) หรือความเสียหาย
ในทางการเงิน (Pecuniary Harm) อันเป็นผลมาจากการกระทำผิดกฎหมายอาญารวมถึง¹⁰

⁷ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กร
อาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 107

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119 – 129

⁹ 42 U.S.C. § 10606 (b)(1)

¹⁰ Article 1. General Considerations. In Office for Victims of Crime, Attorney General Guidelines for Victim
and Witness Assistance 2000, at 8 - 10

- 1) ในกรณีที่เกี่ยวข้องที่เป็นสถาบัน ผู้แทนของสถาบันและ
- 2) ในกรณีที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี , ผู้ไร้ความสามารถ, ผู้ถูกทำให้ทุพพลภาพหรือเสียหายถึงแก่ชีวิต บุคคลใดบุคคลหนึ่งดังต่อไปนี้
 - (ก) คู่สมรส (ข) ผู้พิทักษ์(ค) ผู้ปกครอง(ง) บุตร(จ) สายเลือดเดียวกัน เช่นพี่ชายหรือน้องชายหรือพี่สาวหรือน้องสาว เป็นต้น (ฉ) สมาชิกในครอบครัว (ช)บุคคลอื่นที่ถูกกำหนดโดยศาล

ข. ผู้ที่มีสิทธิร้องขอค่าตอบแทนความเสียหาย

หากพิจารณาจากคำนิยามของกฎหมายสหรัฐอเมริกาแล้วจะพบว่า ผู้ที่มีสิทธิร้องขอค่าตอบแทนความเสียหาย ได้แก่เหยื่ออาชญากรรม ทายาทของเหยื่ออาชญากรรม ผู้ถูกฆาตกรรม ญาติของเหยื่ออาชญากรรม

ในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการนั้น เหยื่อที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายนี้ นั้นต้องเป็นผู้เสียหายที่ไม่ได้มีส่วนในการกระทำผิดในคดีนั้น แต่ก็ยังให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่มีส่วนในการกระทำผิดในคดีอื่นและตกเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความคุ้มครองไว้คดีหนึ่ง¹¹ อีกทั้งภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายฉบับนี้¹² ผู้กมัดให้บุคลากรในกระทรวงยุติธรรมที่ดำเนินการสืบสวนและดำเนินคดีอาญาต้องเอาใจใส่สิทธิในทางส่วนตัวของเหยื่อ (Victim's Privacy) โดยบุคลากรเหล่านั้นต้องพยายามอย่างสุดความสามารถในการเอาใจใส่ความเป็นส่วนตัวและศักดิ์ศรีของเหยื่อผู้ อ่อนแอในกรณีพิเศษ ยกตัวอย่างเช่น ผู้เสียหายจากการกระทำผิดทางเพศ , ผู้เสียหายจากการก่อความรุนแรงในครอบครัว ,ผู้เสียหายที่เป็นเด็กและผู้เสียหายที่เป็นคนชรา (Elderly Victims)

โดยภายใต้ข้อกำหนดของ 42 U.S.C.§10606 (a)ซึ่งบัญญัติให้เจ้าพนักงานและบุคลากรในกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงอื่นและองค์กรของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีหน้าที่ในการสืบเสาะค้นหา สืบสวนสอบสวนหรือดำเนินคดีอาญาจะต้องพยายามอย่างดีที่สุดในการรับรู้ถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งสอดคล้องกับสิทธิของเหยื่อดังรายการต่อไปนี้¹³

¹¹ The Attorney General Guidelines for Victim and Witness Assistance

¹² 42 U.S.C.§ 10607 (e)(2)

¹³ Article 3, Victim's Rights, in Office for Victims of Crime ,

- (ก) สิทธิในการที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูด้วยความเป็นธรรมและการเอาใจใส่ต่อสิทธิส่วนตัวและศักดิ์ศรีของเหยื่อ
- (ข) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากภัยที่มาจากผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (ค) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งถึงกระบวนการดำเนินคดีในศาล
- (ง) สิทธิที่จะเข้าร่วมในทุกกระบวนการดำเนินคดี(ของรัฐ) ในชั้นศาลอันเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด ถ้าพิจารณาว่าการให้การของเหยื่อจะไม่มีผลกระทบที่สำคัญ ถ้าหากเหยื่อได้ทราบถึงคำให้การอื่นในการพิจารณาคดี
- (จ) สิทธิในการปรึกษาร่วมกับอัยการในกรณีคดีอาญาแผ่นดิน
- (ฉ) สิทธิในการที่จะได้รับค่าชดใช้ความเสียหาย
- (ช) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลงโทษ การตัดสินคดี การไม่จำคุก และการปลดปล่อยผู้กระทำความผิด

สหรัฐอเมริกาในปี 1982 ประธานาธิบดี Ronald Reagan ได้แต่งตั้ง The Task Force on Victims of Crime ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 9 คน ศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องเหยื่ออาชญากรรมและเสนอความเห็นต่อประธานาธิบดีและในปีเดียวกันนี้เองได้มีการประกาศใช้กฎหมาย Federal Victim and Witness Protection Act, 1982¹⁴ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์จะส่งเสริมและคุ้มครองบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมและพยานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐ กฎหมายฉบับนี้ ทำหน้าที่อย่างเดียวกันกับ “Fair Treatment Law” หรือ “Bills of Rights for victims” ซึ่งออกโดยรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาและที่อื่น ๆ

¹⁴Laura Munster Sever, The Victim and Witness Protection Act of 1982: Who Are the Victims of Which Offenses? [online] 30 April 2013 available from: http://scholar.valpo.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1526&context=vulr&sei-redir=1&referer=http%3A%2F%2Fwww.google.co.th%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3Dj%26q%3DFederal%2B%2BVictim%2B%2Band%2BWitness%2B%2BProtection%2B%2BAct%252C%2B1982%2B%2B%26source%3Dweb%26cd%3D4%26ved%3D0CEsQFjAD%26url%3Dhttp%253A%252F%252Fscholar.valpo.edu%252Fcgj%252Fviewcontent.cgi%253Farticle%253D1526%2526context%253Dvulr%26ei%3DtCNjUZnMJof5rQef-oHgDg%26usg%3DAFQjCNFQ4zIMgC9B68Xe02urs_VnL4IfEg#search=%22Federal%20Victim%20Witness%20Protection%20Act%2C%201982%22

สาระสำคัญของ The Victims of Crime Act ได้แก่การจัดตั้งเงินทุนสำหรับเหยื่ออาชญากรรมของสหรัฐฯ การกำหนดเงินให้แก่มลรัฐต่าง ๆ สำหรับค่าเสียหายและการช่วยเหลือแก่เหยื่อ เงินสำหรับการบริการแก่เหยื่อความผิดของสหรัฐฯ เงินสำหรับโครงการฝึกอบรมและการช่วยเหลือทางเทคนิคแก่เหยื่อและสำหรับโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ค. ค่าตอบแทนความเสียหาย

ในทุกมลรัฐมักจะกำหนดค่าทดแทนขั้นสูงสุดไว้ประมาณไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์และในบางรัฐก็ได้มีการกำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำไว้โดยปกติจะเท่ากับการขาดรายได้ 2 สัปดาห์ (equivalent of two weeks' loss of earnings)

ค่าตอบแทนความเสียหายจะได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล , ค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ (Economic loss) เช่น การขาดงาน (Work loss) และในกรณีได้รับบาดเจ็บถึงตาย ความเสียหายจะตามถึงความสูญเสียข้างต้นที่กล่าวมาแล้วของผู้ที่อยู่ในอุปการะของผู้ตายด้วย โดยที่นี้อาจรวมถึงค่าชดเชยในการได้รับบาดเจ็บและทุกข์ทรมาน (pain and suffering)

นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายบางประเภท เช่น การบริการและที่พักอาศัย ค่ารักษาพยาบาล การทำให้คืนสู่สภาพเดิม (rehabilitation) การอบรมเกี่ยวกับอาชีพเพื่อให้กลับสู่สภาพเดิม (rehabilitative occupational training) และการดูแลเยียวยาอื่น ๆ แต่ในกรณีที่ตั้งแก่ความตาย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในงานศพ รัฐจะจ่ายให้ ไม่เกิน 500 ดอลลาร์โดยไม่รวมถึงค่าใช้จ่าย ค่าห้องโรงพยาบาล , คลินิก , สถานพักฟื้น และค่าพยาบาลดูแล

ง. ข้อจำกัดในการคุ้มครอง

มลรัฐต่าง ๆ จะจ่ายค่าชดเชยให้เฉพาะบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในมลรัฐของตนเท่านั้น แต่ก็มีบางมลรัฐที่จ่ายให้ผู้มีถิ่นที่อยู่ในที่อื่นด้วย เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ในคดี Cabal V. State Board of Control ในคดีนี้ ศาลตัดสินให้จ่ายค่าชดเชยแก่เหยื่อ แม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมนั้นจะเป็นบุคคลต่างดาวแต่เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่อาศัยและมลรัฐเพนซิลวาเนียจะจ่ายค่าชดเชยให้แก่เหยื่อ ๆ ที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย หากปรากฏว่ารัฐที่เหยื่อนั้นมีถิ่นที่อยู่ให้สิทธิแก่พลเมืองของตนเช่นเดียวกัน

จ. การชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม¹⁵

คำสั่งชดใช้ความเสียหายให้แก่เหยื่อ (Mandatory Victims Restitution Act (MVRA)) แสดงให้เห็นการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เหยื่อโดยบัญญัติรวบรวมกระบวนการในการออกคำสั่งชดใช้ค่าประกันความเสียหายและกำหนดบทบังคับให้คำสั่งชดใช้ความเสียหายโดยผู้กระทำความผิดภายหลังมีการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดมีผลบังคับใช้ได้ทำให้การออกคำสั่งของศาลมีความกว้างขวางครอบคลุมการชดใช้ โดยคำนึงถึงความเสียหายเป็นฐาน (Lossbased Restitution) แนวคิดที่สำคัญของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็คือ โดยข้อกำหนดอันใหม่ของกฎหมายฉบับนี้ ให้ศาลสั่งให้มีการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริงเต็มจำนวนในคดีที่มีพยานหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด¹⁶ ซึ่งศาลต้องสั่งให้ฝ่ายจำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยไม่ต้องคำนึงถึงสภาพในทางเศรษฐกิจของจำเลยซึ่งถูกพิพากษาลงโทษแล้วนั้น โดยเฉพาะในคดีต่อไปนี้

- (1) อาชญากรรมร้ายแรงที่ได้ให้คำนิยามตาม 18 U.S.C.§16
- (2) การกระทำความผิดต่อทรัพย์สินภายใต้หัวข้อที่ 18 อันรวมถึงการกระทำความผิดใด ๆ โดยการฉ้อโกงหรือการหลอกลวง (Fraud)
- (3) การกระทำความผิดที่ได้กำหนดในข้อบทที่ 1365 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้สินบนเกี่ยวกับผลผลิตของผู้บริโภค¹⁷ (tampering with consumer products) และ
- (4) ในกรณีนี้ นี้ได้มีผู้ได้รับความเสียหายหรือเหยื่อซึ่งต้องทนทุกข์ทรมานทางร่างกายหรือการสูญเสียที่เป็นตัวเงิน¹⁸ โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลจะออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลอื่นนอกจากผู้เสียหายได้ ถ้าหากว่าเป็นการตกลงที่เกิดขึ้นในกระบวนการต่อรอง¹⁹

¹⁵ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 127- 128

¹⁶ 18 U.S.C. § 3663 A

¹⁷ 18 U.S.C. § 3663 (c) (1) (A)

¹⁸ 18 U.S.C. § 3663 A(c) (1) (B)

¹⁹ 18 U.S.C. § 3663 A(a) (3)

ข้อยกเว้นสำหรับการออกคำสั่งชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายดังที่ได้กล่าวมา กล่าวคือในกรณีของการกระทำผิดต่อทรัพย์สินถ้าหากว่าศาลค้นพบข้อเท็จจริงว่า

- 1) จำนวนของผู้เสียหายมีจำนวนมากจนการชดใช้ค่าเสียหายไม่สามารถปฏิบัติได้
- 2) การวินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุหรือจำนวนของความสูญเสียของผู้เสียหายจะทำให้เกิดความยุ่งยาก หรือทำให้การพิพากษาคดีล่าช้าลงไป เพราะเหตุการณ์ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายคนหนึ่งคนใดนั้น เป็นการสร้างภาระที่หนักเกินไปแก่กระบวนการพิพากษาคดี²⁰

นอกจากนี้แล้ว กระบวนในการสั่งให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญายังได้นำไปใช้เป็นเงื่อนไขในขั้นตอนการคุมประพฤติผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยด้วย

จ. วงเงินที่จะชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย

ในการชดเชยแก่ผู้เสียหายนั้น ทุกมลรัฐจะกำหนดจำนวนเงินขั้นสูงสุดของการชดเชยไว้แตกต่างกันออกไป โดยหลักแล้วจะจ่ายตามที่เสียหายไปจริงแต่ไม่เกินจำนวนขั้นสูงสุดที่กำหนดไว้ เช่นตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก เหยื่ออาชญากรรมสามารถที่จะได้รับเงินชดเชยจำนวนไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์ สำหรับการขาดรายได้ (หรือ 250 ดอลลาร์ต่อสัปดาห์) แต่ไม่มีข้อจำกัดสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ในกรณีเหยื่อถึงแก่ความตายจะจ่ายค่าปลงศพไม่เกิน 1,500 ดอลลาร์เป็นต้น

ข. ที่มาของแหล่งเงิน

โดยปกติจะจัดตั้งในรูปของกองทุน (Fund) โดยเงินได้จากผู้กระทำผิดกฎหมาย เช่นค่าปรับจากโทษต่าง ๆ เช่นมลรัฐเท็กซัส นอกจากนี้ บางรัฐยังรวมถึงเงินประกันตัวในกรณีผิดสัญญาประกันด้วย

แหล่งที่มาของเงินค่าตอบแทนความเสียหายได้ถูกบัญญัติไว้ใน Title 42 Public Health and Welfare Chapter 112 Victim Compensation and Assistance Section 10601 Crime victims fund ได้บัญญัติเกี่ยวกับที่มาของเงินได้จาก

²⁰ 18 U.S.C. § 3663 A(c) (3)

²¹ 18 U.S.C. § 3663 (a); 3663 A(c)(1)(A); 18 U.S.C. § 3563(b)(2)

1) งบประมาณจากคลังก่อตั้งกองทุนขึ้นเรียกว่า กองทุนเหี่ยว
อาชญากรรม

2) ค่าปรับนอกจากที่กฎหมายยกเว้นไว้ทุกชนิดที่ได้จากผู้ที่ถูกตัดสินว่า
กระทำความผิด (กรณียกเว้น เช่นผู้ที่ได้รับชดเชยแล้วจากกองทุนอื่น เช่น กองทุนบริการไปรษณีย์
(The Postal Service Fund) ภายใต้ Sec.2601 (a) (2) และ 2003 ของ Title 39 เป็นต้น
นอกจากนี้ ยังมี The Railroad Unemployment Insurance Act (45 U.S.C. 351 et seq.) ,
The Navigable waters revolving fund (Sec. 1321 ของ Title 33 X และ country public
school funds ใน sec. 3613 ของ Title 18 เป็นต้น)

นอกจากนี้ ค่าปรับยังรวมถึง

- ค่าปรับจากโทษเกี่ยวกับการประเมินเพื่อเก็บภาษีภายใต้ Sec. 3013
ของ Title 18

- เงินที่ได้จากการริบ (the proceeds of forfeited appearance
bonds) เงินจากการประกันตัว (bail bonds) และ collateral collected ภายใต้ sec. 3146
ของ Title 18

- เงินต่าง ๆ ที่ถูกสั่งให้จ่ายแก่กองทุนภายใต้ sec. 3671 (c) (2) ของ
Title 18

หากยอดรวมของเงินทุนดังกล่าวภายในปีงบประมาณเกิน 110 ล้าน
ดอลลาร์ เงินในส่วนที่เกินนั้นจะไม่ถูกนำมารวมในกองทุน แต่จะถูกส่งไปยังดังต่อไปนี้

อย่างไรก็ตามสามารถสรุปแหล่งสำคัญของเงินที่ได้มาเป็นกองทุนตามกฎหมาย
ฉบับนี้ ได้แก่

(1) ค่าปรับในคดีอาญาของสหรัฐซึ่งเก็บจากบุคคลหรือนิติบุคคลที่ถูกพิพากษาว่า
กระทำความผิดของสหรัฐ

(2) ค่าปรับที่คำนวณเป็นการพิเศษจากคำพิพากษาทางอาญา

(3) เงินได้จากการปรับกรณีปรับนายประกันที่ไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตาม
กำหนดและการรับหลักทรัพย์ประกันตัวกรณีอื่น ๆ

(4) กำไรจากการขายวรรณกรรม หรือ สิทธิอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งตามกฎหมายนี้ ได้แยกการพิจารณาในเรื่องสิทธิของผู้รับประโยชน์บนหลักการการให้ค่าเสียหาย

ซ. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้เงินทุนสนับสนุนตลอดจนให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิคแก่มลรัฐต่าง ๆ

หลังจากที่ประเทศสหรัฐอเมริกาให้สัตยาบันแล้วก็มีรัฐบัญญัติคุ้มครองเหยื่อค้ามนุษย์และความรุนแรง (Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000)²²

รัฐบัญญัติดังกล่าวนี้ถูกจัดแบ่งออกเป็นสามส่วนดังต่อไปนี้

(1) รัฐบัญญัติป้องกันเหยื่อจากการค้ามนุษย์ 2000 (Trafficking Victims Protection Act of 2000)

(2) รัฐบัญญัติต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี 2000 (Violence Against Women Act of 2000)

(3) หมวดบทบัญญัติ C-เบ็ดเตล็ด (Miscellaneous Provisions)

4.2 ประเทศแคนาดา²³

สำหรับประเทศแคนาดาในการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญานั้น เน้นการใช้หลักความร่วมมือจากชุมชนเป็นหลัก ทั้งนี้ เพราะโครงการช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่อในประเทศแคนาดานั้น ได้ถูกจัดตั้งขึ้นและมีการบริหารงานโดยหน่วยงานของตำรวจ ส่วนผู้ประสานงานในการรับผิดชอบในการรับสมัครฝึกอบรมและดูแลอาสาสมัครจากผู้ประสานงานซึ่งเป็นพลเรือน

²² U.S Department of State, Victims' Stories [online] 30 April 2013 available from: <http://www.state.gov/j/tip/rls/fs/2010/145263.htm>

²³ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 101-108

ประเทศแคนาดาใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์²⁴ เป็น ประเทศแคนาดาได้ลงนามในอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 2000 และได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2002²⁵

ตัวอย่างคดีองค์กรอาชญากรรมในแคนาดา²⁶

กิลเบอร์ตและมิเกล รอดริกูเอซ โอเรจูเอลา (Gilberto and Miguel Rodriguez-Orejuela) เป็นสมาชิกขององค์กรกาลี (Cali organizations) เกี่ยวข้องกับการค้าโคเคน ยาเสพติด ทั้งผลิตและการส่งออก การฟอกเงินองค์กรมีส่วนร่วมในทุกด้านของการค้ายาเสพติดรวมทั้งการผลิตการขนส่ง เพื่อส่งเสริมธุรกิจของพวกเขา

จากตัวอย่างคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าองค์กรกาลีจัดเป็นกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรตามอนุสัญญาฯ เช่นกันเพราะมีบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่ตั้งใจอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงตั้งแต่หนึ่งฐานความผิดขึ้นไปของอนุสัญญาฯ

4.2.1 การคุ้มครองเหยี่ยวาเหยื่ออาชญากรรมในประเทศแคนาดา

ก. สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญา

การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายโดยให้รัฐจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายในประเทศแคนาดาอย่างจริงจัง เริ่มในปี ค.ศ. 1967 หลังจากประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งเป็นประเทศแรกได้ริเริ่มโครงการการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในปี 1963 และหลังจากประเทศอังกฤษและมลรัฐแคลิฟอร์เนียของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ริเริ่มโครงการในปี 1964 และ 1966 ตามลำดับ โดยเริ่มจากเขต Saskatchewan ในปี 1967 ตามด้วยเขต Ontario ในปี 1968 Alberta และ New Foundland ในปี 1969 Manitoba และ New Brunswick ในปี 1971 British Columbia และ Quebec ในปี 1972

²⁴ Canadian divorce laws, common law marriage [online] 15 April 2013 available from: <http://www.canadiandivorcelaws.com/common-law-marriage/>

²⁵ United Nations Treaty Collection, United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online], 23 Feb 2013, Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en

²⁶ Drug Enforcement Administration, Major Traffickers & Their Organizations [online] 30 April 2013 available from: http://www.druglibrary.org/schaffer/dea/pubs/briefing/2_8.htm

ข. ผู้ที่มีสิทธิร้องขอค่าตอบแทนความเสียหาย

เน้นผู้เสียหายเป็นหลัก

ค. ค่าทดแทนความเสียหาย

นอกจากโครงการการจ่ายค่าตอบแทนทดแทนความเสียหายแล้ว ยังมีบริการที่จะช่วยเหลือผู้เสียหายที่มีความแตกต่างกันไปในผู้เสียหายแต่ละราย บางรายต้องการความช่วยเหลือทางด้านร่างกาย เช่น ช่วยซ่อมแซมบ้าน หรือช่วยขับรถไปส่งบุตรที่โรงเรียน บางรายต้องการข้อมูลและคำแนะนำ บางรายต้องการบำบัดสภาพทางจิตใจ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้เสียหายมักมีความต้องการร่วมกันคือ การทราบข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าทางคดีความที่ตนตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลดังกล่าว หลายเขตในประเทศแคนาดาได้จัดทำหลักเกณฑ์กำหนดแนวทางเพื่อสร้างหลักประกันว่าผู้เสียหายจะได้รับการแจ้งความคืบหน้าของคดีความเป็นระยะ ๆ นอกจากนี้ ผู้เสียหายจำนวนมากมีความต้องการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและคำแนะนำในด้านกฎหมาย แต่โดยทั่วไปแล้ว บริการที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายมักเน้นไปที่ตัวผู้กระทำผิดที่ยากจน ทำให้ผู้เสียหายจำเป็นต้องจ่ายทนายความในกรณีที่ต้องการคำปรึกษาทางกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ หลายท้องที่ในประเทศแคนาดาจึงจัดให้มีการบริการแก่ผู้เสียหายที่ต้องการได้รับคำปรึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจทำให้พนักงานอัยการหรือนิติกรเป็นผู้ให้คำปรึกษา²⁷

ง. ข้อจำกัดในการคุ้มครอง

ข้อจำกัดเกี่ยวกับประเภทของผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย ซึ่งถูกกำหนดไว้เพียงไม่กี่ประเภท ด้วยเหตุที่จำนวนค่าตอบแทนที่ไม่พอเพียงและขั้นตอนการจ่ายที่ใช้เวลานานมาก นอกจากนี้ โครงการการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดเงินค่าตอบแทนสำหรับชดเชยความเจ็บปวดทางด้านสภาพจิตใจของเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งผู้เสียหายส่วนมากจะไม่ทราบถึงความมีอยู่ของโครงการการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายดังกล่าว²⁸

²⁷ Ezzat A. Fattah , Victim Assistance in Canada [online] 12 Feb 2013, Available from: www.unafei.or.jp/...No56/No56_08VE_Fattah1.pdf

²⁸ Ezzat A. Fattah , Victim Assistance in Canada [online] 12 Feb 2013 available from: www.unafei.or.jp/...No56/No56_08VE_Fattah1.pdf

จ. การชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม

เนื่องจากค่าตอบแทนความเสียหายที่จ่ายโดยรัฐบ่อยครั้งที่มีจำกัดเฉพาะในกรณีเหยื่ออาชญากรรมประเภทรุนแรง ฉะนั้นจึงได้เกิดระบบการชดใช้ความเสียหายโดยผู้กระทำความผิดเพื่อเยียวยาในกรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่รุนแรง ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ผู้กระทำความผิดจำนวนมากไม่ได้ประกอบอาชีพหรือมีฐานะทางการเงินที่จะชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

มาตรา 725 กฎหมายอาญาของประเทศแคนาดาบัญญัติให้ศาลซึ่งลงโทษหรือปล่อยตัวจำเลย โดยคำขอของอัยการสูงสุดหรือโดยเห็นเองสั่งให้จำเลยชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายภายใต้เงื่อนไขที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของสถานการณ์ อนึ่งภายใต้มาตรา 737.8 การชดใช้ความเสียหายดังกล่าวคงเป็นผลให้มีการลดโทษจำคุกได้

ฉ. วงเงินที่จะชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย

แต่ละเขตของประเทศแคนาดาจะบริหารระบบการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นเอกเทศจากกัน รัฐบาลกลางล้วนให้การสนับสนุนในการแบ่งสรรค่าใช้จ่ายเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการจัดทำโครงการและระบบที่เป็นเอกภาพภายใต้มาตรฐานขั้นต่ำ

ช. ที่มาของแหล่งเงิน

มาจากการสนับสนุนทางการเงินของรัฐบาลกลางและรัฐบาลกลางได้มีการผลักรายการทางการเงินเกี่ยวกับค่าตอบแทนของผู้เสียหายไปให้ผู้กระทำความผิดในรูปแบบของค่าปรับที่จ่ายแก่ผู้เสียหาย (victim fine surcharge) ซึ่งบังคับเอาจากจำเลยที่ต้องคำพิพากษาให้จ่ายค่าปรับ²⁹

ซ. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ในปัจจุบันทุกเขตในประเทศแคนาดา มีโครงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดทางอาญาประเภทต่าง ๆ แม้ว่าค่าตอบแทนดังกล่าว ได้รับการบริหาร

²⁹ มาตรา 727.9 กฎหมายอาญาของแคนาดา

ในแต่ละเมืองแต่ละจังหวัดเป็นเอกเทศจากกัน แต่ละโครงการก็ได้รับการสนับสนุนทางการเงินในด้านการแบ่งปันค่าใช้จ่ายจากแม่แต่ละเขตของประเทศแคนาดาจะบริหารระบบการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นเอกเทศจากกัน รัฐบาลกลางสนับสนุนการสนับสนุนในการแบ่งสรรค่าใช้จ่ายเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการจัดทำโครงการและระบบที่เป็นเอกภาพภายใต้มาตรฐานขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่าโครงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในประเทศแคนาดา แท้จริงแล้วไม่ได้กระทำเพื่อเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมต่อเหยื่ออาชญากรรม แต่มีเหตุผลเพื่อสนับสนุนให้เหยื่ออาชญากรรมรายงานต่อตำรวจและปรับปรุงเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น³⁰ อย่างไรก็ตามก็มีฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบที่ให้สถานีตำรวจดูแลโครงการช่วยเหลือผู้เสียหาย* แต่เสียงส่วนใหญ่สนับสนุนรูปแบบดังกล่าวโดยให้เหตุผลในทางปฏิบัติว่าจะมีเหยื่ออาชญากรรมเป็นจำนวนมากที่จะใช้ประโยชน์จากบริการ เนื่องจากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เหยื่ออาชญากรรมจะมีการติดต่อกับตำรวจเป็นอันดับแรกเมื่อมีการร้องทุกข์ ตำรวจมีข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้เสียหายและสามารถจัดให้ผู้เสียหายเข้ารับบริการที่จัดไว้ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การที่โครงการนี้ใช้อาสาสมัครมาช่วยปฏิบัติหน้าที่ยังมีข้อดีในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งอาสาสมัครที่เคยมีประสบการณ์เป็นเหยื่ออาชญากรรมจะสามารถเข้าใจความรู้สึกและความเจ็บปวดทางด้านจิตใจของผู้เสียหายได้ดีกว่า จึงมีความเห็นอกเห็นใจและอดทนในการรับฟังปัญหาของผู้เสียหายและมีแนวโน้มจะปฏิบัติต่อผู้เสียหายในฐานะเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะแตกต่างจากกรณีที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่มิได้เป็นอาสาสมัคร แต่เป็นเจ้าของหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญที่มักจะปฏิบัติต่อผู้เสียหายในฐานะลูกค้าหรือผู้รับบริการ³¹

และแม้ว่าโครงการการจ่ายเงินค่าตอบแทนดังกล่าวในแต่ละเขตมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็มี ความแตกต่างในด้านรายละเอียด เช่นใน Ontario , Saskatchewan , Newfoundland และ Alberta มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะดูแลในเรื่องนี้ ขณะที่ในQuebec

³⁰ Ezzat A. Fattah , Victim Assistance in Canada [online] 12 Feb 2013, Available from: www.unafei.or.jp/...No56/No56_08VE_Fattah1.pdf

* เสียงที่คัดค้านรูปแบบที่ให้ตำรวจดูแลโครงการช่วยเหลือผู้เสียหาย เห็นว่าควรให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลโครงการดังกล่าวแทนเพราะมีความเป็นกลางและเที่ยงธรรมมากกว่าในการดำเนินการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เสียหายมากกว่าโดยไม่ตกอยู่ภายใต้ทัศนคติแบบตำรวจ นอกจากนี้ การที่รูปแบบของตำรวจใช้อาสาสมัครในการปฏิบัติกรยังถูกวิจารณ์ว่า เป็นเพราะต้องการประหยัดงบประมาณแล้ว ไม่มีข้อพิสูจน์ว่าอาสาสมัครสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่าการจ้างเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญมาปฏิบัติหน้าที่โดยตรง

³¹ Ezzat A. Fattah , Victim Assistance in Canada [online] 12 Feb 2013, Available from: www.unafei.or.jp/...No56/No56_08VE_Fattah1.pdf

,Manitoba และ British Columbia อยู่ภายใต้กลไกในเรื่องค่าตอบแทนทางด้านแรงงานซึ่งมีการจัดตั้งอยู่แล้ว ส่วนในเขตนอกเหนือจากนี้ อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาในเขตนั้น โครงการแต่ละโครงการยังมีความแตกต่างในเรื่องจำนวนเงินขั้นสูงและขั้นต่ำในการจ่ายค่าตอบแทนและรูปแบบของการจ่ายเงิน

การชดเชยเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในประเทศแคนาดาหลังจากการให้สัตยาบัน³²

ประเทศแคนาดาได้มีการปรับปรุงกฎหมายอาญาในวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ. 2011 โดยเพิ่มฐานความผิดขององค์กรอาชญากรรมเข้าไป

และได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลักการพื้นฐานของความยุติธรรมสำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมในประเทศแคนาดา (Statement of Basic Principles of Justice for Victims of Crime in 1988) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงในปี 2003³³

หลักการดังกล่าวซึ่งเป็นเพียงหลักการที่เหยื่อควรได้รับการปฏิบัติเท่านั้นและไม่ได้มีสถานะทางกฎหมายแต่อย่างใด

4.3 ประเทศออสเตรเลีย³⁴

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีการจัดตั้งหน่วยงานตำรวจขึ้นมาเพื่อเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมเช่นกัน แต่ก็ยังมีอาสาสมัคร, รัฐบาล และศูนย์ให้ความช่วยเหลือและยังได้จัดตั้งศูนย์แจ้งเหตุอาชญากรรมทางเพศ (Sexual Assault Referral Centre) ขึ้นในโรงพยาบาลใหญ่ ๆ หลายแห่งด้วยกัน³⁵

³² Yourlaws, Criminal Code [online] 30 April 2013 available from: <http://yourlaws.ca/sites/default/files/C-46.pdf>

³³ Government of Canada, Victims' rights in Canada [online] 30 April 2013 available from: <http://www.victimfirst.gc.ca/serv/wvr-qdv.html>

³⁴ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 101-108

³⁵ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 133

ประเทศออสเตรเลีย ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์³⁶ ประเทศออสเตรเลียได้ลงนามในอนุสัญญา³⁷ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 2000 และได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 2004³⁷

ตัวอย่างคดีองค์กรอาชญากรรมในออสเตรเลีย³⁸

กลุ่มองค์กรอาชญากรรมได้นำเข้าผงเอ็มดีเอ็มเอ (MDMA) จากยุโรปไปยังประเทศออสเตรเลียผ่านทางเครือข่ายยาเสพติดสมาชิก กลุ่มองค์กรอาชญากรรมนี้ จะรวบรวมสมาชิกจากบอลข่าน , แก๊งค์ผิดกฎหมาย เพื่อกระจายผงดังกล่าวไปในหลายประเทศในยุโรปและนิวซีแลนด์วิกตอเรียและออสเตรเลียตะวันตกเป็นต้น

จากตัวอย่างคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรตามอนุสัญญา ฯ เช่นกันเพราะมีบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่ตั้งใจอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงตั้งแต่นั้นฐานความผิดซึ่ง นโปของอนุสัญญา ฯ และมีลักษณะข้ามชาติด้วย

4.3.1 การคุ้มครองเหยี่ยวาเหยื่ออาชญากรรมในประเทศออสเตรเลีย³⁹

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเหยื่ออาชญากรรมในออสเตรเลียได้เกิดขึ้นในปี 1985 เมื่อคณะรัฐมนตรีลงมติรับปฏิญญาสิทธิ 17 ประการของเหยื่ออาชญากรรมปฏิญญาฉบับนี้ มีขึ้นเพื่อสนองตอบมติในการประชุมสภาป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแห่งองค์การสหประชาชาติครั้งที่ 7 (The Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ซึ่งจัดประชุมที่กรุงมิลาน ประเทศอิตาลี ในปี 1985 และลงเอยด้วยมติของสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติรับรองสิทธิต่าง ๆ ของ

³⁶ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Legal system, [online], 16 Nov 2012, Available from: http://www.dfat.gov.au/facts/legal_system.html

³⁷ United Nations Treaty Collection, United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online], 23 Feb 2013, Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtmsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en

³⁸ ACC, Organised crime in Australia 2011 [online] 30 April 2013 available from: <http://www.crimecommission.gov.au/sites/default/files/files/OCA/2011/oca2011.pdf>

³⁹ Yourlaws, Criminal Code [online] 30 April 2013 available from: <http://yourlaws.ca/sites/default/files/C-46.pdf>

เหยื่ออาชญากรรม อาจกล่าวได้ว่าออสเตรเลียได้ได้วางหลักเกณฑ์ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ของตน
ถือปฏิบัติตามมติของสมัชชาใหญ่ดังกล่าว

ก. สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญา

สิทธิ 17 ประการของเหยื่ออาชญากรรมมีดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจมีประโยชน์และแน่นอน
ตลอดเวลาโดยคำนึงถึงสถานภาพสิทธิและศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล
2. สิทธิที่จะได้รับแจ้งถึงวิธีการสอบสวนโดยตำรวจ (เว้นแต่การเปิดเผยจะเป็น
ผลเสียแก่การสอบสวน)
3. สิทธิที่จะได้รับแจ้งถึงคำฟ้อง รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง
4. สิทธิที่จะได้รับโอกาสให้ ให้ถ้อยคำในตอนเริ่มแรกของการสอบสวนเกี่ยวกับ
ความบาดเจ็บหรือความเสียหายที่ได้รับเนื่องจากการกระทำผิดทางอาญานั้น คำให้การนี้ ต้อง
ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ก่อนที่จะมีการพิจารณาลงโทษจำเลย
5. สิทธิที่จะได้รับการอธิบายเหตุผลในการยอมรับคำให้การรับสารภาพของ
ผู้กระทำผิดในข้อหาที่มากกว่าเดิมหรือยอมรับคำให้การรับสารภาพของผู้กระทำผิดที่สารภาพเพื่อ
แลกเปลี่ยนกับคำเสนอแนะให้ลดโทษหรือบรรเทาโทษแก่จำเลยในการพิจารณาคดี
6. สิทธิที่จะได้รับการอธิบายเหตุผลในการถอนฟ้อง (nolle prosequi) หรือการ
สั่งไม่ฟ้อง (ดุลพินิจซึ่งจะมีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะต้องได้รับการอธิบายอย่าง
รอบคอบและระมัดระวังเป็นพิเศษ)
7. สิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินที่ทางราชการยึดไว้เพื่อสอบสวนหรือใช้เป็น
พยานหลักฐานคืนโดยเร็วซึ่งจะต้องพยายามลดความไม่สะดวกที่ บังพวงแก่เหยื่ออาชญากรรมให้
มากที่สุด
8. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งถึงขั้นตอนการพิจารณาคดี รวมทั้งสิทธิหน้าที่ของ
พยาน

9. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มกันมิให้พบปะกับจำเลยหรือพยานจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีโดยไม่จำเป็น
10. สิทธิที่จะปิดบังสถานที่อยู่ไว้เป็นความลับ เว้นแต่จำเป็นจะต้องเปิดเผยเนื่องในการดำเนินคดีของโจทก์หรือการต่อสู้คดีของจำเลย
11. สิทธิที่จะไม่ต้องไปปรากฏตัวในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาของคณะกรรมการ (Committal Proceedings) เว้นแต่เป็นการจำเป็นในการดำเนินคดีของโจทก์หรือการต่อสู้คดีของจำเลย
12. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคู่คุ้มครองจากพนักงานอัยการในการพิจารณาคำร้องขอของผู้กระทำผิด
13. สิทธิที่จะได้รับการอธิบายถึงผลการให้ประกันตัวผู้กระทำผิด รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับแจ้งถึงเงื่อนไขของการให้ประกันตัวซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมจากการประทุษร้ายของผู้กระทำผิดในภายหลัง
14. สิทธิที่จะให้ศาลได้รับทราบถึงผลที่ตนได้รับจากการกระทำผิดอาญาจากการแถลงของพนักงานอัยการหรือจากข้อความที่ปรากฏในสำนวนคดี รวมทั้งความเสียหายทางด้านการเงินทางสังคมและทางร่างกาย ในการนี้ พนักงานอัยการก็ควรจะต้องแถลงศาลถึงข้อเท็จจริงใด ๆ ซึ่งจะช่วยในการกำหนดดุลพินิจของศาล รวมทั้งการแก้ไขความเสียหาย ตลอดจนจำนวนค่าชดเชยหรือค่าทดแทนซึ่งผู้เสียหายประสงค์จะได้รับด้วย
15. สิทธิที่จะได้รับการอธิบายผลของการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งรับทราบคำพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษา
16. สิทธิที่จะได้รับคำอธิบายเกี่ยวกับผลของการคุมประพฤติ
17. สิทธิที่จะได้รับการบอกกล่าวก่อนที่ผู้กระทำผิดจะถูกปล่อยตัว จากการควบคุม
- สิทธิทั้ง 17 ประการนี้ สิทธิที่ได้รับการรับรองโดยบทกฎหมายแล้วมีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ สิทธิที่เหยื่ออาชญากรรมจะได้รับการพิจารณาคู่คุ้มครองประกอบในการใช้ดุลพินิจให้ประกันตัวผู้กระทำผิด(สิทธิข้อ 12) และสิทธิที่จะให้ศาลรับรู้ถึงความเสียหายที่ตนได้รับ (สิทธิข้อ 14)

ส่วนสิทธิประการอื่น ๆ มักจะเป็นเรื่องทางปฏิบัติมากกว่ากฎหมาย ทั้งนี้ เพราะออสเตรเลียมิได้มีบทกฎหมายเกี่ยวกับการประกันสิทธิทำนอง Bill of Rights นอกจากนี้ การใช้มาตรการทางปฏิบัติก็ทำให้สามารถปรับใช้ในการปฏิรูประบบได้ง่ายกว่า

สิ่งที่น่าวิตกกังวลเกี่ยวกับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมมีเพียงประการเดียว ก็คือในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของข้อมูลการบาดเจ็บ การสูญเสีย เสียหาย ซึ่งเหยื่ออาชญากรรมได้รับและจะต้องแถลงต่อศาลเพื่อประกอบดุลพินิจในการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งเรียกว่า “ ถ้อยแถลงอันมีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรม ” (Victim Impact Statements) นี่ เป็นสิ่งที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ได้เถียงกันอยู่มากในออสเตรเลีย เพราะรัฐวิคเตอเรียและรัฐนิวเซาท์เวลส์ไม่เห็นด้วยกับการให้แถลงข้อเท็จจริงดังกล่าว คงมีออสเตรเลียได้เพียงรัฐเดียวที่ผลักดันเรื่องนี้ อย่างจริงจัง

ข. ผู้ที่มีสิทธิร้องขอค่าตอบแทนความเสียหาย

ผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

ประเภทแรก เหยื่อแห่งอาชญากรรมซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำความเสียหายหมายถึงการบาดเจ็บทางกายหรือจิตใจ รวมทั้งการตั้งครมภ์ ภาวะช็อคทางจิตใจ หรืออาการประสาท

ประเภทที่สอง ผู้ซึ่งต้องพึ่งพิงผู้ตายหรือญาติสนิทของเหยื่ออาชญากรรม ผู้ซึ่งต้องพึ่งพิงผู้ตายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายเป็นตัวเงินซึ่งตนเสียหาย หรือผู้ซึ่งเป็นผู้สมรสทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการแต่เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป ถ้าในกรณีที่ผู้ตายเป็นบุคคลอายุต่ำกว่า 8 ปี บิดามารดา สามารถเรียกร้องค่าเสียหายและค่าทำขวัญได้ด้วย

ค. ค่าทดแทนความเสียหาย

พิจารณาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Act)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดอัตราขั้นสูงและขั้นต่ำของจำนวนค่าตอบแทนความเสียหายไว้ด้วย กล่าวคือ ไม่ต่ำกว่า 100 ดอลลาร์และไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์ ค่าทำขวัญสำหรับผู้สมรสหรือบิดามารดากำหนดไว้ถึง 4,200 ดอลลาร์ และ 3,000 ดอลลาร์ ตามลำดับ ในการพิจารณาค่าขอและจำนวนค่าตอบแทนความเสียหายนี้ กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณา

ความประพฤติหรือพฤติกรรมของเหยื่อ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกระทำผิดอาญาของผู้กระทำผิด และความเสียหายบาดเจ็บที่เหยื่อได้รับประกอบด้วย

ง. ข้อจำกัดในการคุ้มครอง

ในกรณีที่มีการคัดค้านจากตำรวจซึ่งทำการสอบสวนว่าเหยื่อมิได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อทางการเจ้าหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลหรือไม่ให้ความร่วมมือในการสอบสวนซึ่งรับฟังได้ก็จะมี การจ่ายค่าเสียหายตามกฎหมายนี้ และกำหนดระยะเวลาสำหรับยื่นคำขอค่าตอบแทนความเสียหายก็จำกัดไว้เพียง 3 ปี นับจากวันที่มีการกระทำผิดความผิดอาญา

จ. การชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม

การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญาเป็นสัญลักษณ์อันแรกในการทำให้ ความสำคัญของเหยื่ออาชญากรรมปรากฏขึ้น ในระบบบริหารงานยุติธรรมทางอาญา ในปี 1969 ออสเตรเลียได้เป็นรัฐแรกที่ได้ตรากฎหมายให้รัฐเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ประชาชน ที่ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทรุนแรง เงินซึ่งจ่ายให้นี้ เป็นค่าชดเชยความเจ็บปวด บาดเจ็บ และในบางกรณีถือเป็นค่าทำขวัญด้วย การนำการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายมาใช้ นี้ ถือเป็น "การสงเคราะห์ด้านมนุษยธรรม" จากรัฐ

พระราชบัญญัติเหยื่ออาชญากรรม (victims of Crime Act)⁴⁰ ของออสเตรเลีย ได้ ซึ่งยกเลิกพระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายทางอาชญากรรม ค.ศ. 1978 (Criminal Injuries Compensation Act 1978) ให้สิทธิแก่เหยื่ออาชญากรรมที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย (Compensation) และได้รับการชดใช้โดยผู้กระทำผิด (restitution) โดยให้อำนาจ พนักงานอัยการที่จะมีคำขอในนามของผู้เสียหายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่จะ เรียกร้องค่าชดใช้ความเสียหายหรือค่าตอบแทนความเสียหาย โดยควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิ ดังกล่าวแก่ผู้เสียหายและนำเสนอข้อมูลของผู้เสียหายที่เกี่ยวกับคำร้องขอดังกล่าวต่อศาล⁴¹

ปัญหาเรื่องการสะสมของคดีร้องขอค่าตอบแทนความเสียหายตามกฎหมาย ดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งแผนงานใหม่ขึ้นในศาลอาญาประจำเขต (District Criminal Court) คือ แผนกค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Division) ซึ่ง

⁴⁰ Act No.58 of 2001

⁴¹ Article 12

สามารถจะพิจารณาคำร้องขอแต่ละรายได้ภายในระยะเวลา 3 เดือน แต่ในบางกรณีอาจจะใช้เวลามากกว่านี้ ด้วยเหตุปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น แหี่ยวอาชญากรรมอยู่ระหว่างการรักษาพยาบาล หรือรายงานแพทย์ยังจัดทำไม่เสร็จ คิดคำนวณแล้วประมาณ 97 % ของคำร้องขอประเภทนี้ สามารถพิจารณาไปได้โดยเหี่ยวแห่งอาชญากรรมไม่จำเป็นต้องอยู่ในเวลาพิจารณา

อัยการสูงสุดยังมีอำนาจสั่งให้จ่ายเงินสงเคราะห์จากเงินกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญาแก่เหี่ยวแห่งอาชญากรรมตามสมควร เมื่อไม่สามารถดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าด้วยเหตุผลหรือในกรณีที่ไม่มิผู้ถูกลงโทษในคดีนั้น ยิ่งกว่านั้น บทบัญญัติของร่างกฎหมายดังกล่าวยังกำหนดกรอบของการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหาย ซึ่งอนุญาตให้มีการจ่ายเงินให้ในฐานะที่พึงพึงแหล่งสุดท้ายด้วย โดยกำหนดจำนวนเงินไว้สูงถึง 10,000 ดอลลาร์เพื่อชดใช้ความเจ็บปวดทรมาน ซึ่งการชดใช้อื่น ๆ ไม่อาจจะกระทำได้อย่างพอเพียง ตัวอย่างเช่น การชดใช้โดยผ่านเงินประกันสวัสดิภาพแรงงาน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการจ่ายค่าตอบแทนจากเงินกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญานี้ นมักจะทำเป็นรายการสุดท้ายจริง ๆ กล่าวคือเมื่อไม่อาจจะได้รับการชดใช้จากแหล่งอื่น ๆ แล้ว แหี่ยวอาชญากรรมยอมไม่อาจได้รับการจ่ายค่าตอบแทนถึงสองครั้งสองคราในเรื่องเดียวกัน นอกจากนี้ ยังต้องมีการจำกัดจำนวนเงินค่าเสียหายไว้ด้วย เพราะเป็นเงินกองกลางของสังคม

จำนวนเหี่ยวอาชญากรรมซึ่งร้องขอรับการจ่ายค่าตอบแทนจากเงินกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญาในออสเตรเลียได้เพิ่มขึ้น นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากรับทราบเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนจากแหล่งเงินนี้ ได้แพร่หลายมากขึ้น ในระหว่างปี ค.ศ. 1979 – 1980 มีการจ่ายเงินให้ตามคำร้องขอ 32 รายเป็นเงินเฉลี่ยประมาณรายละ 2,746 ดอลลาร์ ในปี 1989 – 1990 คำร้องขอให้เพิ่มขึ้น นเป็น 10 เท่าคือ 343 ราย และอัตราเฉลี่ยของเงินที่จ่ายให้แต่ละรายเพิ่มเป็น 7,236 ดอลลาร์ การเพิ่มจำนวนค่าตอบแทนขึ้นสูงไว้ถึง 50,000 ดอลลาร์แล้ว ซึ่งทำให้อัตราเฉลี่ยการจ่ายค่าตอบแทนแก่เหี่ยวอาชญากรรมในคดีทำร้ายร่างกายเพิ่มสูงขึ้น นอย่างแน่นนอน แม้ว่าการช่วยเหลือทางการเงินแก่เหี่ยวอาชญากรรมจะสามารถช่วยให้เหี่ยวอาชญากรรมมีสภาพดีขึ้น นจากการอาชญากรรมรวมทั้งเป็นการแสดงถึงการรับรู้ความเสียหายของเหี่ยวด้วย นักวิจัยและบุคคลอื่น ๆ ก็ยังมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลประโยชน์ของการดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ ว่าจะคุ้มค่าหรือไม่ บ้างก็เห็นว่าการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแบบนี้ อาจจะเป็นผลร้ายต่อเหี่ยวอาชญากรรมและก่อให้เกิดความไม่พอใจมากกว่า บ้างก็วิจารณ์ว่าการชดใช้

ค่าเสียหายแทนการลงโทษผู้กระทำผิดยอมเป็นปฏิปักษ์ต่อการปราบปรามอาชญากรรม นอกจากนี้ ก็ยังมีผู้ เห็นว่าให้นำเงินจำนวนที่จ่ายโดยตรงให้เหยื่ออาชญากรรมไปใช้ในการจัดหา ทุนายความหรือที่ปรึกษาให้เหยื่ออาชญากรรมแทน

จ. วงเงินที่จะชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย

พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดอัตราชั้น สูงและชั้น ต่ำของจำนวนค่าตอบแทน ความเสียหายไว้ด้วย กล่าวคือ ไม่ต่ำกว่า 100 ดอลลาร์และไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์ ค่าทำขวัญ สำหรับคู่สมรสหรือบิดามารดา กำหนดไว้ถึง 4,200 ดอลลาร์ และ 3,000 ดอลลาร์ ตามลำดับ ใน การพิจารณาค่าขอและจำนวนค่าตอบแทนความเสียหายนี้ กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณา ความประพฤติหรือพฤติกรรมของเหยื่อ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกระทำผิดอาญาของผู้ กระทำผิด และความเสียหายบาดเจ็บที่เหยื่อได้รับประกอบด้วย

ข. ที่มาของแหล่งเงิน

เงินงบประมาณแผ่นดินโดยมีการจัดตั้ง กองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทาง อาญา (Criminal Injuries Compensation Fund) ซึ่งตั้งขึ้นในปี 1985 โดยเงินที่ได้จากค่าปรับ และดอกผลจากทรัพย์สินที่รับหรือได้มาจากผลการกระทำผิดอาญา แต่ทั้งนี้ หลังจากหักภาษีแล้ว

ในปี 1987 ได้มีการแก้พระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหาย ทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Act) ของออสเตรเลียได้ อนุญาตให้ชักส่วน ค่าปรับที่ผู้ กระทำผิดจ่ายมารวมเข้ากองกลางโดยกำหนดอัตราไว้ตั้งแต่ 5 ดอลลาร์ สำหรับคดี เปรียบเทียบ 20 ดอลลาร์ สำหรับคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ และ 30 ดอลลาร์สำหรับคดีซึ่งมีการพิจารณา โดยลูกขุน

คดีเปรียบเทียบ (Expiated Offences) ส่วนมากได้แก่คดีฝ่าฝืนกฎจราจรต่าง ๆ เช่น ใช้ความเร็วเกินกำหนด หรือไม่ติดตั้งสัญญาณ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้โดยผู้ ต้องหายอม จ่ายค่าปรับตามจำนวนเพื่อไม่ต้องไปศาลและไม่ถูกบันทึกประวัติการกระทำผิด

คดีซึ่งสามารถพิจารณาแบบรวบรัด (Summary Offences) ได้นั้น มักจะเป็น คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นประพฤติดนไม่เรียบร้อย หรือลักทรัพย์ราคาเล็กน้อย คดีเหล่านี้ มักจะได้รับ การพิจารณาโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีรวบรัด (Court of Summary Jurisdiction) ส่วนคดี ที่ต้องมีคำพิพากษาเป็นกิจจะลักษณะ (Indictable Offences) มักจะเป็นคดีที่ร้ายแรงกว่า เช่น

ทำร้ายร่างกายหรือบุกรุกหรือลักทรัพย์ที่มีราคาสูง ความผิดเหล่านี้ จะต้องพิจารณาในศาลสูง (Supreme Court) หรือศาลอาญาเขต (District Criminal Courts) โดยผู้พิพากษาหรือทั้งผู้พิพากษาและคณะลูกขุนในกรณีที่ทำเลยให้การปฏิเสธ

เงินเพิ่ม (กล่าวคือ เงินจำนวน 5 ดอลลาร์ , 20 ดอลลาร์ และ 30 ดอลลาร์ ดังกล่าว) จะถูกเรียกเก็บเพิ่มจากค่าปรับ แต่จะปรากฏในเอกสารที่แยกต่างหาก เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการเรียกเก็บค่าปรับ ได้แก่ ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ศาล (กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว) จะลงบัญชีแยกไว้ต่างหาก หลังจากนั้นก็จะส่งเงินดังกล่าวไปให้คณะกรรมการกองทุนค่าเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Fund) ซึ่งบริหารงานโดยสำนักงานอัยการสูงสุด (Attorney General's Department)

การเรียกเก็บเงินเพิ่มนับเป็นวิธีการที่ยุติธรรมและมีเหตุผลที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าผู้กระทำผิดได้มีส่วนช่วยออกค่าใช้จ่ายเพื่อชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรม การเรียกเก็บเงินเพิ่มนี้เป็นวิธีซึ่งนำมาใช้กันเป็นครั้งแรกในออสเตรเลีย ต่อมารัฐต่าง ๆ จึงได้ให้ความสนใจวิธีการนี้ การเรียกเก็บเงินจะนำมาใช้ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายและผู้กระทำผิดถูกลงโทษไม่ว่าคดีนั้นจะมีเหยื่อแห่งอาชญากรรมหรือไม่ จึงเป็นแนวทางที่ผู้กระทำผิดโดยส่วนรวมสามารถชดเชยหนี้ ของตนแก่สังคมได้ การเรียกเก็บเงินเพิ่มนี้ เดิมมีเป้าหมายว่าในระยะเวลาไม่นานจำนวนเงินกองทุนจะสามารถเพิ่มจาก 10,000 ดอลลาร์ ถึง 20,000 ดอลลาร์ และเมื่อไม่นานมานี้ เองได้เพิ่มขึ้นเป็น 50,000 ดอลลาร์

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมปี 1990 ได้กำหนดให้เรียกเก็บเงินเพิ่มดังกล่าวได้สูงถึง 3,000 ดอลลาร์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งถึงแก่ความตายเพราะผลจากการกระทำผิดอาญานั้น

ซ. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมของประเทศออสเตรเลียจะร่วมกันทั้งทางภาครัฐบาลและอาสาสมัคร ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งเน้นแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและระบบบริหารเพื่อบรรเทาผลร้ายจากการกระทำผิดและความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญารวมถึงระบบการดำเนินคดีอาญาก็ได้รับการปฏิรูปเช่นกัน เหยื่อแห่งอาชญากรรมทางเพศจะไม่ถูกบังคับให้ตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติกิจกรรมทางเพศของตนอีกต่อไป เว้นแต่จะเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีและศาลเห็นสมควร เหยื่อแห่งอาชญากรรมทางเพศ

ดังกล่าวจะไม่ถูกบังคับให้มาให้การในศาลด้วย ดังนั้นจึงรอดพ้นจากการที่ต้องมาเข้าเรือนจำของตนถึงสองครั้ง สหประชา

เพื่อเป็นการมุ่งเน้นเหยื่อแห่งอาชญากรรมซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัวและการกระทำผิดต่อเด็กด้วยจึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นโดยโรงพยาบาลหลายแห่ง รวมทั้งมีการกฎหมายบังคับให้มีการรายงานกรณีซึ่งสงสัยว่าจะมีการกระทำผิดต่อเด็กเกิดขึ้น นอกจากนี้ ก็มีการจัดตั้งสำนักงานสิทธิเด็ก (Children Interest Bureau) และกลุ่มพิทักษ์เยาวชน (Child Protection Teams) ขึ้นด้วยเช่นกัน

ในปี 1979 ได้มีการจัดตั้งหน่วยให้บริการเหยื่ออาชญากรรม (Victims of Crime Service) หรือที่เรียกว่า V.O.C.S. ซึ่งเป็นหน่วยอาสาสมัครที่ ฆมา หน่วยอาสาสมัครนี้ จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ทั้งให้ความช่วยเหลือเองและชักจูงให้ผู้อื่นช่วยเหลือเหยื่อแห่งอาชญากรรมทุกรูปแบบโดยไม่จำกัด ในปีเดียวกันนี้เองได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการไต่สวนหาข้อมูล เรื่องเหยื่ออาชญากรรม (Committee of Inquiry into Victims of Crime) ขึ้นมาด้วยคณะกรรมการฯ ได้จัดทำรายงานขึ้นมาฉบับหนึ่งในปี 1981 รายงานฉบับนี้ ได้เสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงปัญหาไว้หลายประการ เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมและเหยื่ออาชญากรรมให้เพียงพอ การริเริ่มประสานงานกันเกี่ยวกับเรื่องเหยื่ออาชญากรรม การปรับปรุงและขยายขอบเขตการให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม การแก้ไขปรับปรุงระบบศาล และวิธีพิจารณาความ รวมทั้งเรื่องการใช้ความเสียหายแก่เหยื่อ

สำหรับในส่วนราชการนั้น ออสเตเรียได้ยังมีหน่วยงานฉุกเฉิน (Crisis Care Unit) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงครอบครัวและสวัสดิภาพสังคม หน่วยงานนี้ จะทำหน้าที่เข้ามาแก้ไขการขัดแย้งทุกรูปแบบตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง สตรีซึ่งเป็นเหยื่อของคดีอาชญากรรมในครอบครัวสามารถขอเข้าพักพิงในหน่วยงานนี้ ซึ่งจัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ให้ที่พักพิงที่ ภัยแก่สตรีที่ถูกทำร้ายและบุตรด้วย ในปี 1982 มีการแก้ไขมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยงานยุติธรรม (Justices Act) เพื่อให้บุคคลสามารถร้องขอความคุ้มครองเมื่อเกรงว่าทรัพย์สินของตนจะถูกล่วงละเมิดหรือได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญา บทบัญญัตินี้ สามารถนำไปใช้คุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับครอบครัวได้ด้วย

ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ตอบสนองปฏิกิริยาว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมเป็นอย่างดี โดยจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานเหยื่ออาชญากรรม (Victim of Crime Liason Committee) ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานยุติธรรมต่าง ๆ ขึ้นในปี 1988 เพื่อเป็น

หลักประกันหลักการต่างๆ จะได้รับการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องครบถ้วน คณะกรรมการชุดนี้ จะประชุมกันเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างหน่วยราชการ ต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรเอกชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมตำรวจนี้ ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษ เกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม (Victim of Crime Branch) ขึ้นมาประสานงานในเรื่องนี้ ด้วย ใน ส่วนของราชทัณฑ์ก็มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานประสานงานเหยื่ออาชญากรรม(Victims Liaison Officer) เพื่อรับผิดชอบช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้กระทำผิดจากเรือนจำหรือปล่อยโดยมีเงื่อนไขพักการลงโทษ เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ทำนองเดียวกันนี้ มีอยู่ทั่วไปในสถานีตำรวจต่าง ๆ ซึ่งจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ คดีความแก่เหยื่ออาชญากรรมเมื่อถูกสอบถาม

ออสเตรเลียได้ได้นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในเรื่องนี้ ซึ่งทำให้การติดตาม สอบถามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคดีความของเหยื่ออาชญากรรมได้รับความสะดวกขึ้นกว่าเดิม อย่างมากมาย

ซึ่งนอกจากการปฏิรูปทางกฎหมายและระเบียบแล้ว ในทางปฏิบัติก็มีการ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบทางอารมณ์ ซึ่งเป็น ผลมาจากการกระทำผิดอาญา หน่วยงานที่ให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม (The Victims of Crimes Services) ได้จัดตั้งขึ้นมาในปี 1979 โดยบรรดาผู้ที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในช่วงระยะเวลามากกว่า 11 ปีที่ล่วงมานั้น หน่วยงานนี้ได้พัฒนาเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและได้ ให้บริการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งจัดหาทุนความให้แก่เหยื่ออาชญากรรมไปแล้วมากมายหลายคดี

ปัจจุบันหน่วยงานนี้ สามารถให้บริการแก่ผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมรายใหม่ ได้ถึง 30 คนต่อวัน หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมนี้ จะมีเจ้าหน้าที่ประจำ เป็นนักสังคมสงเคราะห์มืออาชีพ 3 คนร่วมกันทำงานกับอาสาสมัคร ซึ่งได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี อีกจำนวนมาก องค์กรได้รับการอุดหนุนทางการเงินบางส่วนจากกองทุนสงเคราะห์ค่าเสียหายแก่ ผู้ได้รับความเสียหายทางอาญา (The Criminal Injuries Compensation Fund) รวมทั้งจากผู้ แฉงความประสงค์บริจาคและเงินบริจาคจากภาคธุรกิจเอกชน ปัจจุบันได้มีการขยายขอบข่ายงาน ของหน่วยงานไปยังเขตพื้นที่ชนบทของประเทศด้วย ทั้งนี้ เติบโตเหยื่ออาชญากรรมในชนบทที่อยู่ ห่างไกลได้ถูกเพิกเฉยละเลยจากงานบริการนี้ ภายใต้วความพยายามร่วมระหว่างตำรวจและ องค์กรให้บริการเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าว สังคมชนบทจึงได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือในการ จัดตั้งงานบริการเหยื่ออาชญากรรมโดยใช้ทรัพยากรและผู้เชี่ยวชาญของตนเอง

องค์กรให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการแห่งรัฐ (State Education Department) จัดทำโครงการศึกษาครบวงจรสำหรับนักศึกษาจำนวน 10 คนต่อปี ซึ่งคัดเลือกจากทั่วออสเตรเลียได้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคม การศึกษานี้ จะครอบคลุมไปถึงเรื่องเหยื่ออาชญากรรมและการให้ความช่วยเหลือเหยื่อด้วย นอกจากนี้ แม้ว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยให้ความช่วยเหลือเหยื่อกับกรมตำรวจจะทำให้ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหยื่อมากขึ้น ก็ไม่ได้หมายความว่าหน่วยงานจะต้องเชื่อถือข้อมูลนั้นเสมอไป

การจะยอมรับข้อมูลจากตำรวจว่าเป็นไปตามนี้ นโดยอัตโนมัติหรือไม่ยังเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งได้มีการโต้เถียงกันในการปฏิรูประบบเหยื่ออาชญากรรมในออสเตรเลีย สำหรับในรัฐอออสเตรเลียนั้น ตำรวจสามารถแนะนำให้เหยื่ออาชญากรรมติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้ นอกจากนี้ ยังมีการจัดพิมพ์รายชื่อองค์กรให้ความช่วยเหลือเหล่านี้ เป็นรูปเล่มแจกให้กับเหยื่ออาชญากรรมในขณะที่ตำรวจได้รับแจ้งความด้วย⁴²

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม (Victims Services) ซึ่งปรากฏในรัฐ New South Wales โดยพระราชบัญญัติการช่วยเหลือและฟื้นฟูเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ. 1996 (Victims Support and Rehabilitation Act 1996) บัญญัติให้ผู้อำนวยความสะดวกสามารถเริ่มกระบวนการขอให้จำเลยชดใช้ความเสียหาย (restitution proceedings) เพื่อให้ Victims Compensation Tribunal มีคำสั่งชั่วคราวให้ชดใช้ (Provisional Order for Restitution) ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะคัดค้านโดยยื่นคำร้องคัดค้าน (Notice of Objection) แต่หากจำเลยไม่ยื่นคำร้องคัดค้านภายใน 28 วัน Tribunal อาจยืนยันตามคำสั่งชั่วคราวสั่งให้จำเลยจ่ายเงินเต็มจำนวน โดยไม่มีการไต่สวน ซึ่งคำสั่งดังกล่าวสามารถบังคับได้ภายใต้พระราชบัญญัติศาลท้องถิ่น ค.ศ. 1970 (Local Courts Act 1970) อย่างไรก็ตามจำเลยมีทางเลือกที่จะเข้าทำความตกลงกับผู้อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับจำนวนเงินที่จะชดใช้และวิธีการจ่ายเงินดังกล่าว

⁴² ศิริศักดิ์ ดิยะพรรณและประพันธ์ นัยโกวิท แปล " Victim Assistance in South Australia โดย พพนฯ CJ Sumner อัยการสูงสุดออสเตรเลียได้" วารสารอัยการ 15, 171 (พฤษภาคม 2535) : 43-69

อย่างไรก็ตามประเทศออสเตรเลียได้จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบเพิ่มเติมในวันที่ 1 มกราคม 2003 ภายใต้พระราชบัญญัติอาญาของออสเตรเลีย 2002 (The Australian Crime Commission Act 2002)⁴³

4.4 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เป็นประเทศมหาอำนาจของโลก เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมและประเพณีคล้ายคลึงกับประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่นได้ลงนามในอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 2000 แต่ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคี⁴⁴

ตัวอย่างคดีองค์กรอาชญากรรมในญี่ปุ่น⁴⁵

แก๊งค์ยาสูบเป็นกลุ่มอาชญากรรมของญี่ปุ่นที่ในเมืองก่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่นในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย สัญลักษณ์ของแก๊งค์ยาสูบจะนิยมการสักรูปต่าง ๆ ที่ลำตัว , แขน และอาวุธจากเดิมคือดาบแปลเปลี่ยนไปเป็นอาวุธปืนที่ทันสมัย องค์กรอาชญากรรมนี้ อยู่ได้ด้วยธุรกิจการพนัน โสเภณี ปลอมเงินกู้ ค้าอาวุธ ยาเสพติด⁴⁶ โดยจะมีถิ่นฐานในประเทศต่าง ๆ เช่นฮาวาย , ประเทศไทย , ฮองกงและฟิลิปปินส์ เป็นต้น

จากตัวอย่างคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรตามอนุสัญญาฯ เช่นกันเพราะมีบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงตั้งแต่หนึ่งฐานความผิดขึ้นไปของอนุสัญญาฯ และมีลักษณะข้ามชาติด้วย

⁴³ACC, The Response to Organised Crime in Australia [online] 30 April 2013 available from: <http://www.crimecommission.gov.au/publications/crime-profile-series-fact-sheet/response-to-organised-crime-australia>

⁴⁴ United Nations Treaty Collection, United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online], 23 Feb 2013, Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en

⁴⁵Anthony Bruno, The Yakuza [online] 30 April 2013 available from: http://www.trutv.com/library/crime/gangsters_outlaws/gang/yakuza/1.html

⁴⁶ Gangs ORUS, Asian Gangs Japanese Organized Crime The Yakuza [online] 30 April 2013 available from: <http://www.gangsorus.com/yakuza.htm>

4.4.1 การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นมีกฎหมาย The Criminal Compensation Law (Law No.1 of 1950, as amended to 1988) ; Crime Victims Benefit Payment Law (Law No.36, May 1,1980) และมี The Regulations for Suspect's Compensation (The Ministry of Justice Instruction No.1 of 1957, as amended to 1988)⁴⁷

ข้อสังเกตตามกฎหมายญี่ปุ่น มีดังนี้

(1) มีการกำหนดให้จ่ายค่าชดเชยแก่ผู้กระทำผิดอาญาทั้งแก่ผู้ต้องหาที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องและแก่จำเลยที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง

(2) คำร้องขอให้จ่ายเงินค่าชดเชยแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกำหนดให้ยื่นต่อสำนักงานอัยการ หรือศาลที่ดำเนินคดี หรือพิจารณาคดีนั้นและพนักงานอัยการหรือศาลที่จะวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวได้แก่พนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาแห่งสำนักงานอัยการ หรือศาลดังกล่าวเนื่องจากเป็นผู้ที่รู้เรื่องดีที่สุด

(3) กำหนดให้มีการโฆษณาเผยแพร่เนื้อหาโดยย่อของการพิพากษาหรือการวินิจฉัยดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบ

(4) สิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยของผู้ต้องหา จำเลยและเหยื่ออาชญากรรมถูกกำหนดไม่ให้โอนกันได้ ยกเว้นการตกทอดทางมรดก

(5) เฉพาะกฎหมายกำหนดการจ่ายค่าชดเชยให้แก่เหยื่ออาชญากรรมเท่านั้นที่กำหนดให้คณะกรรมการระดับชาติ ได้แก่ The National Public Safety Commission เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้ โดยมีคณะกรรมการระดับพื้นที่ ได้แก่ The Prefectural Public Safety Commission เป็นผู้ปฏิบัติการพิจารณาเกี่ยวกับคำร้องขอรับเงินค่าชดเชยของเหยื่ออาชญากรรม

(6) การยื่นคำร้องขอรับเงินค่าชดเชยกระทำต่อสำนักงานใหญ่ของตำรวจหรือสถานีตำรวจซึ่งเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่

⁴⁷ ร้อยตำรวจเอกชาติชาย ขอบทางศิลป์ สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากกระทำ ความผิดทางอาญา ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2542

(7) กรณีที่เหยื่ออาชญากรรมไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการคัดค้านคำวินิจฉัยต้องกระทำโดยยื่นฟ้องคดีต่อศาล มิใช่โดยการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์

(8) ตามกฎหมายฉบับนี้ มิได้กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องร้องคดีได้

(9) มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ด้วย

วิธีการและกฎหมายประเทศญี่ปุ่น (Crime Victims Benefit Payment Law, Law No.36 May 1,Jan, 1950 และ No. 24 , May 17,1988 และ Regulation for Suspect Indemnification ,April 12,1957 สำหรับผู้ถูกดำเนินคดีอาญาและผู้ต้องสงสัย) เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายต่อผู้ได้รับความเสียหายต่อผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้แยกการพิจารณาในเรื่องสิทธิของผู้รับประโยชน์บนหลักการการให้ค่าเสียหายดังนี้

ก. สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญา

สิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยของผู้ต้องหา จำเลยและเหยื่ออาชญากรรมถูกกำหนดไม่ให้โอนกันได้ ยกเว้นการตกทอดทางมรดก

โดยผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับผลกระทบจากความผิดทางอาญาที่กระทำต่อชีวิตและร่างกาย คือการก่อให้เกิดความเสียหายจากอาชญากรรม (Criminal damages) อันได้แก่ความตาย หรือการได้รับบาดเจ็บจนถึงขั้นทุพพลภาพ (serious incapacity)

ระดับความเสียหายที่สามารถเรียกร้องสิทธิได้ตามกฎหมายนี้จะเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี (Cabinet Order) เลขที่ 287 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 1980 ซึ่งกำหนดให้ความช่วยเหลือเฉพาะความเสียหายทางร่างกาย (Physical Incapacity) แบ่งเป็น 3 ระดับ

ระดับที่ 1

(1) ตาบอดทั้งสองข้าง (2) สูญเสียความสามารถในการพูดและการบดเคี้ยวอาหารทั้งหมด(3) สูญเสียระบบประสาทและความทรงจำไปตลอด(4) สูญเสียระบบทางเดินอาหารอย่างถาวร (5) สูญเสียแขนทั้งสองข้างเกินส่วนข้อศอกขึ้นไป(6) ไม่สามารถใช้แขนทั้งสอง

ข้างได้อย่างถาวร (7) สูญเสียขาทั้งสองข้างเหนือเข่าขึ้นไป(8) ไม่สามารถใช้ขาทั้งสองข้างได้อย่างถาวร (9) ไม่มีความสามารถในการใช้อวัยวะอื่นในระดับที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับหรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวข้างต้น (10) ได้รับทุพพลภาพซ้ำซ้อนในลักษณะที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับหรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวข้างต้น

ระดับที่ 2

(1) ตาบอดข้างเดียวและการมองเห็นลดลงจากเดิม 0.02 หรือต่ำกว่า (2) การมองเห็นของดวงตาทั้งสองข้างลดลงจากเดิม 0.02 หรือต่ำกว่า (3) สูญเสียแขนทั้งสองข้างเหนือข้อมือขึ้นไป(4) สูญเสียขาทั้งสองข้างเหนือข้อเท้าขึ้นไป(5) ไม่มีความสามารถในการใช้อวัยวะอื่นในระดับที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับหรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวมาข้างต้น(6) ได้รับทุพพลภาพซ้ำซ้อนในลักษณะที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับหรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวมาข้างต้น

ระดับที่ 3

(1) ตาบอดข้างเดียวและการมองเห็นลดลงจากเดิม 0.06 หรือต่ำกว่า (2) สูญเสียความสามารถในการพูดและการเคี้ยวอาหารทั้งหมด(3) สูญเสียระบบประสาทและความทรงจำไปจนไม่สามารถกลับเข้ามาทำงานได้อีก (4) สูญเสียระบบทางเดินอาหารจนไม่สามารถกลับเข้ามาทำงานได้อีก (5) สูญเสียนิ้วทั้ง 10 นิ้ว (6) ไม่มีความสามารถในการใช้อวัยวะอื่นในระดับที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับหรือสูงกว่าที่กล่าวมาข้างต้น (7) ได้รับทุพพลภาพซ้ำซ้อน ในลักษณะที่พิจารณาได้ว่าเท่ากับหรือสูงกว่ากรณีที่กล่าวมาข้างต้น

หมายเหตุ

การมองเห็นจะวัดจากตารางสำหรับทดสอบสภาพการมองเห็นระหว่างประเทศ

การสูญเสียนิ้วมือ หมายถึง การสูญเสียข้อนิ้วมือในกรณีของนิ้วหัวแม่มือและกรณีของนิ้วมือให้ถือว่าการสูญเสียส่วนบนของนิ้วมือตั้งแต่ข้อนิ้วมือข้อแรกลงไป

แต่ระดับจะเป็นตัวพิจารณาความรุนแรงของความเสียหายที่ได้รับและจะเป็นเงื่อนไขให้คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ พิจารณาว่าจะจ่ายเงินช่วยเหลือเป็นจำนวนเท่าใด โดยจะพิจารณาสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวของผู้เสียหายประกอบด้วย

ข. ผู้ที่มีสิทธิร้องขอค่าตอบแทนความเสียหาย

ประเทศญี่ปุ่น ให้นิยามความหมายของคำว่า “ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา” แยกเป็น 2 ประเภท

ประเภทที่ 1. ครอบครัวของผู้ซึ่งถูกฆ่าตายโดยผู้กระทำความผิดทางอาญา (Bereaved family)

ประเภทที่ 2. ผู้เสียหายเองซึ่งถูกประทุษร้ายจนทำให้ทุพพลภาพอย่างร้ายแรง (Serious incapacity) ครอบครัวของผู้เสียหายตามข้อ 1. ที่มีสิทธิจะได้รับเงินช่วยเหลือ

(1.) คู่สมรสของผู้เสียหาย (2.) บุตร (3.) บิดามารดา (4.) หลาน (5.) ปู่ ย่าตายาย (6.) พี่น้องร่วมสายโลหิต (sibling)

โดยที่ (2) – (6) ต้องเป็นบุคคลที่ดำรงชีพอยู่ได้โดยอาศัยรายได้ของผู้เสียหายจึงจะได้รับพิจารณาก่อน บุคคลผู้ไม่ได้อาศัยรายได้ของผู้เสียหายและการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือจะเรียงลำดับชั้น ฆามาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในกรณีบิดามารดาผู้รับบุตรบุญธรรมจะอยู่ลำดับก่อนบิดามารดาโดยสายโลหิต

อย่างไรก็ตามผู้เสียหายจะต้องไม่มีความเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดโดยเด็ดขาดไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือ การสมรส หรือมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาที่ทำให้เกิดความเสียหาย

ค. ค่าทดแทนความเสียหาย

พิจารณาตามกฎหมายค่าตอบแทนในคดีอาญา (The Criminal Compensation Law)

ง. ข้อจำกัดในการคุ้มครอง

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น จะพิจารณาหลักดินแดนเป็นสำคัญคือจะจ่ายเงินช่วยเหลือต่อเมื่อเกิดความเสียหายจากอาชญากรรมซึ่งได้กระทำในประเทศญี่ปุ่น, เรือญี่ปุ่น และอากาศยานของญี่ปุ่น ซึ่งอยู่นอกประเทศ

จ. การชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม

ลักษณะเป็นเงินช่วยเหลือที่ไม่ได้ระบุว่าให้เป็นค่าอะไร โดยจะจ่ายให้เป็นก้อนก้อนเดียว (a lump sum) แบ่งเป็น 2 ชนิด คือเงินช่วยเหลือครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อ (กรณีเกิดการตาย) และเงินช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมเมื่อได้รับบาดเจ็บจนถึงขั้นทุพพลภาพไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้(มีลักษณะคล้ายค่าขาดรายได้)

จ. วงเงินที่จะชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย

พิจารณาจากระดับความเสียหายที่เกิดขึ้น และอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการได้รับเงินชดเชยตามกฎหมายอื่น โดยจำนวนเงินช่วยเหลือจะต้องเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณีไป

ข. ที่มาของแหล่งเงิน

งบประมาณประจำปี

ข. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะกรรมการที่มีชื่อว่า “ คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ ” ซึ่งเป็นหน่วยงานตามกฎหมายตำรวจ (The Police Law, Law No. 162, June 8, 1954) อาศัยอำนาจตามกฎหมายการจ่ายเงินช่วยเหลือสำหรับเหยื่ออาชญากรรม (Law No. 36, May 1, 1980) ตาม Supplementary Provisions ข้อ 2

คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ จะแบ่งเป็น

(1) คณะกรรมการกลาง ประกอบด้วยสมาชิก 6 คน โดยมีรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย (Minister of the State) เป็นประธานโดยตำแหน่ง ส่วนกรรมการคนอื่น ๆ อีก 5 คน จะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยความเห็นขอสภา ในสภา Diet โดยคัดเลือกจากบุคคลผู้ไม่เคยรับราชการเป็นตำรวจหรืออัยการมาก่อนในระยะ 5 ปี ก่อนหน้าจะมีการแต่งตั้งกรรมการนี้ ขึ้นและต้องไม่รับราชการอยู่ในขณะเป็นกรรมการอยู่

(2) คณะกรรมการส่วนภูมิภาค จะเป็นผู้ประสานงานในส่วนท้องถิ่นของคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติเพื่อให้ผู้เสียหายหรือครอบครัวของผู้เสียหายมาร้องขอรับเงินช่วยเหลือตามกฎหมายมีอำนาจของผู้เสียหาย

สำหรับประเทศญี่ปุ่น นั้นเมื่อผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือแล้ว รัฐจะสวมสิทธิ (subrogate) ของบุคคลดังกล่าวในอันที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลผู้กระทำผิดอาญาในจำนวนเงินที่เท่ากับเงินช่วยเหลือที่ได้จ่ายไป

จากการศึกษาประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวทั้งหมด จะพบว่าแต่ละประเทศมีกฎหมาย เพื่อให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย อันเป็นหลักประกันสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยบางประเทศจะปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา บทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมาย ส่วนที่บัญญัติเป็นกฎหมายพิเศษเฉพาะหลาย ๆ ประเทศจะกำหนดเป็นเรื่องการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย แต่จะพึงสังเกตได้ว่า ในทางปฏิบัติจะมีการใช้มาตรการต่างๆ ให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบต่างกัน อย่างไรก็ตามแม้ในกลุ่มประเทศที่มีกฎหมายเพื่อความคุ้มครองช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายก็จะปรากฏว่าส่วนใหญ่จะไม่มีบทบัญญัติเป็นพิเศษสำหรับคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ⁴⁸

อย่างไรก็ตามจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนขอแสดงตารางแบ่งแยกหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเยียวยาเหยื่อในประเทศดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางแบ่งแยกหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเยียวยาเหยื่อ

ลำดับ	ประเทศ	หน่วยงานที่รับผิดชอบในการเยียวยาเหยื่อ
1	สหรัฐอเมริกา	มลรัฐแต่ละรัฐรับผิดชอบแยกต่างหาก
2	แคนาดา	แต่ละเขตจะรับผิดชอบแยกต่างหาก
3	ออสเตรเลีย	ทางภาครัฐบาลและอาสาสมัคร
4	ญี่ปุ่น	คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ

⁴⁸ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 115

เนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรปี ค.ศ. 2000 ยังมีพิธีสารแนบท้ายเพิ่มเติมอีกสามพิธีสาร ผู้เขียนขอแสดงให้เห็นถึงการเข้าเป็นภาคีดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime)⁴⁹

ลำดับ	ประเทศ	วันที่ลงนาม	สัตยาบัน (ratification) ภาคยานุวัติ (accession) การสืบสิทธิ (Succession)
1	สหรัฐอเมริกา	13 ธันวาคม 2000	3 พฤศจิกายน 2005
2	แคนาดา	14 ธันวาคม 2000	13 พฤษภาคม 2002
3	ออสเตรเลีย	11 ธันวาคม 2002	14 กันยายน 2005
4	ญี่ปุ่น	9 ธันวาคม 2002	-
5	ไทย	18 ธันวาคม 2001	-

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีรัฐบัญญัติคุ้มครองเหยื่อค้ามนุษย์และป้องกันความรุนแรง 2000 (VICTIMS OF TRAFFICKING AND VIOLENCE PROTECTION ACT OF 2000)⁵⁰

รัฐบัญญัตินี้ ถูกจัดแบ่งออกเป็นสามส่วนดังต่อไปนี้

⁴⁹ United Nations Treaty Collection, Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online] 30 April 2013 available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-a&chapter=18&lang=en

⁵⁰ Public Law, Victims of Trafficking and violence protection act of 2000 [online] 30 April 2013 available from: <http://www.state.gov/documents/organization/10492.pdf>

(1) รัฐบัญญัติป้องกันเหยื่อจากการค้ามนุษย์ 2000 (Trafficking Victims Protection Act of 2000) ⁵¹ อันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์

(2) รัฐบัญญัติต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี 2000 (Violence Against Women Act of 2000)

(3) หมวดบทบัญญัติทั่วไป C-เบ็ดเตล็ด (Miscellaneous Provisions)

ทั้งนี้เหยื่อของการค้ามนุษย์จะหมายถึงบุคคลภายใต้การกระทำใน ข้อ 103 (8) หรือ (9) ⁵²

ข้อ 103 (8)

(ก) การค้าทางเพศเชิงพาณิชย์ที่มีการบังคับ, หลอกลวง หรือการข่มขู่หรือการที่บุคคลชักนำกับผู้ที่ยังไม่ถึง 18 ปีหรือ

(ข) การจ้างงาน, ครอบงำ, การขนส่ง, การจัดหาหรือได้แรงงานหรือบริการผ่านการบังคับ, หลอกลวง หรือ ข่มขู่เพื่อวัตถุประสงค์ทางทาส, ขดใช้หนี้หรือให้เป็นทาส

ข้อ 103 (9)

(9) การค้ามนุษย์ทางเพศ หมายถึงการจ้างงาน, การครอบงำบุคคล, การขนส่ง, การจัดหาหรือได้รับสิ่งของจากบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ของการค้าทางเพศ เป็นต้น

ประเทศแคนาดา ⁵³

โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานหยุดยั้งอาชญากรรมในแคนาดา (Canadian Crime Stoppers Association National Tipline (1-800-222-8477)) ⁵⁴

⁵¹ U.S. Department of State, Trafficking Victims Protection Act: Minimum Standards for the Elimination of Trafficking in Persons [online] 30 April 2013 available from: <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2011/164236.htm>

⁵² SEC. 103. DEFINITIONS (14) of Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000

⁵³ Department of Justice Canada, Protection For victims of Human Trafficking [online] 30 April 2013 available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/fs-sv/tp/p2.html>

⁵⁴ Department of Justice Canada, Protection For victims of Human Trafficking [online] 30 April 2013 available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/fs-sv/tp/p2.html>

ทั้งนี้ จะมีการอนุญาตให้ที่พักอาศัยชั่วคราวและมีการออก ใบอนุญาตพักอาศัยชั่วคราว Temporary Resident Permit (TRP) อยู่อาศัยได้มากกว่า 180 วันและสามารถต่ออายุได้

และมีหน่วยงานที่จะช่วยเหลือเหยื่อ The Policy Centre for Victim Issues (PCVI)

ประเทศออสเตรเลีย⁵⁵

โครงการดังกล่าวได้รับทุนสนับสนุนจากกรมครอบครัวแห่งชาติ (Federal Department of Families) มีหน้าที่บริการเคหะชุมชนและกิจการของชนพื้นเมืองและกษัตราดได้รับการริเริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2009

ประเทศญี่ปุ่น⁵⁶

รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่น ได้คุ้มครองสตรีด้วยการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา Women's Consulting Centers (WCCs) ตั้งอยู่ในแต่ละของญี่ปุ่น 47 จังหวัด ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีการเข้าถึงการรักษาพยาบาลและเงินอุดหนุนผู้ประสบภัยบางส่วนที่ได้รับการดูแลทางด้านจิตใจในขณะที่ WCCs อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงเพียงพอที่จะให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่ผ่านการฝึกอบรมมีความสามารถในภาษาพื้นเมืองของความอ่อนแอของรัฐบาลญี่ปุ่น อยู่ในขณะนี้ เริ่มที่จะอยู่ กระทรวงสาธารณสุขแรงงานและสวัสดิการสำรวจชุมชนขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อระบุกลุ่มที่มีประสบการณ์หรือการฝึกอบรมในการให้การดูแลและให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจแก่ผู้ประสบภัยจากการค้ามนุษย์

⁵⁵ The Power of humanity, Support for trafficked people [online] 30 April 2013 available from: <http://www.redcross.org.au/support-for-trafficked-people.aspx>

⁵⁶ U.S Department of State, Prosecution [online] 30 April 2013 available from: <http://www.state.gov/documents/organization/164455.pdf>

ตารางที่ 6 ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเล และอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime)⁵⁷

ลำดับ	ประเทศ	วันที่ลงนาม	สัตยาบัน (ratification) ภาคยานุวัติ (accession) การสืบสิทธิ (Succession)
1	สหรัฐอเมริกา	13 ธันวาคม 2000	3 พฤศจิกายน 2005
2	แคนาดา	14 ธันวาคม 2000	13 พฤษภาคม 2002
3	ออสเตรเลีย	21 ธันวาคม 2001	27 พฤษภาคม 2004
4	ญี่ปุ่น	9 ธันวาคม 2002	-
5	ไทย	18 ธันวาคม 2001	-

⁵⁷ United Nations Treaty Collection, Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online] 30 April 2013 available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-b&chapter=18&lang=en

ตารางที่ 7 ตารางอธิบายการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน อุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืนโดยผิดกฎหมาย(Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime)⁵⁸

ลำดับ	ประเทศ	วันที่ลงนาม	สัตยาบัน (ratification) ภาคยานุวัติ (accession) การสืบสิทธิ (Succession)
1	สหรัฐอเมริกา	-	-
2	แคนาดา	20 มีนาคม 2002	-
3	ออสเตรเลีย	21 ธันวาคม 2001	-
4	ญี่ปุ่น	9 ธันวาคม 2002	-
5	ไทย	-	-

เป็นที่น่าสังเกตว่าสำหรับพิธีสารเพิ่มเติมฉบับนี้ มีประเทศที่เข้าร่วมลงนามเพียง 52 ประเทศเท่านั้น

อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า หากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา , ประเทศแคนาดา , ประเทศออสเตรเลีย จะให้สัตยาบันและเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา ฯ และพิธีสารทั้งสองฉบับ ในขณะที่ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ เช่น ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยจะยังไม่ได้ให้สัตยาบันในการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา ฯ และพิธีสารทั้งสามฉบับ อีกทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายค่าชดเชยให้แก่

⁵⁸ United Nations Treaty Collection, Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online] 30 April 2013 available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-c&chapter=18&lang=en

เหยื่ออาชญากรรมในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ทุกประเทศที่ได้ศึกษาในบทนี้จะมีกฎหมายที่จ่ายค่าชดเชยหรือเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมในความผิดทางอาญาเท่านั้น
2. การจ่ายเงินค่าชดเชยหรือการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมจะใช้วิธีการจ่ายผ่านโครงการที่บริหารกันภายในแต่ละเขตหรือแต่ละมลรัฐดูแลรับผิดชอบกันเองซึ่งก่อให้เกิดผลดีด้านความรวดเร็วและการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมได้อย่างเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา , ประเทศแคนาดา
3. ในบางประเทศเช่นประเทศญี่ปุ่นจะใช้ระบบคณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องการจ่ายเงินค่าชดเชยหรือวิธีการเยียวยา

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศทั้งสิ้นประเทศแล้วไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา , ประเทศแคนาดา , ประเทศออสเตรเลีย และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผู้เขียนจะขอนำเสนอเปรียบเทียบกับประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

วิเคราะห์มาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามกฎหมายไทย และความสอดคล้องกับอนุสัญญา

ในบทที่แล้วได้ศึกษามาตรการในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในกฎหมายต่างประเทศแล้ว ในบทนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงมาตรการในทศวรรษเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามกฎหมายไทยที่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ศศ. 2000 พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายไทยโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศเพื่อให้เหมาะสมกับการปรับใช้กฎหมายไทยต่อไป

5.1 มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยเป็นที่น่าสังเกตว่าจะไม่มีการบัญญัติคำนิยามของคำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” ไว้เลยในกฎหมายของประเทศไทยแต่เมื่อพิจารณาจากความหมายที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 โดยให้ความหมายของเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติไว้ว่า¹

“เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ หมายถึง ผู้ประสบผลร้ายหรือความเสียหายทั้งทางด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติไม่ว่าเหยื่ออาชญากรรมนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลและเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติจะเป็นคนในชาติรัฐนั้นเอง หรือ คนต่างชาติ(คนต่างด้าว) “

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความหมายดังกล่าวข้างต้นแล้วก็สามารถเทียบเคียงได้กับนิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ระบุไว้ว่า

ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ในมาตรา 5,6²

ในอดีตมาตรการในการเยียวยา “เหยื่ออาชญากรรม” จะแบ่งได้เป็น 2 แนวทางคือการเยียวยาความเสียหายโดยรัฐและการเยียวยาความเสียหายโดยการใช้สิทธิทางศาล นั้นโดย

¹ กล่าวอ้างไว้แล้วในหัวข้อ 2.4 ความแตกต่างของเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (4)

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างคดีเซอร์แอน ดันแคน* คดีดังทั่วประเทศ คดีนี้ เป็นสาเหตุให้มีการตื่นตัวเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยเป็นอย่างมาก หลังจากนั้นต่อมาในปีพ.ศ. 2539 สำนักงานอัยการสูงสุดได้มีการจัดเสวนาวิชาการเรื่อง'คดีเซอร์แอนกระบวนการคุ้มครองเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์' อย่างไรก็ตามผลจากการเสวนาในครั้งนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการยุติธรรมมากมาย ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการและผู้พิพากษา ในปีพ.ศ.2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง³ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นบ่อเกิดพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

ประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ ก็ได้ลงนามในอนุสัญญา ฯ แล้วเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2000 ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน⁴ เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย ในปัจจุบันการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมสามารถพิจารณาจากกฎหมายดังต่อไปนี้

5.1.1 การเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ

1) มาตรการตามรัฐธรรมนูญ

2) มาตรการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

* คดีนี้ เกิดขึ้นเหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2529 มีสามีและภรรยาคนหนึ่งได้พบศพผู้หญิงนอนเสียชีวิตอยู่ในร่องน้ำบริเวณป่าชายเลน ป่าเสมอบางลำราญ หลักกิโลเมตรที่ 42 ของถนนสุขุมวิท (สายเก่า) ตำบลบางปูใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ ศพนี้ คือ นางสาวเซอร์แอน ดันแคน นักเรียนสาวลูกครึ่งวัย 16 ปี ของโรงเรียนพระกุมารเยซูวิทยา ซอยสุขุมวิท 101 โดยถูกฆาตกรรมอย่างเลือดเย็น สภาพศพไม่พบบาดแผลใด ๆ นอกจากร่องรอยการถูกบีบคอจนเสียชีวิต คดีนี้เป็นข่าวที่สนใจของประชาชนอย่างมาก ทำให้ตำรวจต้องรีบปิดคดีนี้ อย่างรวดเร็ว และพยานที่เกี่ยวข้องในคดีนี้เป็นพยานเท็จ ทำให้ตำรวจจับแพะรับบาปได้ทั้งหมด 5 คน ส่งฟ้องศาล ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องคนเดียว คือ นายวินัย ชัยพานิช หรือ แจ็ค เจ้าของธุรกิจก่อสร้าง นอกนั้น ถูกตัดสินประหารชีวิต ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งสี่คน และพิพากษาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์แต่ต่อจากนั้นก็แล้ว "ปรากฏว่า จำเลยที่ตกเป็นแพะทั้งสี่ บางคนได้เสียชีวิต หรือ บางคนก็ต้องรักษาตัวด้วยเหตุสุขภาพ คดีนี้ ใช้เวลาทั้งสิ้น 11 ปี" ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ <http://board.postjung.com/504589.html> [20 กรกฎาคม 2555]

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 245 บัญญัติว่า "บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติบุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือแก่ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลอื่นหรือทายาทของมิได้รับความสะดวกเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

⁴ United Nations Treaty Collection, United Nations Convention against Transnational Organized Crime [online], 23 Feb 2013, Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en

- 3) มาตรการพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- 4) มาตรการพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- 5) ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.

6) มาตรการพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ซึ่งผู้เขียนขออธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1.1 มาตรการตามรัฐธรรมนูญ

เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้แล้ว และได้ถูกยกเลิกไปต่อมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในส่วนที่ 4 ว่าด้วยสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐของผู้เสียหาย ซึ่งค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นนั้น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 40 (5)

บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยและพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ

ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

5.1.1.2 มาตรการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติมาตรา 245⁵ และมาตรา 246⁶ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น รวมทั้งการรับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้น ว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ดังนั้น เพื่อให้การรับรองสิทธิดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 13 พฤศจิกายน 2544 เป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้กับผู้เสียหายในคดีอาญาหรือจำเลยในคดีอาญาที่ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีและต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าทดแทนจากรัฐโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เหตุที่ได้มีการบัญญัติขึ้นเนื่องจากการเกิดคดีฆาตกรรมนางสาวเชอริ แอนและในคดีนี้มีการลงโทษจำเลยผิดตัวหรือมีผู้เป็นแพะรับบาปหลายคน ดังนั้นรัฐจึงได้เล็งเห็นความสำคัญต่อการทดแทนและชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากคดีดังกล่าวนี้ เป็นที่มาที่ก่อให้เกิดการบัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 245 บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้น หรือทายาทคนมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 246 บัญญัติว่า บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้น ว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้น ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะการนั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ก. ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้เสียหายที่จะสามารถขอรับค่าตอบแทนได้จะต้องเป็นผู้เสียหายที่ถูกกระทำความผิดตามรายการที่ระบุไว้ในท้ายพระราชบัญญัติซึ่งได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ถึง มาตรา 308

ข. ประเภทคดีที่ได้รับความคุ้มครอง

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอันได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้

- ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276 ถึง มาตรา 287
- ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามมาตรา 288 ถึง มาตรา 308 กล่าวคือ

หมวด 1 ความผิดต่อชีวิตตามมาตรา 288 ถึงมาตรา 294

หมวด 2 ความผิดต่อร่างกายตามมาตรา 295 ถึงมาตรา 300

หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามมาตรา 301 ถึงมาตรา 305

หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชราตามมาตรา 306 ถึงมาตรา 308

แต่หากเป็นผู้เสียหายในความผิดอย่างอื่นจะไม่สามารถขอรับค่าตอบแทนได้ตามกฎหมายฉบับนี้

ค. ประเภทของค่าสินไหมทดแทน

1. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลรวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
2. ค่าตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายจำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง
3. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ

4. ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ทั้งนี้ ในการพิจารณาค่าตอบแทนจะมีคณะกรรมการพิจารณากำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนที่สมควรได้รับโดยจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับรวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

ข้อพิจารณาที่ต้องคำนึงคือพระราชบัญญัตินี้ไม่คุ้มครองความผิดที่กระทำในลักษณะองค์กรข้ามชาติเพราะไม่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ

ง. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กฎหมายกำหนดให้การพิจารณาค่าขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นดุลพินิจของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาว่าจะให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ จะคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งในการที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาเสียหายโดยทางอื่นด้วย

คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญานั้นจะประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมศุประพฤติ ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ ผู้แทนกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้แทนสภาพนายความ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีอีกห้าคน เป็นกรรมการ ในจำนวนนี้ ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์ ด้านสังคมสงเคราะห์ และด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน⁷

และได้มีการจัดตั้งสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาขึ้นในกระทรวงยุติธรรมและให้มีอำนาจหน้าที่ในการรับคำขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ⁹

⁷ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 18 วรรคท้าย

⁸ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 7

⁹ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 15(2)

จ. วิธีการเยียวยา

การให้เป็นเงินค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งจากที่ผู้เขียนได้กล่าวอธิบายไว้แล้วในบทที่ 2 ว่าการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายเป็นสิ่งที่รัฐเป็นผู้จ่ายเพื่อบรรเทาความเสียหายอันเป็นผลจากอาชญากรรมไม่ต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดจะถูกจับกุมหรือไม่

ผู้เขียนขอวิเคราะห์พระราชบัญญัติฉบับนี้ เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ประเด็นเรื่องค่านิยมของผู้เสียหาย¹⁰

หากเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดค่านิยมของบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้เสียหายว่าได้แก่ เสียต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือเป็นผู้ไร้ความสามารถ ผู้ถูกทำให้อายุพิการหรือเสียหายแก่ชีวิต บุคคลโดยบุคคลหนึ่งดังต่อไปนี้ ก็ให้ถือเป็นผู้เสียหายด้วยคือ คู่สมรส ผู้พิทักษ์ ผู้ปกครอง บุตร บุคคลสายเลือดเดียวกัน สมาชิกในครอบครัว บุคคลอื่นที่กำหนดโดยศาล

ส่วนประเทศออสเตรเลียได้กำหนดขอบเขตของผู้ที่สามารถเรียกร้องค่าตอบแทน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ เสียแห่งอาชญากรรม และ ผู้ซึ่งต้องฟังผู้ตายหรือญาติสนิทของเสียอาชญากรรม ฯลฯ

ประเทศญี่ปุ่น ก็ได้กำหนดความหมายของผู้เสียหายจากกระทำความผิดทางอาญา ได้แก่ ครอบครัวของผู้ซึ่งถูกฆ่าตายโดยผู้กระทำความผิดทางอาญา และ ตัวของผู้เสียหายเองซึ่งถูกประทุษร้ายจนทำให้ทุพพลภาพอย่างร้ายแรง รวมถึงคู่สมรสของผู้เสียหาย บุตร บิดามารดา หลาน ปู่ ย่าตายาย พี่น้องร่วมสายโลหิต โดยที่ต้องเป็นบุคคลที่อ้างสิทธิ์ได้โดยอาศัยรายได้ของผู้เสียหายจึงจะได้รับการพิจารณาก่อนตามลำดับ

ในขณะที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ของประเทศไทยได้ให้ค่านิยมของผู้เสียหายดังนี้

¹⁰ วันชัย รุจนวงศ์และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548), หน้า 166

ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น¹¹

หากพิจารณากฎหมายของต่างประเทศดังกล่าวแล้วคำนิยามของกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาที่ค่อนข้างครอบคลุมและชัดเจน ผู้เขียนมีแนวคิดเห็นว่าควรมีการแก้ไขคำนิยามของผู้เสียหายของพระราชบัญญัตินี้ ให้ครอบคลุมและชัดเจนดังนี้

“ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ไม่ว่าจะเป็น คู่สมรส ผู้พิทักษ์ ผู้ปกครอง บุตร บุคคลสายเลือดเดียวกัน สมาชิกในครอบครัว บุคคลอื่นที่กำหนดโดยศาล“

ด้วยเหตุผลประการแรก พระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 นั้นเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเฉพาะเรื่อง จึงควรระบุคำนิยามให้ครอบคลุมและชัดเจนเพื่อป้องกันปัญหาในการโต้แย้งหรือตีความ

และเหตุผลประการที่สองการระบุเพิ่มเติมความหมายของผู้เสียหายดังกล่าวก็จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับความหมายของผู้เสียหายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ด้วยเช่นกัน¹²

(2) ประเด็นเรื่องผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย ได้แก่ เหยื่ออาชญากรรม ทายาทของเหยื่ออาชญากรรม ผู้ถูกฆาตกรรม ญาติของเหยื่ออาชญากรรม

สำหรับประเทศออสเตรเลียได้กำหนดขอบเขตของผู้ที่สามารถเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย ซึ่งได้แก่ เหยื่ออาชญากรรม ผู้ซึ่งต้องฟังผู้ตาย ญาติสนิทของ

¹¹ มาตรา 3 ของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2

(4) “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตั้งบัญญัติไว้ ณ มาตรา 4 มาตรา 5 และ มาตรา 6

ผู้เสียหาย คู่สมรสที่ไม่เป็นทางการแต่เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป บิดามารดาของบุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปีมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายและค่าทำขวัญได้

ส่วนประเทศญี่ปุ่น¹³ ได้กำหนดไว้แต่เพียง ผู้ต้องหา จำเลย และเหยื่ออาชญากรรม เท่านั้นและไม่สามารถโอนให้กันได้ ยกเว้นแต่การตกทอดทางมรดก

ในขณะที่ประเทศไทยได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาไว้ในมาตรา 22 และมาตรา 23 สรุปได้ว่าผู้มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ผู้เสียหาย จำเลย ทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย แต่ในกรณีที่ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือ ผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย จำเลย หรือ ทายาท ก็อาจยื่นคำขอรับค่าตอบแทนได้¹³

ผู้เขียนมีแนวคิดเห็นว่าประเทศไทยได้กำหนดผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหายใกล้เคียงกับประเทศออสเตรเลีย กล่าวคือ ผู้ซึ่งต้องฟังผู้ตาย ญาติสนิทของผู้เสียหาย คู่สมรสที่ไม่เป็นทางการแต่เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป ของประเทศออสเตรเลียนี้ มีความหมายใกล้เคียงกันกับ ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย จำเลย หรือ ทายาท ก็อาจยื่นคำขอรับค่าตอบแทนได้ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ของประเทศไทย

และผู้เขียนก็มีแนวคิดเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในเรื่องการกำหนดผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหายโดยให้รวมถึงผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหายนั้น เพราะจะช่วยให้ไม่เป็นภาระแก่ผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในการขอรับค่าตอบแทนความ

¹³ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

มาตรา 22 ให้ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ ณ สำนักงาน ตามแบบที่สำนักงานกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด หรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องเพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้น ว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด แล้วแต่กรณี

มาตรา 23 ในกรณีที่ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือบุคคลหนึ่งบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย แล้วแต่กรณี อาจยื่นคำขอรับค่าตอบแทนค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายแทนได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เสียหายได้ อีกทั้งยังเป็นผลดีกับผู้เสียหายในการให้ทางเลือกกับผู้เสียหายที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในครอบครัวหรือสายเลือดเดียวกันด้วย แต่สิ่งที่ต้องพึงระวังคือ การบังคับหรือข่มขู่ให้ดำเนินการแต่งตั้งเป็นหนังสือโดยผู้เสียหายอยู่ในภาวะจำยอมหรือตกอยู่ในความหวาดกลัวเป็นต้น

(3) ประเด็นเรื่องฐานความผิดในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดฐานความผิดที่ให้สิทธิที่จะได้รับชดเชยในฐานความผิดอาชญากรรมร้ายแรง¹⁴, การกระทำความผิดต่อทรัพย์สินและการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการให้สินบนเกี่ยวกับผลผลิตของผู้บริโภค

ประเทศแคนาดากฎหมายอาญาจะกำหนดเฉพาะในความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่รุนแรงเท่านั้น

ประเทศออสเตรเลียจะเน้นที่ความผิดตามกฎหมายอาญา ความผิดทางเพศ ความผิดที่กระทำต่อสตรีและเด็ก

ในประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้สิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายในฐานความผิดทางอาญาที่กระทำต่อชีวิตและร่างกายได้ ความเสียหายจากอาชญากรรม (Criminal damages) อันได้แก่ความตาย หรือการได้รับบาดเจ็บจนถึงขั้นทุพพลภาพ (serious incapacity)

เนื่องจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ผู้เสียหายที่จะสามารถขอรับค่าตอบแทนได้จะต้องเป็นผู้เสียหายที่ถูกกระทำความผิดตามรายการที่ระบุไว้ในท้ายพระราชบัญญัติซึ่งได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ถึง มาตรา 308 เท่านั้น ซึ่งไม่ปรากฏฐานความผิดที่เกิดจากการกระทำโดยองค์การอาชญากรรมข้ามชาติแต่อย่างใด และแม้ประเทศไทยจะมีร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ..... แล้ว แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็เป็นไปเพื่อป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติเท่านั้น

ผู้เขียนมีแนวคิดเห็นว่าประเทศไทยควรเพิ่มเติมฐานความผิดตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร ค.ศ. 2000 ยกตัวอย่างเช่น ความผิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร

¹⁴ 18 U.S.C. §16

ความผิดที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดที่เกี่ยวกับการซื้ออาวุธปืนบังหลวง ความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ไว้ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ด้วยเพื่อจะได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการรับค่าตอบแทนในความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ

(4) ประเด็นเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานที่เข้ามาดูแลเยียวยาเหยื่อ

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในทุก ๆ มลรัฐก็ได้มีกฎหมายว่าด้วยสิทธิของเหยื่อ (Victims' Bill of Rights) จำนวนถึง 50 มลรัฐด้วยกัน จัดได้ว่ามีหน่วยงานบริการและโครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในทุกมลรัฐ ส่วนในระดับชาตินี้ ก็มีรัฐบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองและสิทธิของเหยื่อ (Victim's Rights and Protection Act, 1990)

ประเทศแคนาดาจะให้แต่ละเมืองบริหารเกี่ยวกับโครงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อเป็นเอกเทศจากกันเป็นไปในรูปแบบให้สถานีตำรวจดูแลโครงการซึ่งตำรวจก็ได้ใช้วิธีการรับอาสาสมัครเข้ามาช่วยปฏิบัติหน้าที่ด้วย ทั้งนี้ จะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลกลาง

ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียก็มีหน่วยงานที่ให้บริการเหยื่ออาชญากรรมในรูปแบบ (Victims of Crime Service) หรือ V.O.C.S. ที่เป็นไปลักษณะอาสาสมัครที่ช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่อทุกรูปแบบ รวมถึงยังมีหน่วยงานฉุกเฉิน (Crisis Care Unit) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงครอบครัวและสวัสดิภาพสังคม

สำหรับประเทศญี่ปุ่น ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ (The National Public Safety Commission) ซึ่งเป็นหน่วยงานตามกฎหมายตำรวจในการจ่ายเงินช่วยเหลือสำหรับเหยื่ออาชญากรรม โดยให้คณะกรรมการระดับพื้นที่ (The Prefectural Public Safety Commission) เป็นผู้ปฏิบัติการพิจารณาเกี่ยวกับคำร้องขอรับเงินค่าช่วยเหลือของเหยื่ออาชญากรรม

สำหรับประเทศไทยแล้ว พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 7 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาไว้แล้ว แต่คณะกรรมการดังกล่าว ๆ เป็นข้าราชการระดับสูงและมีภาระหน้าที่ตำแหน่งที่มีจำนวนมากในแต่ละวันอยู่แล้ว ประเทศไทยจึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลียมาใช้ คือ ใช้อาสาสมัครมาดำเนินการเพราะนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของ

ข้าราชการระดับสูงแล้ว อาสาสมัครจะสามารถเข้าใจความรู้สึกและความเจ็บปวดทางด้านจิตใจของผู้เสียหายได้และมีความเห็นอกเห็นใจผู้เสียหายหรือเหยื่ออย่างยิ่ง ซึ่งหากกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาค่าตอบแทนได้อย่างชัดเจน ก็สามารถพิจารณาได้รวดเร็วขึ้นและไม่จำเป็นต้องใช้ข้าราชการระดับสูงเป็นผู้พิจารณาเพียงแต่เป็นผู้ควบคุมการจ่ายค่าตอบแทนเท่านั้น ทำให้เกิดความรวดเร็วและมีความคล่องตัวขึ้น นอกจากนี้ แล้วอาสาสมัครดังกล่าวจะเป็นผลดีทางจิตใจแก่เหยื่ออาชญากรรมอย่างยิ่งหากเป็นคนชาติเดียวกันหรือพูดภาษาเดียวกัน

(5) ประเด็นเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิด

ประเทศสหรัฐอเมริกาให้อำนาจศาลในการออกคำสั่งอย่างกว้างขวางครอบคลุมการชดใช้ค่านิ่งถึงความเสียหายเป็นฐานโดยมีกระบวนการออกคำสั่งชดใช้ค่าประกันความเสียหายและกำหนดบทบังคับให้คำสั่งชดใช้ความเสียหายภายหลัง มีการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายทุกราย

ในขณะที่กฎหมายอาญาของประเทศแคนาดามาตรา 725 บัญญัติให้ศาลซึ่งลงโทษหรือปล่อยตัวจำเลยโดยคำขอของอัยการสูงสุดหรือโดยเห็นเองสั่งให้จำเลยชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายภายใต้เงื่อนไขที่ศาลกำหนด โดยจะคำนึงถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของสถานการณ์

ส่วนประเทศออสเตรเลียพระราชบัญญัติเหยื่ออาชญากรรม (Victims of Crime Act)¹⁵ ให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะมีคำขอในนามของผู้เสียหายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่จะเรียกร้องค่าชดใช้ความเสียหายหรือค่าตอบแทนความเสียหายโดยควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวแก่ผู้เสียหายและนำเสนอข้อมูลของผู้เสียหายที่เกี่ยวกับคำร้องขอดังกล่าวต่อศาล¹⁶

ประเทศญี่ปุ่น การยื่นคำร้องขอรับเงินค่าชดเชยความเสียหายจะยื่นต่อสำนักงานใหญ่ของตำรวจหรือสถานีตำรวจซึ่งเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่¹⁷

แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ในคดีที่พนักงานอัยการเป้นโจทก์ถามผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะ

¹⁵ Act No. 58 of 2001

¹⁶ Article 12

¹⁷ The Criminal Compensation Law (Law No. 1 of 1950 , as amended to 1988)

เหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายจิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกายชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหาย จะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้งับจำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

ซึ่งคำว่าค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ได้ระบุไว้ว่า ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย

กล่าวคือพนักงานอัยการสามารถเรียกค่าชดเชยความเสียหายแทนผู้เสียหายได้ เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลียแต่ความเสียหายจะเรียกคืนได้เพียงใดนั้น ขึ้นกับการพิจารณาพิพากษาของศาลด้วย

และควรเพิ่มเติมเรื่องการชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ของประเทศไทย เพราะไม่ปรากฏเรื่องการชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแต่อย่างใด เพราะพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวมุ่งแต่การปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเท่านั้น

และเพื่อให้สามารถปราบปรามผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติต้องการที่จะกลับภูมิลำเนาของตนเองโดยเร็ว จึงไม่ยากดำเนินคดีทางอาญากับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และเลือกที่จะไม่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมากกว่า จึงควรมีการสืบพยานไว้ล่วงหน้า หรือสามารถใช้วิธีการบันทึกไว้ก็ได้

(6) ประเด็นเรื่องกองทุนในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งเงินทุนสำหรับเหยื่ออาชญากรรมของสหรัฐอเมริกาใน The Victims of Crime Act โดยเงินที่ได้มาเป็นกองทุนจะได้แก่ค่าปรับในคดีอาญา จากคำพิพากษาในคดีอาญา การปรับนายประกันที่ไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรืออันเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา

ส่วนประเทศแคนาดาจะมาจากเงินสนับสนุนของรัฐบาลกลางซึ่งมีที่มาส่วนหนึ่งมาจากจำเลยที่ต้องคำพิพากษาให้จ่ายค่าปรับ เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น โดยมาจากเงินงบประมาณประจำปีและเมื่อผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือสำหรับเหยื่ออาชญากรรมแล้วรัฐก็จะเรียกชดเชยค่าเสียหายจากบุคคลผู้กระทำความผิดอาญาในจำนวนที่ได้จ่ายไป ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียจะมีการจัดตั้งกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Fund) โดยเงินที่ได้จะมาจากค่าปรับและดอกผลจากทรัพย์สินที่ริบหรือได้มาจากผลกระทำความผิดอาญา

สำหรับประเทศไทยมาจากรายจ่ายตามงบประมาณ ในส่วนงบดำเนินการของสำนักงานงบประมาณ เช่นกัน

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนมีแนวคิดเห็นว่าประเทศไทยควรจะใช้วิธีการเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียในเรื่องนี้ คือนำเงินที่ได้มาจากค่าปรับและดอกผลจากทรัพย์สินที่ริบหรือได้มาจากผลกระทำความผิดอาญาและควรนำทรัพย์สินที่ยึดได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มารวมกับกองทุนดังกล่าวด้วยเพราะฐานความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ก็เป็นความผิดอาญาด้วยเช่นกัน

(7) ประเด็นเรื่องการรายงานความคืบหน้าของคดีให้ผู้เสียหายรับทราบ

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนมีแนวคิดเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและไม่สามารถขาดได้เพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับทราบและเตรียมความพร้อมในเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การถูกข่มขู่ การแก้แค้น การถูกคุกคามในเสรีภาพความเป็นส่วนตัว

ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลงโทษ การตัดสินคดี การไม่จำคุกและการปลดปล่อยผู้กระทำความผิด

ประเทศแคนาดาก็มีการจัดทำหลักเกณฑ์แนวทางในการแจ้งความคืบหน้าของคดีความเป็นระยะ ๆ ด้วยเช่นกัน

ประเทศออสเตรเลียได้มีการให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมที่จะได้รับการอธิบายถึงผลการให้ประกันตัวผู้กระทำความผิด รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับแจ้งถึงเงื่อนไขของการให้ประกันตัวซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมจากการประทุษร้ายของผู้กระทำความผิดในภายหลัง รวมถึงการรับทราบคำพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษา รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการบอก

กล่าวก่อนที่ผู้กระทำผิดจะถูกปล่อยตัวจากการควบคุม แต่จะเป็นสิทธิที่เป็นไปในทางปฏิบัติมากกว่าเพราะสามารถปรับใช้ได้ง่ายกว่ากฎหมาย

สำหรับเรื่องนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้มีการโฆษณาเผยแพร่เนื้อหาโดยย่อของการพิพากษาหรือการวินิจฉัยดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบ

ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้เขียนมีแนวคิดเห็นว่า ประเทศไทยจะมีลักษณะค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประเทศญี่ปุ่น คือจะมีการเผยแพร่เนื้อหาทางคดีในรูปแบบคำพิพากษาศาลฎีกา แต่จำกัดเฉพาะคดีที่ชั้นสูงสุดถึงศาลฎีกาเท่านั้น และการประกาศทางหนังสือพิมพ์ก็จะลงโฆษณาเฉพาะคดีความผิดที่ประชาชนมุ่งให้ความสนใจเป็นหลักเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามผู้เสียหายก็สามารถสอบถามความคืบหน้าคดีได้ด้วยการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ศาลที่รับผิดชอบคดีในศาลนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะสร้างภาระให้แก่ผู้เสียหายในเรื่องนี้ไม่น้อย และจะเป็นผลที่ไม่น้อยหากว่าจะมีการแจ้งให้ผู้เสียหายรับทราบดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศออสเตรเลีย

5.1.1.3 มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

โดยที่พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังมีได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้าบริการอาณานิคม บังคับใช้แรงงานบริการหรือขูดรีด บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าวเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย จึงได้มีการตราพระราชบัญญัตินี้ ขึ้น

ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสารเพื่อป้องกัน
ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ คุ่มครองบุคคลทุกคนโดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

ก. ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัตินี้ ไม่ได้ระบุคำนิยามของผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง
โดยตรงบุคคล แต่เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำว่าเหยื่อหรือผู้เสียหายในบทก่อน ๆ แล้วจึง
สามารถกล่าวได้บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองคือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้า
มนุษย์ตามมาตรา 6

ข. ประเภทคดีที่ได้รับความคุ้มครอง

ได้แก่ความผิดที่ได้ระบุไว้ใน มาตรา 6

ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ซื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว
กักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฆังฉล หลอกกลวง ใช้
อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้
ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตน
ดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ซื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว
กักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ผู้นี้ กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

ค. หน่วยงานที่รับผิดชอบในคดีค้ามนุษย์¹⁹

หน่วยงานที่รับผิดชอบคือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้
จัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ามนุษย์ ระดับชาติ และระดับจังหวัด ต่อมาในภายหลังได้

¹⁸ ธีชแพท, พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 [ออนไลน์] 16 เมษายน 2556 แหล่งที่มา:
http://www.ecpat-thailand.org/th/1_2.pdf

¹⁹ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์, การให้ความช่วยเหลือและคุ้มครอง,
[ออนไลน์] 16 เมษายน 2556 แหล่งที่มา: <http://www.nocht.m-society.go.th/human-traffic/assistance/>

ปรับเปลี่ยนชื่อเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

1. ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ (ศปคม.แห่งชาติ) : National Operation Center on Prevention and Suppression of Human Trafficking (NOCHT)

2. ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด(ศปคม.จังหวัด) : Provincial Operation Center on Prevention and Suppression of Human Trafficking (POCHT)

ทางด้านบุคลากร

(1.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์²⁰

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรียกชื่อโดยย่อว่า คณะกรรมการ ปคม. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการ ปกค. เป็นรองประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสี่คน ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดฟื้นฟู และการประสานงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ไม่น้อยกว่าเจ็ดปีด้านละหนึ่งคน โดยต้องเป็นภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ และมีปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเลขาธิการ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ เป็นผู้ช่วยเลขาธิการ

(2.) คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

²⁰ มาตรา 15 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

(3.) คณะอนุกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างเช่น คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ , คณะอนุกรรมการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามข้อเสนอแนวทางมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงานประมง , คณะอนุกรรมการศึกษาและจัดทำระบบฐานข้อมูลในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

ทางด้านนโยบาย

นายกรัฐมนตรีได้ประกาศนโยบายเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทยดังนี้²¹

1. การเสริมสร้างศักยภาพ (Capacity Building) อย่างจริงจังแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจธรรมชาติปัญหาของผู้ถูกกระทำและอาชญากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ได้รับการพัฒนาและมีความเข้าใจ และปฏิบัติอย่างถูกวิธี

2. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Intelligence Exchange) ของประเทศต้นทาง ปลายทางและปลายทาง โดยมีการสร้างเครือข่ายและทิศทางความร่วมมือให้เกิดขึ้นเพื่อความรวดเร็ว ในการแก้ไขปัญหา

3. การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เพื่อให้กฎหมายมีความเป็นปัจจุบัน และสามารถแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างตรงประเด็น โดยจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอและจริงจัง ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และ ทำงานอย่างสุจริต โดยเฉพาะตำรวจจะต้องมีการอบรมอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

4. การรณรงค์ (Campaign) ให้เห็นสภาพปัญหาอย่างแท้จริง และช่วยเหลือให้ผู้ที่กำลังจะเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์มีโอกาสและทางเลือกให้หลุดพ้นจากกระบวนการค้ามนุษย์

5. การฟื้นฟูและเยียวยาแก่ผู้ถูกกระทำ (Remedy and Rehabilitation) โดยมีเงินทุนประเดิม 100 ล้านบาท เพื่อดูแลผู้ถูกกระทำจากกระบวนการค้ามนุษย์ และปัญหาสังคมอื่น

²¹ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์, วาระแห่งชาติ เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์, [ออนไลน์] 16 เมษายน 2556 แหล่งที่มา: <http://www.nocht.m-society.go.th/human-traffic/mechanisms/agenda.php>

ๆ โดยมีการ จัดตั้ง คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชน โดยเงินทูลดังกล่าวจะนำไปใช้ดำเนินการวิวัฒน์พลเมือง

6. มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมต่อผู้ถูกกระทำ (Stigma) เพื่อให้ผู้ถูกกระทำสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติ

ง.วิธีการเยียวยา²²

(1) ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาลการบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจการให้การศึกษาศึกษาการฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้เสียหาย การดำเนินคดีเพื่อเรียกชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติเชื้อชาติประเพณีวัฒนธรรมของผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนที่ อัน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนขอพบขอพบระยะเวลาในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอน และต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย²³

การให้ความช่วยเหลือตามวรรคหนึ่ง อาจจัดให้บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับการดูแลในสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชนก็ได้

(2) ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย²⁴

(3) ให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายตามที่ได้รับแจ้งจากปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย²⁵

²² อีซแพท, พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 [ออนไลน์] 16 เมษายน 2556 แหล่งที่มา: http://www.ecpat-thailand.org/th/1_2.pdf

²³ มาตรา 33 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

²⁴ มาตรา 34 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

²⁵ มาตรา 35 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

(4) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหายระหว่างที่อยู่ในความดูแลไม่ว่าบุคคลนั้นจะพำนักอยู่ ณ ที่ใด ใดมาก่อน ขณะ หรือหลังการดำเนินคดี ทั้งนี้ ใ้คำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย

ในกรณีที่ผู้เสียหายจะให้การหรือเบิกความเป็นพยานในความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

ถ้าผู้เสียหายต้องเดินทางกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา หรือถ้าบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายอาศัยอยู่ในประเทศอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานในประเทศนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน และไม่ว่าจะกระทำผ่านสถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้น ๆ หรือไมก็ตาม เพื่อให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหายและบุคคลในครอบครัวอย่างต่อเนื่องในประเทศนี้²⁶

(5) เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูการเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้น นออยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้²⁷ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก²⁷

(6) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นคนต่างด้าวกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาโดยไมชักช้า เว้นแต่บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มิถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเขาเมือง หรือเป็นผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเปนกรณีพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยมีหลักฐานเอกสารตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว ในการดำเนินการดังกล่าวให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของบุคคลนั้น²⁸

(7) ในกรณีที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในต่างประเทศ หากผู้นั้นประสงค์จะกลับเข้ามาในราชอาณาจักรหรือถิ่นที่อยู่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบว่าบุคคลนั้นเป็นผู้นับถือสัญชาติไทยจริงหรือไม่ หากบุคคลนั้น

²⁶ มาตรา 36 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

²⁷ มาตรา 37 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

²⁸ มาตรา 38 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

เป็นผู้มีสัญชาติไทยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้บุคคลนั้นเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรหรือถิ่นที่อยู่โดยไม่ชักช้า และให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น

ในกรณีที่ผู้เสียหายในต่างประเทศเป็นคนต่างดาวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเขาเมือง หรือเป็นผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักร เป็นกรณีพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและกอนออกนอกราชอาณาจักร สถานะของการได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่เป็นการชั่วคราวยังไม่สิ้นสุด เมื่อได้ตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของผู้เสียหายที่ถือเอกสารแล้ว หากผู้นั้นประสงค์จะกลับเข้ามาในราชอาณาจักร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เสียหายนั้นเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ให้นับถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น และให้ได้รับการพิจารณาให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้ตามสถานะและระยะเวลาที่เป็นอยู่เดิม กอนออกไปนอกราชอาณาจักร

ในกรณีที่ผู้เสียหายในต่างประเทศเป็นคนต่างดาวและไม่มีเอกสารประจำตัว แต่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้ที่มีหรือเคยมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามกฎหมายเมื่อได้ตรวจพิสูจน์สถานะของการมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของผู้นั้นแล้ว หากผู้นั้นประสงค์จะกลับเข้ามาในราชอาณาจักร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เสียหายนั้นเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ให้นับถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น และให้ได้รับการพิจารณาให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้ตามสถานะและระยะเวลาที่เป็นอยู่เดิม กอนออกไปนอกราชอาณาจักร²⁹

5.1.1.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดนั้นมากกระทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงินเพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีกทำให้ยากแก่การปราบปรามการฟอกเงินหรือการดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบ

²⁹ มาตรา 39 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551

อาชญากรรมดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ³⁰

ด้วยเหตุที่มาตราการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ริบทรัพย์สินซึ่งเป็นที่ยุติกันในส่วนหนึ่งของโทษอาญาสถานหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 8 แต่ด้วยพัฒนาการของการกระทำความผิดทางอาญากรรมดำเนินไปสู่การกระทำความผิดอาญาทางเศรษฐกิจซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น พิสูจน์ความผิดได้ยากขึ้นและนำไปสู่ข้อจำกัดในการใช้โทษริบทรัพย์สินทางอาญา 2 ประการด้วยกันกล่าวคือ³¹

(1.) เนื่องจากลักษณะสำคัญของความผิดทางเศรษฐกิจคือมุ่งประสงค์ต่อผลตอบแทนเป็นเงินได้มหาศาล เงินเหล่านี้ นำไปสู่การสร้างอิทธิพลทั้งในวงราชการและวงการเมือง ทำให้การพิสูจน์ความผิดซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการบังคับโทษทางอาญาแทบจะเป็นไปไม่ได้และเมื่อการพิสูจน์ความผิดของบุคคลไม่ได้ การดำเนินการริบทรัพย์สินทางอาญาจึงดำเนินไปไม่ได้ด้วยเช่นกัน

(2.) ตามแนวปฏิบัติจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกริบก็คือ ถ้าทรัพย์สินนั้นได้มีการแปรสภาพไปแล้ว ศาลจะไม่พิพากษาริบ ดังนั้นจึงมีการนำเอาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปแปรสภาพในตลาดหลักทรัพย์ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจที่มีเงินสดหมุนเวียนจำนวนมากเช่น โรงแรม หรือภัตตาคาร ธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตรา ทำให้ทรัพย์สินที่มีการแปรสภาพนั้นไม่สามารถถูกริบได้

ซึ่งจากข้อจำกัดของการริบทรัพย์สินทางอาญาดังกล่าวข้างต้นทำให้มีการนำเอาหลักเกณฑ์การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) มาใช้บังคับในบางลักษณะความผิด ซึ่งยากจะพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำเช่น ความผิดทางเศรษฐกิจ หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การฟอกเงิน อาชญากรรมทางการเงินและขบวนการอาชญากรรม เป็นต้น

การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) เป็นกระบวนการพิจารณา ริบทรัพย์สินตามหลัก deodand เป็นการพิจารณาต่อทรัพย์สิน (In Rem) In Rem หมายถึงความถึงกระบวนการพิจารณาคดีที่ดำเนินการโดยตรงต่อทรัพย์สินซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาล³² ใน

³⁰ เอ็กแปท, หมายเหตุแนบท้ายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 [ออนไลน์] 3 ม.ค 2555 , แหล่งที่มา : http://www.ecpat-thailand.org/th/1_7.pdf

³¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2552), หน้า 507 – 508

³² Henry Campell Black, Black's Law Dictionary (London: Butter Worths, 1977), p.793

กระบวนการนี้ เป็นการพิจารณาคดีต่อทรัพย์สินโดยไม่มี การพิจารณาถึงความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน³³ การริบทรัพย์สินในกรณีนี้ จึงไม่เกี่ยวข้องกับ การพิจารณาความผิดทางอาญาของเจ้าของทรัพย์สิน คำพิพากษาในกระบวนการนี้ มีผลต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเท่านั้น ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ใดได้และคำพิพากษามีผลผูกพันบุคคลภายนอก รวมทั้งผู้อ้างว่ามีสิทธิในทรัพย์สิน แม้จะไม่ทราบว่าทรัพย์สินของตนถูกฟ้องเพื่อริบด้วยและศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี คือศาลซึ่งทรัพย์สินนั้น อยู่ในเขตอำนาจศาลเป็นเรื่องเขตอำนาจศาลเหนือทรัพย์สินไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การมีอำนาจเหนือบุคคล

ก. ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

อาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัตินี้ จัดตั้งขึ้นเพื่อจะระงับความเคลื่อนไหวทางการเงินของผู้ประกอบอาชญากรรมจากความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น จึงไม่มีผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ แต่อย่างใด

ข. ประเภทคดีความผิด

กรณีหากความผิดตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะ เป็น

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็กเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้น กระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

³³ John Brew, " State and Federal Forfeiture of property involved in drug transaction," *Dickinson Law Review*

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือซื้อโงงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำ โดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่ง กระทำ โดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง ในการ ดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

หากได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือเงินตรามาแล้วรวมถึงดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่ เกิดจากการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่ายโอนหรือเปลี่ยนสภาพไป ก็ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด จะได้อินไปเป็นของบุคคลใดหรือปรากฏ หลักฐานว่าเป็นของบุคคลใด ก็ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิดตามมาตรา 3³⁴ ทั้งสิ้น และคณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวตามมาตรา 48³⁵ และเมื่อเลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สิน นั้น ตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็วต่อไปและเมื่อศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ

³⁴ มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วย มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหาล่องไป หรือพาไปเพื่อการ อนาคตหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการ ในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่องไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็น เจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณีหรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้า ประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการซื้อโงงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่ เป็นการซื้อโงงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือซื้อโงงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำ โดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการ ธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วย หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำ โดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง ในการ ดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

³⁵ มาตรา 48 ของพระราชบัญญัติ

ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัด ทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

การกระทำความผิดและคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินไม่มี เหตุผลที่สามารถจะรับฟังได้ ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51³⁶

ผู้เขียนมีแนวคิดเห็นว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ จะมีส่วนช่วยในการจัดตั้งกองทุน เพื่อเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติได้ เพราะแม้ทรัพย์สินจะมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้วก็ สามารถริบมาเป็นของแผ่นดินได้ และทรัพย์สินที่ตกเป็นของแผ่นดินนั้น สามารถจัดสรรนำมา ตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมได้

5.1.1.5 ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมใน องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.

เหตุผลและความจำเป็นเนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการ ประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์การอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบ เรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก แต่ปรากฏว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ สามารถใช้บังคับเพื่อดำเนินคดีกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้าม ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อ ต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ ครอบคลุมการกระทำความผิดดังกล่าวรวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าว นั้นด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัตินี้ ไม่มีการระบุเรื่องการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายไว้แต่ประการ ใดอย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ความหมายเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมและ องค์การอาชญากรรมข้ามชาติไว้อย่างชัดเจนดังนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้³⁷

“องค์การอาชญากรรม” หมายความว่า กลุ่มบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัว กันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและ เพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

³⁶ มาตรา 51 เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำ ร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่งฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

³⁷ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
- (2) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง
- (3) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ
- (4) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

แม้จะไม่มีภาระบุเรื่องการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายในแต่อย่างใด แต่จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการนำความหมายตามอนุสัญญา ฯ มาบัญญัติในร่างพระราชบัญญัตินี้ ด้วย ทั้งนี้ ได้บัญญัติหมวด บททั่วไป , หมวด 2 การสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ , หมวด 3 ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี และ หมวด 4 บทกำหนดโทษ รวม 34 ข้อ แต่ก็ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติแต่อย่างใด

5.1.1.6 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

หากพิจารณาพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศแล้ว กฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่และสอดคล้องกับพิธีสารดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ผู้เขียนจะแยกพิจารณาดังนี้

ก. ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัตินี้ จะไม่มีการลงโทษคนต่างด้าวที่ถูกนำเข้ามาในราชอาณาจักร แต่จะลงโทษแต่ผู้ที่นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักร³⁸

³⁸ มาตรา 63 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

ข. ประเภทคดีความผิด

คนต่างด้าวจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ภายในจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศและได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่แล้ว³⁹

ค. หน่วยงานที่รับผิดชอบในคดีลักลอบเข้าเมือง

กระทรวงมหาดไทย สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการป้องกันกีดกันการสกัดกั้นไม่ให้มีผู้หลบหนีเข้าเมืองลักลอบเข้ามาทำงานในราชอาณาจักร ด้วยการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงเกี่ยวกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ(พม่า ลาว และกัมพูชา) ไปสู่ปฏิบัติ การสืบสวน สอบสวน ตรวจสอบ ข้อมูลศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตของต่างด้าวและแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบ ตรวจสอบ ปรามปราม จับกุม และดำเนินคดีผู้ทำความผิดและคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง “กบร.” ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง กรรมการปกครอง เป็นคณะกรรมการรับผิดชอบงานในแต่ละด้าน⁴⁰

กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ และหลบหนีเข้าเมือง⁴¹ โดยมีคณะกรรมการศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้รับการแต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรีสำนักงานศูนย์ดังกล่าวตั้งอยู่ที่บ้านพายัพ เลขที่ 167 ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ฯ จนถึงปัจจุบัน

ผู้นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 และภายในพาหนะนั้น มีคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้น ได้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถรู้ได้ว่าภายในพาหนะนั้น มีคนต่างด้าวดังกล่าวอยู่ แม้ว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

³⁹ มาตรา 41 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

คนต่างด้าวจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ภายในจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 40 และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 47 แล้ว

⁴⁰ ศูนย์แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง, ศูนย์แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายจังหวัดแพร่ [ออนไลน์] 16 เมษายน 2556 แหล่งที่มา: http://www.phraepao.go.th/ppao/index.php?option=com_content&view=article&id=100&Itemid=30

⁴¹ กองการต่างประเทศ, สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพและหลบหนีเข้าเมือง[ออนไลน์] 13 เมษายน 2556 แหล่งที่มา: http://www.fad.moi.go.th/group2/g2_plan.htm

ซึ่งสำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพมีหน้าที่⁴²

1) ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพผู้หนีภัยการสู้รบและผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มอื่นๆให้ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการสั่งการ การควบคุม ดูแล และให้ความช่วยเหลือรวมทั้ง การดำเนินการ อำนวยความสะดวกให้ผู้อพยพ และผู้หนีภัยการสู้รบและผู้หลบหนีเข้าเมืองกลับ มาตุภูมิ เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย ตั้งถิ่นฐานหรือเดินทางไปในประเทศที่สาม

2) มีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย รวมทั้งเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลได้ตามความจำเป็น

3) เสนอข้อคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพผู้หนีภัย การสู้รบและผู้หลบหนีเข้าเมือง ให้สภาความมั่นคงแห่งชาติได้ทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการ กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าวต่อไป

ง.วิธีการเยียวยา

พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร หรือ อนุญาตให้พัก อาศัยอยู่ชั่วคราว⁴³ โดยกำหนดให้คนต่างด้าวผู้นั้น ต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และ สถานที่ที่กำหนดโดยต้องมีประกันหรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงาน เจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

⁴² สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, คณะกรรมการศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับการอพยพ [ออนไลน์] 23 เมษายน 2556 แหล่งที่มา : http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program3-3.jsp?com_code1=%C1%B7&com_code2=38&com_set=8&com_title=&org_serl=

⁴³ มาตรา 54 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้น สิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้น กลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้

ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้ตามมาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มี อำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้น ต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดย ต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานาน เท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

บทบัญญัติในมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรก่อนวันที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2480 ใช้บังคับ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนขอแยกสรุปเปรียบเทียบการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติของอนุสัญญาฯ , พระราชบัญญัติค่าตอบแทน , ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ดังสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางเปรียบเทียบการคุ้มครองตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24 และข้อ 25 , พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.

ข้อพิจารณาเรื่อง	อนุสัญญาฯ ข้อ 25	พรบ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544	ร่างพรบ.ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.	สิ่งที่พรบค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และร่างพรบ. ยังขาดหรือไม่มีตามที่อนุสัญญาฯ กำหนด
ผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง	1.ผู้เสียหายกรณีที่ต้องเป็นพยานในคดี(ตามข้อ 24) 2. ผู้เสียหาย (ตามข้อ 25)	ผู้เสียหาย (ตามมาตรา 3) และรวมถึงผู้เสียหายที่ตกเป็นจำเลยแต่ภายหลังพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้กระทำความผิด (ตาม 20)	ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายไว้	เฉพาะแต่ร่างพรบ. ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. เท่านั้นที่ไม่มีการระบุเรื่องผู้เสียหายไว้
	ตามอนุสัญญาฯ ไม่ได้ให้คำนิยามของผู้เสียหายไว้ รัฐบาลก็สามารถกำหนดคำนิยามได้ตามความเหมาะสม	1.บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำ ความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดนั้นและ 2.ผู้เสียหายที่ตกเป็นจำเลย	ไม่มีการกำหนดเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายไว้ แต่กำหนดหลักเกณฑ์ว่า หากความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย ลงโทษตามหลักดินแดนเท่านั้น (ตามมาตรา 6(2) และวรรคท้าย)	อันเนื่องมาจากประเทศไทยต้องการที่จะเน้นป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเท่านั้น
ประเภทคดีที่ได้รับค่าสินไหมทดแทนและการชดเชยคืน	1. การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร	ตามความผิดที่ระบุไว้ท้ายพรบ. นี้ ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา	ไม่มีการระบุเรื่องการคุ้มครองหรือชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด	ไม่มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายที่ครอบคลุมตามความผิดของอนุสัญญาฯ ทั้ง

ข้อพิจารณาเรื่อง	อนุสัญญา ฯ ข้อ 25	พรบ . คำตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และ ค่า ใ้จ่าย แก่ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544	ร่างพรบ.ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.	สิ่งที่พรบคำตอบแทนผู้เสียหายฯ และร่างพรบ. ยังขาดหรือไม่มีตาม ที่ อนุ สั ญ ญา กำหนด
	2. การฟอกเงิน 3. ข้ออาชญากรรมบังหลวง 4. การขัดขวางความยุติธรรม 5.อาชญากรรมร้ายแรง (ตามข้อ 3 (1))	ความผิด มาตรา 276 – มาตรา 308 (มาตรา 17)		พรบ.คำตอบแทนและร่างพรบ.ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ ฯ
ประเภทของค่าสินไหมทดแทน	ค่าสินไหมทดแทนและการชดใช้คืนแก่ผู้เสียหายให้รัฐภาคีแต่ละรัฐกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมเอง (ตามข้อ 25 (2))	จะได้แก่ 1.ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลรวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ 2.คำตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนด 3.ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ 4.คำตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร(ตามข้อ 18)	ไม่มีการระบุไว้เนื่องจากไม่มีการคุ้มครองหรือชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย	ไม่มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายที่ครอบคลุมตามความผิดที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ฯ ทั้งในพรบคำตอบแทน (ไม่ได้มีความผิดตามอนุสัญญา) และร่างพรบ.ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ ฯ
องค์กรที่รับผิดชอบ		คณะกรรมการพิจารณา คำตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายแก่ผู้เสียหาย		

ข้อพิจารณาเรื่อง	อนุสัญญา ฯ ข้อ 25	พรบ . คำตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และ ค่า ใ้จ่าย แก่ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544	ร่างพรบ.ป้องกันและปราบปรามการมีสวนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.	สิ่งที่พรบคำตอบแทนผู้เสียหายฯ และร่างพรบ. ยังขาดหรือไม่มีตาม ที่ อนุ สั ญ ญา กำหนด
		และจำเลยในคดีอาญา		

และเนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ศศ. 2000 ยังประกอบด้วยพิธีสารเพิ่มเติมอีกสามฉบับ ผู้เขียนจึงขอเสนอตารางเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กและพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ข้อพิจารณาเรื่อง	พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก	พ ร บ . ป้ อ ง กั น แ ล ะ ป ร า บ ป ร า ม ก า ร ค้ า ม นุษย์ พ.ศ. 2551	สิ่งที่ พรบ. ป้ อ ง กั น แ ล ะ ป ร า บ ป ร า ม ก า ร ค้ า ม นุษย์ ฯ ยังไม่มีตามที่พิธีสารกำหนด
ผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง	ป้องกันและช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยเคารพถึงสิทธิมนุษยชน (มาตรา 2 (ข))	บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสม (มาตรา 6)	ไม่ได้มีค่านิยามของผู้เสียหาย โดยให้พิจารณาตามความเหมาะสม
ประเภทคดีที่ได้รับความคุ้มครอง	ได้แก่ เป็นธุระการจัดหา , ขนส่ง , โอนย้าย บุคคลผู้รับ ด้วยวิธีการขู่เข็ญหรือใช้กำลัง หรือวิธีการอื่น ๆ ของการบังคับหรือวิธีการใด ๆ ของการลักพาตัว เพื่อให้ได้รับเงินหรือผลประโยชน์บรรลุความยินยอมจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือและมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยให้หมายความรวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ที่น้อยที่สุด, การใช้ประโยชน์จากการค้าประเวณีของผู้อื่นหรือรูปแบบอื่น ๆ ของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศถูกบังคับใช้แรงงานหรือค้าทาสหรือการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับทาสหรือการเคลื่อนย้ายของอวัยวะ	เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำนวนาย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใดหน่งเห็นวักขัง จัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับลักพาตัว ใช้อลล หลอกหลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำ ความผิดในการแสวงหา	เป็นไปตามพิธีสารกำหนด

ข้อพิจารณาเรื่อง	พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก	พ.ร.บ. ป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	สิ่งที่ พ.ร.บ. ป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ ฯ ยังไม่มีตามที่พิธีสารกำหนด
	(มาตรา 3 (ก))	ประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่ายพามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนึ่งแห่งซึ่งจัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งเด็ก ผู้นี้ กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์รวมทั้งการกระทำความผิดในฐานะที่เป็นตัวการ ,ผู้สนับสนุนและผู้เตรียมด้วย (มาตรา 6 – 9)	
วิธีการให้ความช่วยเหลือเหยื่อ	<p>1. รัฐภาคีต้องปกปิดข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่บ่งชี้ ตัวบุคคลของเหยื่อการค้ามนุษย์และรวมถึงการจัดให้มีการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่เป็น การลับและจัดให้มีความปลอดภัยทางกายและเหยื่อ จัดหาที่พัก ให้การรักษาพยาบาล การฝึกอบรมอาชีพ ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในอาณาเขตของรัฐ (มาตรา 6)</p> <p>2. ให้ความคุ้มครองสถานะทางกฎหมายของเหยื่อของการค้ามนุษย์ในประเทศที่รัฐเรียกร้องให้รัฐภาคีจัดให้มีมาตรการซึ่งอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถอยู่ในอาณาเขตของประเทศนั้น ได้เป็นการชั่วคราวหรือถาวรแล้วแต่ความเหมาะสมแก่กรณี ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเป็นมนุษย์และความเห็นอกเห็นใจกัน (มาตรา 7)</p> <p>3. การกลับถิ่นฐานเดิมของเหยื่อการค้ามนุษย์รัฐภาคีซึ่งผู้เสียหายของการค้ามนุษย์เป็นบุคคลในสัญชาติของรัฐนั้น หรือเป็นบุคคลที่มีสิทธิในการพำนักเป็นการถาวรในเวลาที่เขาไปในอาณาเขตของรัฐภาคีที่ได้รับบุคคลนั้น ขอความช่วยเหลือและนำส่งกลับถิ่นฐานโดยเร็ว</p>	<p>1. ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พักการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายการส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้นี้ นโดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศอายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณี (มาตรา 33)</p> <p>ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำ</p>	เป็นไปตามพิธีสารกำหนด

ข้อพิจารณาเรื่อง	พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและ ลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิง และเด็ก	พ.ร.บ. ป้องกัน และ ปรามปรามการค้า มนุษย์ พ.ศ. 2551	สิ่งที่ พ.ร.บ. ป้องกัน และ ปรามปรามการค้ามนุษย์ ฯ ยังไม่มีตามที่พิธีสารกำหนด
	ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของ บุคคลดังกล่าว	<p>ความผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความ ช่วยเหลือทางกฎหมาย (มาตรา 34 – 35) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัด ให้มีการคุ้มครองความ ปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหาย ระหว่างที่อยู่ในความดูแล ไม่ว่าบุคคลนั้น จะพำนัก อยู่ ณ ที่ใด (มาตรา 36) ในกรณีที่บุคคลผู้มี สัญชาติไทยตกเป็น ผู้เสียหายจากการ กระทำความผิดฐานค้า มนุษย์ในต่างประเทศให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการตามที่จำเป็น เพื่อให้บุคคลนั้น เดินทาง กลับเข้ามาใน ราชอาณาจักรหรือถิ่นที่ อยู่โดยไม่ชักช้าซึ่งรวมถึง คนต่างด้าวที่ได้รับ อนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ใน ราชอาณาจักรตาม กฎหมายว่าด้วยคนเข้า เมือง หรือเป็นผู้ได้รับการ ผ่อนผันให้อยู่ใน ราชอาณาจักรเป็นกรณี พิเศษหรือมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าเป็นผู้ที่มิหรือ เคยมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่ อยู่ในราชอาณาจักรโดย ถูกต้องตามกฎหมาย (มาตรา 39)</p>	

ข้อพิจารณาเรื่อง	พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและ ลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิง และเด็ก	พ.ร.บ. ป้องกัน และ ปรามปรามการค้า มนุษย์ พ.ศ. 2551	สิ่งที่ พ.ร.บ. ป้องกัน และ ปรามปรามการค้ามนุษย์ ฯ ยังไม่มีตามที่พิธีสารกำหนด
องค์กรที่รับผิดชอบ		กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ (พม.)	

กรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในความผิดการค้ามนุษย์

สำหรับกฎหมายของไทยที่ได้ให้การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานค้ามนุษย์ คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

การให้ความคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายของไทยเมื่อเทียบกับพิธีสารค้ามนุษย์ถือว่าครอบคลุมเทียบเท่าตามมาตรฐานแล้ว เพราะประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ให้สอดคล้องพิธีสาร ฯ นั้นเอง แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติได้ดีนักโดยผู้เขียนขอยกตัวอย่างคดีค้ามนุษย์ในประเทศไทย

เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้บุกจับแก๊งชาวจีน – ไต้หวัน ที่เข้ามาเปิดบริษัทรับจ้างตั้งครุฑทางโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตใช้ชื่อว่า เบบี้อี 1 จำกัด ได้กระทำการหลอกลวงหญิงชาวเวียดนามมากขังไว้ข่มขืนให้เศรษฐกิจชาวต่างชาติโดยใช้โรงพยาบาลเอกชนย่านมีนบุรีรับทำและฝากครรภ์ให้โดยได้รับค่าจ้างครั้งละ 5,000 ดอลลาร์ หากหญิงชาวเวียดนามไม่ทำตามก็จะถูกยึดพาสปอร์ต จากการตรวจสอบแล้วพบว่าแก๊งชาวจีน – ไต้หวันได้เคยกระทำความผิดนี้ในประเทศไต้หวันแล้วจนถูกจับกุมจึงได้หนีมาตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2552 ตำรวจได้จับกุมตัว นส.เงิน ไป หวัน อายุ 35 ปี สัญชาติจีนไต้หวัน , นายไซ หลิง อี อายุ 26 ปี สัญชาติจีนไต้หวัน , นายชู อูย เฉียน อายุ 31 ปี สัญชาติจีนไต้หวัน , นายหลู ไช่ อายุ 27 ปี สัญชาติจีน , น.ส.ไซ หยู่ หยุน อายุ 25 ปี สัญชาติ จีนไต้หวัน โดยพบหญิงสาวชาวเวียดนามจำนวน 13 ราย โดยมี 7 คนที่ตั้งครรภ์ใกล้คลอด จากการตรวจสอบเบื้องต้นพบว่าบริษัทดังกล่าวจ้างแรงงานต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงแรงงานและจากการสอบผู้เสียหายแล้วทั้งหมดให้การว่าได้ถูกนายเสียง ลุง โฉ และ นส.เงิน ไป หวัน ชักชวนให้เดินทางจากประเทศเวียดนามมายังประเทศไทยเพื่อมาทำงานกับบริษัท แต่เมื่อมาถึงกลับไม่ได้

ทำงานตามที่ตกลงกันไว้อีกทั้งได้ถูก นส.เงิน ไป หวัน ยึดหนังสือเดินทางและยังเสนอให้ทำงานรับจ้างตั้ง ครรภให้กับลูกค้าชาวต่างชาติที่ต้องการมีบุตรโดยได้รับค่าจ้างตอบแทนคนละ 5,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หากไม่ทำก็ไม่ได้เงินและไม่ให้หนังสือเดินทางเพื่อเดินทางกลับบ้านที่ประเทศเวียดนาม เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินคดีต่อเจ้าของบริษัท เบบี 101 จำกัด โดยมี นายเสียง ลุง โล ซึ่งเป็นกรรมการบริษัท จำนวน 4 ข้อหา คือ ข้อหาแรก ร่วมกันให้ที่พักอาศัย ซ่อนเร้นหรือช่วยเหลือด้วยประการใดๆ เพื่อให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองนี้ นพ้นจากการจับกุม และเป็นนายจ้างรับคนต่างด้าวเข้าทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต, ข้อหาที่สองร่วมกันค้ามนุษย์, ข้อหาที่สาม ร่วมกันให้ที่พักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยเหลือด้วยประการใดๆ เพื่อให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองนี้ นพ้นจากการจับกุม และข้อหาที่สี่ร่วมกันรับคนต่างด้าวซึ่งไม่มีใบอนุญาตทำงาน เข้าทำงาน และทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต

วิเคราะห์ได้ดังนี้

1. น.ส.เงิน ไป หวัน อายุ 35 ปี สัญชาติจีนไต้หวัน , นายไซ่ หลิง อี้ อายุ 26 ปี สัญชาติจีนไต้หวัน, นายชู อูย ฉีเยน อายุ 31 ปี สัญชาติจีนไต้หวัน, นายหลู ไช่ อายุ 27 ปี สัญชาติจีน, น.ส.ไซ่ หยุน อายุ 25 ปี สัญชาติ จีนไต้หวัน เป็นองค์กรอาชญากรรม⁴⁴ ที่มีลักษณะข้ามชาติเพราะมีความเกี่ยวพันตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป

2. กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์⁴⁵

⁴⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4

"องค์กรอาชญากรรม" หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่สามคนขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง และไม่จำเป็นโครงสร้างที่ชัดเจนมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างแน่นอนหรือมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือไม่ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหรือหลายฐานที่ตราโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

⁴⁵ มาตรา 6 ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ซื้อม ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัยหรือรับเลี้ยงบุคคลใดโดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ใช้อล กหลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล ประกอบมาตรา 10 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 6 ได้กระทำโดยร่วมกันตั้งแต่สามคนขึ้นไปหรือโดยสมาชิกขององค์กรอาชญากรรม ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้กึ่งหนึ่ง

ในกรณีที่สมาชิกขององค์กรอาชญากรรมได้กระทำความผิดตามมาตรา 6 สมาชิกขององค์กรอาชญากรรมทุกคนที่เป็นสมาชิกอยู่ในขณะที่กระทำความผิด และรู้ เห็นหรือยินยอมกับการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น แม้จะมีได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้นเอง

3. แม้ว่าตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะมีกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ก็ตาม โดยจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาหาร ที่พักการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้เสียหาย การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณีวัฒนธรรมของผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนขอพบเขตระยะเวลาในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอนและต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย ตามมาตรา 33 ก็ตาม แต่สำหรับกรณีนี้ ประเทศไทยให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ และส่งกลับประเทศเดิม⁴⁶ ก็ตามแต่ผู้เขียนเห็นว่าควรต้องต้องพิจารณาเพิ่มเติมในเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

- เหตุอชญากรรมข้ามชาติมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หากมีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในคดีจะมีความยากลำบากในการเดินทางมาสืบพยาน ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการสืบพยานล่วงหน้าไว้ก่อนเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และเมื่อผู้เสียหายหรือพยานไม่ประสงค์จะเดินทางมาเป็นพยาน การพิสูจน์ความผิดก็จะกระทำได้ยากและทำให้ศาลอาจต้องพิจารณายกฟ้องด้วยเหตุที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอ

- การให้ความช่วยเหลือ การติดตามผลเป็นไปได้อย่าง ขาดความต่อเนื่อง ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการพิจารณาคดีโดยทันทีที่สามารถจับกุมได้

- ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ เพราะประเทศใดประเทศเดียวไม่สามารถกระทำได้ อันเนื่องมาจากความผิดได้กระทำผิดมากกว่าสองประเทศขึ้นไปจึงต้องอาศัยความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ แล้ว ผู้เขียนขอแบ่งแยกคดีที่เกี่ยวกับกรค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตามประเภทคดี ดังตารางนี้

⁴⁶ ไทยรัฐ, สงสาวเหยื่ออุ้มบุญ 5 คนกลับเวียดนาม เร่งล่าหัวหน้าแก๊ง [ออนไลน์] 30 พ.ค.2554 แหล่งที่มา : <http://www.thairath.co.th/content/region/175181>

ตารางที่ 10 ตารางแสดงผู้เสียหายและผู้ต้องหาจากการค้ามนุษย์ แยกตามประเภทคดีปี 2553

ลำดับ	ประเภทการกระทำ ผิดฐานค้ามนุษย์	จำนวน คดี	ผู้เสียหาย			ผู้ต้องหา		
			ทั้งหมด	ไทย	ต่างชาติ	ทั้งหมด	ไทย	ต่างชาติ
1	การแสวงหา ประโยชน์จากการค้า ประเวณี	58	73	51	22	93	87	6
2	การแสวงหา ประโยชน์ทางเพศใน รูปแบบอื่น	-	-	-	-	-	-	-
3	การนำคนเข้ามา ขอทาน	2	3	-	3	2	2	-
4	การบังคับตัดอวัยวะ เพื่อการค้า	-	-	-	-	-	-	-
5	การผลิตหรือเผยแพร่ วัตถุหรือสื่อลามก	-	-	-	-	-	-	-
6	การเอาคนลงเป็น ทาส	-	-	-	-	-	-	-
7	การบังคับใช้แรงงาน หรือบริการ	10	11	-	11	20	12	8
8	การอื่นใดที่คล้ายคลึง กันเป็นการขูดรีด บุคคล	-	-	-	-	-	-	-
	รวมคดีค้ามนุษย์ ทั้งสิ้น	70	87	51	36	115	101	14

แนวทางในการเยียวยาเหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์

เหยื่อหรือผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพที่ ๑ แห่งทั่วประเทศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และใช้แบบประเมินสภาพร่างกาย จิตใจและสังคมเพื่อคัดกรองผู้เสียหายโดยใช้ใบส่งตัวเป็นผู้เสียหายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าชดเชย

การพัฒนากระบวนการส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนาในกรณีที่เป็นคนไทย แต่ในทางกลับกันหากผู้เสียหายเป็นชาวต่างชาติก็จะส่งกลับประเทศต้นทางได้อย่างปลอดภัย โดยมีการฝึกอาชีพในสถานคุ้มครองการประสานหน่วยงานของประเทศต้นทางเพื่อรับผู้เสียหายกลับ

นอกจากนี้ มีการประชุมกับประเทศต้นทางในลักษณะการบริหารจัดการรายกรณี (Case Management Meeting) ทุก 3 เดือนและมีการประสานงานกับประเทศต้นทางในรูปแบบของการทำบันทึกความเข้าใจหรือข้อตกลงร่วมกันเพื่อหน่วยงานของประเทศต้นทางได้แจ้งหรือประสานเกี่ยวกับกำหนดการกลับแก่ครอบครัวของผู้เสียหาย รวมทั้งมีการจัดระบบการติดตามเพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เสียหายจะไม่กลับมาเป็นผู้เสียหายซ้ำอีก ทั้งนี้ ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายชาวต่างชาติ ยังต้องอาศัยความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ จากประเทศต้นทางในการดำเนินการรับกลับโดยเร็วและปลอดภัย อาทิ บันทึกความเข้าใจ (MOU) กับประเทศ สเปน, ลาว การประชุม case management กับประเทศพม่า

ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงจะได้รับการช่วยเหลือซึ่งผู้เขียนจะแบ่งแยกดังต่อไปนี้

ก. ทางด้านที่พักอาศัย

1. มีการให้ความช่วยเหลือ บำบัด พื้นฟู คุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งเด็ก สตรี ผู้ชายที่เป็นคนไทยและต่างชาติ
2. การอบรมให้ความรู้เพื่อป้องกันการถูกล่อลวง
3. การฝึกอาชีพระยะสั้น หลักสูตร 30 วันตามโครงการพัฒนาศักยภาพเพื่อป้องกันการถูกล่อลวงเพื่อฝึกทักษะอาชีพในพื้นที่

⁴⁷ การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวง, เรื่องสิทธิประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [ออนไลน์] 17 เม.ย 2555 แหล่งที่มา: http://www.m-society.go.th/mso-service_detail.php?pageid=558

⁴⁸ หน่วยงานหลัก 9 แห่งในการช่วยเหลือ บำบัด พื้นฟู คุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งเด็ก สตรี ผู้ชายที่เป็นคนไทยและต่างชาติ ได้แก่

- 1.1 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านสองแคว จังหวัดพิษณุโลก
- 1.3 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนริศสวัสดิ์ จังหวัดนครราชสีมา
- 1.4 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านศรีสุราษฎร์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 1.5 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพชาย จังหวัดปทุมธานี
- 1.6 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพชาย จังหวัดเชียงใหม่
- 1.7 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพชาย จังหวัดสงขลา
- 1.8 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพชาย จังหวัดระนอง
- 1.9 สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

4. ประสานการให้ความช่วยเหลือทางคดีแก่ผู้ที่ประสบปัญหาจากการค้ามนุษย์ หรือถูกล่อลวงไปค้าประเวณีในหรือต่างประเทศหรือถูกแสวงประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบอื่น ๆ

ข. ทางด้านการให้ความคุ้มครองสิทธิ

1. ประสานการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งคนไทยและต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทย

1.1 รับแจ้งเหตุ สืบหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น

1.2 ประสานหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าช่วยเหลือ

1.3 ประสานการส่งตัวเข้ารับการคุ้มครองในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการและดำเนินการช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมตามความเหมาะสม

1.4 ประสานการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือทางกฎหมาย

1.5 ประสานข้อมูลในการสืบหา ประเมินความพร้อมของครอบครัวและส่งกลับภูมิลำเนา

2. ประสานการคุ้มครองช่วยเหลือคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และประสบปัญหาในต่างประเทศ

2.1 ประสานการรับตัวและให้การคุ้มครองช่วยเหลือในการส่งกลับผู้ที่ประสบปัญหากลับภูมิลำเนาในประเทศไทยโดยปลอดภัย

2.2 ติดตามช่วยเหลือด้านการดำเนินคดีอย่างต่อเนื่อง

2.3 ดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้คนไทยไปประสบปัญหาในต่างประเทศ ด้วยการให้ความรู้ในการป้องกันภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นและสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังในพื้นที่และต่างประเทศ

2.4 ติดตามช่วยเหลือด้านการคืนสู่สังคมเพื่อให้ผู้ประสบปัญหาสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ตามปกติ

และจากการศึกษาโครงการความร่วมมือหลายหน่วยงานของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (UN Inter-Agency Project on Human Trafficking : UNIAP) พบว่า⁴⁹ ในแต่ละปีทางการไทยส่งตัวเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวกัมพูชากว่า 23,000 คนกลับประเทศ ในทำนองเดียวกัน ทางการลาวรายงานว่ ในจำนวนชาวลาหลายพันคนที่ถูกทางการไทยส่งตัวกลับประเทศมีผู้ ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวลาประมาณ 50 – 100 คนรวมอยู่ด้วย และรายงานที่องค์การระหว่างประเทศแห่งหนึ่ง⁵⁰ นำออกมาเผยแพร่เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2554 พบว่ามี การบังคับใช้แรงงานในลักษณะต่าง ๆ เช่น แรงงานขุดหิน ในกลุ่มแรงงานกัมพูชาและพม่าที่ทำงาน ในอุตสาหกรรมประมงของไทยโดยบางคนถูกบังคับหรือถูกล่อลวงมา รายงานดังกล่าวระบุว่า ชายชาวพม่า กัมพูชา และไทยถูกค้าแรงงานตามเรือประมงของไทยที่แล่นทั่วน่านน้ำเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้และนอกน่านน้ำนี้ คนเหล่านี้ ต้องอยู่บนเรือกลางทะเลนานหลายปีโดยไม่ได้รับ ค่าแรงและถูกบังคับให้ทำงานวันละ 18 -20 ชั่วโมงเป็นเวลาเจ็ดวันต่อสัปดาห์ รวมทั้ง ถูกข่มขู่และ ถูกทุบตี ผลการสำรวจของสหประชาชาติก่อนหน้านี้ ยังพบเช่นเดียวกันว่า ในจำนวนคนต่างด้าวที่ ถูกค้าแรงงานบนเรือประมงไทยที่ได้รับการสำรวจ 49 คนมี 29 คน (ร้อยละ 58) กล่าวว่า เคย เห็นเพื่อนคนงานถูกได้แกงเรือฆ่าตายเมื่อคนงานอ่อนแอหรือป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจาก ในภูมิภาคนี้ อุตสาหกรรมประมงเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีการวางระเบียบกำกับ โดยทั่วไปแรงงาน บนเรือประมงจึงไม่ได้มีการทำสัญญาว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษรกับนายจ้าง แรงงานชายชาว ไทย พม่าและกัมพูชาที่ถูกบังคับให้ทำงานในเรือประมงในน่านน้ำไทยและน่านน้ำสากลได้รับการ ช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และติมอร์ตะวันออก นักค้า มนุษย์ (รวมทั้งนายหน้าหาแรงงาน ซึ่งนำคนต่างด้าวเข้ามาในไทยโดยทั่วไปจะทำงานตามลำพัง หรือทำงานแบบกลุ่มที่ไม่ได้จัดตั้งเป็นทางการ ในขณะที่นักค้ามนุษย์ที่หลอกคนไทยไป ต่างประเทศจะทำงานเป็นกลุ่มที่จัดตั้งเป็นทางการมากกว่า นายหน้าจัดหาแรงงานมีทั้งที่เป็นคน ไทยและคนต่างชาติและทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย โดยร่วมมือกับนายจ้าง และบางครั้งก็ร่วมมือ กับเจ้าหน้าที่ผู้ บังคับใช้กฎหมายด้วย

กลุ่มแรงงานต่างด้าว ชนกลุ่มน้อยและบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทยจะมีความ เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มากที่สุด ซึ่งนายจ้างจะใช้วิธีการยึดเอกสารเดินทาง (Passport) บัตรขึ้นทะเบียนผู้ย้ายถิ่น และใบอนุญาตทำงาน Permit) และขู่ ำร้ายกลุ่มแรงงาน

⁴⁹ สถานทูตสหรัฐฯ กรุงเทพ, รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2555 เรื่องประเทศไทย (กลุ่มที่ 2 บัญชีรายชื่อประเทศ ที่ต้องจับตามอง) [ออนไลน์] 13 ก.พ. 2556, แหล่งที่มา : <http://thai.bangkok.usembassy.gov/tipthaireport12-t.html>

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

ที่ไม่มีเอกสารจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์มากเป็นพิเศษเนื่องจากฐานะทางการเงิน ระดับการศึกษา อุปสรรคด้านภาษาและการขาดความรู้เรื่องกฎหมายไทย

หากเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายอาจไม่ได้รับความปลอดภัยให้ประสานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานเพื่อดำเนินการคุ้มครองพยาน

สำหรับในความผิดฐานค้ำมนุษย์ ผู้เสียหายมีสิทธิ มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อแจ้งให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ การพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายดังกล่าวให้ดำเนินการโดยไม่ชักช้า

อย่างไรก็ตามกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก็ได้จัดตั้งกองทุนขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับกรป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยจะให้การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ และให้การสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ช่วยเหลือทั้งรายบุคคลและรายโครงการ

ตารางที่ 11 ตารางเปรียบเทียบพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบกทางทะเลและทางอากาศกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ข้อพิจารณาเรื่อง	พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ	พรบ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	สิ่งที่ พรบ. คนเข้าเมือง ยังไม่มีตามที่พิธีสารกำหนด
ผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง	ผู้เสียหายไม่ต้องรับผิดชอบจากการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา เพราะตนตกเป็นผู้ถูกกระทำจากการถูกลักลอบขน (ข้อ 5)	จะไม่มีกรณีลงโทษคนต่างด้าวที่ถูกนำเข้ามาในราชอาณาจักรแต่จะลงโทษแต่ผู้นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำการด้วยประการ	เป็นไปตามที่พิธีสารกำหนด

ข้อพิจารณาเรื่อง	พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ	พรบ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	สิ่งที่ พรบ. คนเข้าเมือง ยังไม่มีตามที่พิธีสารกำหนด
		ใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักร (มาตรา 63)	
ประเภทความผิด	<ol style="list-style-type: none"> 1. การลักลอบขนแรงงานข้ามชาติ 2. การปลอมแปลงเอกสารเดินทางหรือหนังสือประจำตัวรวมถึงการทำให้หรือครอบครองเอกสารดังกล่าว 3. การที่คนต่างชาติพักอาศัยอยู่ถาวรในรัฐโดยปราศจากความถูกต้องของกฎหมาย เช่นเดียวกับข้อ 2 (ข้อ 6) 	คนต่างด้าวจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมิได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ภายในจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศ และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่แล้ว (มาตรา 41)	ยังไม่มีกระบวนการความผิดในเรื่องการปลอมแปลงเอกสารหรือหนังสือประจำตัว
วิธีการให้ความช่วยเหลือเหยื่อ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องไม่ลงโทษผู้ถูกขนย้ายในฐานะผู้กระทำความผิด (ข้อ 5) 2. ให้รัฐภาคีออกมาตรการการคุ้มครองหรือมาตรการช่วยเหลือผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐานตามความเหมาะสมที่สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ 	พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้ หรือจะอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและ	ยังไม่มีมาตรการช่วยเหลือผู้ถูกขนย้ายนอกจากการส่งตัวกลับภูมิลำเนาเดิม

ข้อพิจารณาเรื่อง	พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ	พรบ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	สิ่งที่ พรบ. คนเข้าเมือง ยังไม่มีตามที่พิธีสารกำหนด
	โดยเฉพาะสิทธิในชีวิต และสิทธิที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม (ข้อ 16) 3. ดำเนินการส่งตัวผู้ถูกขนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมโดยไม่ชักช้า และรัฐแต่ละรัฐจะต้องให้ความร่วมมือทางองค์การระหว่างประเทศ(ข้อ 18)	หลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย (มาตรา 54)	
องค์กรที่รับผิดชอบ		กระทรวงมหาดไทย	

กรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในความผิดฐานลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างคดีลักลอบขนแรงงานพม่าเถื่อนในประเทศไทย

เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2551 เวลาประมาณ 22.30 นาฬิกา ขบวนการลักลอบขนแรงงานเถื่อนเข้าเมือง โดยมีนายทุนฝ่ายไทยกับฝ่ายพม่าร่วมมือกัน จากการสอบสวนพบว่า เหตุเกิดที่ชายป่าละเมาะริม ถนนเพชรเกษม หมู่ 3 ตำบลนาคา อำเภอสุขสัฎราญ จังหวัดระนอง พบว่ามีรถบรรทุกหมายเลขทะเบียน 70-0619 ระนอง มีชื่อ “บริษัทรุ่งเรืองทรัพย์” ติดข้างตัวรถจอดทิ้งไว้ ซึ่งรถบรรทุกคันเกิดเหตุเดินทางมาจากแพปลาแห่งหนึ่งในย่านสะพานปลาระนองได้ขนแรงงานต่างด้าวชาวพม่ากว่า 120 คน ใส่ในรถห้องเย็นบรรทุกปลา ขึ้นเบียดเสียดกันเป็นระยะทางไกลพร้อมกับกระเป๋าสัมภาระแล้วใส่กล่องประตูรถปิดล็อกจากด้านนอกออกเดินทางเพื่อลักลอบเดินทางไปยังจังหวัดพังงา และ จังหวัดภูเก็ต เมื่อถึงที่เกิดเหตุคนขับได้ยินเสียงเคาะดังสนั่นเพราะเครื่องปรับอากาศภายในตู้เย็นคอนเทนเนอร์เกิดขัดข้องจึงทำให้คนข้างในขาดอากาศหายใจ

จึงจอดรถในซอยริมป่าละเมาะแล้วลงมาเมื่อเปิดประตูตู้ห้องเย็นออกมาพบว่า มีผู้ที่อยู่ในรถนอนตายคารถ 54 ศพ บางส่วนกำลังดิ้นทุรนทุราย คนขับรถจึงหลบหนีแต่เสียบุญแควค่าไว้จนมีคนมาพบเห็นและแจ้งเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือ โดยผลการชันสูตรศพจากโรงพยาบาลสุขสำราญระบุว่า แต่ละศพนี้ วมือนี้ ัวทำเกร็ง เสียชีวิตจากการขาดอากาศหายใจ และมีคนที่รอดจำนวน 67 คน ทั้งหมดถูกควบคุมตัวที่สภ. สุขสำราญ เจ้าหน้าที่ตั้งข้อหาหลบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต

การลักลอบนำเข้าแรงงานชาวพม่าเข้ามาในประเทศไทยนั้นเป็นการดำเนินการที่เป็นขบวนการระหว่างนายหน้าค้าแรงงานในฝั่งพม่ากับนายหน้าค้าแรงงานในฝั่งไทย โดยนายหน้าค้าแรงงานในฝั่งพม่าจะเป็นผู้รวบรวมชาวพม่าให้ได้ตามจำนวนที่นายหน้าฝั่งไทยระบุจะใช้จังหวัดเกาะสองของพม่าเป็นจุดในการรวบรวมแรงงาน ซึ่งจะมีการลำเลียงที่ นั่งเรือข้ามฟากหรือเดินข้ามฝั่งเข้ามาในช่วงที่น้ำในแม่น้ำ กระบุรีลดลง จุดหมายปลายทางส่วนใหญ่จะได้แก่ มหาชัย (สมุทรสงคราม) , ภูเก็ต , พังงา , กระบี่ และกรุงเทพฯ ทั้งนี้ ค่าตอบแทนนายหน้าอย่างต่ำอยู่ที่ 3,000 – 20,000 บาท ต่อแรงงานหนึ่งคน

วิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ขบวนการลักลอบขนแรงงานเถื่อนจะประกอบไปด้วยนายหน้าค้าแรงงานในฝั่งพม่ากับนายหน้าค้าแรงงานในฝั่งไทย เป็นองค์กรอาชญากรรมเพราะเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์อีกทั้ง เป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ⁵¹ อีกด้วย
2. หากแรงงานชาวพม่าถูกหลอกว่า สามารถเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้อย่างถูกกฎหมายย่อมถือได้ว่า แรงงานชาวพม่ากลุ่มนี้ เป็นเหยื่อขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพราะเมื่อเดินทางมาจากประเทศพม่าจนถึงประเทศไทยแล้ว เหยื่อก็คงไม่สามารถจะเดินทางกลับไปยังประเทศพม่าได้ เนื่องมาจากไม่มีค่าเดินทาง , ไม่รู้ว่าจะต้องติดต่อกับหน่วยงานใดเป็นเหตุให้ต้องถูกจับกุมในความผิดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต
3. ความผิดการลักลอบขนย้ายถิ่นฐานจะใกล้เคียงกับความผิดค้ามนุษย์อย่างมาก สำหรับผู้เขียนเห็นว่า ความผิดการลักลอบขนย้ายถิ่นฐานกับความผิดค้ามนุษย์นั้น จะแตกต่างกันตรงที่ความผิดการลักลอบขนย้ายถิ่นฐานนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ กระทำความผิด

⁵¹ มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป

กับเหยื่อนี้ ก็จะสิ้นสุดเมื่อถึงจุดหมายปลายทางมีผู้สรุปข้อแตกต่างความผิดการลักลอบขนย้ายถิ่นฐานกับความผิดค้ามนุษย์และได้มีการแยกแยะดังตารางข้างล่างนี้⁵²

วิธีการเยียวยาการลักลอบเข้าเมืองของประเทศไทยในเรื่องดังกล่าวคือ

- โดยการส่งกลับภูมิลำเนาเดิม

และจากตัวอย่างคดีข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ยังมีข้อบกพร่องดังนี้

1. ตามมาตรา 55 วรรค 2 บัญญัติว่า ค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่างด้าวกลับดังกล่าวนี้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำเข้ามา นั้นเป็นผู้เสีย แต่ในกรณีที่ปรากฏตัวเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 เป็นผู้เสียโดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่างด้าวกลับจากผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งโดยสิ้นเชิงหรือร่วมกันตามแต่จะเลือก แต่ถ้าคนต่างด้าว นั้นจะขอกลับโดยพาหนะอื่นหรือทางอื่นโดยยอมเสียค่าใช้จ่ายของตนเอง พนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตก็ได้

ซึ่งตามมาตรา 63 นี้ คือผู้นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรและตามมาตรา 64 นี้ จะเป็นผู้ที่รู้ว่าคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืน ให้เข้าพักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้คนต่างด้าว นั้นพ้นจากการจับกุม

ผู้เขียนเห็นว่าในทางปฏิบัติผู้ที่นำคนต่างด้าวเข้ามาตามมาตรา 63 และตามมาตรา 64 มักจะเป็นคนที่รับจ้างมาขับรถเพื่อลำเลียงเข้ามาและไม่มีเงินสดใช้ที่จะส่งคนต่างด้าวกลับได้ ทำให้รัฐบาลไทยต้องให้ความช่วยเหลือแทนในการส่งกลับแทนโดยอาศัยหลักวิธีการชดเชย

2. ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่มีกองทุนเพื่อเยียวยาเหยื่อเหมือนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แต่อย่างไร

3. จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น กรณีที่คนต่างด้าวเสียชีวิตจากการลำเลียงโดยสารเข้ามา นั้นจะไม่ได้รับการชดเชยหรือชดเชยแต่อย่างใด

สำหรับมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐานของไทยนั้น จะอยู่ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

⁵² สุจิตติ, การค้ามนุษย์ [ออนไลน์] 12 ส.ค. 2555 แหล่งที่มา: <http://www.learners.in.th/blog/bounmy-trafficking/120838>

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้นได้มีบทบัญญัติในการช่วยเหลือคนต่างด้าวผู้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยคำนึงถึงความเป็นเด็กและหญิง คือ มาตรา 19 วรรค 2 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า“ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าคนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการอันระบุในมาตรา 12 (8) หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณันั้น หญิงหรือเด็กคนใดเข้ามาเพื่อการเช่นนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่อาจอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ชั่วคราวโดยสั่งให้บุคคลดังกล่าวมารายงานตนและตอบคำถามของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือจะสั่งให้ไปรายงานตนและตอบคำถามของเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานที่ตำรวจท้องที่ที่ผู้นั้นอาศัยอยู่ตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดให้ก็ได้ แต่ระยะเวลาที่กำหนดให้รายงานตนและตอบคำถามต้องห่างกันไม่น้อยกว่าเจ็ดวันต่อครั้ง

ส่วนมาตรการส่งกลับตามกฎหมายไทยในเรื่องดังกล่าวนี้ ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จะเป็นไปตามมาตรา 54

มาตรา 54 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า“คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้น กลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้

ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวันเวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

บทบัญญัติในมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรก่อนวันที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2480 ใช้บังคับ

นอกจากนี้ แล้วยังมีคดีแก๊งค์คอลเซ็นเตอร์(Call center) ที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการกระทำความผิด ซึ่งผู้เขียนขอยกตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้น ดังนี้

คดีแก๊งค์คอลเซ็นเตอร์⁵³

เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2553 ได้มีการจับกุมนายเลียง เฮา ยี อายุ 30 ปี สัญชาติ ใต้หวัน ผู้ต้องหาใช้บัตรเครดิตของผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน หรือแก๊งค์Call center หลอกโอนเงิน พร้อมของกลางบัตรเอทีเอ็มธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) จำนวน 4 ใบ บัตรเอทีเอ็มธนาคารกสิกรไทย 1 ใบ และเงินสดจำนวน 40,000 บาท โดยวิธีการหลอกหลวงคือ โทรศัพท์แจ้งผู้เสียหายว่ามีหนี้ ค้างชำระบัตรเครดิตอยู่หรืออาจถูกขโมยข้อมูลทางการเงิน เมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อก็จะมีผู้กระทำความผิดที่เป็ดนไทยลงให้ไปที่ตู้เอทีเอ็มเพื่อให้โอนเงิน เมื่อมีการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทราบว่านายเลียง เฮา ยี จะมากดเงินที่ได้รับโอนจากผู้เสียหายบริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นจูรี่ เดอะมูฟวี่ ย่านพญาไท บ่อยครั้ง จนกระทั่งวันที่ 24 ก.พ. ที่ผ่านมา นายเลียง เฮา ยี ได้มากดเอทีเอ็มที่มีผู้เสียหายมาแจ้งความไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงแสดงตัวเข้าตรวจค้น พบว่า นายเลียง เฮา ยี เป็นบุคคลสัญชาติ ใต้หวัน ถือหนังสือเดินทางซึ่งเดินทางเข้าเมืองไทยมาวันที่ 18 ก.พ. ที่ผ่านมา พร้อมกับพบบัตรเอทีเอ็มซึ่งเป็นของกลางดังกล่าว นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบบัตรเอทีเอ็มพบว่า เจ้าของบัตรเป็นคนไทยชื่อ นายอเนก นงลักษณ์ ,นายลีซล เชียงคำ, นายเกรียงไกร สุนทรชื่น และน.ส.เดือนเพ็ญ ไหวใหญ่ ซึ่งทั้ง 4 คนรับว่าได้รับการว่าจ้างจากนายจ้างชาวใต้หวันให้นำบัตรดังกล่าวมากดเงิน และจะได้ค่าจ้างประมาณร้อยละ 1 จากเงินที่ที่หลอกหลวงได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเตรียมรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อออกหมายจับต่อไป โดยขบวนการนี้ มีหัวหน้าอยู่ที่ใต้หวัน จ้างกลุ่มคนไทยอัดเสียงเป็นCall center และใช้ระบบโทรศัพท์ผ่านอินเทอร์เน็ต (VOIP)ซึ่งสามารถกำหนดหมายเลขโทรศัพท์ไปที่เครื่องโทรศัพท์ของเหยื่อได้ โดยนายเลียง เฮา ยี เป็นเพียงบุคคลที่หัวหน้าแก๊งค์ส่งมาเพื่อกดเงินโอนเงินไปที่ใต้หวัน โดยพฤติกรรมเช่นนี้ ยังเกิดขึ้นที่มาเลเซียและฟิลิปปินส์ด้วยวิเคราะห้ได้ดังนี้

1. ขบวนการแก๊งค์คอลเซ็นเตอร์ มีผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นคนใต้หวัน และคนไทย ร่วมกันกระทำความผิดข้อโกง หลอกหลวงประชาชน ถือได้ว่าเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

⁵³ กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, บช.ก. รวบชาวใต้หวันหนึ่งในแก๊งค์ Call Center หลอกโอนเงิน [ออนไลน์] 25 ก.พ. 2553 แหล่งที่มา: <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/life/20100225/102293/%E0%B8%9A%E0%B8%8A.%E0%B8%81-%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%9A%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B6%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%8A%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B9%8C-Call-Center-%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B9%82%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%99.html>

2. เขื่อนอาชญากรรมข้ามชาติส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการเยียวยาخذใช้ค่าเสียหาย เพราะหัวหน้ากลุ่มผู้กระทำความผิดจะอยู่ต่างประเทศ

3. เจ้าหน้าที่แจ้งข้อหา ข้อโกง⁵⁴ ตามประมวลกฎหมายอาญา และข้อหาการเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พศ. 2522 เท่านั้น

ผู้เขียนเห็นว่า ในคดีนี้ ถือเป็นปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ร้ายแรงมาก เพราะผู้เสียหายหรือเหยื่อต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก และไม่มีกฎหมายโดยตรงในการลงโทษผู้กระทำความผิด

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการดำเนินการจับกุมองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอีกประการคือความร่วมมือกันในระหว่างประเทศและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

5.1.2 การเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยอาศัยสิทธิทางศาล

5.1.2.1 มาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เนื่องจากเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น และการกระทำนั้นก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องในทางแพ่งหรือที่เรียกว่า คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญา โดยหลักกฎหมายแล้วการฟ้องทางแพ่งเป็นเรื่องนอกอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ได้กำหนดให้พนักงานอัยการฟ้องเรียกร้องในทางแพ่งขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่สูญหายไปเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาแทนผู้ที่ได้รับความเสียหายเฉพาะความผิด 9 ลักษณะ คือ ลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ข้อโกง ยักยอก และรับของโจร⁵⁵ แต่ไม่มีบทบัญญัติถึงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายหรือการชดใช้ความเสียหายที่ผู้เสียหายจะได้รับอย่างชัดแจ้ง ดังนั้นผู้เสียหายจึงต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีด้วยตนเองในทางแพ่งเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดจากผู้กระทำละเมิด บทบัญญัติของ

⁵⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกหลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอก หลวงดังว่านั้นได้ไปทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกหลวง หรือบุคคลที่สามหรือ ทำให้ผู้ถูกหลอกหลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานข้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43

กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีแพ่งเรียกเอาค่าเสียหายจากจำเลยได้โดยตรง⁵⁶ โดยผู้ที่ทำละเมิดหรือจำเลยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย⁵⁷ แต่การกระทำเช่นว่านี้มีข้อเสียหลายประการเช่น ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองผู้เสียหายจะต้องชำระค่าธรรมเนียมและค่าจ้างทนายความเองซึ่งระยะเวลาในการฟ้องคดีใช้เวลาประมาณ 1 ปี หรือมากกว่านั้นในการได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย ดังนั้นหากเป็นการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้นแม้ว่ากฎหมายจะให้สิทธิผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้ทั้งในศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งได้⁵⁸ แต่ถ้าผู้เสียหายเลือกฟ้องคดีที่ศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งนั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลแพ่งจะพิจารณาค่าเสียหายได้จะต้องรอผลการพิจารณาคดีของศาลในคดีอาญาก่อน⁵⁹ ดังนั้นผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องต่อศาลในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยชำระค่าเสียหายไปพร้อมกับคำพิพากษาในคดีอาญาแทน⁶⁰

จึงมีข้อน่าสังเกตว่าการเยียวยาภายหลังการกระทำความผิดเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลด้วยเช่นกัน

5.1.2.2 มาตรการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญา

ละเมิด คือ การกระทำใด ๆ ของบุคคลหรือการกระทำที่อยู่ในความรับผิดชอบของบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น ผู้ได้รับความเสียหายนั้นชอบที่จะได้รับการเยียวยา

⁵⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

⁵⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด
อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงใช้บังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย

⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 40 “ การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาจะฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง”

⁵⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 46 “ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา”

⁶⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 “มาตรา 44/1 ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้”

โดยการเรียกชื้อค่าสินไหมทดแทน หรือเรียกชื้อให้ผู้ละเมิดปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติในลักษณะอื่น ๆ แล้วแต่กรณี

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ได้บัญญัติไว้ดังนี้ ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชื้อค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนี้⁶¹

เมื่อพิจารณาเรื่องการเยียวยาความเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิดจะได้แก่ให้กระทำการ งดเว้นกระทำการ และค่าสินไหมทดแทน

ค่าสินไหมทดแทนจะได้แก่การคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหายที่ต้องเสียไป, การใช้ราคาทรัพย์สิน, ค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ชื้อเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ ที่ได้ก่อให้เกิดขึ้นด้วย⁶²

กฎหมายคุ้มครองการชื้อค่าสินไหมทดแทนดังนี้

1. ทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วยและหากผู้ที่เสียชีวิตนั้นได้อุปการะผู้อื่นอยู่ ผู้ที่กระทำละเมิดนี้ ต้องจ่ายเงินค่าอุปการะให้แก่ผู้อยู่ในอุปการะของผู้ที่เสียชีวิตนั้นด้วย

2. กรณีที่ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บค่าสินไหมทดแทนได้แก่ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน เช่น ค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถ

⁶¹ การกระทำละเมิดมีองค์ประกอบดังนี้ 1. จงใจหรือประมาทเลินเล่อ 2. โดยผิดกฎหมาย 3. กระทำต่อสิ่งที่กฎหมายคุ้มครอง สิ่งที่กฎหมายคุ้มครองเมื่อพิจารณาจากมาตรานี้แล้ว ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพของมนุษย์ รวมถึงทรัพย์สินและสิทธิต่าง ๆ 4. เกิดความเสียหาย 5. มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

⁶² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรค 2 “อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ชื้อเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย

⁶³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 “ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย
วรรคท้าย “ถ้าว่าเหตุที่ตายนั้น ทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดอุปการะตามกฎหมายไปด้วยชื้อ ท่านว่าบุคคลนั้นชื้อจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนี้”

ประกอบกิจการนั้น⁶⁴, ค่าใช้จ่ายที่ได้ชำระไป, ค่าเสียหายในการที่สูญเสียความสามารถในการประกอบกิจการนั้นขึ้นเชิง

ระยะเวลาในการฟ้องคดีละเมิดนี้ มีระยะเวลา ปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิดหรือแต่บางส่วนที่ได้เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคตด้วย⁶⁵ และค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน⁶⁶ เช่นความเสียหายทางด้านจิตใจ

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญาและมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าให้เอาอายุความที่ยาวกว่ามาใช้บังคับ⁶⁷ แต่ผู้เสียหายต้องรับภาระเรื่องค่าใช้จ่ายเอง

สำหรับประมวลกฎหมายอาญา

มีแต่โทษจำคุก ส่วนการเรียกทรัพย์สินจะเรียกได้ในกรณีที่ทรัพย์สินยังคงสภาพอยู่เท่านั้น

5.2 องค์กรที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติองค์กรที่เป็นกลไกในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับอนุสัญญาฯ และพิธีสารแนบท้ายทั้งสามแล้วสรุปตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 12 ตารางสรุปองค์กรที่รับผิดชอบดูแลเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย

ลำดับ	อนุสัญญาฯ และพิธีสารแนบท้าย	กฎหมายไทย	องค์กรที่รับผิดชอบดูแล
-------	-----------------------------	-----------	------------------------

⁶⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรค 2 “ ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบกิจการนั้นได้

⁶⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 “ ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายขอที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการนั้นขึ้นเชิงหรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันและในเวลาอนาคตด้วย

⁶⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 “ ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปทายาท เว้นแต่สิทธินี้ จะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้ฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว ”

⁶⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448

ลำดับ	อนุสัญญา ฯ และ พิธีสารแนบท้าย	กฎหมายไทย	องค์กรที่รับผิดชอบดูแล
1	อนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.	ไม่มี
2	พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
3	พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ	พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	กระทรวงมหาดไทย

ทำให้แสดงให้เห็นได้ว่ากฎหมายของไทยยังไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบดูแลเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

5.3 การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 จะต้องพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติดังต่อไปนี้

5.3.1 การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(1) เนื่องจากกฎหมายไทยยังขาดเรื่องการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้นควรมีการแก้ไขคำนิยามของผู้เสียหายของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ให้ครอบคลุมและชัดเจนดังนี้

“ ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดนั้น รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ไม่ว่าจะเป็น คู่สมรส ผู้พิทักษ์ ผู้ปกครองบุตร บุคคลสายเลือดเดียวกัน สมาชิกในครอบครัว บุคคลอื่นที่กำหนดโดยศาล “

(2) ควรเพิ่มเติมฐานความผิดตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คศ. 2000 ยกตัวอย่างเช่น ความผิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ความผิดที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง ความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ไว้ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ด้วยเพื่อจะได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการรับค่าตอบแทนในความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ

(3) ควรเพิ่มเติมเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ของประเทศไทย เพราะไม่ปรากฏเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากร่างฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นแต่ปราบปรามผู้กระทำความผิดเท่านั้น

(4) ควรมีการจัดตั้งกองทุนในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมโดยเงินกองทุนดังกล่าวอาจนำมาจากเงินที่ยึดมาจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพราะแม้ทรัพย์สินจะมีการแปรเปลี่ยนสภาพไปแล้วก็สามารถริบมาเป็นของแผ่นดินได้ และทรัพย์สินที่ตกเป็นของแผ่นดินนั้น ก็สามารถจัดสรรนำมาตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติได้

5.3.2 แนวปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

(1) ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานอาสาสมัครเข้ามาโดยเฉพาะเช่นเดียวกับ ประเทศออสเตรเลียมาใช้ซึ่งมีหน่วยงานที่ให้บริการเหยื่ออาชญากรรมในรูปแบบ (Victims of Crime Service) หรือ V.O.C.S. ที่เป็นไปลักษณะอาสาสมัครที่ช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่อทุกรูปแบบ

รวมถึงยังมีหน่วยงานฉุกเฉิน (Crisis Care Unit) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงครอบครัวและสวัสดิภาพสังคมเพราะอาสาสมัครจะสามารถเข้าใจความรู้สึกและความเจ็บปวดทางด้านจิตใจของผู้เสียหายได้และมีความเห็นอกเห็นใจผู้เสียหายหรือเหยื่ออย่างยิ่ง นอกจากนี้แล้วการใช้อาสาสมัครดังกล่าวจะเป็นผลดีทางจิตใจแก่เหยื่ออาชญากรรมอย่างยิ่งหากเป็นคนชาติเดียวกันหรือพูดภาษาเดียวกัน

และผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติต้องการที่จะกลับภูมิลำเนาของตนเองโดยเร็ว จึงไม่ยากดำเนินคดีทางอาญากับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และเลือกที่จะไม่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมากกว่า

(2) เพื่อให้สามารถปราบปรามและจับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติต้องการที่จะกลับภูมิลำเนาของตนเองโดยเร็ว จึงไม่ยากดำเนินคดีทางอาญากับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และเลือกที่จะไม่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมากกว่า จึงควรมีการสืบพยานไว้ล่วงหน้า หรือสามารถใช้วิธีการบันทึกวิดีโอได้เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ เพื่อป้องกันกรณีศาลยกฟ้องด้วยเหตุที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอ

(3) ควรจัดให้มีการรายงานความคืบหน้าของคดีให้ผู้เสียหายรับทราบ เรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและไม่สามารถขาดได้เพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับทราบและเตรียมความพร้อมในเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การถูกข่มขู่ การแก้แค้น การถูกคุกคามในเสรีภาพความเป็นส่วนตัวเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลงโทษ การตัดสินคดี การไม่จำคุกและการปลดปล่อยผู้กระทำความผิด

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมดข้างต้นนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คศ. 2000 จะต้องพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของอนุสัญญา ฯ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

จากการศึกษาแล้วทราบว่า อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คศ. 2000 (The United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000) และพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญา ฯ ทั้ง สมฉบับ ได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก(Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) , พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนย้ายผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเล และทางอากาศ(Protocol against the Smuggling of Migrants by Land , Sea and Air) และพิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชี น ส่วนอุปกรณ์และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย(Protocol against the illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition) เป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีตามอนุสัญญา ฯ ปฏิบัติเพื่อส่งเสริม ร่วมมือ ป้องกันและต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อให้รัฐภาคีสามารถนำไปปฏิบัติได้และทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งด้านนโยบาย ตัวบทกฎหมาย แนวทางในการบริหารและการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารและการบังคับใช้กฎหมายในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในยุคปัจจุบันโลกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วหรือที่เรียกกันว่า ยุคโลกาภิวัตน์ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้น สังคมขยายวงกว้างขึ้น การศึกษาอบรมเลี้ยงดูวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นแต่ละประเทศแตกต่างกันออกไป การติดต่อสื่อสารสะดวก รวดเร็ว ค่าใช้จ่ายต้นทุนต่ำทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นและมีการลอกเลียนแบบพฤติกรรมกันมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีเป็นการผลักดันให้มนุษย์ทันสมัยขึ้นซึ่งเป็นผลดีและเมื่อมีผลดีก็ย่อมต้องมีผลเสียตามมาเพราะการก่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นและมีความซับซ้อนกันตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปก็กลายเป็น อาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งพัฒนารูปแบบจากคนหนึ่งกระทำต่อคนหนึ่ง , กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งกระทำต่อกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่ง กลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไป เมื่อองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติกระทำความผิดขึ้น ก็ย่อมทำให้มีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติเพิ่มมากขึ้นไปด้วยโดยมีลักษณะการเพิ่มขึ้นไปใน

แนวทางเดียวกัน รัฐจึงต้องควบคุมสังคมให้อยู่อย่างสงบสุข แต่เมื่อไม่สามารถควบคุมได้รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิด

และจากการศึกษากฎหมายของประเทศต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 นี้ จะพบว่าแต่ละประเทศมีกฎหมายที่ให้สิทธิแก่เหยื่ออาชญากรรมและเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมด้วยวิธีการที่ต่างกันไปโดยจะเน้นในคดีอาญาและคดีที่ร้ายแรงไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายและทรัพย์สินเป็นหลักและในบางประเทศจากเดิมที่ไม่มีคดีที่เกี่ยวกับองค์กระอาชญากรรม หรือเกี่ยวกับคดีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติหลังจากเป็นเข้าเป็นภาคีแล้วก็มีกรปรับปรุงเพิ่มฐานความผิดที่เกี่ยวกับองค์กระอาชญากรรมเข้าไปด้วย หรือบางประเทศก็จะมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะหรือพิเศษขึ้นมาเพิ่มเติมเป็นต้น

หากเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยแล้วการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาตินี้ ยังไม่มีการระบุหรือบัญญัติไว้ในกฎหมายใด และยังไม่มีการบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ครอบคลุมการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายแต่อย่างใด

ซึ่งผู้เขียนขอสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญา ฯ ดังกล่าวพร้อมพิธีสารแนบท้ายทั้งสามฉบับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายภายในของประเทศไทยดังต่อไปนี้

(6.1.1) ประเด็นเรื่องคำนิยามของผู้เสียหาย

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ประเทศไทยมีอยู่ในปัจจุบัน แต่คำนิยามของผู้เสียหายยังไม่ชัดเจน

(6.1.2) ประเด็นเรื่องเพิ่มเติมฐานความผิดในพระราชบัญญัติค่าตอบแทน ฯ

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ผู้เสียหายที่จะสามารถขอรับค่าตอบแทนได้จะต้องเป็นผู้เสียหายที่ถูกกระทำความผิดตามรายการที่ระบุไว้ในท้ายพระราชบัญญัติซึ่งได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ถึง มาตรา 308 เท่านั้น ซึ่งไม่ปรากฏฐานความผิดที่เกิดจากการกระทำโดยองค์กระอาชญากรรมข้ามชาติแต่อย่างใด และแม้ประเทศไทยจะมีร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กระอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.....แล้ว แต่ร่าง

พระราชบัญญัติดังกล่าวก็เป็นไปเพื่อป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเท่านั้น

(6.1.3) ประเด็นเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานที่เข้ามาดูแลเยียวยาเหยื่อ

สำหรับประเทศไทยแล้ว พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 7 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาไว้แล้ว คณะกรรมการดังกล่าว ฯ เป็นข้าราชการระดับสูงและมีภาระหน้าที่ตำแหน่งที่มีจำนวนปริมาณมากในแต่ละวัน อยู่แล้ว จึงทำให้ขาดความคล่องตัว

(6.1.4) ประเด็นเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิด

แม้ประเทศไทยจะมีในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ของประเทศไทยแล้ว แต่ก็ไม่ปรากฏเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติต้องการที่จะกลับภูมิลำเนาของตนเองโดยเร็ว จึงไม่ยอมดำเนินคดีทางอาญากับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และเลือกที่จะไม่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมากกว่า

(6.1.5) ประเด็นเรื่องความล่าช้าจากการดำเนินคดีทางศาลของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นคนต่างชาตีก็น่าจะไม่ค่อยอยากจะทำตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ด้วยเหตุผลที่ต้องการจะกลับไปในภูมิลำเนาของตนโดยเร็วที่สุด ซึ่งทางภาครัฐก็จะเกิดความยากลำบากในการติดตามพยานหรือติดตามคดีให้เสร็จสิ้นด้วยเช่นกัน

(6.1.6) ประเด็นเรื่องการบังคับโทษที่จะใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเนื่องจากการกระทำความผิดจะเกิดขึ้นคาบเกี่ยวกันตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป การลงโทษผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติยังต้องเป็นไปตามหลักดินแดน

(6.1.7) ประเด็นเรื่องกองทุนในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม ยังไม่มีกองทุนที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรโดยเฉพาะ

(6.1.8) ประเด็นเรื่องการรายงานความคืบหน้าของคดีให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายได้รับทราบ ซึ่งประเทศไทยยังบกพร่องในเรื่องนี้ อยู่

(6.1.9) ประเด็นเรื่องการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายที่จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมและความต้องการของเหยื่อผู้เสียหายซึ่งแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นด้านที่อยู่อาศัย, ฟื้นฟูสภาพจิตใจ, การรักษาพยาบาล, การชดเชยค่าเสียหาย, การกลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิม เป็นต้น

ดังนั้น คำว่า “กระบวนการที่เหมาะสม” ของอนุสัญญาดังกล่าวซึ่งจะเป็นไปตามความเหมาะสมและความสามารถของแต่ละประเทศจะจัดให้แก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติได้

จากประเด็นทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากฎหมายภายในให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000 ซึ่งจากการศึกษาแล้วพบว่าการเยียวยาที่เป็นที่ยอมรับกันในกฎหมายระหว่างประเทศได้แก่

1. การให้ผู้เสียหายกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม หากผู้เสียหายเป็นคนต่างชาติที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย
2. การชดเชยค่าเสียหาย หากผู้เสียหายเป็นคนในรัฐนั้นเองเพื่อให้สามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้ดังเดิม
3. การให้ความช่วยเหลือด้านพยาบาล การฟื้นฟูสภาพทางร่างกายและจิตใจ โดยไม่เลือกสัญชาติอย่างเท่าเทียมกัน

ทั้งนี้ ความผิดอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การนี้ แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันออกไป จึงต้องมีวิธีการเยียวยาที่แตกต่างกันออกไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้มีการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายและข้อปฏิบัติให้สอดคล้องกับสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ที่ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

(6.2.1) ประเด็นเรื่องคำนิยามของผู้เสียหาย

ควรเพิ่มเติมคำนิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ดังนี้

“ ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดนั้น รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ไม่ว่าจะเป็น คู่สมรส ผู้พิทักษ์ ผู้ปกครอง บุตร บุคคลสายเลือดเดียวกัน สมาชิกในครอบครัว บุคคลอื่นที่กำหนดโดยศาล ”

(6.2.2) ประเด็นเรื่องเพิ่มเติมฐานความผิดในพระราชบัญญัติค่าตอบแทน ฯ

ประเทศไทยควรเพิ่มเติมฐานความผิดตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คศ. 2000 ยกตัวอย่างเช่น ความผิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ความผิดที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง ความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไว้ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ด้วยเพื่อจะได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการรับค่าตอบแทนในความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ

(6.2.3) ประเด็นเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานที่เข้ามาดูแลเยียวยาเหยื่อ

ประเทศไทยจึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลียมาใช้ คือใช้อาสาสมัครมาดำเนินการเพราะนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของข้าราชการระดับสูงแล้ว อาสาสมัครจะสามารถเข้าใจความรู้สึกและความเจ็บปวดทางด้านจิตใจของผู้เสียหายได้และมีความเห็นอกเห็นใจผู้เสียหายหรือเหยื่ออย่างยิ่ง ซึ่งหากกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาค่าตอบแทนได้อย่างชัดเจน ก็สามารถพิจารณาได้รวดเร็วขึ้นและไม่จำเป็นต้องใช้ข้าราชการระดับสูงเป็นผู้พิจารณาเพียงแต่เป็นผู้ควบคุมการจ่ายค่าตอบแทนเท่านั้น ทำให้เกิดความรวดเร็วและมีความคล่องตัวขึ้น นอกจากนี้แล้วอาสาสมัครดังกล่าวจะเป็นผลดีทางจิตใจแก่เหยื่ออาชญากรรมอย่างยิ่งหากเป็นคนชาติเดียวกันหรือพูดภาษาเดียวกัน

(6.2.4) ประเด็นเรื่องความล่าช้าจากการดำเนินคดีทางศาลของประเทศไทย

ควรมีการเร่งรัดให้มีการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุดด้วยวิธีการที่อาจจะใช้วิธีการสืบพยานไว้ล่วงหน้า หรือการใช้วิธีการทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นหลักในการรับฟังพยานหลักฐาน ยกตัวอย่างเช่น การให้ถ้อยคำโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอาจกำหนดวิธีการที่สามารถเชื่อถือได้ว่าผู้ให้ถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานทางคดีจริง ด้วยการให้เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศผู้เสียหายเข้าร่วมในการให้ถ้อยคำด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายเพิ่มมากขึ้น

(6.2.5) ประเด็นเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิด

อย่างที่กล่าวมาแล้วในข้อ 6.2.4 หากเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การดำเนินการตามกฎหมาย การบังคับโทษก็จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(6.2.6) ควรมีการจัดตั้ง กองทุนในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรโดยเฉพาะเพื่อบรรเทาความเสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจแก่เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติ

(6.2.7) เงินที่จะนำมาจัดตั้งกองทุนดังกล่าว ประเทศไทยควรจะใช้วิธีการเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียในเรื่องนี้คือนำเงินที่ได้มาจากค่าปรับและดอกผลจากทรัพย์สินซึ่งรับหรือได้มาจากผลกระทำความผิดอาญาและควรนำทรัพย์สินที่ยึดได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มารวมกับกองทุนดังกล่าว ด้วยเพราะฐานความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ก็เป็นความผิดอาญาด้วยเช่นกัน

(6.2.8) สิทธิของการรับรู้รายงานความคืบหน้าของคดีให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายได้รับทราบ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและไม่สามารถขาดได้เพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับทราบและเตรียมความพร้อมในเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ในอนาคต เช่น การถูกข่มขู่ การแก้แค้น การถูกคุกคามในเสรีภาพความเป็นส่วนตัว

(6.2.9) การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายที่จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมและความต้องการของเหยื่อผู้เสียหายซึ่งแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นด้านที่อยู่อาศัย พื้นฟูสุขภาพจิตใจ, การรักษาพยาบาล, การชดใช้ค่าเสียหาย, การกลับคืนสัมปทานเดิมเป็นต้น

อย่างไรก็ตามเยียวยาการจัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมและปลอดภัย เป็นสิ่งที่ควรต้องดำเนินการทั้งเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติของคนในรัฐนั้นเอง หรือที่เป็นคนต่างด้าว โดยสำหรับคนต่างด้าวจะเป็นการดูแลในลักษณะที่ชั่วคราวก่อนที่คนต่างด้าวจะเดินทางกลับประเทศของตนเอง

(6.2.10) ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาทนายความ, การใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลโดยได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

(6.2.11) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและต้องดำเนินการจัดทำกฎหมายให้เข้มงวดโดยมีบทลงโทษที่หนักขึ้น รวมถึงจัดให้มีการบังคับคดีและการยึดทรัพย์สิน

ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อนำเงินที่ได้จากการลงโทษผู้กระทำความผิดมาใช้
ค่าเสียหายทางแพ่งแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และนำ
เงินอีกส่วนมาชำระเป็นค่าปรับในทางอาญาให้แก่ภาครัฐเพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อการเยียวยา
เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

จึงเห็นได้ว่าด้วยรูปแบบการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมี
หลากหลายรูปแบบ เหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบจากความผิดข้ามชาติ ,
ความผิดจากการค้ามนุษย์ , ความผิดจากการขนย้ายถิ่นฐานต้องการที่จะได้รับการชดเชยเยียวยา
ที่แตกต่างกันออกไป การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติต้องดำเนินการโดยใช้
“กระบวนการที่เหมาะสม” ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน การจัดตั้ง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงขึ้นมารับผิดชอบในความผิดที่เกิดจากอนุสัญญา ฯ ฉบับนี้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลินทร์ พิณีจิวอดล. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : สิทธิเด็กในประเทศไทย. บทบัญญัติ 53 (ธันวาคม 2540) : 100 – 105.

การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม. มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล รายงานการศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม, 2547.

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวง. เรื่องสิทธิประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: http://www.m-society.go.th/msoservice_detail.php?pageid=558 [17 เม.ย. 2555]

กำลังใจ, พระราชดำรัสของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เรื่องการคุ้มครองชีวิตและสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม เนื่องในโอกาสพิธีเปิดการประชุมทางวิชาการนานาชาติว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมครั้งที่ 13 ณ มหาวิทยาลัยโตเกียว เมืองมิโตะ ประเทศญี่ปุ่น วันที่ 23 สิงหาคม 2552 [ออนไลน์] 2555 แหล่งที่มา: http://www.kamlangjai.or.th/ewt_news.php?nid=388&filename=index [23 ส.ค. 2555]

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ศูนย์กฎหมายเพื่อประชาชน. [ออนไลน์] 2556 แหล่งที่มา: http://www.law.chula.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=183%3Aarticle030service2&catid=85&Itemid=269&lang=en [12 ม.ค. 2556]

จตุรนต์ ธีระวัฒน์. กฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550.

จตุรนต์ ธีระวัฒน์. กฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

จันทิมา ลิ้มปานนท์. ปัญหากฎหมายและแนวทางเยียวยาเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

จตุรรัตน์ ธี อำนวยการทำงานบริการสังคม วิธีการเชิงสมานฉันท์ที่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักนำมาใช้. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/journaljutharat.doc [29 ส.ค. 2555]

- ชัชชม อรรถภิญญ์ และ คมกฤษ ดุลยพิทักษ์ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กร
อาชญากรรมข้ามชาติ [ออนไลน์] 2555.แหล่งที่มา: [http://www.oja.go.th/service/
Lists/service/Attachments/82/oja_symposium_5_G3_room6_3.pdf](http://www.oja.go.th/service/Lists/service/Attachments/82/oja_symposium_5_G3_room6_3.pdf) [27 ส.ค. 2555]
- ชาติชาย ชอบทางศิลป์. สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำ
ความผิดทางอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ ,
2542.
- ชาย เสวิกุล. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,
2517.
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ [ออนไลน์]. 2555 แหล่งที่มา : : [http://www.
stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf](http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf) [15 ส.ค. 2555]
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีอาชญาวิทยา. ใน แนวทางการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญา
วิทยาขั้นสูง กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554
- เดลินิวส์. ยิ่งลักษณ์ กำกับดูแลโรฮิงญาลักลอบเข้าไทย [ออนไลน์] 2556 แหล่งที่มา:
<http://www.dailynews.co.th/politics/178431>[15 ม.ค. 2556]
- ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์ มาตรการเรียกคืนทรัพย์สิน (asset recovery) ตามอนุสัญญา
สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003. วารสารอัยการ 24, 261 (ตุลาคม-
ธันวาคม 2554): 55-82
- ทัศนาวงษา นุกุศล. ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญไทย. รัฐสภา
สาร 45 (กันยายน 2540) : 8.
- ไทยรัฐ. ส่งสาวเหยื่ออุ้มบุญ 5 คนกลับเวียดนาม เริงล่าหัวหน้าแก๊ง [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา :
<http://www.thairath.co.th/content/region/175181> [30 พ.ค. 2554]
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. อาชญาวิทยาคลินิก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530.
- นันทิ จิตสว่าง. ราชทัณฑ์กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีอาญา วารสาร
ราชทัณฑ์ 47 (2542):26

ประธาน วัฒนวานิชย์. กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ. วารสารนิติศาสตร์ 12 (2524) : 70

ประเสริฐ เมฆมณี. หลักทฤษฎีวิทยา. กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์, 2523.

ประชัย เปี่ยมสมบุญ และคณะ. อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม ปัญหา อุปสรรค และแนวทางควบคุม. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2531.

ประชัย เปี่ยมสมบุญ สิทธิที่เหยื่ออาชญากรรมพึงได้รับจากกระบวนการยุติธรรม. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 32 (ตุลาคม – ธันวาคม 2535) : 386

พรชัย ด่านวิวัฒน์ ประเทศไทยกับการเข้าเป็นภาคีคดีการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. 2509. วารสารนิติศาสตร์ 29 (ธันวาคม 2542) : 620 – 625.

พิศวาส สุขธนพันธุ์ และอุดม งามเมืองตั้ง รายงานวิจัยฉบับสมบูรณมาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น(พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พศ. 2525. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ 2530.

ราชทัณฑ์. กรม, ประโยชน์ที่นักโทษเด็ดขาดได้รับ [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : <http://www.correct.go.th/e-government/benefit.htm> [28 ส.ค. 2555]

วรรณวิภา เมืองถั่ว การคุ้มครองพยานและผู้เสียหายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ศศ. 2000 : การปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายของประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2551.

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล สิทธิของเหยื่อ : กรณีเด็ก. บทบัณฑิตย(2525) :111.

วันชัย รุจนวงศ์. โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ 2545 [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : http://elibrary.trf.or.th/download_fullstep1.asp [16 ส.ค. 2555]

วันชัย รุจนวงศ์และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนานโยบายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2552

วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมในเขตเมือง. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. ยุโรปกับนโยบายความมั่นคง: ศึกษากรณีอาชญากรรมข้ามชาติทางเศรษฐกิจ. วารสารยุโรปศึกษา 8 (2000): 57

ศิริศักดิ์ ดิยะพรรณและประพันธ์ นัยโกวิท แปล Victim Assistance in South Australia โดย ชพนฯ CJ Sumner อัยการสูงสุดออสเตรเลียได้. วารสารอัยการ 15, 171 (พฤษภาคม 2535) : 43-69

สถานทูตสหรัฐฯ กรุงเทพฯ. รายงานการค้ำมนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2555 เรื่องประเทศไทย (กลุ่มที่ 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง) .[ออนไลน์] 2556. แหล่งที่มา : <http://thai.bangkok.usembassy.gov/tipthaireport12-t.html> [13 ก.พ. 2556]

สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง พล.ต.ท. การขูดเซยเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลยุติธรรม, 2552.

สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง, พล.ต.ท., การขูดเซยเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลยุติธรรม, 2552.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. อำนาจและหน้าที่. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://specialcrime.police.go.th/transkind.htm>. [20 ส.ค. 2555]

สุจิตฺติ. การค้ามนุษย์. [ออนไลน์] 2555. แหล่งที่มา:<http://www.learners.in.th/blog/bounmy-trafficking/120838> [12 ส.ค. 2555]

สุดสงวน สุธีสร. เหยื่ออาชญากรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2543.

สุทธิพล ทวีชัยการ และ อารยะ ธีระภัทรานันท์. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์หัวข้อ การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย

การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24, 25.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548.

สุมนทิพย์ จิตสว่าง. อาชญาวิทยา [ออนไลน์] 2555. แหล่งที่มา: www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/ [15 ก.พ. 2555]

หนังสือพิมพ์มติชน . ระวังให้ดี! ร่างพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
นักการเมืองทำผิดโดน 2 เท่า. [ออนไลน์]2554. แหล่งที่มา : http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1317807454&gripid=03&catid=03 [5 ต.ค. 2554]

อภิชาติ สุริบุญญา. อาชญากรรมข้ามชาติ. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : <http://www.interpolbangkok.com/%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%8D%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B42> [20 พ.ค. 2555]

อภิรักษ์ ทิมวงศ์. สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อมรรัตน์ กริยาผล. การลงโทษผู้กระทำผิดโดยการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ สำนักงานส่งเสริมตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, 2539.

อรัญ สุวรรณบุปผา. หลักอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2524.

อัณณพ ชูบำรุง. อาชญาวิทยาและอาชญากรรม. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

อัศวิน วัฒนวิบูลย์ และอมรรัตน์ กริยาผล การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (ตอนที่ 2). วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม 4 (2530) : 54

เอ็กแปท. หมายเหตุแนบท้ายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
[ออนไลน์] 2555 .แหล่งที่มา : http://www.ecpat-thailand.org/th/1_7.pdf [3 ม.ค. 2555]

ภาษาอังกฤษ

- A.O. Adede. A fresh look at the meaning of the doctrine of denial of justice under international law. in Canadian Yearbook of International Law. Canada: Univ of British Columbia, 1976.
- C.C.H. Moriaty. Crime Police Law .London: Butter, 1939.
- Cesare Beccaria. On Crimes and Punishments , with notes and introduction by David Young.Indianapolis: Kackett, 1985.
- COE. Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power [online]. 2007. Available from : <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/Declaration%20of%20Basic%20Principles%20of%20Justice%20for%20Victims%20of%20Crime%20and%20Abuse%20of%20Power.pdf> [16 May 2007]
- COE. EUROPEAN CONVENTION ON THE COMPENSATION OF VICTIMS OF VIOLENT CRIMES [online]. 2012. Available from : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/116.doc> [27 Aug 2012]
- Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressy. Principles of Criminology. New York: J.B.Lippincott Company, 1966.
- Emmanuel decaux. Responsabilite et reparation, La responsabilite dans le systeme international: colloque du Mans. Paris: Pedone, 1991.
- Ezzat A. Fattah . Victim Assistance in Canada [online]. 2013. Available from: www.unafei.or.jp/...No56/No56_08VE_Fattah1.pdf [12 Feb 2013]
- Giles Playfair and Derirck Singeton. Crime, Punishment and Cure. London : The Camelot Press Ltd, 1965.
- Hans-Heiner Kuhne. "Victimology Basic Theoretical Concepts and Practical Implications,"in Victimology And Victim's Rights, ed. Prathan Watanavanich. Bangkok: Thammasat University, 1992.

- Harold J. Vetter and Ira J., Silverman .Criminology and Crime. New York : Harper & Row Publishers, 1986.
- Henry Campell Black. Black's Law Dictionary. London: Butter Worths, 1977.
- J.Combacau et S.Sur. Droit international public. Paris: Montchrestein, 1995.
- Jelena pejic. The Tribunal and the ICC : Do Precedents Matter ?. Albany Law Review 60 (1997) : 309 – 310 .
- Jeremy Travis. The Rights of Crime Victims-Does Legal Protection Make a Difference?. NY: U.S. Department of Justice, 1998.
- John Brew. State and Federal Forfeiture of property involved in drug transaction. Dickinson Law Review 92 (winter 1988) : 463
- John G. Valentin. Present Issues For Organized Crime : The Australian Perspective. UNAFEI Resource Material Series 44 (1993) : 112-113
- Marshall B. Clinard. Sociology of Deviant Behavior,New York :Holt, Rinehart and Winston,Inc.,1986.
- Oscar Schachter. International Law in Theory and Practice. Dordrecht : Mertinus Nijhoff Publishers, 1991.
- OSCE. COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS [online]. 2012. Available from : [http://polis.osce.org/library/f/2669/468/CoE-FRA-RPT-26-EN-Recommendation%20No.%20R\(85\)%2011.pdf](http://polis.osce.org/library/f/2669/468/CoE-FRA-RPT-26-EN-Recommendation%20No.%20R(85)%2011.pdf) [27 Aug 2012]
- Peter Reute and Carol Patrie. Transnational Organized Crime: Summary of a workshop,Commission on Behavioral and Social Science and Education National Research Council. Washington DC: National Academy Press ,1999
- Richard Quinney. The Social Reality of Crime. Boston: Little , Brown and Company , 1970.

- Theodor Meron. Human Right Law-Making in the United Nations. A Critique of Instruments and Process . London : Oxford University Press, 1987.
- Tibbetts, Stephen G. and Hemmens. Criminological Theory : A Text/Reader. Los Angeles : Sage Publishing, 2010.
- UN. Charter of the United nations [online]. 2012. Available from : <http://www.un.org/en/documents/charter/intro.shtml> [27 Aug 2012]
- Unafei. Special Investigative Tools to Combat Transnational Organized Crime (TOC). [online]. 2012. Available from : http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No58/No58_22RC_Group1_Phase2.pdf[12 Jan 2012]
- UNCJIN. Guide for Policy Makers on the Implement of the United Nations Declaration of Basic Principles of Justice for Victim of Crime and Abuse of Power. [online] 2012. Available from: <http://www.uncjin.org/Standards/policy.pdf> [12 Mar 2012]
- United Nations office on drugs and Crime. General Assembly resolution 55/25 [online]. 2009. Available from : <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/travaux-preparatoires.html> [26 Feb 2009]
- United Nations Treaty Collection. United Nations Convention against Transnational Organized Crime .[online]. 2013. Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en [23 Feb 2013]
- Vitit Muntarhorn. Combating Migrant Smuggling and Trafficking in Persons, Especially. Women : The Normative Framework Re-appraised. in Migration and International Legal Norms. Hague: TMC Asser Press, 2003.
- W.Riphagen. National and international regulation of international movement and the legal position of the private individual. R.C.A.D.I.(1970) : 489-620.

ภาคผนวก

General Assembly resolution 55/25 of 15 November 2000
United Nations Convention against Transnational Organized Crime

The General Assembly,

Recalling its resolution 53/111 of 9 December 1998, in which it decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration, as appropriate, of international instruments addressing trafficking in women and children, combating the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, and illegal trafficking in and transporting of migrants, including by sea,

Recalling also its resolution 54/126 of 17 December 1999, in which it requested the Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime to continue its work, in accordance with resolutions 53/111 and 53/114 of 9 December 1998, and to intensify that work in order to complete it in 2000,

Recalling further its resolution 54/129 of 17 December 1999, in which it accepted with appreciation the offer of the Government of Italy to host a high level political signing conference in Palermo for the purpose of signing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (Palermo Convention) and the protocols thereto, and requested the Secretary-General to schedule the conference for a period of up to one week before the end of the Millennium Assembly in 2000,

Expressing its appreciation to the Government of Poland for submitting to it at its fifty-first session a first draft United Nations convention against transnational organized crime¹ and for hosting the meeting of the inter-sessional open-ended intergovernmental group of experts, established pursuant to resolution 52/85 of 12 December 1997, on the elaboration of a preliminary draft of a possible comprehensive international convention against transnational organized crime, held in Warsaw from 2 to 6 February 1998,

Expressing its appreciation to the Government of Argentina for hosting the informal preparatory meeting of the Ad Hoc Committee, held in Buenos Aires from 31 August to 4 September 1998,

Expressing its appreciation to the Government of Thailand for hosting the Asia-Pacific Ministerial Seminar on Building Capacities for Fighting Transnational Organized Crime, held in Bangkok on 20 and 21 March 2000,

Deeply concerned by the negative economic and social implications related to organized criminal activities, and convinced of the urgent need to strengthen cooperation to prevent and combat such activities more effectively at the national, regional and international levels,

Noting with deep concern the growing links between transnational organized crime and terrorist crimes, taking into account the Charter of the United Nations and the relevant resolutions of the General Assembly,

Determined to deny safe havens to those who engage in transnational organized crime by prosecuting their crimes wherever they occur and by cooperating at the international level,

Strongly convinced that the United Nations Convention against Transnational Organized Crime will constitute an effective tool and the necessary legal framework for international cooperation in combating, inter alia, such criminal activities as money-laundering, corruption, illicit trafficking in endangered species of wild flora and fauna, offences against cultural heritage and the growing links between transnational organized crime and terrorist crimes,

1. *Takes note* of the report of the Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime,² which carried out its work at the headquarters of the United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention in Vienna, and commends the Ad Hoc Committee for its work;

2. *Adopts* the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, and the Protocol against 2A/AC.254/34. the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime annexed to the present resolution, and opens them for signature at the High-level Political Signing Conference to be held in Palermo, Italy, from 12 to 15 December 2000 in accordance with resolution 54/129;

3. *Requests* the Secretary-General to prepare a comprehensive report on the High-level Political Signing Conference to be held in Palermo in accordance with resolution 54/129;

4. *Notes* that the Ad Hoc Committee has not yet completed its work on the draft Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime;

5. *Requests* the Ad Hoc Committee to continue its work in relation to this draft Protocol, in accordance with resolutions 53/111, 53/114 and 54/126, and to finalize such work as soon as possible;

6. *Calls upon* all States to recognize the links between transnational organized criminal activities and acts of terrorism, taking into account the relevant General Assembly resolutions, and to apply the United Nations Convention against Transnational Organized Crime in combating all forms of criminal activity, as provided therein;

7. *Recommends* that the Ad Hoc Committee established by the General Assembly in its resolution 51/210 of 17 December 1996, which is beginning its deliberations with a view to developing a comprehensive convention on international terrorism, pursuant to resolution 54/110 of 9 December 1999, should take into consideration the provisions of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime;

8. *Urges* all States and regional economic organizations to sign and ratify the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the protocols thereto as

soon as possible in order to ensure the speedy entry into force of the Convention and the protocols thereto;

9. *Decides* that, until the Conference of the Parties to the Convention established pursuant to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime decides otherwise, the account referred to in article 30 of the Convention will be operated within the United Nations Crime Prevention and Criminal Justice Fund, and encourages Member States to begin making adequate voluntary contributions to the above-mentioned account for the provision to developing countries and countries with economies in transition of the technical assistance that they might require for implementation of the Convention and the protocols thereto, including for the preparatory measures needed for that implementation;

10. *Decides also* that the Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime will complete its tasks arising from the elaboration of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime by holding a meeting well before the convening of the first session of the Conference of the Parties to the Convention, in order to prepare the draft text of the rules of procedure for the Conference of the Parties and other rules and mechanisms described in article 32 of the Convention, which will be communicated to the Conference of the Parties at its first session for consideration and action;

11. *Requests* the Secretary-General to designate the Centre for International Crime Prevention of the United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention to serve as the secretariat for the Conference of the Parties to the Convention in accordance with article 33 of the Convention;

12. *Also requests* the Secretary-General to provide the Centre for International Crime Prevention with the resources necessary to enable it to promote in an effective manner the expeditious entry into force of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and to discharge the functions of secretariat of the Conference of the Parties to the Convention, and to support the Ad Hoc Committee in its work pursuant to paragraph 10 above.

Article 1. Statement of purpose

The purpose of this Convention is to promote cooperation to prevent and combat transnational organized crime more effectively.

Article 2. Use of terms

For the purposes of this Convention:

(a) "Organized criminal group" shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit;

(b) "Serious crime" shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty;

(c) "Structured group" shall mean a group that is not randomly formed for the immediate commission of an offence and that does not need to have formally defined roles for its members, continuity of its membership or a developed structure;

(d) "Property" shall mean assets of every kind, whether corporeal or incorporeal, movable or immovable, tangible or intangible, and legal documents or instruments evidencing title to, or interest in, such assets;

(e) "Proceeds of crime" shall mean any property derived from or obtained, directly or indirectly, through the commission of an offence;

(f) "Freezing" or "seizure" shall mean temporarily prohibiting the transfer, conversion, disposition or movement of property or temporarily assuming custody or control of property on the basis of an order issued by a court or other competent authority; *Annex I*

(g) "Confiscation", which includes forfeiture where applicable, shall mean the permanent deprivation of property by order of a court or other competent authority;

(h) "Predicate offence" shall mean any offence as a result of which proceeds have been generated that may become the subject of an offence as defined in article 6 of this Convention;

(i) "Controlled delivery" shall mean the technique of allowing illicit or suspect consignments to pass out of, through or into the territory of one or more States, with the

knowledge and under the supervision of their competent authorities, with a view to the investigation of an offence and the identification of persons involved in the commission of the offence;

(j) “Regional economic integration organization” shall mean an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by this Convention and which has been duly authorized, in accordance with its internal procedures, to sign, ratify, accept, approve or accede to it; references to “States Parties” under this Convention shall apply to such organizations within the limits of their competence.

Article 3. Scope of application

1. This Convention shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of:

(a) The offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention; and

(b) Serious crime as defined in article 2 of this Convention; where the offence is transnational in nature and involves an organized criminal group.

2. For the purpose of paragraph 1 of this article, an offence is transnational in nature if:

(a) It is committed in more than one State;

(b) It is committed in one State but a substantial part of its preparation, planning, direction or control takes place in another State;

(c) It is committed in one State but involves an organized criminal group that engages in criminal activities in more than one State; or

(d) It is committed in one State but has substantial effects in another State.

Article 4. Protection of sovereignty

1. States Parties shall carry out their obligations under this Convention in a manner consistent with the principles of sovereign equality and territorial integrity of States and that of non-intervention in the domestic affairs of other States.

2. Nothing in this Convention entitles a State Party to undertake in the territory of another State the exercise of jurisdiction and performance of functions that are reserved exclusively for the authorities of that other State by its domestic law.

Article 5. Criminalization of participation in an organized criminal group

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) Either or both of the following as criminal offences distinct from those involving the attempt or completion of the criminal activity:

(i) Agreeing with one or more other persons to commit a serious crime for a purpose relating directly or indirectly to the obtaining of a financial or other material benefit and, where required by domestic law, involving an act undertaken by one of the participants in furtherance of the agreement or involving an organized criminal group;

(ii) Conduct by a person who, with knowledge of either the aim and general criminal activity of an organized criminal group or its intention to commit the crimes in question, takes an active part in:

a. Criminal activities of the organized criminal group;

b. Other activities of the organized criminal group in the knowledge that his or her participation will contribute to the achievement of the above-described criminal aim;

(b) Organizing, directing, aiding, abetting, facilitating or counselling the commission of serious crime involving an organized criminal group.

2. The knowledge, intent, aim, purpose or agreement referred to in paragraph 1 of this article may be inferred from objective factual circumstances.

3. States Parties whose domestic law requires involvement of an organized criminal group for purposes of the offences established in accordance with paragraph 1 (a) (i) of this article shall ensure that their domestic law covers all serious crimes involving organized criminal groups. Such States Parties, as well as States Parties whose domestic law requires an act in furtherance of the agreement for purposes of the offences established in accordance with paragraph 1 (a) (i) of this article, shall so inform the Secretary-General of the United Nations at the time of their signature or of deposit of their instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention.

Article 6. Criminalization of the laundering of proceeds of crime

1. Each State Party shall adopt, in accordance with fundamental principles of its domestic law, such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) (i) The conversion or transfer of property, knowing that such property is the proceeds of crime, for the purpose of concealing or disguising the illicit origin of the property or of helping any person who is involved in the commission of the predicate offence to evade the legal consequences of his or her action;

(ii) The concealment or disguise of the true nature, source, location, disposition, movement or ownership of or rights with respect to property, knowing that such property is the proceeds of crime;

(b) Subject to the basic concepts of its legal system:

(i) The acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property is the proceeds of crime;

(ii) Participation in, association with or conspiracy to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counselling the commission of any of the offences established in accordance with this article.

2. For purposes of implementing or applying paragraph 1 of this article:

(a) Each State Party shall seek to apply paragraph 1 of this article to the widest range of predicate offences;

(b) Each State Party shall include as predicate offences all serious crime as defined in article 2 of this Convention and the offences established in accordance with articles 5, 8 and 23 of this Convention. In the case of States Parties whose legislation sets out a list of specific predicate offences, they shall, at a minimum, include in such list a comprehensive range of offences associated with organized criminal groups;

(c) For the purposes of subparagraph (b), predicate offences shall include offences committed both within and outside the jurisdiction of the State Party in question. However, offences committed outside the jurisdiction of a State Party shall constitute predicate offences only when the relevant conduct is a criminal offence under the domestic law of the State where it is committed and would be a criminal offence

under the domestic law of the State Party implementing or applying this article had it been committed there;

(d) Each State Party shall furnish copies of its laws that give effect to this article and of any subsequent changes to such laws or a description thereof to the Secretary-General of the United Nations;

(e) If required by fundamental principles of the domestic law of a State Party, it may be provided that the offences set forth in paragraph 1 of this article do not apply to the persons who committed the predicate offence;

(f) Knowledge, intent or purpose required as an element of an offence set forth in paragraph 1 of this article may be inferred from objective factual circumstances.

Article 7. Measures to combat money-laundering

1. Each State Party:

(a) Shall institute a comprehensive domestic regulatory and supervisory regime for banks and non-bank financial institutions and, where appropriate, other bodies particularly susceptible to money-laundering, within its competence, in order to deter and detect all forms of money-laundering, which regime shall emphasize requirements for customer identification, record-keeping and the reporting of suspicious transactions;

(b) Shall, without prejudice to articles 18 and 27 of this Convention, ensure that administrative, regulatory, law enforcement and other authorities dedicated to combating money-laundering (including, where appropriate under domestic law, judicial authorities) have the ability to cooperate and exchange information at the national and international levels within the conditions prescribed by its domestic law and, to that end, shall consider the establishment of a financial intelligence unit to serve as a national centre for the collection, analysis and dissemination of information regarding potential moneylaundering.

2. States Parties shall consider implementing feasible measures to detect and monitor the movement of cash and appropriate negotiable instruments across their borders, subject to safeguards to ensure proper use of information and without impeding in any way the movement of legitimate capital. Such measures may include a requirement that

individuals and businesses report the cross-border transfer of substantial quantities of cash and appropriate negotiable instruments.

3. In establishing a domestic regulatory and supervisory regime under the terms of this article, and without prejudice to any other article of this Convention, States Parties are called upon to use as a guideline the relevant initiatives of regional, interregional and multilateral organizations against money-laundering.

4. States Parties shall endeavour to develop and promote global, regional, subregional and bilateral cooperation among judicial, law enforcement and financial regulatory authorities in order to combat money-laundering.

Article 8. Criminalization of corruption

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) The promise, offering or giving to a public official, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties;

(b) The solicitation or acceptance by a public official, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties.

2. Each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences conduct referred to in paragraph 1 of this article involving a foreign public official or international civil servant. Likewise, each State Party shall consider establishing as criminal offences other forms of corruption.

3. Each State Party shall also adopt such measures as may be necessary to establish as a criminal offence participation as an accomplice in an offence established in accordance with this article.

4. For the purposes of paragraph 1 of this article and article 9 of this Convention, "public official" shall mean a public official or a person who provides a public service as defined in the domestic law and as applied in the criminal law of the State Party in which the person in question performs that function.

Article 9. Measures against corruption

1. In addition to the measures set forth in article 8 of this Convention, each State Party shall, to the extent appropriate and consistent with its legal system, adopt legislative, administrative or other effective measures to promote integrity and to prevent, detect and punish the corruption of public officials.

2. Each State Party shall take measures to ensure effective action by its authorities in the prevention, detection and punishment of the corruption of public officials, including providing such authorities with adequate independence to deter the exertion of inappropriate influence on their actions.

Article 10. Liability of legal persons

1. Each State Party shall adopt such measures as may be necessary, consistent with its legal principles, to establish the liability of legal persons for participation in serious crimes involving an organized criminal group and for the offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention.

2. Subject to the legal principles of the State Party, the liability of legal persons may be criminal, civil or administrative.

3. Such liability shall be without prejudice to the criminal liability of the natural persons who have committed the offences.

4. Each State Party shall, in particular, ensure that legal persons held liable in accordance with this article are subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.

Article 11. Prosecution, adjudication and sanctions

1. Each State Party shall make the commission of an offence established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention liable to sanctions that take into account the gravity of that offence.

2. Each State Party shall endeavour to ensure that any discretionary legal powers under its domestic law relating to the prosecution of persons for offences covered by this Convention are exercised to maximize the effectiveness of law enforcement measures in respect of those offences and with due regard to the need to deter the commission of such offences.

3. In the case of offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention, each State Party shall take appropriate measures, in accordance with its domestic law and with due regard to the rights of the defence, to seek to ensure that conditions imposed in connection with decisions on release pending trial or appeal take into consideration the need to ensure the presence of the defendant at subsequent criminal proceedings.

4. Each State Party shall ensure that its courts or other competent authorities bear in mind the grave nature of the offences covered by this Convention when considering the eventuality of early release or parole of persons convicted of such offences.

5. Each State Party shall, where appropriate, establish under its domestic law a long statute of limitations period in which to commence proceedings for any offence covered by this Convention and a longer period where the alleged offender has evaded the administration of justice.

6. Nothing contained in this Convention shall affect the principle that the description of the offences established in accordance with this Convention and of the applicable legal defences or other legal principles controlling the lawfulness of conduct is reserved to the domestic law of a State Party and that such offences shall be prosecuted and punished in accordance with that law.

Article 12. Confiscation and seizure

1. States Parties shall adopt, to the greatest extent possible within their domestic legal systems, such measures as may be necessary to enable confiscation of:

(a) Proceeds of crime derived from offences covered by this Convention or property the value of which corresponds to that of such proceeds;

(b) Property, equipment or other instrumentalities used in or destined for use in offences covered by this Convention.

2. States Parties shall adopt such measures as may be necessary to enable the identification, tracing, freezing or seizure of any item referred to in paragraph 1 of this article for the purpose of eventual confiscation.

3. If proceeds of crime have been transformed or converted, in part or in full, into other property, such property shall be liable to the measures referred to in this article instead of the proceeds.

4. If proceeds of crime have been intermingled with property acquired from legitimate sources, such property shall, without prejudice to any powers relating to freezing or seizure, be liable to confiscation up to the assessed value of the intermingled proceeds.

5. Income or other benefits derived from proceeds of crime, from property into which proceeds of crime have been transformed or converted or from property with which proceeds of crime have been intermingled shall also be liable to the measures referred to in this article, in the same manner and to the same extent as proceeds of crime.

6. For the purposes of this article and article 13 of this Convention, each State Party shall empower its courts or other competent authorities to order that bank, financial or commercial records be made available or be seized. States Parties shall not decline to act under the provisions of this paragraph on the ground of bank secrecy.

7. States Parties may consider the possibility of requiring that an offender demonstrate the lawful origin of alleged proceeds of crime or other property liable to confiscation, to the extent that such a requirement is consistent with the principles of their domestic law and with the nature of the judicial and other proceedings.

8. The provisions of this article shall not be construed to prejudice the rights of bona fide third parties.

9. Nothing contained in this article shall affect the principle that the measures to which it refers shall be defined and implemented in accordance with and subject to the provisions of the domestic law of a State Party.

Article 13. International cooperation for purposes of confiscation

1. A State Party that has received a request from another State Party having jurisdiction over an offence covered by this Convention for confiscation of proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 12, paragraph 1, of this Convention situated in its territory shall, to the greatest extent possible within its domestic legal system:

(a) Submit the request to its competent authorities for the purpose of

obtaining an order of confiscation and, if such an order is granted, give effect to it; or

(b) Submit to its competent authorities, with a view to giving effect to it to the extent requested, an order of confiscation issued by a court in the territory of the requesting State Party in accordance with article 12, paragraph 1, of this Convention insofar as it relates to proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 12, paragraph 1, situated in the territory of the requested State Party.

2. Following a request made by another State Party having jurisdiction over an offence covered by this Convention, the requested State Party shall take measures to identify, trace and freeze or seize proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 12, paragraph 1, of this Convention for the purpose of eventual confiscation to be ordered either by the requesting State Party or, pursuant to a request under paragraph 1 of this article, by the requested State Party.

3. The provisions of article 18 of this Convention are applicable, *mutatis mutandis*, to this article. In addition to the information specified in article 18, paragraph 15, requests made pursuant to this article shall contain:

(a) In the case of a request pertaining to paragraph 1 (a) of this article, a description of the property to be confiscated and a statement of the facts relied upon by the requesting State Party sufficient to enable the requested State Party to seek the order under its domestic law;

(b) In the case of a request pertaining to paragraph 1 (b) of this article, a legally admissible copy of an order of confiscation upon which the request is based issued by the requesting State Party, a statement of the facts and information as to the extent to which execution of the order is requested;

(c) In the case of a request pertaining to paragraph 2 of this article, a statement of the facts relied upon by the requesting State Party and a description of the actions requested.

4. The decisions or actions provided for in paragraphs 1 and 2 of this article shall be taken by the requested State Party in accordance with and subject to the provisions of its domestic law and its procedural rules or any bilateral or multilateral treaty, agreement or arrangement to which it may be bound in relation to the requesting State Party.

5. Each State Party shall furnish copies of its laws and regulations that give effect to this article and of any subsequent changes to such laws and regulations or a description thereof to the Secretary-General of the United Nations.
6. If a State Party elects to make the taking of the measures referred to in paragraphs 1 and 2 of this article conditional on the existence of a relevant treaty, that State Party shall consider this Convention the necessary and sufficient treaty basis.
7. Cooperation under this article may be refused by a State Party if the offence to which the request relates is not an offence covered by this Convention.
8. The provisions of this article shall not be construed to prejudice the rights of bona fide third parties.
9. States Parties shall consider concluding bilateral or multilateral treaties, agreements or arrangements to enhance the effectiveness of international cooperation undertaken pursuant to this article.

Article 14. Disposal of confiscated proceeds of crime or property

1. Proceeds of crime or property confiscated by a State Party pursuant to articles 12 or 13, paragraph 1, of this Convention shall be disposed of by that State Party in accordance with its domestic law and administrative procedures.
2. When acting on the request made by another State Party in accordance with article 13 of this Convention, States Parties shall, to the extent permitted by domestic law and if so requested, give priority consideration to returning the confiscated proceeds of crime or property to the requesting State Party so that it can give compensation to the victims of the crime or return such proceeds of crime or property to their legitimate owners.
3. When acting on the request made by another State Party in accordance with articles 12 and 13 of this Convention, a State Party may give special consideration to concluding agreements or arrangements on:
 - (a) Contributing the value of such proceeds of crime or property or funds derived from the sale of such proceeds of crime or property or a part thereof to the account designated in accordance with article 30, paragraph 2 (c), of this Convention and to intergovernmental bodies specializing in the fight against organized crime;

(b) Sharing with other States Parties, on a regular or case-by-case basis, such proceeds of crime or property, or funds derived from the sale of such proceeds of crime or property, in accordance with its domestic law or administrative procedures.

Article 15. Jurisdiction

1. Each State Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention when:

(a) The offence is committed in the territory of that State Party; or

(b) The offence is committed on board a vessel that is flying the flag of that State Party or an aircraft that is registered under the laws of that State Party at the time that the offence is committed.

2. Subject to article 4 of this Convention, a State Party may also establish its jurisdiction over any such offence when:

(a) The offence is committed against a national of that State Party;

(b) The offence is committed by a national of that State Party or a stateless person who has his or her habitual residence in its territory; or

(c) The offence is:

(i) One of those established in accordance with article 5, paragraph 1, of this Convention and is committed outside its territory with a view to the commission of a serious crime within its territory;

(ii) One of those established in accordance with article 6, paragraph 1 (b) (ii), of this Convention and is committed outside its territory with a view to the commission of an offence established in accordance with article 6, paragraph 1 (a) (i) or (ii) or (b) (i), of this Convention within its territory.

3. For the purposes of article 16, paragraph 10, of this Convention, each State Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences covered by this Convention when the alleged offender is present in its territory and it does not extradite such person solely on the ground that he or she is one of its nationals.

4. Each State Party may also adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences covered by this Convention when the alleged offender is present in its territory and it does not extradite him or her.

5. If a State Party exercising its jurisdiction under paragraph 1 or 2 of this article has been notified, or has otherwise learned, that one or more other States Parties are conducting an investigation, prosecution or judicial proceeding in respect of the same conduct, the competent authorities of those States Parties shall, as appropriate, consult one another with a view to coordinating their actions.

6. Without prejudice to norms of general international law, this Convention does not exclude the exercise of any criminal jurisdiction established by a State Party in accordance with its domestic law.

Article 16. Extradition

1. This article shall apply to the offences covered by this Convention or in cases where an offence referred to in article 3, paragraph 1 (a) or (b), involves an organized criminal group and the person who is the subject of the request for extradition is located in the territory of the requested State Party, provided that the offence for which extradition is sought is punishable under the domestic law of both the requesting State Party and the requested State Party.

2. If the request for extradition includes several separate serious crimes, some of which are not covered by this article, the requested State Party may apply this article also in respect of the latter offences.

3. Each of the offences to which this article applies shall be deemed to be included as an extraditable offence in any extradition treaty existing between States Parties. States Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them.

4. If a State Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, it may consider this Convention the legal basis for extradition in respect of any offence to which this article applies.

5. States Parties that make extradition conditional on the existence of a treaty shall:

(a) At the time of deposit of their instrument of ratification, acceptance, approval of or accession to this Convention, inform the Secretary-General of the United Nations whether they will take this Convention as the legal basis for cooperation on extradition with other States Parties to this Convention; and

(b) If they do not take this Convention as the legal basis for cooperation on extradition, seek, where appropriate, to conclude treaties on extradition with other States Parties to this Convention in order to implement this article.

6. States Parties that do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize offences to which this article applies as extraditable offences between themselves.

7. Extradition shall be subject to the conditions provided for by the domestic law of the requested State Party or by applicable extradition treaties, including, *inter alia*, conditions in relation to the minimum penalty requirement for extradition and the grounds upon which the requested State Party may refuse extradition.

8. States Parties shall, subject to their domestic law, endeavour to expedite extradition procedures and to simplify evidentiary requirements relating thereto in respect of any offence to which this article applies.

9. Subject to the provisions of its domestic law and its extradition treaties, the requested State Party may, upon being satisfied that the circumstances so warrant and are urgent and at the request of the requesting State Party, take a person whose extradition is sought and who is present in its territory into custody or take other appropriate measures to ensure his or her presence at extradition proceedings.

10. A State Party in whose territory an alleged offender is found, if it does not extradite such person in respect of an offence to which this article applies solely on the ground that he or she is one of its nationals, shall, at the request of the State Party seeking extradition, be obliged to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall take their decision and conduct their proceedings in the same manner as in the case of any other offence of a grave nature under the domestic law of that State Party. The States Parties concerned shall cooperate with each other, in particular on procedural and evidentiary aspects, to ensure the efficiency of such prosecution.

11. Whenever a State Party is permitted under its domestic law to extradite or otherwise surrender one of its nationals only upon the condition that the person will be returned to that State Party to serve the sentence imposed as a result of the trial or proceedings for which the extradition or surrender of the person was sought and that State Party and the State Party seeking the extradition of the person agree with this option and other terms that they may deem appropriate, such conditional extradition or surrender shall be sufficient to discharge the obligation set forth in paragraph 10 of this article.

12. If extradition, sought for purposes of enforcing a sentence, is refused because the person sought is a national of the requested State Party, the requested Party shall, if its domestic law so permits and in conformity with the requirements of such law, upon application of the requesting Party, consider the enforcement of the sentence that has been imposed under the domestic law of the requesting Party or the remainder thereof.

13. Any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with any of the offences to which this article applies shall be guaranteed fair treatment at all stages of the proceedings, including enjoyment of all the rights and guarantees provided by the domestic law of the State Party in the territory of which that person is present.

14. Nothing in this Convention shall be interpreted as imposing an obligation to extradite if the requested State Party has substantial grounds for believing that the request has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's sex, race, religion, nationality, ethnic origin or political opinions or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any one of these reasons.

15. States Parties may not refuse a request for extradition on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.

16. Before refusing extradition, the requested State Party shall, where appropriate, consult with the requesting State Party to provide it with ample opportunity to present its opinions and to provide information relevant to its allegation.

17. States Parties shall seek to conclude bilateral and multilateral agreements or arrangements to carry out or to enhance the effectiveness of extradition.

Article 17. Transfer of sentenced persons

States Parties may consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on the transfer to their territory of persons sentenced to imprisonment or other forms of deprivation of liberty for offences covered by this Convention, in order that they may complete their sentences there.

Article 18. Mutual legal assistance

1. States Parties shall afford one another the widest measure of mutual legal assistance in investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences covered by this Convention as provided for in article 3 and shall reciprocally extend to one another similar assistance where the requesting State Party has reasonable grounds to suspect that the offence referred to in article 3, paragraph 1 (a) or (b), is transnational in nature, including that victims, witnesses, proceeds, instrumentalities or evidence of such offences are located in the requested State Party and that the offence involves an organized criminal group.

2. Mutual legal assistance shall be afforded to the fullest extent possible under relevant laws, treaties, agreements and arrangements of the requested State Party with respect to investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences for which a legal person may be held liable in accordance with article 10 of this Convention in the requesting State Party.

3. Mutual legal assistance to be afforded in accordance with this article may be requested for any of the following purposes:

- (a) Taking evidence or statements from persons;
- (b) Effecting service of judicial documents;
- (c) Executing searches and seizures, and freezing;
- (d) Examining objects and sites;
- (e) Providing information, evidentiary items and expert evaluations;
- (f) Providing originals or certified copies of relevant documents and records, including government, bank, financial, corporate or business records;
- (g) Identifying or tracing proceeds of crime, property, instrumentalities or other things for evidentiary purposes;

(h) Facilitating the voluntary appearance of persons in the requesting State Party;

(i) Any other type of assistance that is not contrary to the domestic law of the requested State Party.

4. Without prejudice to domestic law, the competent authorities of a State Party may, without prior request, transmit information relating to criminal matters to a competent authority in another State Party where they believe that such information could assist the authority in undertaking or successfully concluding inquiries and criminal proceedings or could result in a request formulated by the latter State Party pursuant to this Convention.

5. The transmission of information pursuant to paragraph 4 of this article shall be without prejudice to inquiries and criminal proceedings in the State of the competent authorities providing the information. The competent authorities receiving the information shall comply with a request that said information remain confidential, even temporarily, or with restrictions on its use. However, this shall not prevent the receiving State Party from disclosing in its proceedings information that is exculpatory to an accused person. In such a case, the receiving State Party shall notify the transmitting State Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the transmitting State Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the receiving State Party shall inform the transmitting State Party of the disclosure without delay.

6. The provisions of this article shall not affect the obligations under any other treaty, bilateral or multilateral, that governs or will govern, in whole or in part, mutual legal assistance.

7. Paragraphs 9 to 29 of this article shall apply to requests made pursuant to this article if the States Parties in question are not bound by a treaty of mutual legal assistance. If those States Parties are bound by such a treaty, the corresponding provisions of that treaty shall apply unless the States Parties agree to apply paragraphs 9 to 29 of this article in lieu thereof. States Parties are strongly encouraged to apply these paragraphs if they facilitate cooperation.

8. States Parties shall not decline to render mutual legal assistance pursuant to this article on the ground of bank secrecy.

9. States Parties may decline to render mutual legal assistance pursuant to this article on the ground of absence of dual criminality. However, the requested State Party may, when it deems appropriate, provide assistance, to the extent it decides at its discretion, irrespective of whether the conduct would constitute an offence under the domestic law of the requested State Party.

10. A person who is being detained or is serving a sentence in the territory of one State Party whose presence in another State Party is requested for purposes of identification, testimony or otherwise providing assistance in obtaining evidence for investigations, prosecutions or judicial proceedings in relation to offences covered by this Convention may be transferred if the following conditions are met:

(a) The person freely gives his or her informed consent;

(b) The competent authorities of both States Parties agree, subject to such conditions as those States Parties may deem appropriate.

11. For the purposes of paragraph 10 of this article:

(a) The State Party to which the person is transferred shall have the authority and obligation to keep the person transferred in custody, unless otherwise requested or authorized by the State Party from which the person was transferred;

(b) The State Party to which the person is transferred shall without delay implement its obligation to return the person to the custody of the State Party from which the person was transferred as agreed beforehand, or as otherwise agreed, by the competent authorities of both States Parties;

(c) The State Party to which the person is transferred shall not require the State Party from which the person was transferred to initiate extradition proceedings for the return of the person;

(d) The person transferred shall receive credit for service of the sentence being served in the State from which he or she was transferred for time spent in the custody of the State Party to which he or she was transferred.

12. Unless the State Party from which a person is to be transferred in accordance with paragraphs 10 and 11 of this article so agrees, that person, whatever his or her nationality, shall not be prosecuted, detained, punished or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in the territory of the State to which that person is

transferred in respect of acts, omissions or convictions prior to his or her departure from the territory of the State from which he or she was transferred.

13. Each State Party shall designate a central authority that shall have the responsibility and power to receive requests for mutual legal assistance and either to execute them or to transmit them to the competent authorities for execution. Where a State Party has a special region or territory with a separate system of mutual legal assistance, it may designate a distinct central authority that shall have the same function for that region or territory. Central authorities shall ensure the speedy and proper execution or transmission of the requests received. Where the central authority transmits the request to a competent authority for execution, it shall encourage the speedy and proper execution of the request by the competent authority. The Secretary-General of the United Nations shall be notified of the central authority designated for this purpose at the time each State Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention. Requests for mutual legal assistance and any communication related thereto shall be transmitted to the central authorities designated by the States Parties. This requirement shall be without prejudice to the right of a State Party to require that such requests and communications be addressed to it through diplomatic channels and, in urgent circumstances, where the States Parties agree, through the International Criminal Police Organization, if possible.

14. Requests shall be made in writing or, where possible, by any means capable of producing a written record, in a language acceptable to the requested State Party, under conditions allowing that State Party to establish authenticity.

The Secretary-General of the United Nations shall be notified of the language or languages acceptable to each State Party at the time it deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention. In urgent circumstances and where agreed by the States Parties, requests may be made orally, but shall be confirmed in writing forthwith.

15. A request for mutual legal assistance shall contain:

- (a) The identity of the authority making the request;

(b) The subject matter and nature of the investigation, prosecution or judicial proceeding to which the request relates and the name and functions of the authority conducting the investigation, prosecution or judicial proceeding;

(c) A summary of the relevant facts, except in relation to requests for the purpose of service of judicial documents;

(d) A description of the assistance sought and details of any particular procedure that the requesting State Party wishes to be followed;

(e) Where possible, the identity, location and nationality of any person concerned; and

(f) The purpose for which the evidence, information or action is sought.

16. The requested State Party may request additional information when it appears necessary for the execution of the request in accordance with its domestic law or when it can facilitate such execution.

17. A request shall be executed in accordance with the domestic law of the requested State Party and, to the extent not contrary to the domestic law of the requested State Party and where possible, in accordance with the procedures specified in the request.

18. Wherever possible and consistent with fundamental principles of domestic law, when an individual is in the territory of a State Party and has to be heard as a witness or expert by the judicial authorities of another State Party, the first State Party may, at the request of the other, permit the hearing to take place by video conference if it is not possible or desirable for the individual in question to appear in person in the territory of the requesting State Party. States Parties may agree that the hearing shall be conducted by a judicial authority of the requesting State Party and attended by a judicial authority of the requested State Party.

19. The requesting State Party shall not transmit or use information or evidence furnished by the requested State Party for investigations, prosecutions or judicial proceedings other than those stated in the request without the prior consent of the requested State Party. Nothing in this paragraph shall prevent the requesting State Party from disclosing in its proceedings information or evidence that is exculpatory to an accused person. In the latter case, the requesting State Party shall notify the requested State Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the requested State

Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the requesting State Party shall inform the requested State Party of the disclosure without delay.

20. The requesting State Party may require that the requested State Party keep confidential the fact and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested State Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting State Party.

21. Mutual legal assistance may be refused:

(a) If the request is not made in conformity with the provisions of this article;

(b) If the requested State Party considers that execution of the request is likely to prejudice its sovereignty, security, *ordre public* or other essential interests;

(c) If the authorities of the requested State Party would be prohibited by its domestic law from carrying out the action requested with regard to any similar offence, had it been subject to investigation, prosecution or judicial proceedings under their own jurisdiction;

(d) If it would be contrary to the legal system of the requested State Party relating to mutual legal assistance for the request to be granted.

22. States Parties may not refuse a request for mutual legal assistance on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.

23. Reasons shall be given for any refusal of mutual legal assistance.

24. The requested State Party shall execute the request for mutual legal assistance as soon as possible and shall take as full account as possible of any deadlines suggested by the requesting State Party and for which reasons are given, preferably in the request. The requested State Party shall respond to reasonable requests by the requesting State Party on progress of its handling of the request. The requesting State Party shall promptly inform the requested State Party when the assistance sought is no longer required.

25. Mutual legal assistance may be postponed by the requested State Party on the ground that it interferes with an ongoing investigation, prosecution or judicial proceeding.

26. Before refusing a request pursuant to paragraph 21 of this article or postponing its execution pursuant to paragraph 25 of this article, the requested State Party shall

consult with the requesting State Party to consider whether assistance may be granted subject to such terms and conditions as it deems necessary. If the requesting State Party accepts assistance subject to those conditions, it shall comply with the conditions.

27. Without prejudice to the application of paragraph 12 of this article, a witness, expert or other person who, at the request of the requesting State Party, consents to give evidence in a proceeding or to assist in an investigation, prosecution or judicial proceeding in the territory of the requesting State Party shall not be prosecuted, detained, punished or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in that territory in respect of acts, omissions or convictions prior to his or her departure from the territory of the requested State Party. Such safe conduct shall cease when the witness, expert or other person having had, for a period of fifteen consecutive days or for any period agreed upon by the States Parties from the date on which he or she has been officially informed that his or her presence is no longer required by the judicial authorities, an opportunity of leaving, has nevertheless remained voluntarily in the territory of the requesting State Party or, having left it, has returned of his or her own free will.

28. The ordinary costs of executing a request shall be borne by the requested State Party, unless otherwise agreed by the States Parties concerned. If expenses of a substantial or extraordinary nature are or will be required to fulfil the request, the States Parties shall consult to determine the terms and conditions under which the request will be executed, as well as the manner in which the costs shall be borne.

29. The requested State Party:

(a) Shall provide to the requesting State Party copies of government records, documents or information in its possession that under its domestic law are available to the general public;

(b) May, at its discretion, provide to the requesting State Party in whole, in part or subject to such conditions as it deems appropriate, copies of any government records, documents or information in its possession that under its domestic law are not available to the general public.

30. States Parties shall consider, as may be necessary, the possibility of concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements that would serve

the purposes of, give practical effect to or enhance the provisions of this article.

Article 19. Joint investigations

States Parties shall consider concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements whereby, in relation to matters that are the subject of investigations, prosecutions or judicial proceedings in one or more States, the competent authorities concerned may establish joint investigative bodies. In the absence of such agreements or arrangements, joint investigations may be undertaken by agreement on a case-by-case basis. The States Parties involved shall ensure that the sovereignty of the State Party in whose territory such investigation is to take place is fully respected.

Article 20. Special investigative techniques

1. If permitted by the basic principles of its domestic legal system, each State Party shall, within its possibilities and under the conditions prescribed by its domestic law, take the necessary measures to allow for the appropriate use of controlled delivery and, where it deems appropriate, for the use of other special investigative techniques, such as electronic or other forms of surveillance and undercover operations, by its competent authorities in its territory for the purpose of effectively combating organized crime.
2. For the purpose of investigating the offences covered by this Convention, States Parties are encouraged to conclude, when necessary, appropriate bilateral or multilateral agreements or arrangements for using such special investigative techniques in the context of cooperation at the international level. Such agreements or arrangements shall be concluded and implemented in full compliance with the principle of sovereign equality of States and shall be carried out strictly in accordance with the terms of those agreements or arrangements.
3. In the absence of an agreement or arrangement as set forth in paragraph 2 of this article, decisions to use such special investigative techniques at the international level shall be made on a case-by-case basis and may, when necessary, take into consideration financial arrangements and understandings with respect to the exercise of jurisdiction by the States Parties concerned.

4. Decisions to use controlled delivery at the international level may, with the consent of the States Parties concerned, include methods such as intercepting and allowing the goods to continue intact or be removed or replaced in whole or in part.

Article 21. Transfer of criminal proceedings

States Parties shall consider the possibility of transferring to one another proceedings for the prosecution of an offence covered by this Convention in cases where such transfer is considered to be in the interests of the proper administration of justice, in particular in cases where several jurisdictions are involved, with a view to concentrating the prosecution.

Article 22. Establishment of criminal record

Each State Party may adopt such legislative or other measures as may be necessary to take into consideration, under such terms as and for the purpose that it deems appropriate, any previous conviction in another State of an alleged offender for the purpose of using such information in criminal proceedings relating to an offence covered by this Convention.

Article 23. Criminalization of obstruction of justice

Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) The use of physical force, threats or intimidation or the promise, offering or giving of an undue advantage to induce false testimony or to interfere in the giving of testimony or the production of evidence in a proceeding in relation to the commission of offences covered by this Convention;

(b) The use of physical force, threats or intimidation to interfere with the exercise of official duties by a justice or law enforcement official in relation to the commission of offences covered by this Convention. Nothing in this subparagraph shall prejudice the right of States Parties to have legislation that protects other categories of public officials.

Article 24. Protection of witnesses

1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide effective protection from potential retaliation or intimidation for witnesses in criminal proceedings who give testimony concerning offences covered by this Convention and, as appropriate, for their relatives and other persons close to them.

2. The measures envisaged in paragraph 1 of this article may include, inter alia, without prejudice to the rights of the defendant, including the right to due process:

(a) Establishing procedures for the physical protection of such persons, such as, to the extent necessary and feasible, relocating them and permitting, where appropriate, non-disclosure or limitations on the disclosure of information concerning the identity and whereabouts of such persons;

(b) Providing evidentiary rules to permit witness testimony to be given in a manner that ensures the safety of the witness, such as permitting testimony to be given through the use of communications technology such as video links or other adequate means.

3. States Parties shall consider entering into agreements or arrangements with other States for the relocation of persons referred to in paragraph 1 of this article.

4. The provisions of this article shall also apply to victims insofar as they are witnesses.

Article 25. Assistance to and protection of victims

1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide assistance and protection to victims of offences covered by this Convention, in particular in cases of threat of retaliation or intimidation.

2. Each State Party shall establish appropriate procedures to provide access to compensation and restitution for victims of offences covered by this Convention.

3. Each State Party shall, subject to its domestic law, enable views and concerns of victims to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders in a manner not prejudicial to the rights of the defence.

Article 26. Measures to enhance cooperation with law enforcement authorities

1. Each State Party shall take appropriate measures to encourage persons who participate or who have participated in organized criminal groups:

(a) To supply information useful to competent authorities for investigative and evidentiary purposes on such matters as:

(i) The identity, nature, composition, structure, location or activities of organized criminal groups;

(ii) Links, including international links, with other organized criminal groups;

(iii) Offences that organized criminal groups have committed or may commit;

(b) To provide factual, concrete help to competent authorities that may contribute to depriving organized criminal groups of their resources or of the proceeds of crime.

2. Each State Party shall consider providing for the possibility, in appropriate cases, of mitigating punishment of an accused person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

3. Each State Party shall consider providing for the possibility, in accordance with fundamental principles of its domestic law, of granting immunity from prosecution to a person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

4. Protection of such persons shall be as provided for in article 24 of this Convention.

5. Where a person referred to in paragraph 1 of this article located in one State Party can provide substantial cooperation to the competent authorities of another State Party, the States Parties concerned may consider entering into agreements or arrangements, in accordance with their domestic law, concerning the potential provision by the other State Party of the treatment set forth in paragraphs 2 and 3 of this article.

Article 27. Law enforcement cooperation

1. States Parties shall cooperate closely with one another, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, to enhance the effectiveness of law enforcement action to combat the offences covered by this Convention. Each State Party shall, in particular, adopt effective measures:

(a) To enhance and, where necessary, to establish channels of communication between their competent authorities, agencies and services in order to facilitate the secure and rapid exchange of information concerning all aspects of the offences covered by this Convention, including, if the States Parties concerned deem it appropriate, links with other criminal activities;

(b) To cooperate with other States Parties in conducting inquiries with respect to offences covered by this Convention concerning:

(i) The identity, whereabouts and activities of persons suspected of involvement in such offences or the location of other persons concerned;

(ii) The movement of proceeds of crime or property derived from the commission of such offences;

(iii) The movement of property, equipment or other instrumentalities used or intended for use in the commission of such offences;

(c) To provide, when appropriate, necessary items or quantities of substances for analytical or investigative purposes;

(d) To facilitate effective coordination between their competent authorities, agencies and services and to promote the exchange of personnel and other experts, including, subject to bilateral agreements or arrangements between the States Parties concerned, the posting of liaison officers;

(e) To exchange information with other States Parties on specific means and methods used by organized criminal groups, including, where applicable, routes and conveyances and the use of false identities, altered or false documents or other means of concealing their activities;

(f) To exchange information and coordinate administrative and other measures taken as appropriate for the purpose of early identification of the offences covered by this Convention.

2. With a view to giving effect to this Convention, States Parties shall consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on direct cooperation between their law enforcement agencies and, where such agreements or arrangements already exist, amending them. In the absence of such agreements or arrangements between the States Parties concerned, the Parties may consider this Convention as the basis for

mutual law enforcement cooperation in respect of the offences covered by this Convention. Whenever appropriate, States Parties shall make full use of agreements or arrangements, including international or regional organizations, to enhance the cooperation between their law enforcement agencies.

3. States Parties shall endeavour to cooperate within their means to respond to transnational organized crime committed through the use of modern technology.

*Article 28. Collection, exchange and analysis of information
on the nature of organized crime*

1. Each State Party shall consider analysing, in consultation with the scientific and academic communities, trends in organized crime in its territory, the circumstances in which organized crime operates, as well as the professional groups and technologies involved.

2. States Parties shall consider developing and sharing analytical expertise concerning organized criminal activities with each other and through international and regional organizations. For that purpose, common definitions, standards and methodologies should be developed and applied as appropriate.

3. Each State Party shall consider monitoring its policies and actual measures to combat organized crime and making assessments of their effectiveness and efficiency.

Article 29. Training and technical assistance

1. Each State Party shall, to the extent necessary, initiate, develop or improve specific training programmes for its law enforcement personnel, including prosecutors, investigating magistrates and customs personnel, and other personnel charged with the prevention, detection and control of the offences covered by this Convention. Such programmes may include secondments and exchanges of staff. Such programmes shall deal, in particular and to the extent permitted by domestic law, with the following:

(a) Methods used in the prevention, detection and control of the offences covered by this Convention;

(b) Routes and techniques used by persons suspected of involvement in offences covered by this Convention, including in transit States, and appropriate countermeasures;

- (c) Monitoring of the movement of contraband;
- (d) Detection and monitoring of the movements of proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities and methods used for the transfer, concealment or disguise of such proceeds, property, equipment or other instrumentalities, as well as methods used in combating money-laundering and other financial crimes;
- (e) Collection of evidence;
- (f) Control techniques in free trade zones and free ports;
- (g) Modern law enforcement equipment and techniques, including electronic surveillance, controlled deliveries and undercover operations;
- (h) Methods used in combating transnational organized crime committed through the use of computers, telecommunications networks or other forms of modern technology; and
- (i) Methods used in the protection of victims and witnesses.

2. States Parties shall assist one another in planning and implementing research and training programmes designed to share expertise in the areas referred to in paragraph 1 of this article and to that end shall also, when appropriate, use regional and international conferences and seminars to promote cooperation and to stimulate discussion on problems of mutual concern, including the special problems and needs of transit States.

3. States Parties shall promote training and technical assistance that will facilitate extradition and mutual legal assistance. Such training and technical assistance may include language training, secondments and exchanges between personnel in central authorities or agencies with relevant responsibilities.

4. In the case of existing bilateral and multilateral agreements or arrangements, States Parties shall strengthen, to the extent necessary, efforts to maximize operational and training activities within international and regional organizations and within other relevant bilateral and multilateral agreements or arrangements.

Article 30. Other measures: implementation of the Convention through economic development and technical assistance

1. States Parties shall take measures conducive to the optimal implementation of this Convention to the extent possible, through international cooperation, taking into account the negative effects of organized crime on society in general, in particular on sustainable development.

2. States Parties shall make concrete efforts to the extent possible and in coordination with each other, as well as with international and regional organizations:

(a) To enhance their cooperation at various levels with developing countries, with a view to strengthening the capacity of the latter to prevent and combat transnational organized crime;

(b) To enhance financial and material assistance to support the efforts of developing countries to fight transnational organized crime effectively and to help them implement this Convention successfully;

(c) To provide technical assistance to developing countries and countries with economies in transition to assist them in meeting their needs for the implementation of this Convention. To that end, States Parties shall endeavour to make adequate and regular voluntary contributions to an account specifically designated for that purpose in a United Nations funding mechanism. States Parties may also give special consideration, in accordance with their domestic law and the provisions of this Convention, to contributing to the aforementioned account a percentage of the money or of the corresponding value of proceeds of crime or property confiscated in accordance with the provisions of this Convention;

(d) To encourage and persuade other States and financial institutions as appropriate to join them in efforts in accordance with this article, in particular by providing more training programmes and modern equipment to developing countries in order to assist them in achieving the objectives of this Convention.

3. To the extent possible, these measures shall be without prejudice to existing foreign assistance commitments or to other financial cooperation arrangements at the bilateral, regional or international level.

4. States Parties may conclude bilateral or multilateral agreements or arrangements on material and logistical assistance, taking into consideration the financial arrangements necessary for the means of international cooperation provided for by this Convention to be effective and for the prevention, detection and control of transnational organized crime.

Article 31. Prevention

1. States Parties shall endeavour to develop and evaluate national projects and to establish and promote best practices and policies aimed at the prevention of transnational organized crime.

2. States Parties shall endeavour, in accordance with fundamental principles of their domestic law, to reduce existing or future opportunities for organized criminal groups to participate in lawful markets with proceeds of crime, through appropriate legislative, administrative or other measures. These measures should focus on:

(a) The strengthening of cooperation between law enforcement agencies or prosecutors and relevant private entities, including industry;

(b) The promotion of the development of standards and procedures designed to safeguard the integrity of public and relevant private entities, as well as codes of conduct for relevant professions, in particular lawyers, notaries public, tax consultants and accountants;

(c) The prevention of the misuse by organized criminal groups of tender procedures conducted by public authorities and of subsidies and licences granted by public authorities for commercial activity;

(d) The prevention of the misuse of legal persons by organized criminal groups; such measures could include:

(i) The establishment of public records on legal and natural persons involved in the establishment, management and funding of legal persons;

(ii) The introduction of the possibility of disqualifying by court order or any appropriate means for a reasonable period of time persons convicted of offences covered by this Convention from acting as directors of legal persons incorporated within their jurisdiction;

(iii) The establishment of national records of persons disqualified from acting as directors of legal persons; and

(iv) The exchange of information contained in the records referred to in subparagraphs (d) (i) and (iii) of this paragraph with the competent authorities of other States Parties.

3. States Parties shall endeavour to promote the reintegration into society of persons convicted of offences covered by this Convention.

4. States Parties shall endeavour to evaluate periodically existing relevant legal instruments and administrative practices with a view to detecting their vulnerability to misuse by organized criminal groups.

5. States Parties shall endeavour to promote public awareness regarding the existence, causes and gravity of and the threat posed by transnational organized crime. Information may be disseminated where appropriate through the mass media and shall include measures to promote public participation in preventing and combating such crime.

6. Each State Party shall inform the Secretary-General of the United Nations of the name and address of the authority or authorities that can assist other States Parties in developing measures to prevent transnational organized crime.

7. States Parties shall, as appropriate, collaborate with each other and relevant international and regional organizations in promoting and developing the measures referred to in this article. This includes participation in international projects aimed at the prevention of transnational organized crime, for example by alleviating the circumstances that render socially marginalized groups vulnerable to the action of transnational organized crime.

Article 32. Conference of the Parties to the Convention

1. A Conference of the Parties to the Convention is hereby established to improve the capacity of States Parties to combat transnational organized crime and to promote and review the implementation of this Convention.

2. The Secretary-General of the United Nations shall convene the Conference of the Parties not later than one year following the entry into force of this Convention. The

Conference of the Parties shall adopt rules of procedure and rules governing the activities set forth in paragraphs 3 and 4 of this article (including rules concerning payment of expenses incurred in carrying out those activities).

3. The Conference of the Parties shall agree upon mechanisms for achieving the objectives mentioned in paragraph 1 of this article, including:

(a) Facilitating activities by States Parties under articles 29, 30 and 31 of this Convention, including by encouraging the mobilization of voluntary contributions;

(b) Facilitating the exchange of information among States Parties on patterns and trends in transnational organized crime and on successful practices for combating it;

(c) Cooperating with relevant international and regional organizations and non-governmental organizations;

(d) Reviewing periodically the implementation of this Convention;

(e) Making recommendations to improve this Convention and its implementation.

4. For the purpose of paragraphs 3 (d) and (e) of this article, the Conference of the Parties shall acquire the necessary knowledge of the measures taken by States Parties in implementing this Convention and the difficulties encountered by them in doing so through information provided by them and through such supplemental review mechanisms as may be established by the Conference of the Parties.

5. Each State Party shall provide the Conference of the Parties with information on its programmes, plans and practices, as well as legislative and administrative measures to implement this Convention, as required by the Conference of the Parties.

Article 33. Secretariat

1. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary secretariat services to the Conference of the Parties to the Convention.

2. The secretariat shall:

(a) Assist the Conference of the Parties in carrying out the activities set forth in article 32 of this Convention and make arrangements and provide the necessary services for the sessions of the Conference of the Parties;

(b) Upon request, assist States Parties in providing information to the Conference of the Parties as envisaged in article 32, paragraph 5, of this Convention; and

(c) Ensure the necessary coordination with the secretariats of relevant international and regional organizations.

Article 34. Implementation of the Convention

1. Each State Party shall take the necessary measures, including legislative and administrative measures, in accordance with fundamental principles of its domestic law, to ensure the implementation of its obligations under this Convention.

2. The offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention shall be established in the domestic law of each State Party independently of the transnational nature or the involvement of an organized criminal group as described in article 3, paragraph 1, of this Convention, except to the extent that article 5 of this Convention would require the involvement of an organized criminal group.

3. Each State Party may adopt more strict or severe measures than those provided for by this Convention for preventing and combating transnational organized crime.

Article 35. Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Convention through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Convention that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 36. Signature, ratification, acceptance, approval and accession

1. This Convention shall be open to all States for signature from 12 to 15 December 2000 in Palermo, Italy, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 12 December 2002.

2. This Convention shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Convention in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Convention. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Convention is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Convention. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Convention. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 37. Relation with protocols

1. This Convention may be supplemented by one or more protocols.

2. In order to become a Party to a protocol, a State or a regional economic integration organization must also be a Party to this Convention.

3. A State Party to this Convention is not bound by a protocol unless it becomes a Party to the protocol in accordance with the provisions thereof.

4. Any protocol to this Convention shall be interpreted together with this Convention, taking into account the purpose of that protocol.

Article 38. Entry into force

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument.

Article 39. Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Convention, a State Party may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Convention. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Convention and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 40. Denunciation

1. A State Party may denounce this Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Convention when all of its member States have denounced it.

3. Denunciation of this Convention in accordance with paragraph 1 of this article shall entail the denunciation of any protocols thereto.

Article 41. Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Convention.

2. The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention.

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Declaring that effective action to prevent and combat trafficking in persons, especially women and children, requires a comprehensive international approach in the countries of origin, transit and destination that includes measures to prevent such trafficking, to punish the traffickers and to protect the victims of such trafficking, including by protecting their internationally recognized human rights,

Taking into account the fact that, despite the existence of a variety of international instruments containing rules and practical measures to combat the exploitation of persons, especially women and children, there is no universal instrument that addresses all aspects of trafficking in persons,

Concerned that, in the absence of such an instrument, persons who are vulnerable to trafficking will not be sufficiently protected,

Recalling General Assembly resolution 53/111 of 9 December 1998, in which the Assembly decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration of, inter alia, an international instrument addressing trafficking in women and children,

Convinced that supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime with an international instrument for the

Annex II

Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

prevention, suppression and punishment of trafficking in persons, especially women and children, will be useful in preventing and combating that crime,

Have agreed as follows:

I. General provisions

Article 1. Relation with the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

1. This Protocol supplements the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. It shall be interpreted together with the Convention.
2. The provisions of the Convention shall apply, *mutatis mutandis*, to this Protocol unless otherwise provided herein.
3. The offences established in accordance with article 5 of this Protocol shall be regarded as offences established in accordance with the Convention.

Article 2. Statement of purpose

The purposes of this Protocol are:

- (a) To prevent and combat trafficking in persons, paying particular attention to women and children;
- (b) To protect and assist the victims of such trafficking, with full respect for their human rights; and
- (c) To promote cooperation among States Parties in order to meet those objectives.

Article 3. Use of terms

For the purposes of this Protocol:

- (a) "Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered “trafficking in persons” even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

(d) “Child” shall mean any person under eighteen years of age.

Article 4. Scope of application

This Protocol shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of the offences established in accordance with article 5 of this Protocol, where those offences are transnational in nature and involve an organized criminal group, as well as to the protection of victims of such offences.

Article 5. Criminalization

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences the conduct set forth in article 3 of this Protocol, when committed intentionally.

2. Each State Party shall also adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences:

(a) Subject to the basic concepts of its legal system, attempting to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article;

(b) Participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 of this article; and

(c) Organizing or directing other persons to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article.

II. Protection of victims of trafficking in persons

Article 6. Assistance to and protection of victims of trafficking in persons

1. In appropriate cases and to the extent possible under its domestic law, each State Party shall protect the privacy and identity of victims of trafficking in persons, including, inter alia, by making legal proceedings relating to such trafficking confidential.

2. Each State Party shall ensure that its domestic legal or administrative system contains measures that provide to victims of trafficking in persons, in appropriate cases:

(a) Information on relevant court and administrative proceedings;

(b) Assistance to enable their views and concerns to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders, in a manner not prejudicial to the rights of the defence.

3. Each State Party shall consider implementing measures to provide for the physical, psychological and social recovery of victims of trafficking in persons, including, in appropriate cases, in cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society, and, in particular, the provision of:

(a) Appropriate housing;

(b) Counselling and information, in particular as regards their legal rights, in a language that the victims of trafficking in persons can understand;

(c) Medical, psychological and material assistance; and

(d) Employment, educational and training opportunities.

4. Each State Party shall take into account, in applying the provisions of this article, the age, gender and special needs of victims of trafficking in persons, in particular the special needs of children, including appropriate housing, education and care.

5. Each State Party shall endeavour to provide for the physical safety of victims of trafficking in persons while they are within its territory.

6. Each State Party shall ensure that its domestic legal system contains measures that offer victims of trafficking in persons the possibility of obtaining compensation for damage suffered.

Article 7. Status of victims of trafficking in persons in receiving States

1. In addition to taking measures pursuant to article 6 of this Protocol, each State Party shall consider adopting legislative or other appropriate measures that permit victims of trafficking in persons to remain in its territory, temporarily or permanently, in appropriate cases.

2. In implementing the provision contained in paragraph 1 of this article, each State Party shall give appropriate consideration to humanitarian and compassionate factors.

Article 8. Repatriation of victims of trafficking in persons

1. The State Party of which a victim of trafficking in persons is a national or in which the person had the right of permanent residence at the time of entry into the territory of the receiving State Party shall facilitate and accept, with due regard for the safety of that person, the return of that person without undue or unreasonable delay.
2. When a State Party returns a victim of trafficking in persons to a State Party of which that person is a national or in which he or she had, at the time of entry into the territory of the receiving State Party, the right of permanent residence, such return shall be with due regard for the safety of that person and for the status of any legal proceedings related to the fact that the person is a victim of trafficking and shall preferably be voluntary.
3. At the request of a receiving State Party, a requested State Party shall, without undue or unreasonable delay, verify whether a person who is a victim of trafficking in persons is its national or had the right of permanent residence in its territory at the time of entry into the territory of the receiving State Party.
4. In order to facilitate the return of a victim of trafficking in persons who is without proper documentation, the State Party of which that person is a national or in which he or she had the right of permanent residence at the time of entry into the territory of the receiving State Party shall agree to issue, at the request of the receiving State Party, such travel documents or other authorization as may be necessary to enable the person to travel to and re-enter its territory.
5. This article shall be without prejudice to any right afforded to victims of trafficking in persons by any domestic law of the receiving State Party.
6. This article shall be without prejudice to any applicable bilateral or multilateral agreement or arrangement that governs, in whole or in part, the return of victims of trafficking in persons.

III. Prevention, cooperation and other measures

Article 9. Prevention of trafficking in persons

1. States Parties shall establish comprehensive policies, programmes and other measures:
 - (a) To prevent and combat trafficking in persons; and

(b) To protect victims of trafficking in persons, especially women and children, from revictimization.

2. States Parties shall endeavour to undertake measures such as research, information and mass media campaigns and social and economic initiatives to prevent and combat trafficking in persons.

3. Policies, programmes and other measures established in accordance with this article shall, as appropriate, include cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society.

4. States Parties shall take or strengthen measures, including through bilateral or multilateral cooperation, to alleviate the factors that make persons, especially women and children, vulnerable to trafficking, such as poverty, underdevelopment and lack of equal opportunity.

5. States Parties shall adopt or strengthen legislative or other measures, such as educational, social or cultural measures, including through bilateral and multilateral cooperation, to discourage the demand that fosters all forms of exploitation of persons, especially women and children, that leads to trafficking.

Article 10. Information exchange and training

1. Law enforcement, immigration or other relevant authorities of States Parties shall, as appropriate, cooperate with one another by exchanging information, in accordance with their domestic law, to enable them to determine:

(a) Whether individuals crossing or attempting to cross an international border with travel documents belonging to other persons or without travel documents are perpetrators or victims of trafficking in persons;

(b) The types of travel document that individuals have used or attempted to use to cross an international border for the purpose of trafficking in persons; and

(c) The means and methods used by organized criminal groups for the purpose of trafficking in persons, including the recruitment and transportation of victims, routes and links between and among individuals and groups engaged in such trafficking, and possible measures for detecting them.

2. States Parties shall provide or strengthen training for law enforcement, immigration and other relevant officials in the prevention of trafficking in persons. The training should focus on methods used in preventing such trafficking, prosecuting the traffickers and protecting the rights of the victims, including protecting the victims from the traffickers. The training should also take into account the need to consider human rights and child- and gender-sensitive issues and it should encourage cooperation with nongovernmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society.
3. A State Party that receives information shall comply with any request by the State Party that transmitted the information that places restrictions on its use.

Article 11. Border measures

1. Without prejudice to international commitments in relation to the free movement of people, States Parties shall strengthen, to the extent possible, such border controls as may be necessary to prevent and detect trafficking in persons.
2. Each State Party shall adopt legislative or other appropriate measures to prevent, to the extent possible, means of transport operated by commercial carriers from being used in the commission of offences established in accordance with article 5 of this Protocol.
3. Where appropriate, and without prejudice to applicable international conventions, such measures shall include establishing the obligation of commercial carriers, including any transportation company or the owner or operator of any means of transport, to ascertain that all passengers are in possession of the travel documents required for entry into the receiving State.
4. Each State Party shall take the necessary measures, in accordance with its domestic law, to provide for sanctions in cases of violation of the obligation set forth in paragraph 3 of this article.
5. Each State Party shall consider taking measures that permit, in accordance with its domestic law, the denial of entry or revocation of visas of persons implicated in the commission of offences established in accordance with this Protocol.

6. Without prejudice to article 27 of the Convention, States Parties shall consider strengthening cooperation among border control agencies by, inter alia, establishing and maintaining direct channels of communication.

Article 12. Security and control of documents

Each State Party shall take such measures as may be necessary, within available means:

(a) To ensure that travel or identity documents issued by it are of such quality that they cannot easily be misused and cannot readily be falsified or unlawfully altered, replicated or issued; and

(b) To ensure the integrity and security of travel or identity documents issued by or on behalf of the State Party and to prevent their unlawful creation, issuance and use.

Article 13. Legitimacy and validity of documents

At the request of another State Party, a State Party shall, in accordance with its domestic law, verify within a reasonable time the legitimacy and validity of travel or identity documents issued or purported to have been issued in its name and suspected of being used for trafficking in persons.

IV. Final provisions

Article 14. Saving clause

1. Nothing in this Protocol shall affect the rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, including international humanitarian law and international human rights law and, in particular, where applicable, the 1951 Convention¹ and the 1967 Protocol² relating to the Status of Refugees and the principle of non-refoulement as contained therein.

2. The measures set forth in this Protocol shall be interpreted and applied in a way that is not discriminatory to persons on the ground that they are victims of trafficking in persons. The interpretation and application of those measures shall be consistent with internationally recognized principles of nondiscrimination.

Article 15. Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Protocol through negotiation.¹
2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Protocol that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.
3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Protocol, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.
4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 16. Signature, ratification, acceptance, approval and accession

1. This Protocol shall be open to all States for signature from 12 to 15 December 2000 in Palermo, Italy, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 12 December 2002.
2. This Protocol shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Protocol in accordance with paragraph 1 of this article.
3. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done

¹ United Nations, *Treaty Series*, vol. 189, No. 2545. 2Ibid., vol. 606, No. 8791.

likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Protocol is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Protocol. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary- General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 17. Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, except that it shall not enter into force before the entry into force of the Convention. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument or on the date this Protocol enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is the later.

Article 18. Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Protocol, a State Party to the Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The States Parties to this Protocol meeting at the Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each

amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties to this Protocol present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Protocol and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 19. Denunciation

1. A State Party may denounce this Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Protocol when all of its member States have denounced it.

Article 20. Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Protocol.

2. The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Protocol.

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Declaring that effective action to prevent and combat the smuggling of migrants by land, sea and air requires a comprehensive international approach, including cooperation, the exchange of information and other appropriate measures, including socio-economic measures, at the national, regional and international levels,

Recalling General Assembly resolution 54/212 of 22 December 1999, in which the Assembly urged Member States and the United Nations system to strengthen international cooperation in the area of international migration and development in order to address the root causes of migration, especially those related to poverty, and to maximize the benefits of international migration to those concerned, and encouraged, where relevant, interregional, regional and subregional mechanisms to continue to address the question of migration and development,

Convinced of the need to provide migrants with humane treatment and full protection of their rights,

Taking into account the fact that, despite work undertaken in other international forums, there is no universal instrument that addresses all aspects of smuggling of migrants and other related issues,

Concerned at the significant increase in the activities of organized criminal groups in smuggling of migrants and other related criminal activities set forth in this Protocol, which bring great harm to the States concerned,

Annex III

Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

Also concerned that the smuggling of migrants can endanger the lives or security of the migrants involved,

Recalling General Assembly resolution 53/111 of 9 December 1998, in which the Assembly decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for

the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration of, inter alia, an international instrument addressing illegal trafficking in and transporting of migrants, including by sea,

Convinced that supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime with an international instrument against the smuggling of migrants by land, sea and air will be useful in preventing and combating that crime,

Have agreed as follows:

I. General provisions

Article 1. Relation with the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

1. This Protocol supplements the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. It shall be interpreted together with the Convention.
2. The provisions of the Convention shall apply, mutatis mutandis, to this Protocol unless otherwise provided herein.
3. The offences established in accordance with article 6 of this Protocol shall be regarded as offences established in accordance with the Convention.

Article 2. Statement of purpose

The purpose of this Protocol is to prevent and combat the smuggling of migrants, as well as to promote cooperation among States Parties to that end, while protecting the rights of smuggled migrants.

Article 3. Use of terms

For the purposes of this Protocol:

- (a) "Smuggling of migrants" shall mean the procurement, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit, of the illegal entry of a person into a State Party of which the person is not a national or a permanent resident;
- (b) "Illegal entry" shall mean crossing borders without complying with the necessary requirements for legal entry into the receiving State;

(c) "Fraudulent travel or identity document" shall mean any travel or identity document:

(i) That has been falsely made or altered in some material way by anyone other than a person or agency lawfully authorized to make or issue the travel or identity document on behalf of a State; or

(ii) That has been improperly issued or obtained through misrepresentation, corruption or duress or in any other unlawful manner; or

(iii) That is being used by a person other than the rightful holder;

(d) "Vessel" shall mean any type of water craft, including nondisplacement craft and seaplanes, used or capable of being used as a means of transportation on water, except a warship, naval auxiliary or other vessel owned or operated by a Government and used, for the time being, only on government non-commercial service.

Article 4. Scope of application

This Protocol shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of the offences established in accordance with article 6 of this Protocol, where the offences are transnational in nature and involve an organized criminal group, as well as to the protection of the rights of persons who have been the object of such offences.

Article 5. Criminal liability of migrants

Migrants shall not become liable to criminal prosecution under this Protocol for the fact of having been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

Article 6. Criminalization

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally and in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit:

(a) The smuggling of migrants;

(b) When committed for the purpose of enabling the smuggling of migrants:

(i) Producing a fraudulent travel or identity document;

(ii) Procuring, providing or possessing such a document;

(c) Enabling a person who is not a national or a permanent resident to remain in the State concerned without complying with the necessary requirements for legally remaining in the State by the means mentioned in subparagraph

(b) of this paragraph or any other illegal means.

2. Each State Party shall also adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences:

(a) Subject to the basic concepts of its legal system, attempting to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article;

(b) Participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 (a), (b) (i) or (c) of this article and, subject to the basic concepts of its legal system, participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 (b) (ii) of this article;

(c) Organizing or directing other persons to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article.

3. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as aggravating circumstances to the offences established in accordance with paragraph 1 (a), (b) (i) and (c) of this article and, subject to the basic concepts of its legal system, to the offences established in accordance with paragraph 2 (b) and (c) of this article, circumstances:

(a) That endanger, or are likely to endanger, the lives or safety of the migrants concerned; or

(b) That entail inhuman or degrading treatment, including for exploitation, of such migrants.

4. Nothing in this Protocol shall prevent a State Party from taking measures against a person whose conduct constitutes an offence under its domestic law.

II. Smuggling of migrants by sea

Article 7. Cooperation

States Parties shall cooperate to the fullest extent possible to prevent and suppress the smuggling of migrants by sea, in accordance with the international law of the sea.

Article 8. Measures against the smuggling of migrants by sea

1. A State Party that has reasonable grounds to suspect that a vessel that is flying its flag or claiming its registry, that is without nationality or that, though flying a foreign flag or refusing to show a flag, is in reality of the nationality of the State Party concerned is engaged in the smuggling of migrants by sea may request the assistance of other States Parties in suppressing the use of the vessel for that purpose. The States Parties so requested shall render such assistance to the extent possible within their means.

2. A State Party that has reasonable grounds to suspect that a vessel exercising freedom of navigation in accordance with international law and flying the flag or displaying the marks of registry of another State Party is engaged in the smuggling of migrants by sea may so notify the flag State, request confirmation of registry and, if confirmed, request authorization from the flag State to take appropriate measures with regard to that vessel. The flag State may authorize the requesting State, inter alia:

(a) To board the vessel;

(b) To search the vessel; and

(c) If evidence is found that the vessel is engaged in the smuggling of migrants by sea, to take appropriate measures with respect to the vessel and persons and cargo on board, as authorized by the flag State.

3. A State Party that has taken any measure in accordance with paragraph 2 of this article shall promptly inform the flag State concerned of the results of that measure.

4. A State Party shall respond expeditiously to a request from another State Party to determine whether a vessel that is claiming its registry or flying its flag is entitled to do so and to a request for authorization made in accordance with paragraph 2 of this article.

5. A flag State may, consistent with article 7 of this Protocol, subject its authorization to conditions to be agreed by it and the requesting State, including conditions relating to responsibility and the extent of effective measures to be taken. A State Party shall take no additional measures without the express authorization of the flag State, except those necessary to relieve imminent danger to the lives of persons or those which derive from relevant bilateral or multilateral agreements.

6. Each State Party shall designate an authority or, where necessary, authorities to receive and respond to requests for assistance, for confirmation of registry or of the right of a vessel to fly its flag and for authorization to take appropriate measures. Such designation shall be notified through the Secretary- General to all other States Parties within one month of the designation.

7. A State Party that has reasonable grounds to suspect that a vessel is engaged in the smuggling of migrants by sea and is without nationality or may be assimilated to a vessel without nationality may board and search the vessel. If evidence confirming the suspicion is found, that State Party shall take appropriate measures in accordance with relevant domestic and international law.

Article 9. Safeguard clauses

1. Where a State Party takes measures against a vessel in accordance with article 8 of this Protocol, it shall:

(a) Ensure the safety and humane treatment of the persons on board;

(b) Take due account of the need not to endanger the security of the vessel or its cargo;

(c) Take due account of the need not to prejudice the commercial or legal interests of the flag State or any other interested State;

(d) Ensure, within available means, that any measure taken with regard to the vessel is environmentally sound.

2. Where the grounds for measures taken pursuant to article 8 of this Protocol prove to be unfounded, the vessel shall be compensated for any loss or damage that may have been sustained, provided that the vessel has not committed any act justifying the measures taken.

3. Any measure taken, adopted or implemented in accordance with this chapter shall take due account of the need not to interfere with or to affect:

(a) The rights and obligations and the exercise of jurisdiction of coastal States in accordance with the international law of the sea; or

(b) The authority of the flag State to exercise jurisdiction and control in administrative, technical and social matters involving the vessel.

4. Any measure taken at sea pursuant to this chapter shall be carried out only by warships or military aircraft, or by other ships or aircraft clearly marked and identifiable as being on government service and authorized to that effect.

III. Prevention, cooperation and other measures

Article 10. Information

1. Without prejudice to articles 27 and 28 of the Convention, States Parties, in particular those with common borders or located on routes along which migrants are smuggled, shall, for the purpose of achieving the objectives of this Protocol, exchange among themselves, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, relevant information on matters such as:

(a) Embarkation and destination points, as well as routes, carriers and means of transportation, known to be or suspected of being used by an organized criminal group engaged in conduct set forth in article 6 of this Protocol;

(b) The identity and methods of organizations or organized criminal groups known to be or suspected of being engaged in conduct set forth in article 6 of this Protocol;

(c) The authenticity and proper form of travel documents issued by a State Party and the theft or related misuse of blank travel or identity documents;

(d) Means and methods of concealment and transportation of persons, the unlawful alteration, reproduction or acquisition or other misuse of travel or identity documents used in conduct set forth in article 6 of this Protocol and ways of detecting them;

(e) Legislative experiences and practices and measures to prevent and combat the conduct set forth in article 6 of this Protocol; and

(f) Scientific and technological information useful to law enforcement, so as to enhance each other's ability to prevent, detect and investigate the conduct set forth in article 6 of this Protocol and to prosecute those involved.

2. A State Party that receives information shall comply with any request by the State Party that transmitted the information that places restrictions on its use.

Article 11. Border measures

1. Without prejudice to international commitments in relation to the free movement of people, States Parties shall strengthen, to the extent possible, such border controls as may be necessary to prevent and detect the smuggling of migrants.
2. Each State Party shall adopt legislative or other appropriate measures to prevent, to the extent possible, means of transport operated by commercial carriers from being used in the commission of the offence established in accordance with article 6, paragraph 1 (a), of this Protocol.
3. Where appropriate, and without prejudice to applicable international conventions, such measures shall include establishing the obligation of commercial carriers, including any transportation company or the owner or operator of any means of transport, to ascertain that all passengers are in possession of the travel documents required for entry into the receiving State.
4. Each State Party shall take the necessary measures, in accordance with its domestic law, to provide for sanctions in cases of violation of the obligation set forth in paragraph 3 of this article.
5. Each State Party shall consider taking measures that permit, in accordance with its domestic law, the denial of entry or revocation of visas of persons implicated in the commission of offences established in accordance with this Protocol.
6. Without prejudice to article 27 of the Convention, States Parties shall consider strengthening cooperation among border control agencies by, inter alia, establishing and maintaining direct channels of communication.

Article 12. Security and control of documents

Each State Party shall take such measures as may be necessary, within available means:

- (a) To ensure that travel or identity documents issued by it are of such quality that they cannot easily be misused and cannot readily be falsified or unlawfully altered, replicated or issued; and
- (b) To ensure the integrity and security of travel or identity documents issued by or on behalf of the State Party and to prevent their unlawful creation, issuance and use.

Article 13. Legitimacy and validity of documents

At the request of another State Party, a State Party shall, in accordance with its domestic law, verify within a reasonable time the legitimacy and validity of travel or identity documents issued or purported to have been issued in its name and suspected of being used for purposes of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

Article 14. Training and technical cooperation

1. States Parties shall provide or strengthen specialized training for immigration and other relevant officials in preventing the conduct set forth in article 6 of this Protocol and in the humane treatment of migrants who have been the object of such conduct, while respecting their rights as set forth in this Protocol.

2. States Parties shall cooperate with each other and with competent international organizations, non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society as appropriate to ensure that there is adequate personnel training in their territories to prevent, combat and eradicate the conduct set forth in article 6 of this Protocol and to protect the rights of migrants who have been the object of such conduct. Such training shall include:

(a) Improving the security and quality of travel documents;

(b) Recognizing and detecting fraudulent travel or identity documents;

(c) Gathering criminal intelligence, relating in particular to the identification of organized criminal groups known to be or suspected of being engaged in conduct set forth in article 6 of this Protocol, the methods used to transport smuggled migrants, the misuse of travel or identity documents for purposes of conduct set forth in article 6 and the means of concealment used in the smuggling of migrants;

(d) Improving procedures for detecting smuggled persons at conventional and non-conventional points of entry and exit; and

(e) The humane treatment of migrants and the protection of their rights as set forth in this Protocol.

3. States Parties with relevant expertise shall consider providing technical assistance to States that are frequently countries of origin or transit for persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol. States Parties shall make every

effort to provide the necessary resources, such as vehicles, computer systems and document readers, to combat the conduct set forth in article 6.

Article 15. Other prevention measures

1. Each State Party shall take measures to ensure that it provides or strengthens information programmes to increase public awareness of the fact that the conduct set forth in article 6 of this Protocol is a criminal activity frequently perpetrated by organized criminal groups for profit and that it poses serious risks to the migrants concerned.
2. In accordance with article 31 of the Convention, States Parties shall cooperate in the field of public information for the purpose of preventing potential migrants from falling victim to organized criminal groups.
3. Each State Party shall promote or strengthen, as appropriate, development programmes and cooperation at the national, regional and international levels, taking into account the socio-economic realities of migration and paying special attention to economically and socially depressed areas, in order to combat the root socio-economic causes of the smuggling of migrants, such as poverty and underdevelopment.

Article 16. Protection and assistance measures

1. In implementing this Protocol, each State Party shall take, consistent with its obligations under international law, all appropriate measures, including legislation if necessary, to preserve and protect the rights of persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol as accorded under applicable international law, in particular the right to life and the right not to be subjected to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.
2. Each State Party shall take appropriate measures to afford migrants appropriate protection against violence that may be inflicted upon them, whether by individuals or groups, by reason of being the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.
3. Each State Party shall afford appropriate assistance to migrants whose lives or safety are endangered by reason of being the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.
4. In applying the provisions of this article, States Parties shall take into account the special needs of women and children.

5. In the case of the detention of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol, each State Party shall comply with its obligations under the Vienna Convention on Consular Relations² where applicable, including that of informing the person concerned without delay about the provisions concerning notification to and communication with consular officers.

Article 17. Agreements and arrangements

States Parties shall consider the conclusion of bilateral or regional agreements or operational arrangements or understandings aimed at:

(a) Establishing the most appropriate and effective measures to prevent and combat the conduct set forth in article 6 of this Protocol; or

(b) Enhancing the provisions of this Protocol among themselves.

Article 18. Return of smuggled migrants

1. Each State Party agrees to facilitate and accept, without undue or unreasonable delay, the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol and who is its national or who has the right of permanent residence in its territory at the time of return.

2. Each State Party shall consider the possibility of facilitating and accepting the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol and who had the right of permanent residence in its territory at the time of entry into the receiving State in accordance with its domestic law.

3. At the request of the receiving State Party, a requested State Party shall, without undue or unreasonable delay, verify whether a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol is its national or has the right of permanent residence in its territory.

4. In order to facilitate the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol and is without proper documentation, the State Party of which that person is a national or in which he or she has the right of permanent residence shall agree to issue, at the request of the receiving State Party, such travel

² United Nations, *Treaty Series*, vol. 596, Nos. 8638-8640.

documents or other authorization as may be necessary to enable the person to travel to and re-enter its territory.

5. Each State Party involved with the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol shall take all appropriate measures to carry out the return in an orderly manner and with due regard for the safety and dignity of the person.

6. States Parties may cooperate with relevant international organizations in the implementation of this article.

7. This article shall be without prejudice to any right afforded to persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol by any domestic law of the receiving State Party.

8. This article shall not affect the obligations entered into under any other applicable treaty, bilateral or multilateral, or any other applicable operational agreement or arrangement that governs, in whole or in part, the return of persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

IV. Final provisions

Article 19. Saving clause

1. Nothing in this Protocol shall affect the other rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, including international humanitarian law and international human rights law and, in particular, where applicable, the 1951 Convention³ and the 1967 Protocol⁴ relating to the Status of Refugees and the principle of non-refoulement as contained therein.

2. The measures set forth in this Protocol shall be interpreted and applied in a way that is not discriminatory to persons on the ground that they are the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol. The interpretation and application of those measures shall be consistent with internationally recognized principles of non-discrimination.

Article 20. Settlement of disputes

³ United Nations, *Treaty Series*, vol. 189, No. 2545.

⁴ *Ibid.*, vol. 606, Nos. 8791.

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Protocol through negotiation.
2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Protocol that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.
3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Protocol, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.
4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 21. Signature, ratification, acceptance, approval and accession

1. This Protocol shall be open to all States for signature from 12 to 15 December 2000 in Palermo, Italy, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 12 December 2002.
2. This Protocol shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Protocol in accordance with paragraph 1 of this article.
3. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this

Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Protocol is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Protocol. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary- General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 22. Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, except that it shall not enter into force before the entry into force of the Convention. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument or on the date this Protocol enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is the later.

Article 23. Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Protocol, a State Party to the Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The States Parties to this Protocol meeting at the Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds

majority vote of the States Parties to this Protocol present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Protocol and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 24. Denunciation

1. A State Party may denounce this Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Protocol when all of its member States have denounced it.

Article 25. Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Protocol.

2. The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Protocol.

General Assembly resolution 55/255 of 31 May 2001 Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

The General Assembly,

Recalling its resolution 53/111 of 9 December 1998, in which it decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration, as appropriate, of international instruments addressing trafficking in women and children, combating the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, and illegal trafficking in and transporting of migrants, including by sea,

Recalling also its resolution 54/126 of 17 December 1999, in which it requested the Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime to continue its work, in accordance with resolutions 53/111 and 53/114 of 9 December 1998, and to intensify that work in order to complete it in 2000,

Recalling further its resolution 55/25 of 15 November 2000, by which it adopted the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, and the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime,

Reaffirming the inherent right to individual or collective self-defence recognized in Article 51 of the Charter of the United Nations, which implies that States also have the right to acquire arms with which to defend themselves, as well as the right of self-determination of all peoples, in particular peoples under colonial or other forms of alien domination or foreign occupation, and the importance of the effective realization of that right,

1. *Takes note* of the report of the Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime on its twelfth session⁵ and commends the Ad Hoc Committee for its work;
2. *Adopts* the Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, annexed to the present resolution, and opens it for signature at United Nations Headquarters in New York;
3. *Urges* all States and regional economic organizations to sign and ratify the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the protocols thereto as soon as possible in order to ensure the speedy entry into force of the Convention and the protocols thereto.

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Aware of the urgent need to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, owing to the harmful effects of those activities on the security of each State, region and the world as a whole, endangering the well-being of peoples, their social and economic development and their right to live in peace,

Convinced, therefore, of the necessity for all States to take all appropriate measures to this end, including international cooperation and other measures at the regional and global levels,

Recalling General Assembly resolution 53/111 of 9 December 1998, in which the Assembly decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration of, inter alia, an international instrument combating the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition,

⁵ A/55/383/Add.2.

Bearing in mind the principle of equal rights and self-determination of peoples, as enshrined in the Charter of the United Nations and the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations,⁶

Annex

Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

Convinced that supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime with an international instrument against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition will be useful in preventing and combating those crimes,

Have agreed as follows:

I. General provisions

Article 1. Relation with the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

1. This Protocol supplements the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. It shall be interpreted together with the Convention.
2. The provisions of the Convention shall apply, *mutatis mutandis*, to this Protocol unless otherwise provided herein.
3. The offences established in accordance with article 5 of this Protocol shall be regarded as offences established in accordance with the Convention.

Article 2. Statement of purpose

The purpose of this Protocol is to promote, facilitate and strengthen cooperation among States Parties in order to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition.

⁶ Resolution 2625 (XXV) annex.

Article 3. Use of terms

For the purposes of this Protocol:

(a) "Firearm" shall mean any portable barrelled weapon that expels, is designed to expel or may be readily converted to expel a shot, bullet or projectile by the action of an explosive, excluding antique firearms or their replicas. Antique firearms and their replicas shall be defined in accordance with domestic law. In no case, however, shall antique firearms include firearms manufactured after 1899;

(b) "Parts and components" shall mean any element or replacement element specifically designed for a firearm and essential to its operation, including a barrel, frame or receiver, slide or cylinder, bolt or breech block, and any device designed or adapted to diminish the sound caused by firing a firearm;

(c) "Ammunition" shall mean the complete round or its components, including cartridge cases, primers, propellant powder, bullets or projectiles, that are used in a firearm, provided that those components are themselves subject to authorization in the respective State Party;

(d) "Illicit manufacturing" shall mean the manufacturing or assembly of firearms, their parts and components or ammunition:

(i) From parts and components illicitly trafficked;

(ii) Without a licence or authorization from a competent authority of the State Party where the manufacture or assembly takes place; or

(iii) Without marking the firearms at the time of manufacture, in accordance with article 8 of this Protocol; Licensing or authorization of the manufacture of parts and components shall be in accordance with domestic law;

(e) "Illicit trafficking" shall mean the import, export, acquisition, sale, delivery, movement or transfer of firearms, their parts and components and ammunition from or across the territory of one State Party to that of another State Party if any one of the States Parties concerned does not authorize it in accordance with the terms of this Protocol or if the firearms are not marked in accordance with article 8 of this Protocol;

(f) "Tracing" shall mean the systematic tracking of firearms and, where possible, their parts and components and ammunition from manufacturer to purchaser for the purpose

of assisting the competent authorities of States Parties in detecting, investigating and analysing illicit manufacturing and illicit trafficking.

Article 4. Scope of application

1. This Protocol shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention of illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition and to the investigation and prosecution of offences established in accordance with article 5 of this Protocol where those offences are transnational in nature and involve an organized criminal group.

2. This Protocol shall not apply to state-to-state transactions or to state transfers in cases where the application of the Protocol would prejudice the right of a State Party to take action in the interest of national security consistent with the Charter of the United Nations.

Article 5. Criminalization

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences the following conduct, when committed intentionally:

(a) Illicit manufacturing of firearms, their parts and components and ammunition;

(b) Illicit trafficking in firearms, their parts and components and ammunition;

(c) Falsifying or illicitly obliterating, removing or altering the marking(s) on firearms required by article 8 of this Protocol.

2. Each State Party shall also adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences the following conduct:

(a) Subject to the basic concepts of its legal system, attempting to commit or participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 of this article; and

(b) Organizing, directing, aiding, abetting, facilitating or counselling the commission of an offence established in accordance with paragraph 1 of this article.

Article 6. Confiscation, seizure and disposal

1. Without prejudice to article 12 of the Convention, States Parties shall adopt, to the greatest extent possible within their domestic legal systems, such measures as may be necessary to enable confiscation of firearms, their parts and components and ammunition that have been illicitly manufactured or trafficked.

2. States Parties shall adopt, within their domestic legal systems, such measures as may be necessary to prevent illicitly manufactured and trafficked firearms, parts and components and ammunition from falling into the hands of unauthorized persons by seizing and destroying such firearms, their parts and components and ammunition unless other disposal has been officially authorized, provided that the firearms have been marked and the methods of disposal of those firearms and ammunition have been recorded.

II. Prevention

Article 7. Record-keeping

Each State Party shall ensure the maintenance, for not less than ten years, of information in relation to firearms and, where appropriate and feasible, their parts and components and ammunition that is necessary to trace and identify those firearms and, where appropriate and feasible, their parts and components and ammunition which are illicitly manufactured or trafficked and to prevent and detect such activities. Such information shall include:

(a) The appropriate markings required by article 8 of this Protocol;

(b) In cases involving international transactions in firearms, their parts and components and ammunition, the issuance and expiration dates of the appropriate licences or authorizations, the country of export, the country of import, the transit countries, where appropriate, and the final recipient and the description and quantity of the articles.

Article 8. Marking of firearms

1. For the purpose of identifying and tracing each firearm, States Parties shall:

(a) At the time of manufacture of each firearm, either require unique marking providing the name of the manufacturer, the country or place of manufacture and the

serial number, or maintain any alternative unique userfriendly marking with simple geometric symbols in combination with a numeric and/or alphanumeric code, permitting ready identification by all States of the country of manufacture;

(b) Require appropriate simple marking on each imported firearm, permitting identification of the country of import and, where possible, the year of import and enabling the competent authorities of that country to trace the firearm, and a unique marking, if the firearm does not bear such a marking. The requirements of this subparagraph need not be applied to temporary imports of firearms for verifiable lawful purposes;

(c) Ensure, at the time of transfer of a firearm from government stocks to permanent civilian use, the appropriate unique marking permitting identification by all States Parties of the transferring country.

2. States Parties shall encourage the firearms manufacturing industry to develop measures against the removal or alteration of markings.

Article 9. Deactivation of firearms

A State Party that does not recognize a deactivated firearm as a firearm in accordance with its domestic law shall take the necessary measures, including the establishment of specific offences if appropriate, to prevent the illicit reactivation of deactivated firearms, consistent with the following general principles of deactivation:

(a) All essential parts of a deactivated firearm are to be rendered permanently inoperable and incapable of removal, replacement or modification in a manner that would permit the firearm to be reactivated in any way;

(b) Arrangements are to be made for deactivation measures to be verified, where appropriate, by a competent authority to ensure that the modifications made to a firearm render it permanently inoperable;

(c) Verification by a competent authority is to include a certificate or record attesting to the deactivation of the firearm or a clearly visible mark to that effect stamped on the firearm.

Article 10. General requirements for export, import and transit licensing or authorization systems

1. Each State Party shall establish or maintain an effective system of export and import licensing or authorization, as well as of measures on international transit, for the transfer of firearms, their parts and components and ammunition.
2. Before issuing export licences or authorizations for shipments of firearms, their parts and components and ammunition, each State Party shall verify:
 - (a) That the importing States have issued import licences or authorizations; and
 - (b) That, without prejudice to bilateral or multilateral agreements or arrangements favouring landlocked States, the transit States have, at a minimum, given notice in writing, prior to shipment, that they have no objection to the transit.
3. The export and import licence or authorization and accompanying documentation together shall contain information that, at a minimum, shall include the place and the date of issuance, the date of expiration, the country of export, the country of import, the final recipient, a description and the quantity of the firearms, their parts and components and ammunition and, whenever there is transit, the countries of transit. The information contained in the import licence must be provided in advance to the transit States.
4. The importing State Party shall, upon request, inform the exporting State Party of the receipt of the dispatched shipment of firearms, their parts and components or ammunition.
5. Each State Party shall, within available means, take such measures as maybe necessary to ensure that licensing or authorization procedures are secure and that the authenticity of licensing or authorization documents can be verified or validated.
6. States Parties may adopt simplified procedures for the temporary import and export and the transit of firearms, their parts and components and ammunition for verifiable lawful purposes such as hunting, sport shooting, evaluation, exhibitions or repairs.

Article 11. Security and preventive measures

In an effort to detect, prevent and eliminate the theft, loss or diversion of, as well as the illicit manufacturing of and trafficking in, firearms, their parts and components and ammunition, each State Party shall take appropriate measures:

- (a) To require the security of firearms, their parts and components and ammunition at the time of manufacture, import, export and transit through its territory; and
- (b) To increase the effectiveness of import, export and transit controls, including, where appropriate, border controls, and of police and customs transborder cooperation.

Article 12. Information

1. Without prejudice to articles 27 and 28 of the Convention, States Parties shall exchange among themselves, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, relevant case-specific information on matters such as authorized producers, dealers, importers, exporters and, whenever possible, carriers of firearms, their parts and components and ammunition.
2. Without prejudice to articles 27 and 28 of the Convention, States Parties shall exchange among themselves, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, relevant information on matters such as:
 - (a) Organized criminal groups known to take part or suspected of taking part in the illicit manufacturing of or trafficking in firearms, their parts and components and ammunition;
 - (b) The means of concealment used in the illicit manufacturing of or trafficking in firearms, their parts and components and ammunition and ways of detecting them;
 - (c) Methods and means, points of dispatch and destination and routes customarily used by organized criminal groups engaged in illicit trafficking in firearms, their parts and components and ammunition; and
 - (d) Legislative experiences and practices and measures to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition.
3. States Parties shall provide to or share with each other, as appropriate, relevant scientific and technological information useful to law enforcement authorities in order to enhance each other's abilities to prevent, detect and investigate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition and to prosecute the persons involved in those illicit activities.
4. States Parties shall cooperate in the tracing of firearms, their parts and components and ammunition that may have been illicitly manufactured or trafficked. Such

cooperation shall include the provision of prompt responses to requests for assistance in tracing such firearms, their parts and components and ammunition, within available means.

5. Subject to the basic concepts of its legal system or any international agreements, each State Party shall guarantee the confidentiality of and comply with any restrictions on the use of information that it receives from another State Party pursuant to this article, including proprietary information pertaining to commercial transactions, if requested to do so by the State Party providing the information. If such confidentiality cannot be maintained, the State Party that provided the information shall be notified prior to its disclosure.

Article 13. Cooperation

1. States Parties shall cooperate at the bilateral, regional and international levels to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition.

2. Without prejudice to article 18, paragraph 13, of the Convention, each State Party shall identify a national body or a single point of contact to act as liaison between it and other States Parties on matters relating to this Protocol.

3. States Parties shall seek the support and cooperation of manufacturers, dealers, importers, exporters, brokers and commercial carriers of firearms, their parts and components and ammunition to prevent and detect the illicit activities referred to in paragraph 1 of this article.

Article 14. Training and technical assistance

States Parties shall cooperate with each other and with relevant international organizations, as appropriate, so that States Parties may receive, upon request, the training and technical assistance necessary to enhance their ability to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, including technical, financial and material assistance in those matters identified in articles 29 and 30 of the Convention.

Article 15. Brokers and brokering

1. With a view to preventing and combating illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, States Parties that have not yet done so shall consider establishing a system for regulating the activities of those who engage in brokering. Such a system could include one or more measures such as:

(a) Requiring registration of brokers operating within their territory;

(b) Requiring licensing or authorization of brokering; or

(c) Requiring disclosure on import and export licences or authorizations, or accompanying documents, of the names and locations of brokers involved in the transaction.

2. States Parties that have established a system of authorization regarding brokering as set forth in paragraph 1 of this article are encouraged to include information on brokers and brokering in their exchanges of information under article 12 of this Protocol and to retain records regarding brokers and brokering in accordance with article 7 of this Protocol.

III. Final provisions

Article 16. Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Protocol through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Protocol that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Protocol, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 17. Signature, ratification, acceptance, approval and accession

1. This Protocol shall be open to all States for signature at United Nations Headquarters in New York from the thirtieth day after its adoption by the General Assembly until 12 December 2002.

2. This Protocol shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Protocol in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Protocol is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Protocol. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 18. Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, except that it shall not enter into force before the entry into force of the Convention. For the purpose of this

paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument or on the date this Protocol enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is the later.

Article 19. Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Protocol, a State Party to the Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The States Parties to this Protocol meeting at the Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties to this Protocol present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Protocol and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 20. Denunciation

1. A State Party may denounce this Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Protocol when all of its member States have denounced it.

Article 21. Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Protocol.

2. The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Protocol.

PROTOCOL TO PREVENT, SUPPRESS AND PUNISH TRAFFICKING IN PERSONS,
ESPECIALLY WOMEN AND CHILDREN, SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS
CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Declaring that effective action to prevent and combat trafficking in persons, especially women and children, requires a comprehensive international approach in the countries of origin, transit and destination that includes measures to prevent such trafficking, to punish the traffickers and to protect the victims of such trafficking, including by protecting their internationally recognized human rights,

Taking into account the fact that, despite the existence of a variety of international instruments containing rules and practical measures to combat the exploitation of persons, especially women and children, there is no universal instrument that addresses all aspects of trafficking in persons,

Concerned that, in the absence of such an instrument, persons who are vulnerable to trafficking will not be sufficiently protected,

Recalling General Assembly resolution 53/111 of 9 December 1998, in which the Assembly decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration of, inter alia, an international instrument addressing trafficking in women and children,

Convinced that supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime with an international instrument for the prevention, suppression and punishment of trafficking in persons, especially women and children, will be useful in preventing and combating that crime,

Have agreed as follows:

I. General provisions

Article 1

Relation with the United Nations Convention

against Transnational Organized Crime

1. This Protocol supplements the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. It shall be interpreted together with the Convention.
2. The provisions of the Convention shall apply, mutatis mutandis, to this Protocol unless otherwise provided herein.
3. The offences established in accordance with article 5 of this Protocol shall be regarded as offences established in accordance with the Convention.

Article 2

Statement of purpose

The purposes of this Protocol are:

- (a) To prevent and combat trafficking in persons, paying particular attention to women and children;
- (b) To protect and assist the victims of such trafficking, with full respect for their human rights; and
- (c) To promote cooperation among States Parties in order to meet those objectives.

Article 3

Use of terms

For the purposes of this Protocol:

- (a) "Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or

other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered “trafficking in persons” even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

(d) “Child” shall mean any person under eighteen years of age.

Article 4

Scope of application

This Protocol shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of the offences established in accordance with article 5 of this Protocol, where those offences are transnational in nature and involve an organized criminal group, as well as to the protection of victims of such offences.

Article 5

Criminalization

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences the conduct set forth in article 3 of this Protocol, when committed intentionally.

2. Each State Party shall also adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences:

(a) Subject to the basic concepts of its legal system, attempting to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article;

(b) Participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 of this article; and

(c) Organizing or directing other persons to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article.

II. Protection of victims of trafficking in persons

Article 6

Assistance to and protection of victims of trafficking in persons

1. In appropriate cases and to the extent possible under its domestic law, each State Party shall protect the privacy and identity of victims of trafficking in persons, including, inter alia, by making legal proceedings relating to such trafficking confidential.
2. Each State Party shall ensure that its domestic legal or administrative system contains measures that provide to victims of trafficking in persons, in appropriate cases:
 - (a) Information on relevant court and administrative proceedings;
 - (b) Assistance to enable their views and concerns to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders, in a manner not prejudicial to the rights of the defence.
3. Each State Party shall consider implementing measures to provide for the physical, psychological and social recovery of victims of trafficking in persons, including, in appropriate cases, in cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society, and, in particular, the provision of:
 - (a) Appropriate housing;
 - (b) Counselling and information, in particular as regards their legal rights, in a language that the victims of trafficking in persons can understand;
 - (c) Medical, psychological and material assistance; and
 - (d) Employment, educational and training opportunities.
4. Each State Party shall take into account, in applying the provisions of this article, the age, gender and special needs of victims of trafficking in persons, in particular the special needs of children, including appropriate housing, education and care.
5. Each State Party shall endeavour to provide for the physical safety of victims of trafficking in persons while they are within its territory.
6. Each State Party shall ensure that its domestic legal system contains measures that offer victims of trafficking in persons the possibility of obtaining compensation for damage suffered.

*Article 7**Status of victims of trafficking in persons in receiving States*

1. In addition to taking measures pursuant to article 6 of this Protocol, each State Party shall consider adopting legislative or other appropriate measures that permit victims of trafficking in persons to remain in its territory, temporarily or permanently, in appropriate cases.
2. In implementing the provision contained in paragraph 1 of this article, each State Party shall give appropriate consideration to humanitarian and compassionate factors.

*Article 8**Repatriation of victims of trafficking in persons*

1. The State Party of which a victim of trafficking in persons is a national or in which the person had the right of permanent residence at the time of entry into the territory of the receiving State Party shall facilitate and accept, with due regard for the safety of that person, the return of that person without undue or unreasonable delay.
2. When a State Party returns a victim of trafficking in persons to a State Party of which that person is a national or in which he or she had, at the time of entry into the territory of the receiving State Party, the right of permanent residence, such return shall be with due regard for the safety of that person and for the status of any legal proceedings related to the fact that the person is a victim of trafficking and shall preferably be voluntary.
3. At the request of a receiving State Party, a requested State Party shall, without undue or unreasonable delay, verify whether a person who is a victim of trafficking in persons is its national or had the right of permanent residence in its territory at the time of entry into the territory of the receiving State Party.
4. In order to facilitate the return of a victim of trafficking in persons who is without proper documentation, the State Party of which that person is a national or in which he or she had the right of permanent residence at the time of entry into the territory of the receiving State Party shall agree to issue, at the request of the receiving State Party, such travel documents or other authorization as may be necessary to enable the person to travel to and re-enter its territory.

5. This article shall be without prejudice to any right afforded to victims of trafficking in persons by any domestic law of the receiving State Party.

6. This article shall be without prejudice to any applicable bilateral or multilateral agreement or arrangement that governs, in whole or in part, the return of victims of trafficking in persons.

III. Prevention, cooperation and other measures

Article 9

Prevention of trafficking in persons

1. States Parties shall establish comprehensive policies, programmes and other measures:

(a) To prevent and combat trafficking in persons; and

(b) To protect victims of trafficking in persons, especially women and children, from revictimization.

2. States Parties shall endeavour to undertake measures such as research, information and mass media campaigns and social and economic initiatives to prevent and combat trafficking in persons.

3. Policies, programmes and other measures established in accordance with this article shall, as appropriate, include cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society.

4. States Parties shall take or strengthen measures, including through bilateral or multilateral cooperation, to alleviate the factors that make persons, especially women and children, vulnerable to trafficking, such as poverty, underdevelopment and lack of equal opportunity.

5. States Parties shall adopt or strengthen legislative or other measures, such as educational, social or cultural measures, including through bilateral and multilateral cooperation, to discourage the demand that fosters all forms of exploitation of persons, especially women and children, that leads to trafficking.

*Article 10**Information exchange and training*

1. Law enforcement, immigration or other relevant authorities of States Parties shall, as appropriate, cooperate with one another by exchanging information, in accordance with their domestic law, to enable them to determine:

(a) Whether individuals crossing or attempting to cross an international border with travel documents belonging to other persons or without travel documents are perpetrators or victims of trafficking in persons;

(b) The types of travel document that individuals have used or attempted to use to cross an international border for the purpose of trafficking in persons; and

(c) The means and methods used by organized criminal groups for the purpose of trafficking in persons, including the recruitment and transportation of victims, routes and links between and among individuals and groups engaged in such trafficking, and possible measures for detecting them.

2. States Parties shall provide or strengthen training for law enforcement, immigration and other relevant officials in the prevention of trafficking in persons. The training should focus on methods used in preventing such trafficking, prosecuting the traffickers and protecting the rights of the victims, including protecting the victims from the traffickers. The training should also take into account the need to consider human rights and child- and gender-sensitive issues and it should encourage cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society.

3. A State Party that receives information shall comply with any request by the State Party that transmitted the information that places restrictions on its use.

*Article 11**Border measures*

1. Without prejudice to international commitments in relation to the free movement of people, States Parties shall strengthen, to the extent possible, such border controls as may be necessary to prevent and detect trafficking in persons.

2. Each State Party shall adopt legislative or other appropriate measures to prevent, to the extent possible, means of transport operated by commercial carriers from being used in the commission of offences established in accordance with article 5 of this Protocol.
3. Where appropriate, and without prejudice to applicable international conventions, such measures shall include establishing the obligation of commercial carriers, including any transportation company or the owner or operator of any means of transport, to ascertain that all passengers are in possession of the travel documents required for entry into the receiving State.
4. Each State Party shall take the necessary measures, in accordance with its domestic law, to provide for sanctions in cases of violation of the obligation set forth in paragraph 3 of this article.
5. Each State Party shall consider taking measures that permit, in accordance with its domestic law, the denial of entry or revocation of visas of persons implicated in the commission of offences established in accordance with this Protocol.
6. Without prejudice to article 27 of the Convention, States Parties shall consider strengthening cooperation among border control agencies by, inter alia, establishing and maintaining direct channels of communication.

Article 12

Security and control of documents

Each State Party shall take such measures as may be necessary, within available means:

(a) To ensure that travel or identity documents issued by it are of such quality that they cannot easily be misused and cannot readily be falsified or unlawfully altered, replicated or issued; and

(b) To ensure the integrity and security of travel or identity documents issued by or on behalf of the State Party and to prevent their unlawful creation, issuance and use.

*Article 13**Legitimacy and validity of documents*

At the request of another State Party, a State Party shall, in accordance with its domestic law, verify within a reasonable time the legitimacy and validity of travel or identity documents issued or purported to have been issued in its name and suspected of being used for trafficking in persons.

IV. Final provisions*Article 14**Saving clause*

1. Nothing in this Protocol shall affect the rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, including international humanitarian law and international human rights law and, in particular, where applicable, the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees and the principle of non-refoulement as contained therein.
2. The measures set forth in this Protocol shall be interpreted and applied in a way that is not discriminatory to persons on the ground that they are victims of trafficking in persons. The interpretation and application of those measures shall be consistent with internationally recognized principles of non-discrimination.

*Article 15**Settlement of disputes*

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Protocol through negotiation.
2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Protocol that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Protocol, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 16

Signature, ratification, acceptance, approval and accession

1. This Protocol shall be open to all States for signature from 12 to 15 December 2000 in Palermo, Italy, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 12 December 2002.

2. This Protocol shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Protocol in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Protocol is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Protocol. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Protocol. Such

organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 17

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, except that it shall not enter into force before the entry into force of the Convention. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument or on the date this Protocol enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is the later.

Article 18

Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Protocol, a State Party to the Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The States Parties to this Protocol meeting at the Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties to this Protocol present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number

of their member States that are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Protocol and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 19

Denunciation

1. A State Party may denounce this Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Protocol when all of its member States have denounced it.

Article 20

Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Protocol.

2. The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this

Protocol.

PROTOCOL AGAINST THE SMUGGLING OF MIGRANTS BY LAND, SEA AND AIR,
SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST
TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Declaring that effective action to prevent and combat the smuggling of migrants by land, sea and air requires a comprehensive international approach, including cooperation, the exchange of information and other appropriate measures, including socio-economic measures, at the national, regional and international levels,

Recalling General Assembly resolution 54/212 of 22 December 1999, in which the Assembly urged Member States and the United Nations system to strengthen international cooperation in the area of international migration and development in order to address the root causes of migration, especially those related to poverty, and to maximize the benefits of international migration to those concerned, and encouraged, where relevant, interregional, regional and subregional mechanisms to continue to address the question of migration and development,

Convinced of the need to provide migrants with humane treatment and full protection of their rights,

Taking into account the fact that, despite work undertaken in other international forums, there is no universal instrument that addresses all aspects of smuggling of migrants and other related issues,

Concerned at the significant increase in the activities of organized criminal groups in smuggling of migrants and other related criminal activities set forth in this Protocol, which bring great harm to the States concerned,

Also concerned that the smuggling of migrants can endanger the lives or security of the migrants involved,

Recalling General Assembly resolution 53/111 of 9 December 1998, in which the Assembly decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration of, inter alia, an international instrument addressing illegal trafficking in and transporting of migrants, including by sea,

Convinced that supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime with an international instrument against the smuggling of migrants by land, sea and air will be useful in preventing and combating that crime,

Have agreed as follows:

I. General provisions

Article 1

Relation with the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

1. This Protocol supplements the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. It shall be interpreted together with the Convention.
2. The provisions of the Convention shall apply, mutatis mutandis, to this Protocol unless otherwise provided herein.
3. The offences established in accordance with article 6 of this Protocol shall be regarded as offences established in accordance with the Convention.

Article 2

Statement of purpose

The purpose of this Protocol is to prevent and combat the smuggling of migrants, as well as to promote cooperation among States Parties to that end, while protecting the rights of smuggled migrants.

Article 3

Use of terms

For the purposes of this Protocol:

- (a) "Smuggling of migrants" shall mean the procurement, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit, of the illegal entry of a person into a State Party of which the person is not a national or a permanent resident;
- (b) "Illegal entry" shall mean crossing borders without complying with the necessary requirements for legal entry into the receiving State;
- (c) "Fraudulent travel or identity document" shall mean any travel or identity document:
- (i) That has been falsely made or altered in some material way by anyone other than a person or agency lawfully authorized to make or issue the travel or identity document on behalf of a State; or
 - (ii) That has been improperly issued or obtained through misrepresentation, corruption or duress or in any other unlawful manner; or
 - (iii) That is being used by a person other than the rightful holder;
- (d) "Vessel" shall mean any type of water craft, including nondisplacement craft and seaplanes, used or capable of being used as a means of transportation on water, except a warship, naval auxiliary or other vessel owned or operated by a Government and used, for the time being, only on government non-commercial service.

Article 4

Scope of application

This Protocol shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of the offences established in accordance with article 6 of this Protocol, where the offences are transnational in nature and involve an organized criminal group, as well as to the protection of the rights of persons who have been the object of such offences.

Article 5

Criminal liability of migrants

Migrants shall not become liable to criminal prosecution under this Protocol for the fact of having been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

*Article 6**Criminalization*

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally and in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit:

(a) The smuggling of migrants;

(b) When committed for the purpose of enabling the smuggling of migrants:

(i) Producing a fraudulent travel or identity document;

(ii) Procuring, providing or possessing such a document;

(c) Enabling a person who is not a national or a permanent resident to remain in the State concerned without complying with the necessary requirements for legally remaining in the State by the means mentioned in subparagraph (b) of this paragraph or any other illegal means.

2. Each State Party shall also adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences:

(a) Subject to the basic concepts of its legal system, attempting to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article;

(b) Participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 (a), (b) (i) or (c) of this article and, subject to the basic concepts of its legal system, participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 (b) (ii) of this article;

(c) Organizing or directing other persons to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article.

3. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as aggravating circumstances to the offences established in accordance with paragraph 1 (a), (b) (i) and (c) of this article and, subject to the basic concepts of its legal system, to the offences established in accordance with paragraph 2 (b) and (c) of this article, circumstances:

(a) That endanger, or are likely to endanger, the lives or safety of the migrants concerned; or

(b) That entail inhuman or degrading treatment, including for exploitation, of such migrants.

4. Nothing in this Protocol shall prevent a State Party from taking measures against a person whose conduct constitutes an offence under its domestic law.

II. Smuggling of migrants by sea

Article 7

Cooperation

States Parties shall cooperate to the fullest extent possible to prevent and suppress the smuggling of migrants by sea, in accordance with the international law of the sea.

Article 8

Measures against the smuggling of migrants by sea

1. A State Party that has reasonable grounds to suspect that a vessel that is flying its flag or claiming its registry, that is without nationality or that, though flying a foreign flag or refusing to show a flag, is in reality of the nationality of the State Party concerned is engaged in the smuggling of migrants by sea may request the assistance of other States Parties in suppressing the use of the vessel for that purpose. The States Parties so requested shall render such assistance to the extent possible within their means.

2. A State Party that has reasonable grounds to suspect that a vessel exercising freedom of navigation in accordance with international law and flying the flag or displaying the marks of registry of another State Party is engaged in the smuggling of migrants by sea may so notify the flag State, request confirmation of registry and, if confirmed, request authorization from the flag State to take appropriate measures with regard to that vessel. The flag State may authorize the requesting State, inter alia:

(a) To board the vessel;

(b) To search the vessel; and

(c) If evidence is found that the vessel is engaged in the smuggling of migrants by sea, to take appropriate measures with respect to the vessel and persons and cargo on board, as authorized by the flag State.

3. A State Party that has taken any measure in accordance with paragraph 2 of this article shall promptly inform the flag State concerned of the results of that measure.

4. A State Party shall respond expeditiously to a request from another State Party to determine whether a vessel that is claiming its registry or flying its flag is entitled to do so and to a request for authorization made in accordance with paragraph 2 of this article.

5. A flag State may, consistent with article 7 of this Protocol, subject its authorization to conditions to be agreed by it and the requesting State, including conditions relating to responsibility and the extent of effective measures to be taken. A State Party shall take no additional measures without the express authorization of the flag State, except those necessary to relieve imminent danger to the lives of persons or those which derive from relevant bilateral or multilateral agreements.

6. Each State Party shall designate an authority or, where necessary, authorities to receive and respond to requests for assistance, for confirmation of registry or of the right of a vessel to fly its flag and for authorization to take appropriate measures. Such designation shall be notified through the Secretary-General to all other States Parties within one month of the designation.

7. A State Party that has reasonable grounds to suspect that a vessel is engaged in the smuggling of migrants by sea and is without nationality or may be assimilated to a vessel without nationality may board and search the vessel. If evidence confirming the suspicion is found, that State Party shall take appropriate measures in accordance with relevant domestic and international law.

Article 9

Safeguard clauses

1. Where a State Party takes measures against a vessel in accordance with article 8 of this Protocol, it shall:

(a) Ensure the safety and humane treatment of the persons on board;

(b) Take due account of the need not to endanger the security of the vessel or its cargo;

(c) Take due account of the need not to prejudice the commercial or legal interests of the flag State or any other interested State;

(d) Ensure, within available means, that any measure taken with regard to the vessel is environmentally sound.

2. Where the grounds for measures taken pursuant to article 8 of this Protocol prove to be unfounded, the vessel shall be compensated for any loss or damage that may have been sustained, provided that the vessel has not committed any act justifying the measures taken.

3. Any measure taken, adopted or implemented in accordance with this chapter shall take due account of the need not to interfere with or to affect:

(a) The rights and obligations and the exercise of jurisdiction of coastal States in accordance with the international law of the sea; or

(b) The authority of the flag State to exercise jurisdiction and control in administrative, technical and social matters involving the vessel.

4. Any measure taken at sea pursuant to this chapter shall be carried out only by warships or military aircraft, or by other ships or aircraft clearly marked and identifiable as being on government service and authorized to that effect.

III. Prevention, cooperation and other measures

Article 10

Information

1. Without prejudice to articles 27 and 28 of the Convention, States Parties, in particular those with common borders or located on routes along which migrants are smuggled, shall, for the purpose of achieving the objectives of this Protocol, exchange among themselves, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, relevant information on matters such as:

(a) Embarkation and destination points, as well as routes, carriers and means of transportation, known to be or suspected of being used by an organized criminal group engaged in conduct set forth in article 6 of this Protocol;

(b) The identity and methods of organizations or organized criminal groups known to be or suspected of being engaged in conduct set forth in article 6 of this Protocol;

(c) The authenticity and proper form of travel documents issued by a State Party and the theft or related misuse of blank travel or identity documents;

(d) Means and methods of concealment and transportation of persons, the unlawful alteration, reproduction or acquisition or other misuse of travel or identity documents used in conduct set forth in article 6 of this Protocol and ways of detecting them;

(e) Legislative experiences and practices and measures to prevent and combat the conduct set forth in article 6 of this Protocol; and

(f) Scientific and technological information useful to law enforcement, so as to enhance each other's ability to prevent, detect and investigate the conduct set forth in article 6 of this Protocol and to prosecute those involved.

2. A State Party that receives information shall comply with any request by the State Party that transmitted the information that places restrictions on its use.

Article 11

Border measures

1. Without prejudice to international commitments in relation to the free movement of people, States Parties shall strengthen, to the extent possible, such border controls as may be necessary to prevent and detect the smuggling of migrants.

2. Each State Party shall adopt legislative or other appropriate measures to prevent, to the extent possible, means of transport operated by commercial carriers from being used in the commission of the offence established in accordance with article 6, paragraph 1 (a), of this Protocol.

3. Where appropriate, and without prejudice to applicable international conventions, such measures shall include establishing the obligation of commercial carriers, including any transportation company or the owner or operator of any means of transport, to ascertain that all passengers are in possession of the travel documents required for entry into the receiving State.

4. Each State Party shall take the necessary measures, in accordance with its domestic law, to provide for sanctions in cases of violation of the obligation set forth in paragraph 3 of this article.

5. Each State Party shall consider taking measures that permit, in accordance with its domestic law, the denial of entry or revocation of visas of persons implicated in the commission of offences established in accordance with this Protocol.

6. Without prejudice to article 27 of the Convention, States Parties shall consider strengthening cooperation among border control agencies by, inter alia, establishing and maintaining direct channels of communication.

Article 12

Security and control of documents

Each State Party shall take such measures as may be necessary, within available means:

(a) To ensure that travel or identity documents issued by it are of such quality that they cannot easily be misused and cannot readily be falsified or unlawfully altered, replicated or issued; and

(b) To ensure the integrity and security of travel or identity documents issued by or on behalf of the State Party and to prevent their unlawful creation, issuance and use.

Article 13

Legitimacy and validity of documents

At the request of another State Party, a State Party shall, in accordance with its domestic law, verify within a reasonable time the legitimacy and validity of travel or identity documents issued or purported to have been issued in its name and suspected of being used for purposes of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

Article 14

Training and technical cooperation

1. States Parties shall provide or strengthen specialized training for immigration and other relevant officials in preventing the conduct set forth in article 6 of this Protocol and

in the humane treatment of migrants who have been the object of such conduct, while respecting their rights as set forth in this Protocol.

2. States Parties shall cooperate with each other and with competent international organizations, non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society as appropriate to ensure that there is adequate personnel training in their territories to prevent, combat and eradicate the conduct set forth in article 6 of this Protocol and to protect the rights of migrants who have been the object of such conduct. Such training shall include:

(a) Improving the security and quality of travel documents;

(b) Recognizing and detecting fraudulent travel or identity documents;

(c) Gathering criminal intelligence, relating in particular to the identification of organized criminal groups known to be or suspected of being engaged in conduct set forth in article 6 of this Protocol, the methods used to transport smuggled migrants, the misuse of travel or identity documents for purposes of conduct set forth in article 6 and the means of concealment used in the smuggling of migrants;

(d) Improving procedures for detecting smuggled persons at conventional and non-conventional points of entry and exit; and

(e) The humane treatment of migrants and the protection of their rights as set forth in this Protocol.

3. States Parties with relevant expertise shall consider providing technical assistance to States that are frequently countries of origin or transit for persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol. States Parties shall make every effort to provide the necessary resources, such as vehicles, computer systems and document readers, to combat the conduct set forth in article 6.

Article 15

Other prevention measures

1. Each State Party shall take measures to ensure that it provides or strengthens information programmes to increase public awareness of the fact that the conduct set forth in article 6 of this Protocol is a criminal activity frequently perpetrated by organized criminal groups for profit and that it poses serious risks to the migrants concerned.

2. In accordance with article 31 of the Convention, States Parties shall cooperate in the field of public information for the purpose of preventing potential migrants from falling victim to organized criminal groups.

3. Each State Party shall promote or strengthen, as appropriate, development programmes and cooperation at the national, regional and international levels, taking into account the socio-economic realities of migration and paying special attention to economically and socially depressed areas, in order to combat the root socio-economic causes of the smuggling of migrants, such as poverty and underdevelopment.

Article 16

Protection and assistance measures

1. In implementing this Protocol, each State Party shall take, consistent with its obligations under international law, all appropriate measures, including legislation if necessary, to preserve and protect the rights of persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol as accorded under applicable international law, in particular the right to life and the right not to be subjected to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

2. Each State Party shall take appropriate measures to afford migrants appropriate protection against violence that may be inflicted upon them, whether by individuals or groups, by reason of being the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

3. Each State Party shall afford appropriate assistance to migrants whose lives or safety are endangered by reason of being the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

4. In applying the provisions of this article, States Parties shall take into account the special needs of women and children.

5. In the case of the detention of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol, each State Party shall comply with its obligations under the Vienna Convention on Consular Relations, where applicable, including that of informing the person concerned without delay about the provisions concerning notification to and communication with consular officers.

*Article 17**Agreements and arrangements*

States Parties shall consider the conclusion of bilateral or regional agreements or operational arrangements or understandings aimed at:

- (a) Establishing the most appropriate and effective measures to prevent and combat the conduct set forth in article 6 of this Protocol; or
- (b) Enhancing the provisions of this Protocol among themselves.

*Article 18**Return of smuggled migrants*

1. Each State Party agrees to facilitate and accept, without undue or unreasonable delay, the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol and who is its national or who has the right of permanent residence in its territory at the time of return.
2. Each State Party shall consider the possibility of facilitating and accepting the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol and who had the right of permanent residence in its territory at the time of entry into the receiving State in accordance with its domestic law.
3. At the request of the receiving State Party, a requested State Party shall, without undue or unreasonable delay, verify whether a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol is its national or has the right of permanent residence in its territory.
4. In order to facilitate the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol and is without proper documentation, the State Party of which that person is a national or in which he or she has the right of permanent residence shall agree to issue, at the request of the receiving State Party, such travel documents or other authorization as may be necessary to enable the person to travel to and reenter its territory.
5. Each State Party involved with the return of a person who has been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol shall take all appropriate measures to carry

out the return in an orderly manner and with due regard for the safety and dignity of the person.

6. States Parties may cooperate with relevant international organizations in the implementation of this article.

7. This article shall be without prejudice to any right afforded to persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol by any domestic law of the receiving State Party.

8. This article shall not affect the obligations entered into under any other applicable treaty, bilateral or multilateral, or any other applicable operational agreement or arrangement that governs, in whole or in part, the return of persons who have been the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol.

IV. Final provisions

Article 19

Saving clause

1. Nothing in this Protocol shall affect the other rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, including international humanitarian law and international human rights law and, in particular, where applicable, the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees and the principle of nonrefoulement as contained therein.

2. The measures set forth in this Protocol shall be interpreted and applied in a way that is not discriminatory to persons on the ground that they are the object of conduct set forth in article 6 of this Protocol. The interpretation and application of those measures shall be consistent with internationally recognized principles of non-discrimination.

Article 20

Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Protocol through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Protocol that cannot be settled through negotiation within a

reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Protocol, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 21

Signature, ratification, acceptance, approval

and accession

1. This Protocol shall be open to all States for signature from 12 to 15 December 2000 in Palermo, Italy, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 12 December 2002.

2. This Protocol shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Protocol in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Protocol is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Protocol. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 22

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, except that it shall not enter into force before the entry into force of the Convention. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument or on the date this Protocol enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is the later.

Article 23

Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Protocol, a State Party to the Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The States Parties to this Protocol meeting at the Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds

majority vote of the States Parties to this Protocol present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Protocol and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 24

Denunciation

1. A State Party may denounce this Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Protocol when all of its member States have denounced it.

Article 25

Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Protocol.

2. The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this

Protocol.

PROTOCOL AGAINST THE ILLICIT MANUFACTURING OF AND TRAFFICKING IN
FIREARMS, THEIR PARTS AND COMPONENTS AND AMMUNITION,
SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST
TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Aware of the urgent need to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, owing to the harmful effects of those activities on the security of each State, region and the world as a whole, endangering the well-being of peoples, their social and economic development and their right to live in peace,

Convinced, therefore, of the necessity for all States to take all appropriate measures to this end, including international cooperation and other measures at the regional and global levels,

Recalling General Assembly resolution 53/111 of 9 December 1998, in which the Assembly decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration of, inter alia, an international instrument combating the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition,

Bearing in mind the principle of equal rights and self-determination of peoples, as enshrined in the Charter of the United Nations and the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations,

Convinced that supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime with an international instrument against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition will be useful in preventing and combating those crimes,

Have agreed as follows :

I. General provisions

Article 1

Relation with the United Nations Convention against Transnational Organized Crime

1. This Protocol supplements the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. It shall be interpreted together with the Convention.
2. The provisions of the Convention shall apply, *mutatis mutandis*, to this Protocol unless otherwise provided herein.
3. The offences established in accordance with article 5 of this Protocol shall be regarded as offences established in accordance with the Convention.

Article 2

Statement of purpose

The purpose of this Protocol is to promote, facilitate and strengthen cooperation among States Parties in order to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition.

Article 3

Use of terms

For the purposes of this Protocol:

- (a) "Firearm" shall mean any portable barrelled weapon that expels, is designed to expel or may be readily converted to expel a shot, bullet or projectile by the action of an explosive, excluding antique firearms or their replicas. Antique firearms and their replicas shall be defined in accordance with domestic law. In no case, however, shall antique firearms include firearms manufactured after 1899;
- (b) "Parts and components" shall mean any element or replacement element specifically designed for a firearm and essential to its operation, including a barrel, frame or receiver, slide or cylinder, bolt or breech block, and any device designed or adapted to diminish the sound caused by firing a firearm;
- (c) "Ammunition" shall mean the complete round or its components, including cartridge cases, primers, propellant powder, bullets or projectiles, that are used in a firearm,

provided that those components are themselves subject to authorization in the respective State Party;

(d) "Illicit manufacturing" shall mean the manufacturing or assembly of firearms, their parts and components or ammunition:

(i) From parts and components illicitly trafficked;

(ii) Without a licence or authorization from a competent authority of the State Party where the manufacture or assembly takes place; or

(iii) Without marking the firearms at the time of manufacture, in accordance with article 8 of this Protocol; Licensing or authorization of the manufacture of parts and components shall be in accordance with domestic law;

(e) "Illicit trafficking" shall mean the import, export, acquisition, sale, delivery, movement or transfer of firearms, their parts and components and ammunition from or across the territory of one State Party to that of another State Party if any one of the States Parties concerned does not authorize it in accordance with the terms of this Protocol or if the firearms are not marked in accordance with article 8 of this Protocol;

(f) "Tracing" shall mean the systematic tracking of firearms and, where possible, their parts and components and ammunition from manufacturer to purchaser for the purpose of assisting the competent authorities of States Parties in detecting, investigating and analysing illicit manufacturing and illicit trafficking.

Article 4

Scope of application

1. This Protocol shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention of illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition and to the investigation and prosecution of offences established in accordance with article 5 of this Protocol where those offences are transnational in nature and involve an organized criminal group.

2. This Protocol shall not apply to state-to-state transactions or to state transfers in cases where the application of the Protocol would prejudice the right of a State Party to take action in the interest of national security consistent with the Charter of the United Nations.

*Article 5**Criminalization*

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences the following conduct, when committed intentionally:

- (a) Illicit manufacturing of firearms, their parts and components and ammunition;
- (b) Illicit trafficking in firearms, their parts and components and ammunition;
- (c) Falsifying or illicitly obliterating, removing or altering the marking(s) on firearms required by article 8 of this Protocol.

2. Each State Party shall also adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences the following conduct:

- (a) Subject to the basic concepts of its legal system, attempting to commit or participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 of this article; and
- (b) Organizing, directing, aiding, abetting, facilitating or counseling the commission of an offence established in accordance with paragraph 1 of this article.

*Article 6**Confiscation, seizure and disposal*

1. Without prejudice to article 12 of the Convention, States Parties shall adopt, to the greatest extent possible within their domestic legal systems, such measures as may be necessary to enable confiscation of firearms, their parts and components and ammunition that have been illicitly manufactured or trafficked.

2. States Parties shall adopt, within their domestic legal systems, such measures as may be necessary to prevent illicitly manufactured and trafficked firearms, parts and components and ammunition from falling into the hands of unauthorized persons by seizing and destroying such firearms, their parts and components and ammunition unless other disposal has been officially authorized, provided that the firearms have been marked and the methods of disposal of those firearms and ammunition have been recorded.

II. Prevention

Article 7

Record-keeping

Each State Party shall ensure the maintenance, for not less than ten years, of information in relation to firearms and, where appropriate and feasible, their parts and components and ammunition that is necessary to trace and identify those firearms and, where appropriate and feasible, their parts and components and ammunition which are illicitly manufactured or trafficked and to prevent and detect such activities. Such information shall include:

(a) The appropriate markings required by article 8 of this Protocol;

(b) In cases involving international transactions in firearms, their parts and components and ammunition, the issuance and expiration dates of the appropriate licences or authorizations, the country of export, the country of import, the transit countries, where appropriate, and the final recipient and the description and quantity of the articles.

Article 8

Marking of firearms

1. For the purpose of identifying and tracing each firearm, States Parties shall:

(a) At the time of manufacture of each firearm, either require unique marking providing the name of the manufacturer, the country or place of manufacture and the serial number, or maintain any alternative unique userfriendly marking with simple geometric symbols in combination with a numeric and/or alphanumeric code, permitting ready identification by all States of the country of manufacture;

(b) Require appropriate simple marking on each imported firearm, permitting identification of the country of import and, where possible, the year of import and enabling the competent authorities of that country to trace the firearm, and a unique marking, if the firearm does not bear such a marking. The requirements of this subparagraph need not be applied to temporary imports of firearms for verifiable lawful purposes;

(c) Ensure, at the time of transfer of a firearm from government stocks to permanent civilian use, the appropriate unique marking permitting identification by all States Parties of the transferring country.

2. States Parties shall encourage the firearms manufacturing industry to develop measures against the removal or alteration of markings.

Article 9

Deactivation of firearms

A State Party that does not recognize a deactivated firearm as a firearm in accordance with its domestic law shall take the necessary measures, including the establishment of specific offences if appropriate, to prevent the illicit reactivation of deactivated firearms, consistent with the following general principles of deactivation:

(a) All essential parts of a deactivated firearm are to be rendered permanently inoperable and incapable of removal, replacement or modification in a manner that would permit the firearm to be reactivated in any way;

(b) Arrangements are to be made for deactivation measures to be verified, where appropriate, by a competent authority to ensure that the modifications made to a firearm render it permanently inoperable;

(c) Verification by a competent authority is to include a certificate or record attesting to the deactivation of the firearm or a clearly visible mark to that effect stamped on the firearm.

Article 10

General requirements for export, import and transit licensing or authorization systems

1. Each State Party shall establish or maintain an effective system of export and import licensing or authorization, as well as of measures on international transit, for the transfer of firearms, their parts and components and ammunition.

2. Before issuing export licences or authorizations for shipments of firearms, their parts and components and ammunition, each State Party shall verify:

(a) That the importing States have issued import licences or authorizations; and

(b) That, without prejudice to bilateral or multilateral agreements or arrangements favouring landlocked States, the transit States have, at a minimum, given notice in writing, prior to shipment, that they have no objection to the transit.

3. The export and import licence or authorization and accompanying documentation together shall contain information that, at a minimum, shall include the place and the date of issuance, the date of expiration, the country of export, the country of import, the final recipient, a description and the quantity of the firearms, their parts and components and ammunition and, whenever there is transit, the countries of transit. The information contained in the import licence must be provided in advance to the transit States.

4. The importing State Party shall, upon request, inform the exporting State Party of the receipt of the dispatched shipment of firearms, their parts and components or ammunition.

5. Each State Party shall, within available means, take such measures as may be necessary to ensure that licensing or authorization procedures are secure and that the authenticity of licensing or authorization documents can be verified or validated.

6. States Parties may adopt simplified procedures for the temporary import and export and the transit of firearms, their parts and components and ammunition for verifiable lawful purposes such as hunting, sport shooting, evaluation, exhibitions or repairs.

Article 11

Security and preventive measures

In an effort to detect, prevent and eliminate the theft, loss or diversion of, as well as the illicit manufacturing of and trafficking in, firearms, their parts and components and ammunition, each State Party shall take appropriate measures:

(a) To require the security of firearms, their parts and components and ammunition at the time of manufacture, import, export and transit through its territory; and

(b) To increase the effectiveness of import, export and transit controls, including, where appropriate, border controls, and of police and customs transborder cooperation.

Article 12

Information

1. Without prejudice to articles 27 and 28 of the Convention, States Parties shall exchange among themselves, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, relevant case-specific information on matters such as authorized producers, dealers, importers, exporters and, whenever possible, carriers of firearms, their parts and components and ammunition.

2. Without prejudice to articles 27 and 28 of the Convention, States Parties shall exchange among themselves, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, relevant information on matters such as:

(a) Organized criminal groups known to take part or suspected of taking part in the illicit manufacturing of or trafficking in firearms, their parts and components and ammunition;

(b) The means of concealment used in the illicit manufacturing of or trafficking in firearms, their parts and components and ammunition and ways of detecting them;

(c) Methods and means, points of dispatch and destination and routes customarily used by organized criminal groups engaged in illicit trafficking in firearms, their parts and components and ammunition; and

(d) Legislative experiences and practices and measures to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition.

3. States Parties shall provide to or share with each other, as appropriate, relevant scientific and technological information useful to law enforcement authorities in order to enhance each other's abilities to prevent, detect and investigate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition and to prosecute the persons involved in those illicit activities.

4. States Parties shall cooperate in the tracing of firearms, their parts and components and ammunition that may have been illicitly manufactured or trafficked. Such cooperation shall include the provision of prompt responses to requests for assistance in tracing such firearms, their parts and components and ammunition, within available means.

5. Subject to the basic concepts of its legal system or any international agreements, each State Party shall guarantee the confidentiality of and comply with any restrictions on the use of information that it receives from another State Party pursuant to this article, including proprietary information pertaining to commercial transactions, if requested to do so by the State Party providing the information. If such confidentiality cannot be maintained, the State Party that provided the information shall be notified prior to its disclosure.

Article 13

Cooperation

1. States Parties shall cooperate at the bilateral, regional and international levels to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition.
2. Without prejudice to article 18, paragraph 13, of the Convention, each State Party shall identify a national body or a single point of contact to act as liaison between it and other States Parties on matters relating to this Protocol.
3. States Parties shall seek the support and cooperation of manufacturers, dealers, importers, exporters, brokers and commercial carriers of firearms, their parts and components and ammunition to prevent and detect the illicit activities referred to in paragraph 1 of this article.

Article 14

Training and technical assistance

States Parties shall cooperate with each other and with relevant international organizations, as appropriate, so that States Parties may receive, upon request, the training and technical assistance necessary to enhance their ability to prevent, combat and eradicate the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, including technical, financial and material assistance in those matters identified in articles 29 and 30 of the Convention.

*Article 15**Brokers and brokering*

1. With a view to preventing and combating illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, States Parties that have not yet done so shall consider establishing a system for regulating the activities of those who engage in brokering. Such a system could include one or more measures such as:

(a) Requiring registration of brokers operating within their territory;

(b) Requiring licensing or authorization of brokering; or

(c) Requiring disclosure on import and export licences or authorizations, or accompanying documents, of the names and locations of brokers involved in the transaction.

2. States Parties that have established a system of authorization regarding brokering as set forth in paragraph 1 of this article are encouraged to include information on brokers and brokering in their exchanges of information under article 12 of this Protocol and to retain records regarding brokers and brokering in accordance with article 7 of this Protocol.

III. Final provisions*Article 16**Settlement of disputes*

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Protocol through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Protocol that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Protocol, declare that it does not consider itself bound by

paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 17

Signature, ratification, acceptance, approval

and accession

1. This Protocol shall be open to all States for signature at United Nations Headquarters in New York from the thirtieth day after its adoption by the General Assembly until 12 December 2002.

2. This Protocol shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Protocol in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Protocol is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Protocol. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

*Article 18**Entry into force*

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, except that it shall not enter into force before the entry into force of the Convention. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.
2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument or on the date this Protocol enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is the later.

*Article 19**Amendment*

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Protocol, a State Party to the Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The States Parties to this Protocol meeting at the Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties to this Protocol present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Protocol and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 20

Denunciation

1. A State Party may denounce this Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Protocol when all of its member States have denounced it.

Article 21

Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Protocol.

เรื่องเสรีจที่ ๖๑๔/๒๕๕๕

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วม ในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

๑.๑ โดยที่ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime) เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๓ จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่หรือร่างกฎหมายใหม่เพื่ออนุวัติการตามอนุสัญญาฯ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๓ อนุมัติให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานหลัก เพื่อแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่หรือยกร่างขึ้นใหม่เพื่อรองรับพันธกรณีตามอนุสัญญาฯ

๑.๒ สำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดทำการศึกษาวิจัย และได้จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงภายในและการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติแล้ว สรุปว่าจำเป็นต้องยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่เพื่ออนุวัติการตามอนุสัญญาฯ

๑.๓ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก และยังไม่มีความหมายสารบัญญัติใดที่จะใช้ในการป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ เนื่องจากกฎหมายสารบัญญัติส่วนใหญ่จะใช้บังคับกับการกระทำความผิดอาญาที่กระทำโดยปัจเจกบุคคลหรือบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่สมคบกันเท่านั้น กฎหมายสารบัญญัตินี้จึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายหรือขบวนการได้ นอกจากนี้ กฎหมายวิธีสบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดอาญาโดยทั่วไป เมื่อนำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแล้ว ก็ไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะใช้

มาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศในการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและองค์การอาชญากรรมข้ามชาติได้ จึงจำเป็นต้องยกย่องพระราชบัญญัตินี้ เพื่อกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำความผิดดังกล่าว รวมทั้งกำหนดบทกำหนดโทษที่เหมาะสมแก่การกระทำความผิด ตลอดจนกำหนดวิธีการสืบสวนและสอบสวนการกระทำ ความผิดดังกล่าว เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วม ในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒. สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้แบ่งเนื้อหาสาระสำคัญออกเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ เป็นกฎหมายสารบัญญัติ

ส่วนที่ ๒ เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ เป็นกฎหมายสารบัญญัติ

๑.๑ ได้กำหนดความหมายของบทนิยามคำว่า “องค์การอาชญากรรม” เพื่อให้สอดคล้อง กับบทนิยามคำว่า “Organized criminal group”⁷ ตาม Article 2 (a) แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime) และได้กำหนดความหมายของบทนิยามคำว่า “องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ” เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีความชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งได้กำหนดความหมายของบทนิยามคำว่า “ความผิดร้ายแรง” เพื่อให้สอดคล้องกับบทนิยามคำว่า “Serious crime”⁸ ตาม Article 2 (b) แห่ง อนุสัญญาฯ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดบทนิยามคำว่า “พนักงาน

⁷ Article 2 Use of terms

For the purposes of this Convention:

(a) “Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit;

⁸ Article 2 Use of terms

For the purposes of this Convention: etc etc

(b) “Serious crime” shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty;

สอบสวน” และคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓)

๑.๒ เพื่อกำหนดลักษณะของการกระทำความผิดให้สอดคล้องกับ Article 5⁹ แห่ง อนุสัญญาฯ จึงกำหนดให้ผู้ใดเป็นสมาชิกหรือเป็นเครือข่ายดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นสูงสุดตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป(ความผิดร้ายแรง) อันเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือมีส่วนร่วมกระทำการใด ๆ ในกิจกรรมหรือการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมหรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือจัดการส่งการ ช่วยเหลือ ยุยง อำนวยความสะดวก หรือให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมหรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ผู้ที่กระทำ

⁹ Article 5 Criminalization of participation in an organized criminal group

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) Either or both of the following as criminal offences distinct from those involving the attempt or completion of the criminal activity:

(i) Agreeing with one or more other persons to commit a serious crime for a purpose relating directly or indirectly to the obtaining of a financial or other material benefit and, where required by domestic law, involving an act undertaken by one of the participants in furtherance of the agreement or involving an organized criminal group;

(ii) Conduct by a person who, with knowledge of either the aim and general criminal activity of an organized criminal group or its intention to commit the crimes in question, takes an active part in:

a. Criminal activities of the organized criminal group;

b. Other activities of the organized criminal group in the knowledge that his or her participation will contribute to the achievement of the above-described criminal aim;

(b) Organizing, directing, aiding, abetting, facilitating or counselling the commission of serious crime involving an organized criminal group.

2. The knowledge, intent, aim, purpose or agreement referred to in paragraph 1 of this article may be inferred from objective factual circumstances.

3. States Parties whose domestic law requires involvement of an organized criminal group for purposes of the offences established in accordance with paragraph 1 (a) (i) of this article shall ensure that their domestic law covers all serious crimes involving organized criminal groups. Such States Parties, as well as States Parties whose domestic law requires an act in furtherance of the agreement for purposes of the offences established in accordance with paragraph 1 (a) (i) of this article, shall so inform the Secretary-General of the United Nations at the time of their signature or of deposit of their instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention.

ลงโทษผู้ต้องหา หรือ (๓) พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญาตามกฎหมายอื่น มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน (ร่างมาตรา ๑๐) สำหรับขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนกรณีอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนนี้ อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทนซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะมอบหมายให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้ และภายหลังจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้ว ได้กำหนดให้ทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำความผิดไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำ ความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ตามมาตรา ๑๔๑หรือทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำความผิดไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนในกรณีที่ผู้นี้ อยู่นอกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียกตามมาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา ๑๑)

๒.๒ เพื่อมิให้เกิดปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนของอำนาจระหว่างพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ กับเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ร่างพระราชบัญญัตินี้ จึงได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กระอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินคดีต่อไปได้โดยเพียงแต่แจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ (ร่างมาตรา ๑๓) และยังสามารถ กำหนดให้ กรณีที่ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กระอาชญากรรมข้ามชาติเป็นคดีพิเศษตาม กฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษด้วย เมื่ออัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเห็นสมควรอาจส่งเรื่องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการต่อไปได้ แต่ ถ้าคณะกรรมการคดีพิเศษมีมติให้คดีดังกล่าวต้องดำเนินการโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนส่งเรื่องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการต่อไป (ร่างมาตรา ๑๔)

๒.๓ กำหนดมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กระอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนี้

(๑) กำหนดให้อัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตกลงกันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคดีระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่อง วิธีปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การดำเนินการเกี่ยวกับหมายเรียกและหมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง ฯลฯ เรื่องขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสืบสวน

สอบสวน เรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ฯลฯ (ร่างมาตรา ๑๕) และยังสามารถให้อัยการสูงสุดอาจขอให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนหรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม (ร่างมาตรา ๑๖) รวมทั้งกำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ เช่น เข้าไปในเคหสถาน มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้มาให้ ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา หรือค้นบุคคลหรือยานพาหนะ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด ทั้งนี้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใด หรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อน ให้เป็นไปตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนด (ร่างมาตรา ๑๗) ตลอดจนกำหนดให้พนักงานอัยการพนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่มีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ยุทธภัณฑ์และอุปกรณ์ได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนด และอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ (ร่างมาตรา ๑๘)

(๒) กำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้มาตรการพิเศษเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน ดังนี้

(๒.๑) พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุดหรือผู้ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๙) รวมทั้งห้ามมิให้บุคคลใดเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ได้มา เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าว (ร่างมาตรา ๒๐) หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือ ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๓๑)

(๒.๒) กำหนดให้อัยการสูงสุดมอบหมายให้บุคคลใดจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใดชี้ นหรือปฏิบัติการอำพราง โดยในการจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใด หรือการปฏิบัติการ อำพรางดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับ Article 20 ข้อ ๑¹⁰ (ร่างมาตรา ๒๑)

¹⁰ Article 20 Special investigative techniques

1. If permitted by the basic principles of its domestic legal system, each State Party shall, within its possibilities and under the conditions prescribed by its domestic law, take the necessary measures to allow for the appropriate use of controlled delivery and, where it deems appropriate, for the use of other special investigative techniques, such as electronic or other forms of surveillance and undercover operations, by its competent authorities in its territory for the purpose of effectively combating organized crime. etc etc

(๒.๓) กำหนดให้พนักงานสอบสวนที่ได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุดหรือรองอัยการสูงสุด มีอำนาจให้มีการเคลื่อนย้ายภายใต้การควบคุม โดยได้กำหนดความหมายของการเคลื่อนย้าย ภายใต้การควบคุม และหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาตและการเคลื่อนย้ายภายใต้การควบคุม ให้เป็นไปตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนดโดยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี ที่ ๓๖๖ ระเบียบดังกล่าวจะต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วย และเพื่อให้สอดคล้องกับ Article 20 ข้อ ๔¹¹ แห่งอนุสัญญาฯ (ร่างมาตรา ๒๒)

(๒.๔) กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้เครื่องมือ สื่อสารโทรคมนาคม เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือด้วยวิธีการอื่นใด เฉพาะในการสะกดรอยผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่ อัยการสูงสุด กำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับ Article 20 ข้อ ๑¹² (ร่างมาตรา ๒๓)

๒.๔ เพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงได้กำหนดเรื่องความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินคดี ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกำหนดให้ระหว่างการสอบสวนคดี ดังกล่าว หากผู้ต้องหาให้ข้อมูลเองโดยสมัครใจต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ซึ่งเป็น ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำความผิดขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อ หัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูล ดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วเสนอต่ออัยการสูงสุด หากอัยการสูงสุดเห็นว่าข้อมูล ดังกล่าว สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจใช้ดุลพินิจออกคำสั่งไม่ฟ้อง ผู้ต้องหา นั้นทุกข้อหาหรือบางข้อหาก็ได้ แต่ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว หากการให้ข้อมูลดังกล่าว ได้กระทำในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกคำสั่งถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ ถอนฎีกาหรือไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกาในความผิดนั้น ทั้งนี้ให้อยู่ภายใต้ บังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา ๒๕) และหากศาลเห็นว่า ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูล ที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การ อาชญากรรมข้ามชาติต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

¹¹ Article 20 Special investigative techniques etc etc

4. Decisions to use controlled delivery at the international level may, with the consent of the States Parties concerned, include methods such as intercepting and allowing the goods to continue intact or be removed or replaced in whole or in part.

¹² โปรดดูเชิงบรรณ 10 , ข้างต้น

พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนี้ ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ สอดคล้องกับ Article 26¹³ แห่งอนุสัญญาฯ (ร่างมาตรา ๒๖)

๓. ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ได้ศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศจากอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime) โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดให้การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นความผิดอาญา (ข้อ ๕) และกำหนดมาตรการพิเศษต่าง ๆ ในกฎหมายภายใน เช่น

การระงับหรือผู้ต้องสงสัย การปฏิบัติการอำพราง การเคลื่อนย้ายภายใต้การควบคุม (ข้อ ๒๐) รวมทั้งให้ประเทศสมาชิกกำหนดเรื่องความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีความผิดดังกล่าว (ข้อ ๒๖) นอกจากนี้ ยังได้นำ ความหมายของบทนิยามบางคำ ในอนุสัญญาฯ มาใช้ใน

¹³ Article 26 Measures to enhance cooperation with law enforcement authorities

1. Each State Party shall take appropriate measures to encourage persons who participate or who have participated in organized criminal groups:

(a) To supply information useful to competent authorities for investigative and evidentiary purposes on such matters as:

- (i) The identity, nature, composition, structure, location or activities of organized criminal groups;
- (ii) Links, including international links, with other organized criminal groups;
- (iii) Offences that organized criminal groups have committed or may commit;

(b) To provide factual, concrete help to competent authorities that may contribute to depriving organized criminal groups of their resources or of the proceeds of crime.

2. Each State Party shall consider providing for the possibility, in appropriate cases, of mitigating punishment of an accused person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

3. Each State Party shall consider providing for the possibility, in accordance with fundamental principles of its domestic law, of granting immunity from prosecution to a person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

4. Protection of such persons shall be as provided for in article 24 of this Convention.

5. Where a person referred to in paragraph 1 of this article located in one State Party can provide substantial cooperation to the competent authorities of another State Party, the States Parties concerned may consider entering into agreements or arrangements, in accordance with their domestic law, concerning the potential provision by the other State Party of the treatment set forth in paragraphs 2 and 3 of this article.

ร่างพระราชบัญญัตินี้ ด้วย เช่น คำว่า “Organized criminal group¹⁴” คำว่า “Serious crime¹⁵” คำว่า “Controlled delivery¹⁶”

¹⁴ โปรดดูเชิงอรรถ 7 , ข้างต้น

¹⁵ โปรดดูเชิงอรรถ 8 , ข้างต้น

¹⁶ *Article 2 Use of terms*

For the purposes of this Convention:

(i) “Controlled delivery” shall mean the technique of allowing illicit or suspect consignments to pass out of, through or into the territory of one or more States, with the knowledge and under the supervision of their competent authorities, with a view to the investigation of an offence and the identification of persons involved in the commission of the offence;

ร่างฯ ที่ สคก. ตรวจพิจารณาแล้ว

เรื่องเสรีจที่ ๖๑๔/๒๕๕๕

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก แต่ปรากฏว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถใช้บังคับเพื่อดำเนินคดีกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำความผิดดังกล่าว รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
พ.ศ.

.....
.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมใน
องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พระราชบัญญัตินี้ มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับกษัตริย์และเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา
๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วม
ร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า กลุ่มบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป ที่รวมตัวกันช่วง
ระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อ
ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความ
ความผิดซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ

(๒) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำ ความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง

(๓) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมที่มีการกระทำ ความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ

(๔) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

“ความผิดร้ายแรง” หมายความว่า ความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกชั้นสูง ตั้งแต่ปีขึ้นไป

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่ารวมถึง ผู้มีอำนาจในการสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา ตามกฎหมายอื่นด้วย

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่ารวมถึง เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นและ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด ให้มีอำนาจสืบสวน สอบสวน หรือป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติด้วย

มาตรา ๔ ให้อัยการสูงสุดรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบนี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕ ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เป็นสมาชิกหรือเป็นเครือข่ายดำเนินงานขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

(๒) สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดร้ายแรงอันเกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

(๓) มีส่วนร่วมกระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในกิจกรรม หรือการดำเนินการขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรม หรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว

(๔) จัดการ สั่งการ ช่วยเหลือ ยุยง อำนาจความสะดวก หรือให้คำปรึกษาใน การกระทำความผิดร้ายแรงขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรม หรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว

ผู้นี้ กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

มาตรา ๖ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๕ นอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ถ้า

(๑) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(๒) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้น ในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(๓) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐ ที่การกระทำเกิดขึ้น ในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และมิได้มีการส่งตัวผู้นั้น ออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ให้นำมาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗ ถ้าผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ คนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดร้ายแรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น ผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ที่อยู่ด้วยในขณะกระทำความผิดร้ายแรง หรือร่วมประชุมแต่ไม่ได้คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิดร้ายแรงนั้น นรวมทั้งบรรดาหัวหน้าผู้จัดการ และผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดร้ายแรงนั้น ทุกคน

มาตรา ๘ พนักงานเจ้าหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ กระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๙ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

หมวด ๒

การสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

มาตรา ๑๐ ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือจะมอบหมายหน้าที่นี้ ให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้

พนักงานสอบสวนต่อไปนี้มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้
รักษาการแทน

(๑) พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ

(๒) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายได้ร้องขอให้
ลงโทษผู้ต้องหา

(๓) พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนหรือไต่สวน
คดีอาญาตามกฎหมายอื่น

ให้พนักงานสอบสวนตามวรรคสองรายงานข้อเท็จจริงแห่งคดีโดยย่อ พร้อมทั้งแนบคำชี้
ทุกข์หรือคำกล่าวโทษและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนภายในสามสิบ
วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ เพื่อประกอบการพิจารณาของอัยการสูงสุดหรือผู้
รักษาการแทนตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคน
ใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนจะมอบหมาย ให้
พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้

ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือให้ทำการ
สอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงาน
สอบสวน และให้มีอำนาจและหน้าที่ประการอื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของ
พนักงานอัยการ

ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวน
ปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน

ในการปฏิบัติหน้าที่ในคดีความผิดฐานมีส่วนรวมในองค์กระทำความผิดข้ามชาติให้
พนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง มีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีดังกล่าวและเป็น
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี

เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเข้าใจตาม
มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่งพร้อมสำนวนไป
ยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

มาตรา ๑๒ ในคดีที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบท
หนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๔ หรือคดี
ที่มีการกระทำทำความผิดหลายกรรมต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกันและความผิดกรรมใดกรรมหนึ่งจะต้อง

ดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้พนักงานสอบสวนดังกล่าว มีอำนาจสืบสวนและสอบสวนสำหรับความผิดอื่นด้วย

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กระทำความผิดข้ามชาติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินคดีต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้^๑ ได้ เพียงแต่แจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ

การดำเนินการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง ย่อมไม่ตัดอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะดำเนินการ

(๑) ใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอาจถืออำนาจการสอบสวนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ หรือ

(๒) มอบหมายให้พนักงานสอบสวนตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็ได้

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กระทำความผิดข้ามชาติเป็นคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษด้วย เมื่ออัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน เห็นสมควรอาจส่งเรื่องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการต่อไปก็ได้ แต่ถ้าคณะกรรมการคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษได้มีมติให้คดีดังกล่าวต้องดำเนินการโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนส่งเรื่องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ให้นำความในวรรคห้าของมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กระทำความผิดข้ามชาติ ให้อัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตกลงกันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคดีระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(๑) วิธีปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การดำเนินการเกี่ยวกับหมายเรียกและหมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง การค้น หรือ การปล่อย

ชั่วคราว การสืบสวน การสอบสวน การเปรียบเทียบ การส่งมอบคดี และการดำเนินการอื่นเกี่ยวกับคดีอาญาในระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญา

(๒) ขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ในการสืบสวนและสอบสวนคดี ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผลกระทบของการกระทำความผิด และประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาได้อย่างทั่วถึง ในการนี้ อาจกำหนดให้กรณีใดต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

(๓) การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

(๔) การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนและสอบสวนคดี

(๕) เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

เมื่อมีข้อตกลงตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น ถ้าข้อตกลงดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ในระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการดำเนินการของผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๖ ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อัยการสูงสุดอาจขอให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม

ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามวรรคหนึ่งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรแก่กรณี

มาตรา ๑๗ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่อื่นใด เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำ

ความผิด หรือใช้เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิด หรือมีบุคคล วัตถุ และสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ได้ซุกซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่ดังกล่าว ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากปล่อยให้นั้นเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน ดังกล่าวอาจถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(๒) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชีเอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

(๓) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ซุกซ่อนอยู่

(๔) ยึดหรืออายัดทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (๑) ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นปฏิบัติ ตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนดโดยแสดงความบริสุทธิ์ ก่อนการเข้าค้นและให้แสดงบัตรประจำตัวและเอกสารที่ให้อำนาจในการตรวจค้น รวมทั้งเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้ เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้นนั้น ในวันแต่ไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ขอร้องมาเป็นพยาน ในกรณีดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นส่งมอบสำเนาเอกสารและหนังสือนั้น ให้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ดังกล่าวทันทีที่สามารถกระทำได้ และหากเป็นการค้นในเวลากลางคืน จะต้องมีข้าราชการอัยการซึ่งรับเงินเดือนตั้งแต่นั้น ๓ ขึ้นไป หรือข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไปหรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่งสารวัตรหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นหัวหน้าในการดำเนินการ

พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใด

ก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนด โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายนั้น

มาตรา ๑๔ ภายใต้อำนาจกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนสอบสวนความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ยุทธภัณฑ์ และอุปกรณ์ เกี่ยวข้องเพื่อความปลอดภัยเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้การมีและใช้

อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ยุทโธปกรณ์ และอุปกรณ์ เกี่ยวข้องดังกล่าว ให้เป็นไปตามระเบียบที่ อัยการสูงสุดกำหนด

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุดหรือผู้ได้รับมอบหมายอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้พิจารณาผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใด ประกอบเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

(๒) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

(๓) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวันโดยกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งที่สื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่ง อนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์ เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตหรือขยายระยะเวลาอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบบรรดาข้อมูลที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งและให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่น ให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนด

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้บุคคลใดเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตาม มาตรา ๑๙ เว้นแต่ เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การ อาชญากรรมข้ามชาติซึ่งได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๙ และเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือ ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล

มาตรา ๒๑ ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้อัยการสูงสุดมอบหมายให้บุคคลใดจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใดชิ้นหนึ่งหรือปฏิบัติการอำพราง เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อัยการสูงสุดกำหนดในระเบียบ

การปฏิบัติการอำพราง หมายความว่า การดำเนินการทั้งหลายเพื่อปิดบังสถานะหรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินการโดยลวงผู้อื่นให้เข้าใจไปในทางอื่น หรือเพื่อมิให้รู้ความจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน การจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใด หรือการปฏิบัติการอำพรางตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๒๒ ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอัยการสูงสุดหรือรองอัยการสูงสุดซึ่งได้รับมอบหมาย มีอำนาจให้มีการเคลื่อนย้ายภายใต้การควบคุม

การเคลื่อนย้ายภายใต้การควบคุม หมายความว่า วิธีการอนุญาตให้ของผิดกฎหมายหรือต้องสงสัยผ่านออกไปจาก ผ่าน หรือเข้าไปสู่เขตแดนของรัฐหนึ่งหรือมากกว่ารัฐหนึ่ง โดยการรับรู้และอยู่ภายใต้การติดตามดูแลของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เพื่อการสืบสวนสอบสวนความผิดและเพื่อระบุ ตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต และการเคลื่อนย้าย ภายใต้การควบคุม ให้เป็นไปตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ทั้งนี้ในระบียบดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วยการกระทำและพยานหลักฐานที่ได้มาจากการกระทำของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา นี้ ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๒๓ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้เครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคม เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือด้วยวิธีการอื่นใด เฉพาะในการสะกดรอยผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดหรือจะกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อสืบสวนจับกุม แสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งนี้ตามระเบียบที่อัยการสูงสุดกำหนด

มาตรา ๒๔ ให้การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน

หมวด ๓

ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี

มาตรา ๒๕ ในระหว่างการสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ หากผู้ต้องหาให้ข้อมูลเองโดยสมัครใจต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำ ความผิดของ องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ในสำนวน

การสอบสวนแล้วเสนอสำนวนการสอบสวนต่ออัยการสูงสุด ถ้าอัยการสูงสุดเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับจากผู้ต้องหาเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งตามความในวรรคหนึ่ง ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจใช้ดุลพินิจออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา นั้นทุกข้อหาหรือบางข้อหาก็ได้

ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว หากการให้ข้อมูลดังกล่าวในวรรคหนึ่งได้ กระทำในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกคำสั่งถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ ถอนฎีกา หรือไม่ อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ในความผิดนั้น ทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่ กรณี ทั้งนี้ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๖ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการศาลจะลงโทษผู้นั้น น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ก็ได้

หมวด ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๗ ผู้ใดกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘ ผู้ใดขัดขวางการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้อง หรือการดำเนินคดี ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ถ้าเป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑) ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้เสียหายหรือพยานเพื่อจูงใจให้ผู้นั้น ไม่ไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือไม่ไปศาล เพื่อให้

ข้อเท็จจริงหรือเบิกความ หรือเพื่อให้ข้อเท็จจริงหรือเบิกความอันเป็นเท็จหรือไม่ให้ข้อเท็จจริงหรือเบิกความในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด

(๒) ใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้ ช่มชืนใจ หลอกลวง หรือกระทำการอันมิชอบประการอื่น เพื่อมิให้ผู้เสียหายหรือพยานไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือไม่ไปศาลเพื่อให้ข้อเท็จจริงหรือเบิกความ หรือเพื่อให้ผู้นั้น หนีข้อเท็จจริงหรือเบิกความอันเป็นเท็จ หรือไม่ให้ข้อเท็จจริงหรือเบิกความในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด

(๓) ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ เอาไปเสีย แก้ไข เปลี่ยนแปลง ปกปิด หรือซ่อนเร้นเอกสารหรือพยานหลักฐานใด ๆ หรือปลอม ทำ หรือใช้เอกสาร หรือพยานหลักฐานใด ๆ อันเป็นเท็จในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด

(๔) ให้ ขอลให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวน หรือเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิง การกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือ

(๕) ใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้ ช่มชืนใจ หรือกระทำการอันมิชอบประการอื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

มาตรา ๒๙ เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่อื่นใด ตามมาตรา ๑๗ (๑) ซึ่งไม่ยอมให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งบัญชี เอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามมาตรา ๑๗ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดยพนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานอัยการซึ่งเข้าร่วมสอบสวนหรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ หรือผู้ซึ่งเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๙ ผู้กระทำต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๒ ผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๑ กระทำการนอกเหนือวัตถุประสงค์ ในการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ให้ผู้นั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา ๒๑ วรรคสาม ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิด
อาญา

ให้ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๓๓ ผู้ใดยกย่าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือทำ
ให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเอกสารหรือบันทึกข้อมูล หรือทรัพย์สินที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงาน
เจ้าหน้าที่ยึดหรืออายัดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔ นิติบุคคลใดกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ
ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และให้ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) ถอนใบอนุญาตประกอบกิจการของนิติบุคคล
- (๒) ห้ามประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างโดยมีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปี

ในกรณีที่การกระทำความผิดของนิติบุคคลตามวรรคหนึ่งเกิดจากการสั่งการหรือการ
กระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ
ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนี้ นิบุคคลดังกล่าวต้องระวาง
โทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว สุภัทรา สุขปานี เกิดเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2522 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี การศึกษา 2544 และเข้าศึกษาในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันทำงานเป็นทนายความของบริษัทกำแพงเพชรวิวัฒน์ ก่อสร้าง จำกัด